

ČASOPIS PRO **KATOLICKÉ** **DUCHOWENSTVO.**

WYDÁWÁN
OD
KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ
KONSISTOŘE.

DWANÁCTÝ ROČNÍ BĚH.

Swazek prwnj.

W Praze, 1839.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, u Wáclawa Špinký.

„Major ambizioso eloquentiae mendacio simplex veritatis
fides.“

S. Ambros. l. 1. c. 2. de Abraham.

Rod Swobodnjch Pánů Schrenků z Notzingu.

Swobodnj Páni ze Schrenků gsau prastará šlechtická rodina; gegich přjgmj gest djlem z Notzingu, djlem z Egmandingu. Buccelinus uwádj we swé rodowé knize šlechty německé, w djlu I. ga-kožto praotce této slawné rodiny, *Trifona Schrenka*, kterýž r. 1209 byl státnj radau w landkrabstwj Durinském. Syn geho *Berthold* zakaupil zámek Notzing w Baworjch, a tak šlechtická rodina tato z Durinku do Bawor přčenešena gest; a poněwadž tento od Bertholda zakaupený zámek dlauhý wěk we swém drženj měla, dostalo se gj přjgmj z Notzingu. Mezi potomky Bertholdowými stkwěli se: *Jan Schrenk z Notzingu*, roku 1500 Saský tagný rada, a *Kašpar*, bratr geho, rada w knjzetstwj Baworském; Kašparůw syn *Bartoloměg* nastaupil důstogenstwj Otce swého, a stal se wrchnjm správceu polnjho střeliwa w témž knjzetstwj; mladšj syn geho *Kašpar* byl auřednjm heytmanem we Šternberku; syn Kašpara mladšjho *Jan* byl komornjm praesidentem wéwodstwj Baworského. Z počátku 16. stoletj byl *Wawřinec Schrenk z Notzingu* wálečnjm radau w králowstwj

Polském. W tomtéž čase stkwěl se *Wiljm Schrenk* z Notzingu, doktor obého práwa, gakožto kancelér wolence Koljnského na Reyně. Ku konci 16. stoletj slawným byl *Jakub Schrenk* z Notzingu cjsarský a arciwévodský tagný rada w Inšpruku; kdež se mimo státnj auřad zanášel pokračovánjm weliké knihy o znamenitých hrdinách, kterauž arciwévoda Ferdinand před swau smrtj na swúg vlastnj náklad sepsati rozkázal. Nedokonal však *Jakub* knihy této, neboť r. 1612 překazila smrt práci geho. *Jan Ferdinand* a *Jan Kašpar Schrenkowé* z Notzingu stkwěli se z počátku minulého stoletj. Od těch časůw ale rozdělen gest šlechtický tento kmen na dvě wětwe, gedna kwěte w králowstwju Baworském, druhá w cjsarstwju Rakauském.

Z těchto během osmnáctého stoletj kwětaucjch wětwj téhož slawného kmene uwedeme zde genom ty, z kterýchž nyněgšj králowský Baworský komornj Pán a práwnj ministr *Wáclaw Šebastian*, baron ze *Schrenku*, slowútný státnjk, a opět praesident králowské Baworské komory wyslancůw: — potom onu, z njž nyněgšj knjže Arcibiskup Pražský a Primas králowstwju Českého, *Aloys Josef, baron Schrenk z Notzingu*, půwod swúg berau.

Tato wětew se zakládá w polowici minulého stoletj na *Janu Křištofowi Adamu*, baronu Schrenkowi z Notzingu, Baworském komořjm a tagné radě (umřel 1764), manžela *Marie Antonie*, hraběnký *Henkel z Donnersmarku*, cjs. král. dámy řádu

hwězdy a křjže (umřela 1777), kterýž gakožto administrátor panstwj Geho kráľowské Wýsosti knjzete biskupa Freissinského a Řezenského, Klémenta Wáclawa, Ulmerfeld řečeného, w hořejšjch Rakausjch nad Enžj, sjdlo swé w Rakauských zemjch postavil.

Syn gehu *František Viktor*, baron Schrenk z Notzingu, cjs. král. komořj a podtisjcnjk u pěchoty, otec dotčeného knjzete arcibiskupa — rozený dne 7. Března 1747 — stráwil wěk mladosti swé co panoše na dvoře slawné paměti Gegj cjs. král. Msti. Marie Teresie; na to wstaupil we wogenskau službu, a dosáhnuw 6. Unora 1796 inkolát w Čechách, na Morawě a w Slezku, žil po celý čas wěku swého na zakaupeném sobě statku Zbenickém, w práchenském kragi, kdež se hospodárstwj a wychowáwánj swých djtek obětował.

Zesnul w Pánu dne 19. Řjgna 1810 w Praze, an geg manželka gehu *Teresie Kajetana*, rozená baronka *Astfeldowá z Wydřj* (narozená 7. Srpna 1765), dcera cjs. král. tagného rady a tribunálnjho kanceléře w Brně, *Josefa Antonjna*, barona *Astfelda z Wydřj*, a *Teresie hraběňky Chorrinské z Ledské* — dne 8. Unora 1808 na wěčnost byla předešla.

Z manželstwj téhož žigj mimo dotčeného knjzete arcibiskupa třj synowé, wšickni w cjs. král. státnjch auřadech, a gedna dcera; z druhého pak manželstwj s *Marij baronkau Haugwicowau z Biskupic* pozůstala dcera druhá.

Aloys Josef, baron Schrenk z Notzingu, knjže Arcibiskup Pražský a Primas královstwj Českého, narozený dne 24. Března 1802 na statku Zbenickém, studia swá od prwnj latinské školy až do filosofie vykonal w Praze. Na to roku 1821 wstaupil do bohoslowj na ústawu Kralowéhradckém; roku 1823 zwolen byl od Geho c. k. Milosti slawné paměti Františka I. za domicellar-njho kanownjka Olomauckého; načež r. 1824 od Geho c. k. Wysosti a Eminencj Kardinála a knjzete Arcibiskupa Olomauckého, Arciwéwody Rudolfa we Wjdni zasubdiakona a jáhna, a 22. Kwětna 1825 od kralowéhradckého neydůstognějšjho Excellencj Biskupa, Aloysia hraběte Kolowrata z Krakowských, napotomnjho knjzete Arcibiskupa Pražského, přjzniwce swého, w Chrasti, w domácj biskupské kapli, na kněžstwj poswěcen byl. Deset let pracowal s apoštolskau horliwostj na winici Páně; z počátku w Šnoboljně, bljž Olomauce, odkud r. 1826 na wyššj ústaw ku wzdělánj cjrkewnjho kněžstwa sw. Augustina we Wjdni powolán, atéhož roku za městského faráře w Gmindu w dolegšjch Rakausjeh, we čtwrti pod Manhardským wrehem, ustanowen byl. Roku 1829 byl od neydůstognějšjho pana biskupa Frinta za děkana a konsistornjho radu wywolen; w kterémž důstogenstwj roku 1832 faru Modřickau bljž Brna nastaupil.

W roce 1834 dosáhl doktorské hodnosti we

sw. Pjsemě na vysokých školách Olomauckých; načež 26. Zářj 1835 do kapitoly Olomaucké povolán, a giž dne 14. Listopadu t. r. od Geho c. k. Milosti za ředitele bohoslownjch studij zvolen byl.

Pro své znamenité zásluhy na winici Páně byl od svých wysoce důstogných spolukapitulárů dne 29. Listopadu za probošta farnjho chrámu Páně Olomauckého zvolen, a dne 6. Prosince od zesnulého w Pánu knjžete Arcibiskupa Ferdinanda hraběte Chotka slawně požeňnán. Roku 1837 stal se arciknězem, děkanem a dozorcem školnjm w Olomauckém dekanátu. Brzo na to byl od nynějšjho Neydůstognějšjho Pana knjžete Arcibiskupa Maximiliana Josefa, swobodného Pána ze Sommerau-Bekh za Suffragána zvolen, a dne 12. Unora 1838 od Swatosti Papežské (gakožto biskup w Ptolemaidě in partibus) potvrzen, kdežto dne 25. Března na biskupstwj posvěcen byl.

Posléze od Geho cjs. král. Milosti neyvyššjm rozhodnutjm od 20. Čerwna 1838 za knjžete Arcibiskupa Pražského zvolen, od Swatosti Papežské dne 17. Zářj téhož roku potvrzen, dne 4. Listopadu, na slawnost sw. Karla Boromea, patrona biskupůw, u neywětšjm plesánj duchowenstwa i wěrného lidu dosedl na stolicí arcibiskupskau, genž gako dobrý Pastýř zjskal giž napřed důwěrnost a lásku weškerého, sobě swěťeného stáda, a stogj útěchau celé své arcidiěcesj, wšech, gak duchownjch, tak swětských owe-

ček swých, kteréžto w neywřelegšjeh prosbách za
wšestranné po neyprodlaženějšj leta trwagcj bla-
ho geho, pod geho přelaskawau pastýrskau berlau
pasenu býti, za šťastné se považugj. — Wel-
kau prawdu gewil básnj k w „Hlasech duch-
owenstwa,“ *Neydůstognějšimu Knjžeti* w den
přeslawného dosednutj gménem welebného du-
chowenstwa poddaných, když prawil:

*Mŭg duch se s láskau wznášj nád tisjci —
Mně tluče na sta srdcj oddaně !*

Zkáza Sodomy a Gomorhy.

Die Německého

Perlen der heiligen Vorzeit

von

Johann Ladislaus Pirker,

I. w. 234 — 466,

přeložil

Karel Winařický,

farář w Kowani, Litom. diécesj. *)

Než na kopec byli došli, zatjm se uchýlilo slunce **) K večera bráně zlaté, a na odchodě geště se gednau Ljcem ohlédnulo hasnaucejm a za končiny zašlo. Čerwenawý se zalesknul opar, i odrážely krásnau Střibrotoké vody Jordánské tuto růžowozáři. Z hauštin háge, s rolj zasetych i od oblohy gasné Rozčilených plesawé se ozýwaly prozpěwy ptáků. Nesmjrný prachu slaup se zdwjhal k obloze wzhůru Od rowin, a z daleké pospjchala stáda bečjcj Pastwy domů; bugarých psů zawznělo poštěkowánj, A w to se mjsily pjsně pasáků a zwuky pjšťal.

Sednuli ted' oba, a spočjwali chwjli. Nagednau Zdwihna se Pán do oěj Abrahámowi bystře pohlédnul. Náhle newýslovná toho obgala hrůza a úžas, Wyskočiw on, chtěl vykřjknaut, — ale darmo, i padnuw Na kolena skloněné čelo ku prachu země ponjžil; Poznalť Pána po ljcí plné gasnosti nebeské. „Wstaň Abraháme, a slyš!“ — taktoť w uši bohomilému Hlas Wěčného zněl; „co před sebe bráti zamýšljm,

*) Slowútný pan překládatel podnikl nesnadnau práci, spis tento znamenitý, w přeloženjch u všech wzdělaných národů se gíž nalezagjcj, i také pro nás Čechy gazykem materským wydati; kdežto z nás nebude žádného, genž wysoce slawného spisowatele ctj, vlastenský gazyk miluge, a z slawného rozmnoženj literatury našj se těšj, by nechwátal spis tento po wygiti si zaopatřiti.

Red.

**) Abraham s hostem Hospodinem. Wiz I. Mogž. 18, 19.

Zney; neh nechci tagiř ničeho Abrahámowi, otcí
 Nesmjrného lidu, w němž weškery národy země
 Cijti praotce budau *Toho*, genž lid někdy wykaupi.
 Daufámť, swému potomstvu že on wštjpi, by se býlo
 Hospodina, a prawý geho na wěky šefřilo zákon,
 By slovo záslibné bylo nad njm pak vyplujno.
 Wstaň, Abraháme, a wiz,“ ikliwěgšjm geště počjnal
 Dále hlasem, „gak tamto se hradby Sodomo-Gomorské
 Wzhůru pnau, oswjčeny leskem záře wečernj;
 Gak spanile kwětné to a úrodné okolj se
 Usmjwá, gakoby zhynulá w něm rágo se krása
 Obnowild! — Wšak zegtra obau měst záhuba dogde,
 Sauzena gim pokutau; to celé okolj se obrátj
 W pustinu hrůzypnau, přjštjmu za wýstrahu lidstwu.
 Hřjchy gegich wolaly k nebesům, a wstauřily wzhůru:
 I gdu nynj, bych pomstu wylil na tyrauhače wilné!“

Strach Abraháma pogal; hrůzau geho žasnulo srdce
 Nad welikau pokutau, gakowá byla sauzena městům:
 Antrpnost ale ráda obýwá w srdci pobožném —
 Tau naplněn též on přjsnému k saudeci se bljžil,
 Šhledlý aukzostj s prositebnau žádage twárj:
 „S hrjšnjkem-li, Pane, chceš bezwinného potřjti?
 Snad padesáte bezauhonných we Sodomě se nagde:
 O, zdali bysi neodpustil pro ty městu celému?
 Ay toho neučinjš, slitowánj půwode! rownau
 S bezbožnými nedáš dobrým podstaupiti zkázu,
 Geštoby řekli: Žigem-li neprávě či právě, že to wše
 Gedno! Ty tak nebudeš, Pane, zákonný swěta saudec,
 Sauditi we hněwu swém; tak netrestáš, milosrdný!“ —
 Mjrně mu Hospodin odpověděl: „Padesáte-li nagdu
 Tam dobrých, odpustjm městu pro těch padesáte!“ —
 Na spěch přistaupiw Abrahám k němu bljže se ozwał:
 „Gestliže prach a popel gá směl rozmlauwati dřjwe
 Před swým Hospodinem: s gednau k němu geště se prošau

Přiblížugi: k padesáti-li geště nedostane pět se
 Dobrých, podvrátjš-li pro těch pěti ugmu to město
 Pyšné?“ Dj gemu Pán: „Nebudiž podvráceno město,
 Bez pěti-liž padesát bohobogných w něm se wynagde!“
 „Což kdyby gich čtyřicet bylo?“ nesměle ozwe se Abram.—
 „Zkáza nedogde pro těch čtyřicet!“ slovo zawznělo Páně.
 Auzkostj trna odwracowal Abrahám ode Pána
 Twář, a chwěl se celý. Zdali poznowu o smilowánj
 Žádati měl, ač giž každá k tomu náděge hasla?
 Pán ale wljdně mluwil. — Tedy poznowu geště počjnal
 Pokloněný: „Ať mŭg se nehoršj Pán, že se ptáti
 Odważugi! Snad třicet i aspoň dwadceťi nagdeš
 Tamto lidj dobrých: zachowáš-li pro dwadceťi město?“ —
 Po skrowném prodlenj: „Zachowám,“ dj Pán milosrdný,
 Nagdu-li dwadceťi gich, odpustj mĕstu celému!“
 Stál Abrahám pomaten. Mluwiti chtěl, a pĕznowu zdwjhal
 Swan prawici, — ale marně, suchý wšelikých odepjral
 Slow mu gazyk: ale předce wolal pak umjrage hrŭzau:
 „Což, kdyby gen deset?“ „I pro deset prominu!“ znĕla Páně
 Řeč. Abrahám ted' mysli tratiw, gako we mdlobě klesnul
 Na tráwnjk a plakal, oči obě zakrýwage dlaňmi,
 Až se gemu přes ljce slzj prowylĕwaly praudy.
 Powstaw pak wŭkol se ohljžel a bedliwě pátral:
 Stál samoten; ušel od něho Pán w podsaumraku nočnjm.

Než ějm dálo se pak, že božj wykonal se na městech
 Giž ten sand, an sotwa nowé zaswjtało gitro?
 Prŭwodĕj oni Páně, obadwa to posli nebeštj,
 We twáři ělowĕĕj wĕera geště při záři weĕernj
 Dostihli bran Sodomy; tam Lot, Abrahámowa bratra
 Syn se starci sedĕl; on též w tom městě obýwal.
 I hned přjwĕtiwĕ zwal obadwa k sobě na nocleh,
 A sprowdil k domowu. Spustlj wšak a nemrawopášnj
 Mĕsta obywatelé, hostŭ geho krásu uzřewše,
 Zaplanuli k nim žádostj a zamýšleli nectu.

A když s wfhružkau luza w dům se dobýwala bagna,
 Herliwě Lot bogowal, aby ljté od činu zlého
 Rauhače odwrátil. I potrestali posli nebeštj
 Zbognjků slepotan, že kolem hmatagjce nemohli
 Dweřj wjce nagjt a domů se nawrátili sotně.
 Ted' Lota Pánowi průwoděj napomjnali snažně,
 S manželkau aby a s dcerami zde nemeškage rychle
 Pospjšil ku horám a užel tak záhubě náhlé.
 A když prodléwal, wzal pod ruku geg gedem, a druh
 Choť a geho dcery wen ze weřegně brány prowázel
 Kwapným přes luh a hág krořegem na stezku pahornj.
 Než tam došli gedem toto k nim pak promlawil anděl:
 „Lote utec, milugeš-li žiwot, zachowať-li ho žádáš
 Swé manželce a rovně dcerám: nepohlédey
 Zpět na domow, w rowinách tady nedli, utec na pahorky!“
 „Ach, Pane,“ odwece Lot, „nech nás gen gjti do města
 Neybližšjho Zoar, a tam odwrať záhubu od nás!“
 „Spěg tedy tam,“ prawil on, „dokawáde nedogdete cje,
 Prodljm na prokletá ona města wyléwati pomstu.“ —
 To hněwiw ohlásil a před očima pospěchagjcjch
 Pautnjků zmizel a s njm drah. Té wýstrahy dobře
 Pamětliwi stezkan pospjchali dále a dále.

Kde wčera před Pánem Abrahám swé prosby wyléwal,
 Tam zase ráno seděl, na šeré hledě s hůry palanky.
 Ljbě zawál rannj wěťjk; s nebe neyspanilegšj
 Spadnulo gitro nowé, by naposledy užřelo geště
 Rágskau krásu luhů, gež města owjgely wůkol.
 Ach brzy nesmjrným měly býť nawštjweny smutkem! —
 Giž se mladý od východu den, gasný, rudoljcj,
 Pozdwihowal. Gako djtě, na matčině kljně milostným
 Ljbánjm zbuzené, weselýma se očima djwá
 W úsměchu roztomiléu: tak u východu den powyhlédal
 Růžemi wěncowaný. Swětleg' a swětlegi nad njm
 Zardjwal se oblak. Nenadále pak od krage země

Wyšlehnul paprsek, a po něm wystaupilo slunce
 S nádhernau welebau, a na obloze počalo planti.
 Pozdrawował ho s rolj, s šumiwého lesjka i s modré
 Oblohy ples ptáků záwodným prozpěwovánjm.
 Hág, woňawé kwjtj, ano každý tráwy lupjneč,
 Perlami pokropený bohatau rozkládage krásu,
 Wjtali ho, w gemném dechu wětru klanjce se před njm.

Než, běda, od gihu sem nenadále se ozwala bauře;
 Strašliwo hrom zahučel; mraky sehnala černá
 Wichřice a prudkým chomolem gasnau zahaliwši
 Báni nebes, luh i města zakljčila wůkol.
 I hned, w létě gako krupobitný když se protrhne
 Mrak, a hubj bohaté osenj giž ke žni zragcej,
 Blesk po blesku a po hromu hrom na ně ljtě se řjtil, —
 Nepřestáwage až dokona zkažené obě lehly
 W rum i s lidem, co přebýwal w nich. K tomu geště ze země
 Rozpuklé, wyniklý z podzemnj smoly a sjry
 Náhle wybuchnuw oheň, wlniwým se přes pole praudem
 Rozléwal, až gednu kolem bylo záhuby zřjti.
 Opřen o dub stoge sám Abrahám užasjnal a blednul
 Auzkostj; hrůzau každá gemu žjla se třásla.
 Ač ruce pozdwihowal k nebesům, chtěge o smilowánj
 Geště wolať; — darmo, slowo mu hned umjralo na rtech.
 Když na spaušť pohleděl, o sbledlé giž se mu ljce
 Odrážel modrawý zábřesk plamenů se wlnjcejch,
 Duch gehu sewřel dým, plozený ode sjry planaucj;
 Oči slzau se mu zasmutily; neb staupila před ně
 Lotowa smrt a milých přátel; o gegich zachowánj
 Newěda myslilš on, že ge požřela tůně horaucj.

Bauře oněměla giž, mraky přešly, utichnul
 Hrom, s modrawé zase oblohy slunce pohljželo leskem
 Zárjcjm: ale ach! hořeplodnau odkrylo wůkol
 Spaušť. Nebyloť po luzjch stopy wjce Sodomo-Gomorských

Tam kde se gindy zlatý w mjrném dechu wětru koléhal
 Klas na poljch ; kde se půwabné sady lesknuly, ragským
 Oštěpené stromowjm ; wonné kde rozléwalo kwjtj
 Zápachy ; nesmjrná kde na pastwě se lizala stáda
 K rozkoši vlastnjkům, genž we zděch obýwali městských :
 Tam černé gezero krylo půdu nynj, břehy tamže
 Popleněné, pusté a holé se wypjnaly wúkol.
 Nikdy garých tlupa ryb giž wjce newesluge mrtwým
 Tjmtó kalem, — mrtwým ho mořem dosawáde nazýwá
 Lid, — kde posud s podiwem pantnjk stopy trestu božjho
 Spatřuge. U krage mělkého čnj hradby a slaupy
 Měst propadlých, oděné kůrau pryskyřicosolnan.
 Na břehu wypráhlém owoce s dřewa zakrnělého
 Utržené w ruce náhlě puká, w prach a pýř se obrátjc,
 A w pustém tichu tam panugjcjm nikdo nemešká ;
 Člowěku neznámá swjrá prsy hrůza i auzkost,
 Když mu wina brozná a božj tane pomsta na paměť.

K návratu giž chystal se kmet, když w tom nenadále
 W průvodu dwau kwětoljcjch děw šediwého starečka
 Naproti sobě widěl po skalné kráčeti cestě.
 „Gak ?“ tázal sebe sám, a mnul oči dlaňmi, by lépe
 Těch, kdo přicházeli bljže, widěl : „To-li Lot, a ty djwky
 Dcery geho ? zachował-li ge Pán ? wděk a sláwa mu wěčná !“
 Tak prawil a teteliw se radostj do prachu seduul,
 Wyčkati gich a ge tamže přiwjtati laskawě mjnił.
 Oni ale před něg we vzdálj sednuli slušném.
 Lot na to uchwácen, náramnan srdce bolestj,
 Sypage na hlawn prach, zaplakal ; průwodyně rovněž
 Zaplakaly, zdwiženým zahaliwše obljčege rauchem.
 Po dlanbém mlčenj Abrahám k nim takto se ozwal :
 „Smrtedlujka trnjm tady pokryta pauť ; hoře, bjda
 Často ho potkává : blaze, gestli trpj winy prázdny !
 Nábožnan ale předce bolest má mjrniti myslj.

Tať gemu útěchu dá, a Božj gemu zálibu zjská.
 Bydlitelů těch měst bohaprázdných pomsta zasáhla
 Náramná: my ale k zemi snjženi klaňme se sandům
 Páně nepostihlým, a warugme se nawždy podobných
 Auhon a win, aby nám se také tak rovně nedálo.
 Rámě Božj tebe chránilo se dcerama: — kdež ale twá
 Zůstala choť? Se zetěm snad pozděgi přigde za wámi?“ —
 Drjwe mlčel sice Lot, s pláčem potom a s kyselostí
 Rostaucj Abrahámowi ohlašował, co se dalo,
 Než ta zkáza krutá zastihnnla města podolnj.
 Gak pautnjky cizj, gichž angely Páně pak uznal,
 We swém prostrauném on domě ochotně uwjtal;
 Dále newýslnau gak lid s nimi páchatí nectu
 Wyhrožował; gak gich w noci bránił, a gak oslepiwše
 Zbognjků tito geg powybjdnułi rychle ugjti
 Z města s manželkau, s dcerama, spolu s oběma zeťma,
 A když smáli se gim zeti, wýstraze té newěřjce,
 Gak geg s manželkau, s dcerama spolu pod ruku wzawše,
 Rychle prowázeli wen, a naposledy zmjzeli náhle.
 „A když opustili pás,“ něco prodlew dále powjdal,
 „Pohnutliwým dwakráte hlasem dali wýstrahu geště
 Nám, abychom nazpět k ohradám nepohlédali wjce;
 Neb na ně Pán pro neřesti hanebné obrati pomstu,
 Ge spolu s bydliteli hřjšnými wywrátit uzawřel.
 Pospěšným kročegem my se časné na půdu Zoarskan
 Dostali bezpečnj: ale tam si zpomněla mých dcer
 Matka na nešťastné zetě, a wnadného bohactwj
 Ztráty zeljc w komorách, kroky nazpět obrátila k městu.
 W tom nenadále wypuknula báure; na obloze brozné
 Nastalo hromobitj, a loraucj ze hrudi země
 Sjry se praudila žjř; pěniwý solikal se přimjsil;
 Země kolem pukala, běda! pohroma náhlá
 Mau zastihnnla choť; w takowau ona klesnnla rokli
 Bezdušná; ta gi solný kal kolem okolo korau

**Pryskyřnau obalil, čnjcjmú že slaupu podobna
U krage tam na odiw posawád se spatřiti dává.“**

**Skončil, a pláč a lkánj zawznělo před Abrahámem.
Ten ale dj: „Staň Páně se wůle!“ a powstana wzhůru
To tré nešťastných přjbuzných laskawě wyzwal,
By k domowu w hostinský geg doprowázeli stánek.
Přjtelowa hlasu oslyšeli. Nehodau na luzjch těch
Dolnjch zastrašeni chtěli giž gen obýwati někde
W geskyni po skalných wyšinách we tichosti samotné;
Ach, netužjce, že tam z obgjmánj nepočestných
Ammonske wygdau a Moabské národy na swět!
We smutném mlčenj Abrahám pak ke stanu kráčel.**

P o g e d n á n j.

1. *O wnitřnj prawdě Mogžjšowa wyprawowánj o pádu prwnjch rodičůw.*

Od

Jakuba Beera,

čestného kommandatora řádu křižownického, a cjs. král. profesora dogmatiky.

Mezi historickými tagemstwjmi zaujímá nepochybně gedno z neypřednějšjch mjst Mogžjšowo wyprawowánj o pádu prwnjch rodičůw. Nebo tjm se odpowj na gednu z neydůležitějšjch otázek, kterauž se lidský rozum odgackiwa objral, otázku totiž „o počátku zlého w pokolenj lidském, a gak gest možná sgednotiti wjru w swatau všějdjej vládu Božj s patrně obecnu pokaženostj přirozenosti lidské.“ Mimo to stogj tagemstwj toto se střednj widau (idea centralis) křesťanstwa w tak úzkém, nerozlučitelném spogenj, žeby celé křesťanstwj we swých základech liché a ničemně se býti widělo, a co pauhá smyslénka bylo pokládáno, kdyby ono wyprawenj o počátku zlého bylo genom filosofickau bágkau, — wýtwarem obraznosti. — Gelikož, dle wýpowědi sw.

Augustina, bytnost křesťanstwí na dwau osobách se zakládá, na Adamu a na Kristu: sama sebau wyswjťá znamenitá důležitost historie o prwotnjm hřjchu.

Důležitosti této nebylo nikdý zcela přehlédnuto. Neboť gak brzy wůbec uznána byla pokaženost lidské přirozenosti, (kteráž wyznánj u walném počtu nacházjmo, netoliko we swětských spisech,¹⁾

- 1) Tak pěl *Ovidius* : „Sed trahit invitum nova vis, aliudve cupido,
Mens aliud svalet: video meliora proboque,
Deteriora sequor.

A *Horacius* : Vitiis nemo sine nascitur,
Optumus ille est, qui minimis urgetur.

Cicero Tuscul. quaestionum quaest. 3. c. 1. et 2,
20. píše : „Communis hominum labe.“

Sokrates dokládá o djtkách, že od přirozenj dobré negsau; (*φύσις ὁ ἀγαθός*) neboť prwé přj k dobrému wedeny býti musej, což se kolikrát při neylepšj přeliwosti nepodařj. Conf. Niemeyers Briefe an christliche Religionslehrer 3. Th. S. 104. a násled., kde uwedena gsau wyznánj Sofoklesowa, Xenofonowa, Platonowa, Plotinowa a jiných. — *Kant* Emmanuel: Religion innerhalb der Gränzen der reinen Vernunft. Str. 1 — 58. dj o zlém semenu: „Der Mensch hat in sich einen Grund zur Annahme böser Maximen; den hat er als Mensch, und er ist durch die Geburt des Menschen zugleich vorhanden. Es ist in ihm ein Hang, den subjectiven Grund nicht nur der *Möglichkeit*, sondern auch der *Geneigtheit* zur Abweichung seiner Maximen vom moralischen Gesetze; ein Hang, der allgemein zum Menschen gehörig angenommen werden darf, der ihm also natürlich, ihm angeboren ist: er äussert sich gleich mit dem Gebrauche der Freiheit. Es ist nicht bloss Gebrechlichkeit und Schwäche, nicht bloss Unlanterkeit seiner Triebfedern: sondern Hang zur Annahme böser Maximen, Bösartigkeit, Hang, die Sinnlichkeit der Vernunft vorzuziehen.“

nébrž i we swatém Pjsmě²⁾): práwě tak obecna byla snaha, počátek powšechné této, k přirození lidskému giž gako přináležejcej zkaženosti tak sobě wyložiti, aby tjm wjra we swatau swětowládu a- spoň žádné ugmy netrpěla. Pokusy, tu wěc tak wyložiti, wázeny byly djlem z hlubin rozmyslu (spe-

2) Job 14, 4. 5. Dle překladu LXX tlumočnickůw: „*τις γαρ καθαρὸς ἐσται ἀπο ὑπῆων ἀλλ' ὅθεν ἐκιν καὶ μὴ ἡμεῖς ὁ βίος αὐτῶ ἐκ τῆς γῆς*. 1. Mogž. 6, 5. „Wida pak Báh, že by mnohá zlost lidská byla na zemi, a všeliké myšlenj srdce náchylné bylo ke zlému po všechen čas.“ A w 8, 21. „Nikoli wjce nebudu zloře- čiti zemi pro lidi, nebo smysl a myšlenj lidského srdce ku zlému nakloněna gsau od mladosti gegich.“ — Sirach 40, 1 — 8. „Zaneprázdňenj weliké stwořeno gest wšem lidem, a gho těžké na syny Adamowy ode dne, w němž wyšli ze žiwota matky swé, až do dne pochowánj do matky všech. Přemýšlowánj gegich a lekánj srdce, wynalezenj očekáwánj, a den skonánj: od toho kterýž sedj na stolici slawné, až do snjženého na zemi a w popele: od toho, kterýž nosj hyacintový oděw a korunu, až do toho, kterýž se odjwá plátnem rezným: prchliwost, záwist, zbanřenj, wrtkost, a strach smrti, hněwiwost trwanliwá a swár, a w čas odpočinutj na ložci sen nočnj proměňuge uměnj geho. Maličko gako nic na odpočinutj, a potom gako we snách, gako we dne widěnj. Zko- rmaucen gest widěnjm srdce swého, gako kterýž ušel w den boge. W čas sprošťenj swého powstal, a diwě se k nižádnému strachu: se všelikým tělem od člowěka až do howada, ale na hříšnjky sedmeronásobně.“ — Žalm 50, 7. „Nebo ay w neprawostech počat gsem, a w hříšjch počala mne matka má!“ — Řjm. 7, 18 — 23. „Wjm zagisté, že nepřebýwá we mně, to gest w těle mém dobré. Nebo chtěnj přidržj se mne, ale činěnj dobrého nenalezám. Nebo nečinjm toho dobrého, kteréž chci, ale činjm to zlé, kteréž nechci. Pakli čehož nechci, to činjm, giž ne gá činjm to, ale hřích, kterýž přebýwá we mně. Nenalezám tedy zákon, když chci činiti dobré, že se mne přidržj zlé. Nebo se kochám w zákoně Božjm podlé wnitřnjho člowěka, ale widjm giný zákon w audech swých, odporugcej zákonu mysli mé, a gmagcej mne w zákonu hřícha, genž gest w audech mých.“

culatio); ³⁾ djlem byly následkem vlastnj a cizj zkušenosti z pole člověkoslowj; ⁴⁾ djlem byly o-hlasowé z počátku čisté, ale během času welmi porušené pówěsti swaté, kteráž se mezi národy rozličných pásůw země gako ústnj podánj udržela. ⁵⁾

Pokusy *prwnjho* druhu nepostačitelné gsau při zkaušce něco přjsnějšj giž proto, že otázka, o gegjž odpověď se zde gedná, do okresu děgepis-

3) Sem náležj domněnka Platonowa, Filonowa a giných o *předgsauncnosti* (praeexistentia) dušj lidských. Conf. Tiedemann: Geist der speculativen Philosophie swaz. II. str. 169.; a ona domněnka o zlowolnosti hmoty (malitia materiae.).

4) K. p. špatné wychowánj, zlj příkladowé, přewaha smyslnosti, kteráž se spravuge zákonem nutnosti, a giž před rozwinutjm rozumu neohebné sjly nabýwá; a co těm podobného.

5) Zoroastrowa báge o *požjwánj mléka bjlé kozy*, kteréž sobě prwnj lidé, swedeni gsauce démonem, dowolili, o čemž wiz w Kleukerowě Zendavesta djl III. str. 84., anebo Kalmucká pówěst o zapowěřeném okusenj *gistého, co med sladkého owoce* — w pamětnostech Mordwjů, a Kalmuků 1773 citowaných w „Ildephon's Schwarz Religionshandbuch. — O rozšjřenj a poruženj půwodnj tradicj wygádlil se genialnj Görres we swém spisu: Kuropa u. Revolution, Stuttgart 1821. w prawém lapidarnjm slohu následowně: „Auf jenem Sternenalte, auf dem das erste reine Himmelfeuer, die Flamme unverfälschter Offenbarung zuerst gelodert, als der neue Stammvater sein erstes Rettungsoffer dargebracht, hatten die Häupter der Völker jedes einen Funken in Mark der ferula geborgen, und mit ihr das Centralfeuer des Stamms im Heiligthume des Volkes gezündet. Aber die Flamme artete nach der Art der irdischen Nahrung, die ihr gröber hier und reiner dort zu Theile wurde: blutroth im Tempel Molochs, blan und bleich erdunkelnd im ägyptischen Schattenreiche, grün wie Pflanzenblut im Garten Indiens, lichtgelb erglänzend auf Persiens Feuerfeldern, purpurglühend an Griechenlands Olymp; im reinen, ungetrübten, weiss verklärten Himmelsglanze allein auf Sion.“ Porowney mimo to: Dr. Wiesemann die vornehmsten

ného ⁶⁾ náležj, a přemyslný rozum na swých toli-ko základech nemůže vzdělati žádného děge, kteréhož poznati lze toliko z wěrohodných swědectwjděgepisných. Domněnky *druhého* řádu ale we zkausce propadagj z té přjčiny, že se vlastnj zá-hady ani nedotýkagj, nébrž gi toliko o něco dále odkazugj, což zwlášť platj u p. o domněnce, že wšecko mrawnj zlé odváděti třeba z působenj zlých přjkladů, chybného wychowánj, záhubného towa-ryšstwa, čjtánj swůdných knih, anebo z raného procitnutj a zmoženj se smyslnosti, kteráž wsude rozum předbjhá; při čemž se newyhnutelně wtjra-ti musj ta otázku, z čeho toto zlé samo opět wzni-klo? *Třetj* pokusy, wyložiti tu wěc, magj do sebe genom tak dalece něgakau cenu, pokud gsau od-swětem gisté z počátku prawé tradicj, kteráž se w nezkalené čistotě w žádné giné knize na swětě nezachowala, než w Genesis Mogžjšowě; gegjžto wěrohodnost a bezpečnost po odvrácenj neydule-žitěgsjch pochyb a námjtek žádný důkladně wzde-laný w negistotu stawěti se neosměluge. ⁷⁾

Lehren und Gebräuche der kathol. Kirche. Regensburg 1838, 1. Abth. S. 101. ff.

6) An staw nyněgšj wůbec rozšjřeně a poznaléneskladnosti lidských sil pokolenj našemu nikoli gako počátečnj přisauzen býti nemůže, poněwadž nám ginák přjčiny geho w Bohu samém, ga-kožto stwořiteli člowěka hledati by bylo: tedy pokaženost tato bě-hem času teprwa státi se musela gistými, gakkoli spořádanými buď wnitřnjmi, buď zewnitřnjmi přjčinami, o kterýchž nás děge-pis toliko zprawiti může. Na gewě každému gest, že lidský roz-um sebau sám nepostačitelný gest, bezpečně odpowědjti na o-tázku o počátku zlého na swětě.

7) Porowney o tom sem náležegcj pogednánj we spisu :

Wyznawač katolické Cjrkwe uznává tjm wj-
ce za swau powinnost, wyprawenj Mogžjšowo mji
za prawé, gešto přisné důwody, gimiž neyostrowtip-
něšj kritikowé wěrohodnost Pentateuchu wěbec
wzhledem na wědeckau formu dokázali, i zwlášť
o 3tj kapitole, prwnj knihy, platj. Geště důležitěg-
šj gest mu ten důwod, že Duchem Božjm oswjcená,
a we wěcech náboženstwj přede wšjm bladem o-
chráněná katolická Cjrkew Mogžjšowu zpráwu o
pádu rágském za prawau má, a celé to mjsto prw-
nj knihy, kteréž k tomu směřuje, w liternjm smy-
slnu wykládá a přijmá. ⁸⁾ Ačkoli wážnost neomylné
Cjrkwe zde i wšude zcela postačitelným gest zákla-
dem wjry, na němž i neyoswjceněšj a neyzbožněšj
učitelowé cjrkwe přestávali: ⁹⁾ nieméně to před-
ce těšj mysliwého křesťana, widj-li zároweň poznánjm
wnitřnjch důwodů prawdy, že důwěrnost geho w neo-
mylné wypowiedi křesťanské Cjrkwe osprawedlněna
gest. Protož zde buď slabý pokus učiněn, z ob-
sahu Mogžjšowy zpráwy o pádu prwnjch lidj wnitř-
nj gegj prawdu dowoditi. Dokonalým wniknutjm
w toto wyprawenj wynikne nám přeswědčenost,
žeby každý, kdož by se o to pokúšiti chtěl, prwot-

„Die Religion mit Hilfe der neueren Gelehrsamkeit und Wissen-
schaft in ihrer Allgemeinheit nachgewiesen.“ Nach dem Franzö-
sischen bearbeitet und herausgegeben von einem katholischen
Priester. Würzburg 1837, 2. Band, S. 141 — 214.

8) Trident. Concil. sess. 5. c. 1. et 2.

9) Známá gest wypowied' sw. Augustina; „Neque euangelio,
crederem, si non ecclesiae me moveret auctoritas.“

nj staw rodičůw w rági gakož i gegich z něho wykročenj co neshodněgi s rozumem wyobraziti, wšecky gednotliwé tahy k obrazu swému z této našj swaté knihy wynjti musel; neboť genom tak, a nikoli ginák, než gak nám neystaršj od Boha oswjcený děgepisec wyprawuge, můžeme pád našich prwnjch rodičůw za wěrohodný uznati.

Přede wšjm tedy zde stůg obsah celého přjbehu, gakž nám ho Mogžjš sám wyprawuge: 1. Mogž. 2, 15 — 17. „Pogal Hospodin Bůh člowěka, a postavil geg w rági rozkoše, aby geg dělal, a ostrjhal ho. A přikázal mu řka: Z wšelikého dřewa rágského gez, z dřewa pak wěděnj dobrého a zlého ať negjš: nebo w kterýkoli den by z něho gedl, smrtj umřeš.“ A kap. 3, 1—7 „Had pak byl chytřegšj než wšickni žiwočichowé země, kteréž byl učinil Hospodin Bůh. Kterýžto řekl k ženě: Proč přikázal wám Bůh, abyste negedli z žádného dřewa rágského? Gemuž odpowěděla žena: Z owoce dřjwj, kteréž gsau w rági, gjme; z owoce pak stromu, kterýž gest u prostřed ráge, přikázal nám Bůh, abychom negedli, a abychom se ho nedotýkali, abychom snad nezemřeli. Řekl pak had k ženě: Nikoli smrtj nezemřete. Neboť wj Bůh, že w kterýkoli den budete gjsti z něho, otewrau se oči waše; a budete gako bohówé, wědauce dobré i zlé. Widěla tedy žena, žeby dobrý byl strom k gjdlu, a očjm pěkný, a na pohleděnj rozkošný: i wzala z owoce geho, a gedla: a dala muži swému, kterýž

gedl. I otewřjny gsau oči obaudwau : a když poznali, že gsau nazj, nawázali listj fjkowého a nadělali sobě wěnjkůw.“

Spogjme-li wyprawenj toto w málo slow, wyswjta, že hřjch pošel ze směnného poměru těchto třj bytnostj: *Bůh, člověk a ďábel*; a nesmjme si žádnau z těch třj bytnosti ginák mysliti, ani z mysli wypustiti, chceme-li si wyswět-liti w člověku přechod *od možnosti hřjchu ke skutečnosti* geho. ¹⁰⁾ *Bůh* se zgewuge gakožto *ustanowitel* zákona, *člověk* gako zákonem za-wázaný *přijmatel*, *ďábel* gako *swědce* k pře-staupenj zákona.

1. *Bůh* opatřil člověka netoliko neystkwě-legšjmi wlohami duchownjmi i tělesnými, nébrž ge sestawil též w dokonalé sauhlasj tak, že se nižšj poznáwagicnost a žádagicnost podrobowały wládě wyššjch (1. Mogž. 1, 31. 27.), a otcow-skau láskau mu podrždil celau zemi a wšecky

10) Mohlo by se arci Mogžjšowu wyprawenj o počátku hřj-cha we swětě lidském namjtnauti, že na vlastnj otázku neodpowj-dá, nébrž gi toliko dále odkazuje, anaf k wyswětlenj počátku zlého w člověku gsaučnost skutečného zlého požaduge, ničjnjž se nezmjňugjc, gak onano zlá bytost powstala? Nebylo wšak činiti swatému spisowateli neydfewněgšj knihy lidského pokolenj o to, aby wyprawil počátek hřjchu w řadě tworů wůbec, nébrž aby toliko udal počátek mrawnjho zlého w pokolenj lidském, a ten zde udává zagisté tak, že na tom každý přestati může. Že se ostatně we swatých knihách zgewenj křesťanského činj zmj-nka o odpadlstwj od Boha onoho zlowolného swědce, gmenowitě w 2. Pet. 2, 4. a Jud. 6. w. každému znateli křesťanské prawdy gest powědomo.

twory gegj, a dal mu ge k rozumnému užjwánj (1, 28. 29.); i aby přispěl k wywinutj a wzdehlánj wrozených mocnostj gehu, postavil ho na takowém mjestě, kde rozmanitostj a žiwostj zewnitřajch názorů a požjwánj zewnitřnj i wnitřnj smysl neyblahotněgšjm způsobem buzen, weden a šlechtěn býti musel. (2, 8 — 15.) Však nebylo geště wychowánj miláčka Božjho dokonáno. Musel-li zgewenj toliké nezaslaužené lásky wzni knauti w srdci lidském cit radostných djků, a oswědomena býti důstognošt, kteráž člowěka daleko wywýšuge nade všecky twory widitelného swěta: musel-tě zároweň tolika přednostmi oslawený člowěk předce wyznati, že to všecko gest toliko darem milosti, že se při tom neukazuje docela žádná mrawnj zásluha, kterauž by požadowati mohl wywýšenj swého blahoslawenstwj. Naplňu- geť owšem člowěka nebeskými city wědomj newinnosti, však mnohem blaženěgšj gest wědomj toto, připogj-li se k němu ta myšlénka, že člowěk *swobodným* sjly swé užjwánjm ctnosti dosáhl, ctnosti, kteráž šťastně přestála auklad pokušenj, totiž wědomj taužebně žádané a docjlené swornosti wůle swé s wůlj Božj, kteráž pocházj z podřizenj swé chtiwesti pod wyššj zákon. (Sirach 31, 10. 11.) By tedy wyššj této blaženosti aučasten byl člowěk, a *mrawnj* gehu wychowánj bylo dokonáno, dal mu Bůh takowau přjležitost, w kteréž půwodně gemu propůgčená swatost a sprawedlnost (Efes. 4, 24) w ctnost swobodně

dobyta proměněna býti měla. Z téhož ohledu stal se Bůh *ustanovitelem zákona*, a žádal od člověka *swobodného poslušenství* příkazu, kterýž jeho náklonnostem prospěšné meze kladl. Gakož podnes všeliké *wzdělánj* ducha od *wjry*, neboli od podrobenj se rozumu vyššjmu rukogemstwj počjná, počjnát také podnes i *mrauwj* wychowánj od *poslušnosti*, neboli od obmezenj a podřízenj vlastnjch náklonnostj pod vyššj, cizj wůli. Tak žádal Bůh od člověka obě, wjru a poslušnost. Bez předběžné zkušenosti, bez náhledu skrytého důvodu prawdy wěřiti měl člověk poučenj Otce nebeského, že na zemi mezi prospěšným škodné gest, že i u prostřed ráge se nacházj strom, gehož okušenj by mu záhubné bylo; a ačkoli uděleno bylo gemu práwo nade všemi twory země swobodně panowati, měl předce uznati nad sebau gednoho panownjka, geho wůli gako zákon, a náklonnost swau měl podříditi wůli Božj náležitým poslušenstwjm. Neboť takto řekl Hospodin k Adamowi: „Ze všelikého dřewa rágského gez: ze dřewa pak wědenj dobrého a zlého ať negjš; nebo w který by koli den z něho gedl, smrtj umřeš.“ (1. Mogž. 2, 16. 17.) Předmět téhož přikázanj nemůže na žádný způsob uwažován býti podle stawu, k němuž se po šesti tisjech letech powzueslo pokolenj lidské, nobrž podle onoho stawu posauzen býti chce, w kterémž se prwnj rodiče shledávali. *Smyslné požíwánj* bylo předmětem Božjho zákazu; přede

wšjm měli se učiti střidmosti, w ukogej swé chuti a zdrželiwosti z poslušenstwj k Bohu, a to tjm. wjce, ano neměli ani té neymenšj přjčiny, nedůwěřowati se w něho. Ó, gak se pěkně shoduge tento zákona se stawem prwnjch lidj! Dětem podobni podlé rozumu a wůle neywjce byli nakloněni k požjwánj smyslnému. Adam a manželka geho samotnj na swětě, nemohli konati powinnosti wespolného žiwota, aniž mohli ponaukáni býti, ctižádostj anebo lakomstwjm, aby w tom onom gednali proti sprawedlnosti, anať celá země se wšj sláwau gim náležela. Stawu gegich bylo přiměřeněšj, *zdržeti se od něčeho, nežli něco činiti; odepřiti si něco, nežli něco podniknauti.*¹²⁾ Bůh ale na tom nepřestal, aby lidem swůg zákon toliko oznámil: připogejm. výhrůžky chtěl geho wážnost bezpečnau učiniti, a neustanoweně wůli podporu poskytnauti. Připogil-tě tedy k přikázanj swému výhrůžku: „Který by koli den gedl, smrtj umřeš.“ Ó gak se srownáwá i výhrůžka tato s božskau moudrostj a swatostj. Z pauhé powinnosti, beze všech giných ohledů na přjgemné anebo nepřjgemné následky, kteréž s rozličnými skutky spogeny gsau, wěrně zachowati

12) „Adams Pflichten mussten einfach, wie seine Bedürfnisse und Vergnügungen gewesen sein. Das ihm auferlegte Gesetz, war ein Gesetz des Gehorsams, der Demuth und Entbehrang. Als Geschöpf musste er gehorchen, als Herrscher über die Erde demüthig sich zeigen, er der seinen Ruhm von Gott erhielt.“ M. Coquerell's Biographie aus der bibl. Geschichte, Artikel Adam.

ustanoweny zákon, požaduge giž dlauhým cwičejm a uwykánjm w dobrém utwrzené wůle, kterauž se mezi miliony w zápasu pro ctnost sotwa gedem honositi může; i ten neylepšj widj se w nesnázi mezi požádawky powinnosti a w nadami věci zapowězené často přinuceným, posilniti se geště ginau pohnútkau, aby nad těmito swjtězil, oné pak aby wěrným zůstal. Prwnj lidé ale stáli na neyspodnějšjm teprwa stupni mrawnjho wychowánj, protož byla ona pohrůžka božského wychowatele zcela důstogná, a dokonale se srownáwala s mandrostj geho. Wýstrahu zde dáwa Bůh nezkušnému člověku, kterýž podwodným předstawenjm zdánliwého dobra tak lehko se oklamati, a každé obmezenj žádostj swých za skrácenj blaženosti swé pokládati mohl. Zákonu připogená wýhrůžka byla prwnjm lidem stálým znamenjm, že stogj pod vládu wyššj bytnosti, gegjžto zákon beze ztráty vlastnjho blaha přestaupiti nemůžé ani pán weškerých nerozumných tworů na zemi.

2. Obaťme nynj swau pozornost od Boha, ustanowitele zákona, k člověku, gakožto k poslušenstwj zawázanému *přigimateli* zákona. Co nám sdjly Mogžjš o počátečnjm stawu prwnjch lidj, uzawjrá w sobě tolik prawdy, že rozum za nemožné uznáwá, počátečnj staw člověka ginák si předstawiti. Obecný lidský rozum, kterýž se we wypowieděch neywětšjch mudrcůw mezi všemi národy zrcadlj, klade počátek člověčenstwa w

zlatý wěk newinnosti, kde se rozum geště au-
plně držel ruky božského vůdce, kde neydoko-
nalejší swornost zewnitřnjho a wnitřnjho člověka
byla základem swrchowaného blaha geho, kde du-
šewnj mjr nebeskau wnadau naplňował celé ze-
wnitřnj okolj, kde se geště nic newědělo o zá-
dosti, kteráž se snažj zakaupiti sobě, co zlého
gest, i za neywětšj cenu, kde geště nebylo sly-
šeti nic o bugnostech prostopášných.¹²⁾ I Mogžjš
wyprawuge, že člověk z rukau Božjch wyšel w
neydokonalejší swornosti weškerých mocnostj a
wloh swých, ano že se na prwnjch lidech stkwěl
i obraz Božjho podobenstwj. (1. Mogž. 1, 26. 27.)
Krásněgi, welebněgi a Boha důstogněgi aby se
počjnala historie našeho pokolenj, zagisté nemož-
né gest. Gak člověk gednau welebně a krásně
u wěčném králowstwj Ježjše Krista, u swém ne-
beském proměněnj historii swau dokonati má, tak
— k obrazu Božjmu stwořen — gi počjná dle Mog-
žjšowa wyprawowánj. Darma bychom hledali we
swatém Pjsmě *auplného* děgepisu o prwnjm sta-
wu člověka; neboť ho Mogžjš sestawiti nezamey-
šlel, však i gednotliwá udánj, kteráž nám o tom
zaznamenal, postačugj, abychom doplnili, čehož
se k tomu nedostává, a poznali, že prwnj staw
swrchowaně šťastný byl, ano byl staw newinnosti.

12) Cf. Abt R. Kornmann's klassische Abhandlung von den
goldenen Zeitaltern. Sem náležj také bágenj Homerowo o zahra-
dách Alcinowých, a Platona zahrada Jupiterowa.

Mimo dotčená mjsta náležj sem geště gedno u-
 dānj: „Byli pak obadwa nazj, totiž Adam a žena
 geho; a nestyděli se.“ (1. Mogž. 2, 25.) Genom
 neyčistšj newinnost djtěte a neyohawněšj chlip-
 nost nezná žádněho studu, a zamjtá oděw. Pudy
 prwnjch lidj, po gegichž stwořenj shledal Bůh
 sám, že cokoliw učinil, bylo welmi dobré (1. Mogž.
 1, 31.), byly následowně na swrchowaném stupni
 konečné dokonalosti, a byly netoliko schopné, né-
 brž i náchylné, aumysl Božj co neylépe vyplniti.
 Při pěkné shodnosti weškeré sjly a w požíwánj
 newinnosti neporušené, kteráž ani newj, *gak a*
proč by hřešila, při zdrawém duchu w zdrawém
 těle, při wědomj neyužšjho a neyčistšjho spogenj
 s Bohem, při požíwánj bohaté a krásné přjrody
 musel-tě sebau sám cit neyšťastněšjho stawu
 nade wšjm giným citem mjtj přewahu. —
 Staw tento však nikoli newylučowal *možnost*
hřjchu. Neboť wnitřnj mrawnj newyhnutelnost,
 podle kteréž neylepšj wůle s rozumem neydoko-
 nalešjm co neyrozhodněgi se srownáwá, auplná
 swatost, kteráž i možnost hřjchu wylučuge, w ge-
 diném toliko se nacházj Bohu. Každá konečná
 i ta neyčistšj lidská wůle může se uchýliti od zá-
 kona, a poskwrniti se winau hřjchu. Obecné pra-
 widlo toto muselo se týkati i prwnjch lidj. Však
 pauhá toliko *možnost* neudáwá geště postačitel-
 něho důwodu, gjmžby se *skutečnost* wyswětliti
 dala. Ležj-li skutečnost w možnosti, gako owoce
 w kélku, sestaupiti musegj gisté mocnosti anebo

přičiny, aby kélek byl zaurodněn a se wywinul, aby nastaupiti mohl přechod z možnosti ke skutečnosti. Těchto mocnostj k vzniku hřjcha nemůžeme ale hledati ani w člověku, ani w Bohu. Neboť kdybychom ono připauštěli: odpjrali bychom počátečnj dokonalé shodě mocnostj lidských, kterauž náš vlastnj rozum wždycky předce uznává; mělo-li by ale druhé prawé býti: Bůh by přestal býti Bohem, poněwadž by auplné swatosti žádal. Následowně působiwé přčiny, anebo postačitelného důvodu, kterýmž se přechod od možnosti ke skutečnosti hřjchu stal, hledati musjme mimo člověka w něgaké jiné zlostné bytnosti, kteráž na newinné působila; a právě o takové bytnosti zmiňuje se Mogžjš pode gménem *hada*,¹³⁾ gegjžto aučinné pokušenj gakožto prawý mistrowský kus neyschytralegšj zlosti platj.

3. Čtěl-li newiditelný *satan*, gehož bezprostřednj působenj na ducha lidského nikdo z postačitelných důvodůw za nemožné prohlásiti nemůže, státi se swůdcem lidj: neygistěgi mohl to-

13) Že se *hadem* 1 Mogž. 3, 1. ďábel rozumj (o němž Mogžjš nikde wýslovnau nečinj zmjnknu, poněwadž přjběh prwnjho pádu tak wyprawiti čtěl, gakož se *smyslům* pozorowatelowým ukázal) wyswjta: a) z celého *způsobu wyprawowánj*, podlé kteréhož špisowatel w zgewenj se *hada* nic přirozeného uwoditi nechtěl, nébrž něgakan wyššj zlaui bytnost na mysli měl; i z toho b) že ostatnj sw. knihy prwnj hřjch *ďáblu* připisugj, u p. Maud. 2, 24., 2 Kor. 11, 3., c) že *ďábel* se nazývá *starým hadem*, Zgew. 11, 9, 20, 2. d) že Ježjš sám nás poučil, že lidé *satanem* swe deni gsau, Jan 8, 44. e) a že celý orient w *hadu* brzy podobiznu brzy raucha newiditelného zlého ducha widěl.

ho dowésti w podobě takowého twora, w něhož se nezkušenj netoliko nencdůwěřowali; něbrž k němuž se pro mnohé na něm shledané přednosti tjm zwědawěgi přibližowali. 14) Že had do řádu tvorůw těchto náležj, potwrdila gsau pozorowánj zpytatelůw přírody, a Mogžjš ukazuge na to, an dj: „*Had pak byl chytřejšj než všickni živočichowé země, kteréž byl učinil Hospodin Bůh.*“ 1. Mogž. 3, 1. Hada si tedy wywolil dá-

14) Proč se zlý angel právě w podobě hada ukázal, wysvětluge důmyslný Chateaubriand následngjcjm způsobem: „Had byl často předmětem našeho přemýšlowánj, a dowoleno-li nám řjci, domnjáme se w něm widěti záhubného, lstiwého a přjtného ducha, gakowéhož mu swaté Pjsmo připisuge. Wšecko gest, tagemné, skryté, neočekáwané na nepochopitelném zwjřeti tomto, genž na zemi se plazj. Pohybowánj geho se docela lišj od pohybowánj ostatnjch zwjřat. Nelze řjci, w čem by vlastně záleželo geho pohnutj od msta k mstu; nemá plautew, ani noh, ani křjdel; brzo zmizj jako stjn, kauzedlně se tratj, zgewuge se opět, mizj poznouwu jako lehýčká mlžina nebes anebo jako meč, gjmž se we tmě myká. Brzo se kotaučj, a sičj ohniwým gazykem; brzo gde, w kolném směru stoge na ohonu swém, jako čaroděgně. Točitě se stábuge, wznášj a spanšj, pohybuge prstěny swými jako wlnami, otáčj se okolo wětwj stromů, klanzá po lučnjm koberci anebo po hladině wodnj. Barwa geho právě tak negistá gest, jako geho chůze; měnj se právě tak, gak naň padá swětlo; a gakož podwodný gest we swém pohybowánj, tak se gewj na něm klamawý lesk a šalebná rozmanitost k zawedenj. Geště podiwněgšj gest we swých ostatnjch mrawech. Umj totiž jako wraždaun poskwrněný člowěk, krwj pokálený oděw swůg odhazowati, z bázně, aby nebyl poznán. Spj celé měsjsce, nawštěwuge často hroby, bydlj w neznámých skulinách, připrawuge ged, kterýž wsakuge, pálj, anebo těla oběti swé poskwrňuge tau barwan, kterauž na sobě nese.“ Génie du christianisme. part. 1. l. 8. ch. 2.

bel gakožto whodný prostředek, aby žádost po zapowězeném owoci wzbudil, dráždil, k ukogenj popauzel, a tak newinné djtky Božj sobě podobny učinil, aby gim déle blažený gegich staw nemusel záwiděti. Gako každý pohled angelské newinnosti winau poskwrněnému se zdá bodawau dýkau, gako každý nešťastnj k tjži bjdy swé tjm bolestněgi ejtj, kdykoliw se potkává se šťastným a weselým člowěkem: tak musel pohled na lidi, genž se stkwěli všemožnými spanilými wnadami poswěcujcej milosti Božj, tak musel tento pohled w onom, z počátku rovněž dobrém, ale vlastnj winau od Boha odpadlém, zlém duchu obnowiti wědomj prowiněnj gehu a strašiwé zawrženosti, a musel w něm wzbuditi tauhu, lstiwým způsobem rozmnožiti počet aučastnjkůw winy swé, aby déle snášeti nemusel muky, kterauž mu působila záwist. Aby došel ejle swého, rozmyslně si počjnal. Prwnj bylo to, z čehož posud každý hřjch pocházj, že gsaučnost zápowědi, skutečnost zákona w pochybnost awěsti hleděl, an řekl k ženě: „Skutečně wám Bůh zapowěděl ze všeho dřewa rágského gjsti?“ Wzbuzował myšlěnkú možného nedorozuměnj, snažil se přede všjm, zákon sám pochybný, negistý, podezřelý učiniti. Nicméně však rozuměla žena dobře Božjmu zákonu, a před newěrnostj chránila gi postačitelně gedno přirozená láska k témuž ustanowenj a dcerská bázeň před ustanowitelem; protož odpowěděla na dwogsynyslnau otázku pokušitelowa gisté a zřetelně: že gim sice Bůh dowolil, aby

swobodně požíwali všeho ovoce rágského s tím jediným obmezením, aby se zdrželi ovoce vědění dobrého a zlého, aby se ho ani nedotýkali, poněvadž by geho okusení truchlivé následky mělo.

1. Mogž. 3, 2. 3. Ewinau tedy *wjrau* w slovo Boží zmařen byl prwnj auklad pokušitelůw. Gednalo se následowně o to, aby tato wjra w pochybnost byla proměněna, a tato pochybnost aby pokud možná newěry dosahowala. Gak se to ale mohlo poštětiti, an oni úplně důvěřowali w slovo Boží? Museloť tedy sjmě *nedůvěry* do gegich srdce hozeno býti, a prostředek k tomu byla *lež*. Člowěk musel býti obelhán, měl-li hřešiti; a mohl obelhán býti, poněvadž ještě mnoho newěděl, poněvadž, ačkoli podle těla dokonalý, podle duše ale posud málo zkušenosti mage, gako w děckém věku se nalézal. Lež satanowa ale začla: „*Nikoli smrti nezemřete. Neboť wj Bůh, že w kterýkoli den budete gisti z něho, otewriau se oči waše: a budete gako bohové, vědauce dobré i zlé.*“ 1. Mogž. 4, 4. 5. Z okusení zapovězeného ovoce připowjdá tedy lhář stegnost w poznávání a w blahoslawenstwj s Bohem. Tauto lžj potvrzena byla wzniklá pochyba o prawdě onoho zákazu, a sama od sebe wywinula se myšlénka w srdci nezkušené ženy: zdali by snad předce genom z nepřjzně byl gim Bůh téhož ovoce užjwati zakázal, snad genom proto, že s žádným giným tworem swého vědění a blahoslawenstwj sdjleti nechce? Tauto myšlénkau zřála se duše Ewina; „*widěla, že*

by dobrý byl strom k gjdlu, a očjm pěkný, a na pohleděnj rozkošný, tamtéž 3, 6., a pro ančinky swé člowěka hodný.“ Gak prawdiwě a trefně naznačena gest těmito málo slowy změna lidského srdce! Přjgemnými těmito ošemetně slibnými následky zdá se nynj okusenj zapowězeně tjm lahodněgšj, opětowaným pohledem owoce tjm krásněgšj, pro wšetečnost zdá se vlastnj zkušenj tjm důležitěgšj; a to wšecko tjm wjce, gešto snad widěla Ewa, že had zapowězené owoce gj, a předece neumjrá. Gak snadno připadnauti mohla na myšlěnkú: Snad práwě odtud běře had swau chytrost a lest, gakož gá z poźjwánj giných stromů žiwot a zdawj zachowáwám; propůgčuge-li poźjwánj téhož zapowězeného owoce hadu, zwjřeti tolik chytrosti a čipernosti, že se tjm člowěku téměř bljžj: nepowznese-liž poźjwánj téhož owoce člowěka wěděnjm a blahoslawenstwjm snad až k samému Bohu? Dětinskau gmjua si buď tato myšlěnká, wšak dětmi byli tehďáž prwnj lidé. Tak nastaupila na mjsto předešlé wjry a důwěry newěra a nedůwěra, a gako posawáde wzniklo i tenkrát wšecko złé z newěry. Gak se člowěk zmjtati počal u wjře w tagemstwj, kteréž mu Bůh zgewil; gak se snažil ho wyzpytowati prwé pochybnošty, potom newěrau : tu se giž dopustil hrěchu.¹⁵⁾

15) Porowney Apologetik, oder wissenschaftliche Nachweisung des Christenthumes von Dr. J. D. von Drey. 1. Band. S. 301. Mainz. 1838.

Žádost okušenj vypukla skrze tuto, vlastností prwnjch lidj zcela přiměřenau lež w silný plamen, owoce opět a opět pozorowané zdálo se býti krásnějšj a lahodnějšj, wědenj, kteréž gjm mělo dosaženo býti, netoliko newinné, nébrž i žádaucj, a giž wztahuge Ewa ruka, trhá se stromu owoce, požjwá, podává i neméně chtiwému Adamowi, i on požjwá, a — prwnj hřjch na zemi gest zpáchán, odpadlstwj od Boha dokonáno! Lež tedy dokonalá zawedenj. Lež ale nebyla w člověku, od Boha podlé obrazu dokonalostigeho stwořeného; muselať tedy býti kromě člověka w bytnosti Bohu protiwné, poněwadž by lež, negsaucj w žádně bytnosti, ani se pomyslití nedala. Lžiwá bytnost gest však duchownj přirozenosti. Muselať se tedy lež ukázati na něgakém duchu, museltě býti něgaký lžiwý duch. Pád člověka, kterýž gakožto přjbeh uznati musjme, nedá se tedy pomyslití ginák, než že něgaký lžiwý duch na člověka působil.

W tomto odpadlstwj od Boha, we wypowiedenj poslušnosti, ku kterémuž se odvážil twor proti swému Stwořiteli, a zároveň w náklonnosti ke swůdci, kterýž se bezwýmínečně důwěry ničjmnž hodným neučinil, w tom záležela bytnost a welikost winy, kterauž prwnj lidé na sebe uwalili,¹⁵⁾ a byla tjm

15) Cf. der Mensch in seiner Geschichte von Dr. J. H. Pabst. Wien 1830. S. 65. „Die Sünde ist jene unendliche Verschuldung gegen Gott, in welche die freie Creatur nothwendig verfällt, wenn dieselbe in dem entschiedenen Momente ihrer Selbstvollendung in der Freiheitsprobe, auf der gefährlichen Alternative Gott als Schöpfer und sich als Geschöpf frei und selbstbe-

wětsj, čím méně měli příčiny, nedůvěřovati se w milostný aumysl Boží, čím wjce darů přigali ze štědré ruky Páně, a čím *opowázliwěgi* roztrhli wazbu, kteráž ge spogowala s Bohem. 17)

Tak gsine se gasně přesvědčili, že počátek hřjchu w pokolenj lidském podlé Mogžjsowa wyprawenj na takowý způsob se udává, na němž

wusst in Gedanken und That anzuerkennen oder zu verläugnen, sich für Letzteres entscheidet, sich mit ihrem Leben und ihrer Liebe in sich selbst fixirt, und ihre Selbstvollendung in und mit der Abwendung von Gott vollbringt. Statt Gottes Unbedingtheit und die eigene Bedingtheit frei und willig auszusprechen und festzuhalten, stellt die Creatur hier in Gedanken und That ihr Ich über Gott und an Gottes Stelle, thut der Liebe Gottes Schmach an, indem sie erklärt, ihre Seligkeit nicht empfangen, sondern selbst sich auf absolute Weise geben zu wollen.“ A sw. Tomáš Aquinský Pars I. Sec. quae. §2. ant. III. „Oppositorum oppositae sunt causae, est igitur attendenda causa originalis peccati ex causa originalis iustitiae, quae ei opponitur: tota autem ordinatio originalis iustitiae ex hoc est, quod voluntas hominis erat Deo *subiecta*, quae quidem subiectio erat primo et principaliter per voluntatem, cuius est movere omnes alias partes in finem, . . unde ex *aversione* voluntatis a Deo consecuta est ordinatio in omnibus aliis animae viribus“ etc.

17) Sw. Ambrož I. 9. in caput 20 Luc. „Nam quo indulgentior liberalitas, eo inexcusabilior perversitas.“ Konečně dotčený Pabst tamtéž na stran. 67. „Zu dem Doppel- und Wechselverhältnisse von *Recht* und *Würde*, von *Absolutheit* und *Bedingtheit* liegt die Möglichkeit, dass der freie Geist gegen Gott eine Schuld contrahiren, das heisst, sündigen kann; es liegt in demselben die *Unendlichkeit* des Unrechtes, dass das, was der freie Geist gegen Gott thut, die furchtbarste Gestalt annimmt, indem die ihre Freiheit von Gott zu Lehn tragende Creatur hier nicht nur die Hand an die Krone ihres Herrn legt, sondern sie ihm wirklich, wie, und in soweit sie es vermag, entreisst, die unendliche Gerechtsame Gottes mit Füßen tritt.“

rozum docela přestati může, poněwadž se w tom udánj netoliko Božj dobrota a swatost, gakož i člověka půwodně dokonalý staw, i geho obmezená swoboda ukazuge a uznáwá. Gediná těžkost, kteráž se při tom rozumu naskytuge, naneyweyš záležj w tom, že auplně nepoznáwá *způsob*, kterýmž zlý, dřjwe giž od Boha odpadlý pokušitel na smysl a ducha prwnjch lidj působiti mohl. Však kdo by z nedostatku pochopenj gakosti celý přjbeh zawrhnutí chtěl, musel by též zákonu zkušnosti odporowati, že mnohá wěc prawda gest, ač se prawdě nepodobá, a zcela nepochopitelná gest; ano musel by se i přirozeného náboženstwj odrjci právě tak, gako křesťanské wjry, poněwadž i w tak nazwaném náboženstwj rozumu některé články přicházegj, kteréž co nepochopitelná tagemstwj gsau předmětem wjry, a nikoli předmětem wěděnj. Dosti na tom, že w našem wyprawenj nenj docela ničeho, co by gedné neb druhé wůbec uznalé zásadě rozumu odporowalo; a že tagemstwj od pogmu, kterýž máme o děgi zgewenj Božjho, nikterak odlaučiti se nedagj.¹⁸⁾

18) Totěž dokládá mezi jiným i onen wážný muž, gehož usudku ani neywětšj racionalisté platnosti odepřiti nemohau, totiž *Lessing*. On píše we swých: *Anmerkungen zu den Fragmenten*. Werke Bd. 24. S. 20. „Wenn eine Offenbarung sein kann, und eine sein muss, und die rechte einmal ausfindig gemacht worden, so muss es der Vernunft eher noch ein Beweis mehr für die Wahrheit derselben, als ein Einwurf dawider sein, wenn sie Dinge darin findet, die ihren Begriff übersteigen. Wer dergleichen aus seiner Religion auspolirt, hätte eben so gut als gar keine. Denn was

Mimo to gsau nám giž w Mogžjšowě zpráwě o prwnjm hřjchu obsaženě důwody prawdy nowau pohnůtkau, abychom se drželi swatého Pjsma se wšj láskau a actiwostj, kteréž nás brzy zřetelným a zábawným wyprawowánjm poučuge, brzo mrawnjm z liternjho smyslu wáženým naučenjm posilňuge, brzy poskytnutjm silného pokrmu k wznešenějšjm wěcem pozdwihuge, brzy opět papskem wěčného swětla w temnostech žiwota wzdegsjho nás oswěcuge.

Mrawnj užitek Mogžjšowy zpráwy o prwnjm hřjchu práwě tak mnohostranně důležitý gest, gakož zpráva sama prawdiwá a gistá. Waruge nás před *záhubau*, kteráž z *domnělé bezpečnosti w dobrém* pocházj, gakoby na swětě bylo gakého

ist eine Offenbarung, die nicht offenbart? Ist es genug, wenn man nur den Namen beibehält, als man schon die Sache verwirft? Und sind das allein die Ungläubigen, welche den Namen mit der Sache aufgeben? . . . Eine gewisse Gefangennahme der Vernunft unter den Gehorsam des Glaubens beruht auf dem wesentlichen Begriff der Offenbarung. Oder vielmehr — denn das Wort Gefangennahme scheint Gewaltsamkeit auf der einen, und Widerstreben auf der andern Seite anzuzeigen — die Vernunft gibt sich gefangen; ihre Ergebung ist nichts, als das Bekenntniss ihrer Grenzen, sobald sie von der Wirklichkeit der Offenbarung versichert ist. Diess also, diess ist der Posten, in welchem man sich schlechterdings behaupten muss; und es verrieth entweder armselige Kitelkeit, wo man sich durch höhnische Spötter herauslachen lässt: oder Verzweiflung an den Beweisen für die Wirklichkeit einer Offenbarung, wo man sich in der Meinung herauszieht, dass man es alsdann mit den Beweisen nicht mehr so strenge nehmen werde. Was man damit retten will, geht um so viel nchwiederbringlicher verloren.“

člověka, kterýž by v dobrém tak utvrzen byl, by bez bázně před nebezpečenstvím v každé pokušení směle se pausťeti mohl. Gestliže prwnj lidé, ač co neydokonalejšj vyšli z rukau Božjch, zaslepeni grauce podwodným swětlem, tak lehko zbaweni byli prwotaj swé neporušenosti : gak mnohem snadněgi můžemeť my wábenjm hřjchu býti přilauzeni, ano tělesné a duchownj mocnosti negsan giž w prwotnj krásné swornosti. Kdy bychom tak stále žiwi byli, gako w těch neylepšjch hodinách, kde tělesné potřebnosti mlčj, kde duch gest nadšen pro prawdu, práwo a ctnost, a zbawen všech pozemských starostj vysoko se wznášj nade wšjm pokušenjm k hřjchu : takbychom napotom se ho arci méně obáwati museli ; ač nám Mogžjšowa zpráva o prwotnjm hřjchu dosti patrně na oči stawj, že i ten neylepšj swým dlaho zkušným mrawnjm zásadám nagednau newěrným státi se může. Nad to se však měnj náklonnosti duše, gako se měnj zewnitřnj okolnosti ; a při tjsni a welikosti a množstwj a rozmanitosti a často přjgemné podobě pokušenj wnitřnjch i zewnitřnjch, kteráž se w životě kladau okolo nás, gako když ptáčnjk swá teneta rozprostjrá, často welmi nesnadné gest, aby člověk všechněm odolal, a nad nimi swjtězil. Nenj potřebj wjce, než gediného okamženj, w kterémž člověk spasi-telné zásady swé dosti málo z mysli pustil, aby nedowolený skutek po celý čas žiwota swého oplakáwal ; potřebj nenj, než gediného okamženj : a čistý angel spadl s ráge, a schopen gest všech ha-

nebnostj; a kdo gednan swé wjry pozhył, budeť i s rozumem brzy hotow. *Maudrost* nemůže bogownjka w zápasu s hřjchem na žádný způsob o wjtězstwıj ubezpečiti. Komu se kdy pod slancem wětšj maudrosti dostalo, než Šalomannowi, gehoťto maudrost dalecej králowé a králowny slyseti se přičinili: a však když se geho srdce zmocnila baure wásnj a nemjrná láska k ženám, skončil w nemaudrosti. Ani *pobožnost* bezpečné nás nečinj. Čj srdce stkwělo se kdy wje w čistém swětle ctnosti této, nežli onoho muže, genž byl podlé srdce Božjho? Kdož gest, genž by kdy byl wraucněgi a taužebněgi sobě žádal, nežli Dawid, přebýwati w domě Hospodinowě po wšecky dny žiwota swého, aby widěl ljbost Hospodinowu, a spatřowal chrám geho. (Žalm 26, 4.) Nezdál-li se, že w ctnosti tak upewněn gest, gako cedřowé na Libanu? Komu by to kdy bylo na mysl přišlo, že takowý muž klesne? A předceť klesnul. Gedíný pohled w neostraženém okamženj postačowal, zawesti geg k cizoložstwıj a wraždě. Ani ohniwá *srdnatost* nemůže nám sama sebau k wjtězstwıj dopomoci. Kdož by se w ohledu tom přirownával k onomu muži, kterýž pln horliwosti Kristu Ježjši sljbil: „Pane, woljm s tebau umřjti!“ A když přišla doba, kde žádal od něho Pán, *nikoli* geho žiwot, nébrž swědectwıj toliko o prawdě: tu zblednul Petr, a byl na rozpacjch pro pohled a otázky docela sprostých lidj; on, kterýž se domnjwal, že silněgšj gest nežli smrt, chwěl se báznj, — a zapřel Pána! A tisj-

cowé, genž se domnjwali, gako on, že stogj, pře-
kwapeni gsau, a klesli w hřjcha.

Chceme-li se na zbaufeném moři wezdegšjho
žiwota uchrániti před duchownjm nebezpečnstwjm,
přede wšjm opatřiti musjme ctnost dwěma strážce-
ma, *bedliwostj a citelným swědomjm*. Ona ukazuje
nám giž prwnj giskru hřjcha: toto se zpauzj, hrozj-li
ge něco neslušného poskwrniti. Citelné swědomj
připodobněno býti může cudné citliwce (mimose),
kteráž stahuge hned listy, bljžj-li se k nj co
ginorodého. Ačkoli pomocj těchto strážců ne-
dosáhneme prwotnj newinnosti, kterauž všickni
šlechtnj wychowatelé djtek i národůw nadarmo
nazpět wolagj, nieméně se k nj wždy wjce přibli-
žowati budeme. *Protož kdo stogj, hled aby
nepadl!*

*Wýstrahu tuto nám zwlášt gasným hla-
sem káže přjběh o ráigském pádu.*

2. O cjrkewnjm prikázanj postu. *)

Od

Jana Valeriana Jirajka,

faráře w Minicjeh.

Půst? — Slovo přemnohým protiwné! Přikázanj postu? — Přikázanj neypohrdanějšj! Před třemi sty lety bylo prikázanj postu s mnohým gi-
ným dobroděgným a blahodatným zřizenjm cjrkewn-
njm od nemalého počtu křesťanůw newděchnau a
smělau rukau z desk křesťanských powinnostj
wymazáno. Tehdáž přemnožj s plesánjm toto
domnělé gho se sebe setřásli, měwše za to, žeby
bylo genom „*marným ustanowenjm lidským, a
zbytečným obtěžowánjm lidj.*“ Tak odrodile
tehdáž sobě počjnali ti, „*genž z nás vyšli, a
nebyli z nás.*“ ¹⁾ — A však za těchto našich časů
děge se to i od těch, genž „*zůstali s námi.*“ ²⁾
Děge se to i od katolických křesťanů, genžby s
dětinskau láskau měli matky swé, cjrkwě katolické
poslauchati. Gindy wěrnj křesťané prikázanj toho-
to, ač daleko přjsnějšj bylo a těžšj, než nynj, s ney-
wětšj ostrjhalj ochotnostj a swědomitostj, nenařjka-

*) Wšem horliwým, duchownjm pastýřům, kteříby předůležitě
pogednánj toto i w rukau swých oweček widěti chtěli, na wě-
domj dáwane, že gme ho pro ten spasitelný aumysl w 3000 wý-
tiscjch zwšáště wytisknauti dali, a že ho za 3 kr. dosjci lze. *Red.*

1) 1. Jan 1, 19. 2) 1. Jan 1, 19.

gjece sobě „*gho a břemeno nesnesitelné*,“ gako se ted' za těchto našich časů stává. Nebo gsau wěděli, že bez kázně tělesné nemůž nikdo býti prawým nčedlnjkem toho, gešto za lidi swé ney-swětěgšj tělo w žiwan položil oběť, a genžto k mrtwenj těla wšecky ty zawázal, genž chtj za njm přigjti. Než ale kam se poděla horliwosť tato? Kde gsau ti, geštoby s Kristem negen se těšiti a radowati, ale s njm také něco utrpeti chtěli? O, gak se nynj mnohým, přemnohým toto cjrkewnj přikázanj protiwj! Gak to nelibě nesan, magj-li kdy chaulostiwému, rozmařilému a prostopášnému tělu swému čehos odeprjti! Gak i předsudky, anobrz i bludy přjčinau postu přemnozj gsau pogati! Nenjt pak diwu, gestliže přikázanj toto zamjtagj a přestupugj, nižádného sobě z toho hřjchu nedělagjce. Týmž však během se stalo, že toto cjrkewnj ustanowenj do weliké u mnohých přišlo lehkosti, a že druhdy, ó bychom nemuseli řjci mnohdy, i ti sobě z něho posměch činj, kteréž laskawá matka, swatá cjrkew katolická, odchowala, prsy swými odkogila, a neoceněnými a drahodrahými poklady swými obohatala. Kromě panugcej prostopášnosti gest ale na wětšjm djle neumělost u přjčině, že toto blahoděgné a swaté přikázanj cjrkewe tak často býwá zlehčeno, zhrdáno, zuráženo. Aspoň máme za to, žeby mnohý přestal o „— *zbytečném obtěžowánj lidj*“ mluwiti, a cjrkw Božj na cti a sláwě utrhati, kdyby se prwé byl cele a úplně přesvědčil, že maudré, blahočin-

né a swaté gest přikázanj postu. Nebude tedy snad newhodno, gednau také slowo o věci této promluwiti, by se tak dokázalo, že přikázanj toto swatoswatým gest ustanowenjm, a že katolická cjrkew i přjčinau tohoto zřjzenj prawau, swatau, Duchem Božjm wedenau cjrkwj zwána býti zasluhugé. — Prwé ale musjme wěděti, co vlastně přikázanjm tjmto cjrkew nařizuge.

Wyklad a obsah cjrkewnjho přikázanj postu.

Přikázanj postu znj wýslovně takto: „*Čtyřidceti dnů půst, čtvery suché dni a jiné ustanowené posty zachowáwati, i w pátek a w sobotu od masitých pokrmů se zdržowati.*“ Tjm přikázanjm nám uložila cjrkew katolická, bychom se w gisté časy buď od požíwánj masa zdrželi, neb méně pokrmů, než obyčegně, požíwali, aneb obě spolu zachowali. K postu tedy, smyslem a wůlj cjrkew katolické zřjzenému, náležj aneb *ugma* w gjdle, aneb *zdrženj se* od masa, *nebo obé*. Předně chce swatá cjrkew, by dospělý a plného zdrawj požíwagjej člověk w gisté dny méně pokrmů přigjmał, to gest, by se w gisté dny gednau toliko za den do sytosti nagedł, a wečer ale gen něco málo požil. A však gen tehdaž tomu chce, když se to beze škody zdrawj a tělesné sjly státi může. Nežádá se tedy od člověka, aby, chtěge se postiti, nie dokonce negedł, a tudy swé tělo wysjlił, znužil a k wšelikým prácem nezpůsobno učinil. Na

welikém státi by zagisté bludu ten a taký, kdožby se tak chtěl postiti. Nebo to není nižádnou měrou smysl a vůle svaté církve katolické, abychom postěním se zdravj svému uškodili, a těla sjly ugalí. Protož také mladé lidi, genžto gedenmécjtného roku ještě nedokonali, a k zrůstu swému wjee sil potřebj mají, jakož i staré lidi, genž již šedesátý wěku swého rok přechkali, od této powinnosti swatá církew wygjmá. Podobným způsobem newáže nic toto přikázanj osob těhotných, nemocných, těžce pracujcých, obecných poslů na další cestu wyslaných, zkrátka těch všech, genžtoby při gediném dennjm nasycenj škodu na swém zdravj utrpěti mohly.

Co však do času, w kterémž sobě ngmu w gjdlo učiniti, to jest, toliko gedenau se za den do sytosti najjsti máme, následujcej dnowé gsau. ustanoweni:

- a. Čtyřidcetidennj půst. W tomto swatém postujm čase každodenně sobě ngmu w gjdlo učiniti powinni gsme.
- b. We všeckej wigilj, či swatowečery swatodušnj, wánočnj, swatých apoštolů Petra a Pawla, na nebe wzetj blahoslawenó panny Marie, a všech Swatých.
- c. We čtweru suchých dnů, a sice we středu, pátek a sobotu. Poslěz
- d. we všeckej středy a pátky času adwentnjho.

Druhé, což církew tjnto swým přikázanjm nařizuje, jest zdrženj se od masitých pokrmů.

Od požjwánj masa se máme zdržeti w následujcejch dnech:

- a. W čtyřicetidenjm postnjm čase — popo-
lečaj středu, zelený čtvrték a všecky soboty.
- d. W den předcházejcej swatodušnj a wánočnj
swátky.
- c. W každan sobotu čtyř suchých dnů, genž
se s každan nowau ročnj čtvrtj opětagj, a
poslěz
- d. we všecky pátky celého roku.

Nepostil by se ale právě, aniž podle smyslu
a wůle cjrkw Božj ten, kdožby mjesto masa gi-
ných vyhledaných a krew zpruzugjećch gjdel po-
žjwal, a snad dokonce u wětšjm množstwj, než
kdyby maso gedl. A poněwadž laskawá cjrkw
Božj w čas čtyřicetidenjho postu od dřewněg-
šj přjsnosti mnoho ulewila, tak že teď mjesto 40
dnů vlastně genom 16 dnj gest se nám od masi-
tých pokrmů zdržeti: protož nařizuge dále, by-
chom za to w neděli a we swátek pětkrát mo-
dlitbu Páně a pozdrawenj angelské se pomodlili,
i spolu tré božských ctnostj, wjru, naděgi a lá-
sku w sobě zbudili, a bližnjm dobré skutky pro-
kazowali.

**Měla-li cjrkw práwo, takowé přika-
zanj dáti ?**

Ptáš se, byla-li cjrkw k tomu upráwněna,
wěrjećm Kristowým pást přikázati? Přestal bysi
se tak tázati, kdybysi slowům Božjm, z úst
Pawlowých wyslým, cele a plně wěřil, že totiž
„Cjrkw Boku žiwého gest slaup a utwrzenj

*prawdy.*³⁾ Anobrž měl bysi zcela za gisto, že-
by ta cirkew, kteraužto wtělený Syn Boží sám
dle svého vlastního příslibení po všecky dny ři-
dj a zprawuge⁴⁾, toho nikdy nebyla přikázala,
kdy by k tomu ode Pána svého plnomocenstw ne-
byla obdržela. Nebyla by toho přikázání dala, kdy
by gi k tomu nebyl wedl ten utěšitel a učitel,
Duch swatý, kteréhož i dáti příslibil, i skutečně
gi dal Pán a neysvětějšj zakladatel gegj.⁵⁾ Wěr-
nému katolickému křesťanu ani na mysl nepřipa-
dne, ptáti se na to, měla-li cirkew právo, takové
přikázání dáti: anwj, že cirkew Boha žiwého gest
slaup a utwrzenj prawdy. Wěrnému katolickému
křesťanu giž z toho, že katolická cirkew takové
přikázání gest dala, gest prawodno a zřegmo, žeť
i k tomu právo gest měla, ginák sic by se řjci
musilo, což však daleko odstup od nás! že Pán
Jezš přestal cirkew swau řjdiť a zprawowati, že
toho Ducha swatého wzal nase zpátky, kteréhož
gi dal, a že přestala býti slaupem a utwrzenjm
prawdy. Než cos takového se domýšleti, bylo by
rauhánj proti Bohu, genž gest i prawdomluwný,
i w slibech swých wěrný. Nenj tedy žádné po-
chybnosti, že cirkew katolická, genž gest ten pra-
wý „*dům Boží*“, w němžto Duch swatý obýwá,
měla to právo, wěřejm pást přikázati. O té
swaté cirkwi dagj se slyšeti i ta slowa Páně:
„*Amen prawjm wám, cožkoli swižete na zemi,*

3) 1. Tim. 3, 15. 4) Mat. 28, 20. 5) Jan 14, 16 n 26.

*budeť swázáno i na nebi: a cožkoli rozvážete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.*⁶⁾ Gako by byl Pán Ježíš k správčům cjrkewnjm řekl: Cokoli ku prospěchu mých prawowěřjcech učinjte a nařjdjte, bude i ode mne schwáleno a potvrzeno; cokoli k spasenj mých oweček za dobré uznáte, za takové uznám i gá to. Dle těchto zřegmých slow dal gest Syn Božj předstaweným cjrkwě to plnomocenstwj, *wázati a rozwazowati*. Gak chatrná a neúplná bylaby to ale moc, kdy by w ni spolu nebylo zahrnuto to práwo, poraučeti, nařizowati, aneb přikázanj dáwati? — Poslěz nepřikázal-li Pán Ježíš všem lidem, by cjrkwě poslauchali, a neřekl-li výslovně, že pohanem a publikánem gest, kdož gj neuposlechně?⁷⁾ Bylby to byl ale řekl, kdyby gj byl moci nad námi nedal? Byl by lidem toto poslušenstwj za powinnost uložil, kdyby byl cjrkwě k dáwánj rozkazů nesplnomocnil? Řekla-li tedy cjrkwě: „*Zachowáwey posty a zdržug se někdy i od masitých pokrmů*“, mocj a právem Božjm to řekla, a gelikož sám Duch swatý gi řjdy a wede, tedy Bůh sám mluwil ta slowa skrze ústa gegj.

Přjčiny, za kterýmiž katolická cjrkwě přikázanj postu dala.

Co pohnulo cjrkwě, takové přikázanj dáti? Čeho chce vlastně týmž přikázanjm u nás dosá-

6) Mat. 18, 18. 7) Mat. 18, 17.

Časopis pro katol. duchow. XII. 1.

hnauti a docjliti? Gaký gest ejl a záměr přikázanj toho? To wšc ukazuge ejrkew těmi slowy, kteráž w prwnj neděli postnj nám k rozgjmánj předkládá, anto dj: „*Ingressuri igitur, dilectissimi, dies mysticos, et purificandis animis atque corporibus sacratius institutos praeceptis Apostolicis obedire curemus; emundantes nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, — ut nemini dantes ullam offensionem, vituperationibus obloquentium non simus obnoxii. Digna enim ab infidelibus reprehensione carpemur, et nostro vitio linguae impiae in injuriam se religionis armabunt, si jejunantium mores a puritate perfectae continentiae disgregarint. Non enim in sola abstinentia cibi stat nostri summa jejunii; aut fructuose corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate revocetur.*”⁸⁾ My ale wšecko to zewrubněgi ted' hned wyšetřowati budeme, a tak se spolu i cele i úplně tjm ugistjme, že přikázanj postu gest swatoswatým ustanowenjm.

a. Předně chce swatá ejrkew postem u nás toho docjliti, *bychom se naučili uměnj wšech uměnj, totiž włádnutj nad žádostmi swými, a tak tjm snáze hrjchu mohli zniknauti.* Mnoho na tom záležj, by člowěk włádnauti uměl sám sebau, a wšecky žádosti swoge, zwlastě pak tělesné, držeti uměl pod správau a w poslušenstwj

8) Dom. I. Quadrag. ex Serm. S. Leonis Papae.

rozumu. Neboť gen tehďáž může se hrjchu vystřihati, když sám sebe má w moci, když umj se přemáhati a sebe zapjratí. Protož také Pán Jezš ničeho tak důtkliwě nežádá od nás, gako abychom tělo swé a tělesných žádostj swých w uzdu pojgmati a přemáhali. Genom dotud prý gsme následownjci geko, dokud sebe sami zapjráme, a křjž swůg neseme.⁹⁾ I nenj-li tedy radno i prospěšno, by se člověk pilně w tom cwičil, někdy od ledačeho milého a přjgemného dobrowolně upaustěti, a se i od dowolených wěcj zdržeti, by se tak tjm snáze i od nedowolených zdržeti mohl? Nebo nauče se w dowolených a přjgemných wěcech žádosti swé w uzdě držeti, zda tak poznáhla i u wěcech nedowolených žádostem swým odpjratí nezwykne? Gíž ale na gewě ležj, že přirozená žádost gjdla mezi všemi ginými žádostmi neypřjhodnějšj gest k cwičenj se w panowánj nad sebau. Nebo žádost gjdla gest gedon z neysilnějšjch chtjčů; žádost tato každému člověku gest přistwořena, tedy všeobecná; a posléz nenj dne, w kterýž bychom se w přemáhánj této žádosti cwičiti nemohli. — Než ale, proč se člověk také od pozjwánj masa někdy zdržowati má? Z tétěz přjčiny, aby se totiž w přemáhánj sebe cwičil. Maso na wětšjm djle neymilejšj gest pokrm dospělých. Kdo se tedy prawým úmyslem w gisté wyměřené dny od toho swého neymilejšjho pokr-

⁹⁾ *Mat.* 16, 24. *Mark.* 8, 34. *Luk.* 9, 23.

mu zdržuge: upauštyj týmž spůsobem od tělesné rozkoše, a welmi přjhodně a s welkým prospěchem w panowánj nad sebau se cwičj. Owšem wěděli předstawenj cjrkwě, že kromě žádosti gjdla giných geště mnoho gest chtjčů, genžto člowěku přjležitost poskytuwj k cwičenj se w panowánj nad sebau: a však rowně tak gistě wěděli, že téměř žádné nenj žádosti, kteráž by se za předmět všeobecného cwičenj tak dobře hodila, gako právě — žádost gjdla. Nebo že přikázanjm tjmto neypřiměřenějšj a neyhodnějšj prostředek ke skrocowánj a mrtwenj těla cjrkw katolická pronesla, průwodnoť gest z toho, že gich tak mnoho gest, gešto přikázanj toto welmi nelibě nesau. Průwodnoť gest i z toho, že gich tak mnoho gest, gešto sobě tuze na tento přjkaz stěžuj. Nestěžowali by sobě tak tuze, kdyby se toto přikázanj gegich tělesnosti tak citliwě nedotýkalo.¹⁰⁾ Že půst přiměřený a whodný gest prostředek ke skrocenj a podmaněnj těla, průwodnoť gest i z toho, že ti všiekni, genž tělo swé w služebnost chtěli podrobiti, právě tohoto prostředku gsau užjwali. Nebo wědomo gim bylo, že tělo giž od přirozenj gest k zlému nakloněno, a že bugná sytost geště wjce zbuzuge a dráždj khřešenj. Aby

10) Confer: *Beiträge zur Vertheidigung der Lehre der kath. Kirche. Gegen Schmatz von Hille, st. 177; a potom; Beleuchtung der Vorurtheile wider die kath. Kirche. Von einem protestantischen Luieh. Luzern 1835. st. 262.*

tedy tělo skrotili, náruživosti všeliké umrtwili, zlých žádostj plamen uhasili, tělu bugnosti odňali, duchu pak wětšjch sil přidali, trestali sami sebe s apoštolem swatým Pawlem „*mnohým bděním a postem.*“¹¹⁾ Gestliže ale půst platný gest prostředek ke skrocowánj těla, gestliže gest prawda, že neywjce bugné a rozpásané tělo dráždj a pokaušj k hřjchu: tedy půst, genž tělo krotj, plamen zlých žádostj hasj, a člowěka pánem swého těla činj, musj také platným býti prostředkem k wystřjhánj se všelikého hřjchu. A to neprawjme genom my, to doswědčugj i swatj otcowé, z nichžto zde stůg swatý Ambrož, w ta slowa řkaucej: „*Proti duchownjm nepřítelům duchowně se musj bogowati, a střjzliwosti a zdrželiwosti zbraň wzjti.*“¹²⁾ A na giném mjstě tentýž swatý Otec takto wece: „*Tábor náš gsau posty, genž nás proti dábelským útokům bránj, Který kdy křesťan se postil, a zatčen byl? Kdo w střjzliwosti byl kdy překonán? K opinému přistupuge dábel, obžerného překonáwá nepřitel. Kde ale půst gest widěti, tam utjká, bogj se, třese se.*“¹³⁾ A nech ať na swědectwj uwedeme i učeného laika, saudce wšak u věci té zagisté welmi nestranného. Buffon, onen znamenitý skaumatel přjrody, twrdj, že ničjm žádosti

11) 2. Kor. 6, 5. 12) In epist. ad Eph. c. 6. 13) Serm. 26 de Quadrag.

těla se tak gisté a bezpečně odolati nemůže, gakož středmostj a postem.¹⁴⁾ Ge-li ale půst tak platný, přiměřený a whodný prostředek ke skrocowanj těla, gakož i k wystřjhanj se hřjchu, nemáme-li cjrkew Božj za to welebiti, že nám swým prikázanjm upřjmo půst za powinnost ukládá? A nenj-li giž z toho ohledu toto gegj prikázanj swatoswatým ustanowenj, gešto tak prospěšný, spasitelný a swatý cjl a záměr má? A však swatá cjrkew dala totoprikázanj také proto:

b. bychom i za spáchané hřjchy poněkud aspoň Bohu dosti učinili. Ač milost Božj dosti nám dala prostředků, gimíž bychom mohli na cestách Páně setrwati, a všeho se hřjchu wystřjhati; ač i laskawá matka, cjrkew katolická, všemi spůsoby, zwlášťe pak i swým prikázanjm postu toho chce u nás docjliti, bychom žádnému hřjchu nepodlehli: nieméně hřjšnjci gsme přede, hřešjme a lněwáme Boha všickni, a všickni gsme geho sprawedlnosti mnoho dlužni. Gaké štěstj byloby to tedy pro nás, kdybychom něčjm mohli dluhy swé Bohu uplatiti, a aspoň poněkud sprawedliwosti geho učiniti dosti! A hle postem že se to státi může, widjme na Dawidu králi. Ač tjm úplně byl ugištěn, že mu hřjch geho gest odpustěn, přede nepřestal postem za něg dosti činiti. On, gakž sám dj, „*ponižował w postu duše swé,*“¹⁵⁾ a to činil proto, aby tjm gistégi hřjch

14) *Hist. Nat. tom. III. in 12. c. 1. pag. 105.* 15) *Žalm 34, 13.*

swůg smazal. Že postem můžeme spravedlnosti Boží aspoň z částky za hřichy své dosti učiniti, vysvitá i z toho, že sám angel Páně půst za dobrý a spasitelný skutek prohlašuje¹⁶⁾ *), a že postem i trestům Božím ugjti můžeme, dává nám opět slovo Boží na rozum, když svěděl, že proto Bůh neuwedl na Achaba zlých věcí, poněwadž se poněžil a postil.¹⁷⁾ Čemu pak zde swaté pismo w příkladech učí, to wykládaj i potvrzugj swatý otcowé. Krásně o tom napsal swatý Athanas: „*Gakož pro gjdlo Adam wyržen byl z ráje: rovně tak zase postem, kdo chce, do ráje se může nawrátiti.*“¹⁸⁾ Podobně swatý Ambrož pěkně dává prawdě té svědectwj, anto se takto táže: „*Může-li nám býti gaké spase-ni, gesliže postem neobmygeme hřichů swých? Protož kdo chceš koli hřichy swoge shladiti a z knih věčného sandce wymazati, uchop se i ty tohoto spasitelného prostředku, a w postu gako Dawid, gako Achab, ponížug duše své. Taktěz giž před tebau i giné kagjcj duše učinily. Mnozj z těch, genž se celj s tělem i dušj Bohu oddali, se tak rádi a často postili, že odšedše na pausť, čas celého swého žiwota nic giného nepožjwali, než bylinek a kořjnků. Z mnohých uwedu na paměť toliko dvě osoby, a sice pohlawj slabšjho*

16) Tobíáš 12, 8. 17) 3. Král. 21, 27—29. 18) Lib. de Virginitate.

*) A wždyt přikázanj prwnjm rodičům w rági dané nebylo nic giného, než uložej postu; a že tento nezachowali, w hřich prwo-počátečnj klesli, (wiz předcházegjcj pagednánj) — a tjm i nás do něho přitáhli. (Wiz prwnj pagednánj w přjštjm swazku.) Red.

swatau Marii, egyptskau zwanau, a swatau Pela-
gii, kteréž obě po swém obrácenj neyťužšjm se
postům oddaly. Od nás nežádá toho swatá cjr-
kew, bychom se w pustínách skrýwali, a toliko by-
linek a kořjnů požjwali. Od nás žádá toliko,
bychom w gisté dny aneb se masitých pokrmů.
zdrželi, aneb sobě ugmu w gjdle učinili.*) A žá-
dá-li to proto, bychom takým způsobem za swé
hrjchy dosti učinili; směruje-li gegj přikázanj k
tomu, bychom postem tresty Božj od sebe odvrá-
tili: kdo gest, gestoby nenahljžel, že swatý gest
to cjl a záměr, a že následowně i toto přikázanj
swatoswatým gest ustanowenjm? Než cjrkew ka-
tolická wjce má geště přjčin, za kterýmiž přiká-
zanj postu gest dala; dala ge také proto:

*c. aby nás způsobnějšjmi a hotowějšjmi
učinila ku plněnj ctnosti, ku pobožnosti, k mo-
dlitbě a spasitelnému rozgjmánj. To se wšcm
zdá býti k wjře nepodobné těm, genž toho nikdy
na sobě nezkusili. Protož obraťme se upřjmo k
těm, genž prawdu toho na sobě gjž zkusili. Wši-
ckni nábožnj křesťané, genž cjrkewnjho přikázanj
postu bedliwě ostrjhgaj, swědectwj dáwagj, že půst
i lepšjmi i nábožnějšjmi ge činj. Oni swědectwj*

*) Měl gsem na Morawě farnjky, kterj skrze celý 40 dennj půst
negednom masa negedli, ale ani si krmy neomastili: čočku, fazo-
le, hrách gen s octem, a zemčata gen s solj gedli, a to z dobré
wůle; a přitom zdawj a dobré mysli byli. — To ge ale gen sedl-
ská homeopathie, — Kdyžby nám homeopath půst přede-psal, geště
mu poděkujeme, a zaplatjme, a co geště nad to, — auzkostliwě to
na wlas zachowáme; — gen tomu, co cjrkew zdarma a spasi-
telně ukládá, newrle odporujeme, Red.

dáwagj, že se postem wúbec negen w potřebné středmosti cwičej, nobrž že se i ke všemu dobrému wolněgšjmi stáwagj. Oni swědectwj dáwagj, že půst mjrny negen výborné gest lékarstwj proti bugnosti těla a giným nezřizeným žádostem, nobrž že i zdrawau duši zachowáwá w zdrawém těle. Oni swědectwj dáwagj, že čím méně ge tělo obtěžuge, tjm wolněgi že Bohu slaužj, a tjm snáze že na perutjch wraucj modlitby a spasitelného rozgjmánj mohau se k Stwořiteli swému wznést. Oni swědectwj dáwagj, že čím méně duše gegich přemožena gest tělesným ghem, tjm snáze že mohau všelikau ctnost konati a wůli Božj plniti. Oni swědectwj dáwagj, že nestřjdmostj a krmenjm těla ochábla všecka sjla gegich dušj, a že se mdlymi, ljnými a ospalými stali ku práci duchownj: středmostj ale a postem že vždy polehčili a wygasnili mysl, a k prospěšnému a nábožnému modlenj gi čilegšj a způsobněgšj učinili. Gako prý něgáká loď, kteráž nemnohým obtjžena gest zbožjm, snáze a rychlegi plawe přes moře, tak prý i oni lehčegšj a způsobněgšj myslj se k výšjm nebeským pozdwihi, kdykoli se postili. To doswědčugj všickni ti, gešto cjrkwě gsau poslušni, a přiřázanj gegjho bedliwě ostřjhagj. A swědectwj gegich gest prawdiwé, gelikož i ti neyznamenitěgšj swatj otcowé a učitelowé cjrkwenj téhož doswědčugj. Na důkaz toho můžeme swědectwj swatého Jana, onoho Zlatoušného otce pronesti, genž dj: „*W postech bolestj tělo, duše*

ne hoduge.“¹⁹⁾ Můžeme se i slowy swatého Nila ohraditi, genž takto napsal: „*Modlitba středněho letj co orel.*“²⁰⁾ Můžeme na důkaz uvesti i swatého Isidora rkaucjho: „*Kdo chce, by modlitba geho letěla k Bohu, učinj gj dvě křjdel, půst a almužnu, a rychle se zhřuru wzněse, a wyslyšána bude.*“²¹⁾ Můžeme posléz na důkaz, že „*půst a tělesná kázeň čistj srdce, pozdwihuge k Bohu, a člověka angelům podobna činj,*“ až i ginowěrce za swědky powolati. ²²⁾ A hle toho všeho chce swatá cjrkew přikázanjm swým u nás docjliti; k tomu směřuge ustanowenj postu, aby, gakž prawj swatý Augustin, „*duše naše se wyčistila, smysl pozdwihl, tělo se poddalo duchu, a srdce skraušeno a pokorno bylo učiněno.*“²³⁾ I protož nemůžeme-li opět a opět wolati, kdo gest, gešto by nenahljžel, že přikázanj toto swatowatým gest ustanowenj, magjc cjl a záměr tak prospěšný a spasitedlný?

d. K přjčinám, za kterýmiz ojrkew katolioká wěřjcjm půst našjdila, náležj i ta, že *postjce se můžeme w potřebách swých pomoci Božj snůze dosáhnauti.* Každého člověka negaké zde stjrągj bjdy, každý má zde swůg hořký kalich, a nikdo nenj prost všeho utrpenj. Mnohdykráté bý-

19) Serm. 1. de jejunió. 20) Lib. ascetico oratio de gula. 21) Originum lib. 6. cap. 19. 22) Praxis pietatis od Komenského, 1 kap. 27. n. 4 a kap. 28. Wiz také „Confessio bohémica“ w Praze wydaná 1783 st. 692., a Prawé a zdrawé učenj Lutherowo, Kalujnowo a mnoha giných Protestantů. W Praze u Wáclawa Špinky 1837. 23) Serm. de jejunió.

wáme w takowém nebezpečenstwj, že až auzkostliwě woláme: „*Pane hyneme!*“ Než wšecko zlé, kteréž na nás doléhá, dopaušť Bůh, aneb by nás w hršjch pohřžené probudil a ku pokánj připudil, aneb bychom týmž utrpenjm za hršchy giž odpuštěné dosti učinili. Nechť však bolestných těch ran to neb ono gest přjčinau, a nechť gakkoli weliké bjdy a strasti nás stjragj, pomoci u Boha nalezneme, pakli sebe postem ponjzjme. Otewři knihy žiwota, w nichžto wěčná zaznamenána gest prawda, a wiz, co ty o tom prawj. Kdykoli nĕgaká bjda wywolený lid Božj tjžila a kljčila: modlitbau a postem obraceli se wšickni k Bohu, a wždy u něho pomoci nalezli. Esdráš wracege se s lidem swým z Babylona do Jerusalema, welikau měl nesnáz o přjman a bezpečnau cestu. I wyhlásil wšemu lidu půst na ten cjl a konec, by gim Bůh dal cestu přjman, a bránił ge od nepřjtele. A gaký měl půst ten aučinek? Slyšme, což sám dj: „*Postili gsme se pak, a prosili gsme Boha swého skrze to: a wedlo se nám šťastně.*“²⁴⁾ Lid Moabský a Amonitský u náramném množstwj přitrhl na Josafata, aby bogowali proti němu. Wěděl Josafat, w gakém nebezpečenstwj se nacházj. Co ale učinil? „*Oddal se k prošenj Hospodina, a wyhlásil půst wšemu Judowi.*“²⁵⁾ A tak wyprosil si pomoci Božj, že swjtĕzil nad nepřátely swými. Israelstj bogowali proti pokolenj Benjaminowu, ale Benjamin-

24) 1. Esdráš 8, 23. 25) 2. Paralip. 20, 3.

štyj dwakráte porazili Israelské. Po třetj nad Ben-jaminskými swjtězili, postiwše se prwé až do wečera.²⁶⁾ Podobně apoštol Páně swatý Pawel gsa na lodj bauřejm wětrem zmjtané, wšem se kázal postiti a modliti, aby zachowáni byli. I nebyla také ztráta žádného, kromě lodj.²⁷⁾ Týmž během bez pochyby mnoho giných sprawau kagicnostj a důwěrau se postjcjch u Boha našli pomoci w potřebách swých. Newěděli snad, kam se magj obrátiti, kde pomoci hledati, a než se nadáli, možno gim bylo, utěšeným srdcem s Esdrášem zwolati: „*Postili gsme se, a prosili gsme Boha swého skrze to: a wedlo se nám šťastně!*“ Ge-li ale půst u Boha tak platen, že nám swatau pomoc geho můž wyprositi, kdo gest, táži se opět, geštoby prospěšnosti geho nepoznawal. A poněwadž ho swatá cjrkew i za tauže přjčinau ostřjhati welela, neobmeyšlela-li tjm cos na neyweyš prospěšného a spasitelného? Opáčně tedy djm: Cjrkewnj přikázanj postu gest swatoswatým ustanowenj!

e. A nehylby posléz půst twůg wěcj welni swatau, *mohl-li bysi postěnjm swým i nauzi trpcjmu bratru swému ku pomoci přispěti, geg potěšiti, a bjdu geho umenšiti?* I tenť má swatá cjrkew cjl a záměr při postech, kteréž nám přikazuje, bychom to, což gsme ústům swým utrhlí, a tjm způsobem nahospodařili, bratřjm chudob-

26) *Kniha Soudců* 20. 27) *Skut. Apošt.* 27.

ným mile a ochotně poskytli. A může-li cos Bohu býti milejšího? Za nic-li to pokládati bude, gestliže lačnjme, aby ginj byli nasyceni? Či to nenj dobrý, bohumilý skutek, postiti se, aby giným mohlo býti dáno, čehož se gim nedostává? Ó zagisté nikdo, pokud všeho citu prázdnen nenj, zapjrati nebude, že swatoswaté gest toto ustanowenj, kterýmžto i přiležitosti člověk nabývá, milosrdné skutky konati. A nenj-li snad těch počet veliký, kterjž hlad trpj: an ty w důstatku všemi statky oplýváš? Gak mnohý žebrák a Lazar w osamělé komůrce swé se trápj, nemage, čjmž by hlad swůg zahnal: a ty snad všeho hognost máš, twůg stůl se snad pod tjžj vyhledaných stkwostných krmj prohýbá. O! kdybysi chtěl ústům swým něco utrhnauti, a tjm toho bjdného žebráka a Lazara, toho opuštěného sirotka, tu chudau wdownu posilniti a občerstwiti. Zda by to pomněnj, že gsi Krista Pána w chudém bratru swém nasytil, napogil a přioděl, srdci twému wětšj rozkoše nepůsobilo, než ty neydražšj pokrmy, gichžto pro hlad nikoliwěk potřeben negsi? Ale na to nebéře swěták a rozkošnjk žádného zřenj, gehu gest tagno, aneb nechce to wěděti, gaký má cjl a záměr swaté přikázanj postu, w gehu srdci nepanuge žádná láska, onť gest gedem z těch, o nichžto swatý Pawel prawj: „gichžto konec zahynutj, gichžto Bůh břicho gest.”²⁸⁾

28) Filip. 3, 19.

Odkud cjrkewnj přikázanj postu geště wjce wáhy a platnosti nabywá?

Giz gsme ukázali, z gakyých přjčin cjrkew katolická wěřcjm půst přikázala; čeho vlastně tjmto přikázanjm u nás chce dosáhnauti; a spolu že toto přikázanj na neyweyš maudré a prospěšné, a w skutku swatoswatým gest ustanowenj. Nynj geště zpytugme, co zwláště pohnulo cjrkwj, by půst wšem wěřcjm nařjdila. To učiniwše, zagisté poznáme, že to přikázanj i na tom neyswětěgšjm základu spočjwá; že swatý má negenom záměr a cjl, nébrž swatý i půwod, a že následowně, nechť ge pozorugeme z té neb oné strany, rázem swatosti gest poznamenáno. Katolická cjrkew podepjrajc se na slowo Božj tak starého gakož i nowého zákona dala gest přikázanj postu. Ona z pjsma swatého wěděla, že giz prwnjm lidem w rági od samého Boha zapowězeno bylo, požjwati gistého owoce. Ona z pjsma swatého to měla, že před potopau swěta požjwánj masa s krwj, ²⁹⁾ a po té swěta potopě wšeligakých ryb, ptáků a zwjřat bylo zapowězeno. ³⁰⁾ Ona měla z pjsma swatého, že sám Bůh celému lidu Israelskému přikázal wšeobecný, výrocnj půst. ³¹⁾ Ona to z pjsma swatého měla, že proroci a mužowé duchem Božjm nadšenj, Dawid ³²⁾, Josafat ³³⁾, Esdráš ³⁴⁾, a kněz weliký Eliachym ³⁵⁾ půst zachowáwali a djlem ta-

29) 1. *Mogž.* 9, 4. 30) 3. *Mogž.* 11, 5. 31) 3. *Mogž.* 23, 27. 32) 2. *Krát.* 12, 16. *Žalm* 34. 68, 108. 33) 2. *Paralip.* 20, 3. 34) 1. *Esdráš* 8, 21. 35) *Judith* 4, 12.

ké celému lidu Israelskému prikazowali. Ona z pjsma swatého měla, že všickni, genž duchem prawé nábožnosti byli opogeni, častých postů gsau ostrjhalí; wěděla, že se postil Mogžjš na hoře Synai, že se postil prorok Eliáš, že se postila šlechtná Judith i nábožná Esther, že se postil wěrný sluha Páně Tobiáš. Ona w pjsmě swatém četla, že prorok Jonáš Niniwetských napomjnal, a prorok Joel všeho lidu Israelského, aby se postili. Ona w pjsmě swatém četla, že Bůh sám skrze ústa proroka Joele poručil Israelitům, by půst posvětili, ³⁶⁾ a tak podobně, aby se k němu obrátili w postu a pláči. ³⁷⁾ Ona w pjsmě swatém četla, že kněz Páně Eliachym mluwil ké všemu lidu: *Wězte, že wyslyšj Pán modlitby waše, gesliže trwati budete w postech.* ³⁸⁾ Ona w pjsmě swatém četla, že angel Božj welebil z toho Tobiáše, že postu byl pilen, že mu počjtal negen dobročinnost a wraucj pobožnost, nébrž i posty geho za welikau zásluhu, a že wyslowně řekl: „*Dobráť gest wěc modlitba s postem a s almužnau.*“ ³⁹⁾ — A zda i pjsmo swaté nowého zákona cirkwi Božj u přjčině postu nezawdalo nižádného nawedenj? Zde opět četla chwalu nábožné Anny Fannelowé, proto že posty a modlitbami slaužila Bohu dnem i nocj. ⁴⁰⁾ Zde četla, že swatý předchůdce Páně gjdal toliko kobyly a lesnj med. ⁴¹⁾ Zde se přeswědčila, že půst nikoliwěk nenj ghem a

36) Joel 1, 14. 37) Joel 3, 12. 38) Judith 4, 12. 39) Tob. 12. 7—8. 40) Luk. 2, 37. 41) Mark. 1, 6.

břemenem, kteréžby se zbytečně na šjge lidské bylo uwalilo, gešto sám Pán a Spasitel, gehož příkladu každý člowěk následowati má, se postu oddal. Pán Jezjš se postil tak přjsně, až konečně zlačnel. ⁴²⁾ Pjsmo swaté cjrkew katolickau wyučilo, že wtělený Syn Božj sám lidi učil, gak se magj postiti, když prawil: „*Ty když se postjš, pomaz hlawy swé, a twář swau umyg.*“ ⁴³⁾ Pjsmo swaté gj zpráwu dávalo, že gednau nemohli učedlnjci Páně gakéhosi náměsjnjka uzdrawiti, gešto wšecky giné nemocné uzdrawowali, a že Pán Jezjš chtěge ge pozorny učiniti na cenu a důležitost postu, stěžujcjm sobě řekl: „*Toto pokolenj nigakž nemůž wygji, gediné modlitbau a postem.*“ ⁴⁴⁾ Pjsmo swaté gj zpráwu dávalo, že Pán Jezjš mage sám půst a weliké poctiwosti, netupil učedlnjků Janowych, genž se postili, alebrž že předpowěděl, „*že přigdau dnowé, když i geho učedlnjci se budau postiti.*“ ⁴⁵⁾ A rowně tak gi pjsmo swaté i o tom zprawilo, že se toto předpowědění na wlas vyplnilo. Nebo giž swatj apoštolowé, kdykoli důležitého coš před sebe brali, se postili. Oni w postech trwali, když Pawla a Barnabáše k djlu apoštolskému swětili ⁴⁶⁾. Podobně zase Pawel a Barnabáš se postili ⁴⁷⁾, a giných také k postu napomjnali. Neboť sw. Pawel měl wýslovně k tomu Korinty, „*by we wšech wěcech wydáwali sebe sami, gako Božj slu-*

⁴²⁾ Mat. 4, 2. ⁴³⁾ Mat. 6, 17. ⁴⁴⁾ Mat. 17, 20. ⁴⁵⁾ Mat. 9, 15. ⁴⁶⁾ Skut. Apošt. 13, 1—3. ⁴⁷⁾ Skut. Apošt. 14, 22.

žebnjci we mnohé trpěliwosti — w prácech — w bděnjch a postech.“ ⁴⁸⁾ Swatj Apoštolowé, gakž swěděj swatý Jaroljm ⁴⁹⁾, podlé přjkladu Pána Je-
 zjše čtyřidcet dnj před welikan nocj se postjwali. A tohoto přjkladu bedliwě následowali prwnj křesťané, neboť w gistých dnech i půst i zdrženj se od masitých pokrmů zachowáwali. Oni se postili negen čtyřidcet dnj před welikan nocj, no-
 brž i také při začátku každé nové ročnj čtwrti, w adwentě před Narozenjm Páně, we všecky swa-
 towečery welikých slawnostj, a na den památky přehořkého utrpenj Páně, což vše letopisowé cjr-
 kewnj dostatečně potwruzuj. A to vše wěděla dobře swatá cjrkew katolická; wěděla, gaké swě-
 dectwj neomylné slovo Božj postu dáwá; wěděla, že se i neyswětějšj zakladatel gegj postu oddal, a že se i geho wěrnj uředlnjci postili. A to vše mělo bez účinku zůstati? Nadarmo-li měl cjrkwí swjtiti přjklad Kristůw? U wjtr-li wolal a napo-
 mjnal Pawel swatý? U wjtr bylo-li mluweno to vše, což pjsmo swaté o postu poznamenalo? Ni-
 koli! Cjrkew katolická slyšj i poslauchá hlasu Božjho, ona gako na počátku, tak až podnes pra-
 wj: „*Widělo se zagisté Duchu swatému i nám,*
⁵⁰⁾ *wám všem, genž chcete býti následownjky Kristowými, přikázati, byste čtyřidceti dnů půst, čtvery suché dni a giné ustanowené po-*

48) 2. Kor. 6, 4—5. 49) Epist. 54. ad Marcellam. 50) Skut. apošt. 15, 28.

sty zachowawali, i w pátek a w sobotu od masitých pokrmů se zdržovali.“

Závěrek.

„Půst? slovo přemnohým protiwné! — Prikázanj postu? Prikázanj neypohrdaněgšj!“ Těmito slowy započalo se pagednánj toto, těmito slowy budiž skonáno. Prikázanj neypohrdaněgšj! Owšem neypohrdaněgšj těm, gichžto pánem gest hrdlo, a genž se nic na to neohlžegj, nic na to nedbagj, by i duše trpěla a hladowěla, toliko když tělo má se dobře. Blahoslawený Tomáš Kempenský prawj: *„Wšickni chtj se s Kristem radowati, málo kteřj ale pro něg něco trpěti.“*⁵¹⁾ Řekl bych, s Kristem welikonočnjho beránka w králowstwj nebeském gjsti chce každý: ale nikdo nechce s njm se postiti. O, těch břichopásků, těch podlých otroků těla! Newidj-li, an prikázanj postu načitě prospěšným gest blahu gegich? Newidj-li, anto cjrkewnj prikázanj postu swatoswatým gest ustanowenjnj, magcejm ten neylepšj a neyswětěgšj cjl a záměr? Či gsau snad hlušj, slepj, wšeho citu zbaweni, že nic neslyšj, nechápajj laskawých slow matky cjrkewe? Matka tato wolá: Děti, tresteyte a přemáheyte těla swá, ustanowené posty zachowáweyte, ale kdo slyšj hlasu gegjho? — Cjrkew matka wolá: Děti, uposlechně-

51) *De imitatione Christi lib. II. c. 11.*

te rady a napomenutj apoštola swatého Pawla, a wydáweyte sebe sami, gako Božj služebnjci w trpěli-wosti — w bděnjch a w postech mnohých: ale kdo slyšj hlasu gegjho? — Cjrkew matka wolá: Děti, ó lide můg, má-li wám swjtiti přjklad Kristůw nardarmo? Hle on se čtyřidecet dnj a čtyřidecet nocj postil, on pro wás tak mnoho trpěl: ay což wy geg w daném přjkladu nechcete následowati? Ach na cestách bezbožných, w službě hřjchu a neprawosti, tu gste neunaweni: ale w službě gcho, w službě Božj gste wáhawj, tu wás hned wšecko mrzj, tu se wám hned wšecko protiwj, tu wám přikázanj postu gest „*nesnesitelným ghema břemenem*.“ — Tak wolá a nařjká si choť Kristowa, swatá cjrkew katolická, widauc, an mnozj — přemnozj i z těch, gež odchowala a milostmi swými oblažila, přikázanj gegjho zlehčugj, ge přestupugj a takofka nohami šlapau. Negeden z těch a takých sice prawj: „*Gú bych se postil, ale nemohu!*“ Ne že nemůžeš, ale vlastně prawda gest, že nechceš. Těm, gež tak mluwj, nescházj sjly a schopnosti, ale scházj wůle. Sjly magj dosti k tomu i onomu, což wjce tělo namáhá, než půst. Dosti magj sjly, by seděli dlauho až do noci při wšeligakých weselostech; dosti magj sjly ku práci wšelikým, když gen něčeho wyzjškati daufati lze; dosti magj sjly ku wšelikým swětským radostem; tu si nikdo nenařjká, že slab a mdel gest. A wšak má-li cos snesti pro Krista, pro spasenj daše swé, hned si nařjká, že nemůže, že slabým

a mdlým gest. Ó té hršné chaulostiwosti! Než giž dosti. Řeknu geště toliko, gakož wůbec žádného neznám ustanowenj správců cjrkewnjch, gehožtoby ostrjrhánj prospěšno nebylo: rowně tak i ostrjrhánj cjrkewnjho prikázanj postu gest na neyweyš spasitedlno a prospěšno. A protož, cjrkwí katolická, z celé duše welcbjm tebe!!!

3. *Polská legenda o Svatém Wogtěchu,¹⁾ druhém biskupu Pražském.*

(Wyňatá z nedáwno wydané kroniky polské Stanisława Chwalczewského, starosty Kobrynského, Pána na Raškowě, přepsané roku 1549. 2)

Od

Wáclawa Kaubka.

Kapitola osmá.

(Prwnjch 7 kapitol nedostává se.)

Poněwadž památka děla se o sw. Wogtěše, protož tak se má historie o něm. Sw. Wogtěch

1) Nenjť mne řagno, že přjtomná legenda nemnoho nowého z žiwota sw. Wogtěcha nám poskytnula; naděgeme se gednak od laskawých čtenářů, že gim předce nebude newhod, gelikož ona dokazuje, gak polské žiwotopisy tohoto česko-uhersko-polského apoštola w podstatných věcech dobře se shodngj. Milownjci děgin vlastenských, kteří tohoto swatého knjžete cjrkewnjho s historicko-politického stanowiště dobře seznati chtěggj, odesjláme do prağmatické historie české našeho slowůtného Palackého: Geschichte Böhmens I. Theil.

2) Wiz „Zbiór pisarzów polskich część III. tom. IX., kronika polska Stanisława Chwalczewskiego, w Warszawie w tłoczni

pocházel z Čech, rodem z městečka Lubliče (Lublycz) ze šlechtěného otce Slawnjka a z matky Střezislawy. Byl vychován u Wogtěcha (sic) biskupa (sic) Magdemburginského (sic) i od něho nazván Wogtěch, neb mu prwnějšj geho gměno změnil, což se vykládá wogska potěšitel. ³⁾ Bylť gest při smrti Ditmarowě ⁴⁾ prwnjho biskupa Pražského, a uslyšew z geho úst přjčinu ztracenj geho, ulekl se welice, a všemi rozkoše-

Galęzowskiego r. 1829. Stanisław Chwalczewski, Litwijn, kwětl za času poslednjch dwau králů polských z rodu Jagelonského. Kronika geho přepsaná roku 1549 mnohem dřjwe, dohotowena býti mnsela, a sice za panowánj Jagelowicůw Wladislawa a syna geho Ludwika († 1525) w Čechách a Uhřjch, což z následujcejch slow geho wyswítá: „W tom čase (1087 za Wratislawa, prwnjho krále Českého) kleslo králowstwj polské, a začalo se králowstwj české; když totiž králowé češtj potáhnuwše za sebau knjžata slezská wzmohli se proti Polákům, i wálčili za křižáky pruské, tehdáž králowé polštj pokořiwše se ulehli, a nynj králowé polštj podnešení gsau až do Čech i do Uher (totižto králowé rodu Litewsko-polského Wladisław Kazimjrowic a Ludwjk Wladisławowic panujj nynj w Čechách a Uhřjch.) Česká země ztratila ted swau přewahu (ustala), to gest ona škaredná změna všech králowstwj, že, když se počne gedno množiti, druhé sausedaj slabnauti počjná.“ Diwj se, že wydatel warsawský pulawského rukopisu kroniky Chwalczewského, tomuto mjstu lépe neporozuměl, sic by byl ginak we swé předmluwě nepřišel do tak weliké nesnáze wzhledem určenj času, w němžto Chwalczewski, swau kroniku skládal. Chwalczewski gakožto Litwijn znal dobře gazyk rusky i kroniku Nestorowu, snad i kroniku Wolinskanu. Nad to gak tam powjďá znal kroniky uherské a české.

3) Komuž tu na mysl nepadne analogie onoho pater Bohemus Kosmy pražského? Adalbert byl arcibiskupem mağdeburským (prwnjm) od r. 868 do r. 981.

4) Ditmar Sasie prwnj biskup pražský od 968 do r. 979.

mi pohrdnuw oblékl se w žjnné raicho. Potom byl powolán na biskupstwj Pražské léta od narozenj Božjho 981. Gakož tehďáz ďáblowé mluwjwali z úst lidj posedlých, sprawowal (sw. Wogtěch) lid Božj w kárnosti a mjrnosti, ale Čechowé nechtěli gehu poslušni býti, obzwláště poněwadž gich káral za to, že mnoho žen měli. A poněwadž dětj swých Kristowým gménem pokřtěných židům w otroctwj prodáwali, w neděli thargowaly (t. g. tržili), a pohanské mrawy chowali, protož opustił Čechy šel do Řjma a tam w klášteře swatého Aleše spolu s bratrem swým Radimem (Gaudenciuszem) u weliké přjsnosti a swatosti meškal. Ale Čechowé wypustił swau zlost na swatého Wogtěcha, oblehli to městečko Lublič i tam gehu 5 bratrj zabili: Sobobora, Spitimjra, Dobrosława, Zemiše a Časława. A nemagjce na tom dosti wšecek gehu rod wykořenili i městečko Lublič popelem položili. Toliko šestý gehu bratr na žiwě gest zůstal, kterýž byl w Polště při dvoře krále Bolesława chrabrého, genužto král Bolesław weliké panstwj w Polště nadal, poněwadž gsa z toho pokolenj do Čech se nawrátiti nesměl. Šlechta toho rodu má za erb růži bjlaw w čerweném poli, a ten erb gmenován *Poray* od řečeného Poraye wede swůg počátek. ⁵⁾

5) *Poray*, toto nesłowanské gméno šestého bratra sw. Wogtěcha, o němž, odkud by pocházelo, negednau gsem přemýšlel, a

Wida tyto zlosti, gake se dely w Čechách, arcibiskup Mohucký (Willegesius 977 † 1011)

na gehožto prawý půwod mne teprwa mŕg delšj pobyt mezi Rusjny přiwedl, powstalo zagisté z bulharského (čudskouralského) gména *Boris*, kteréž we slowanských ústech na Borey, Boray, Porey, Poray se proměnilo; tak gak dosawád mezi Rusjny slyšeti, kdežto mimo názwy Borey, Boray (diminut. Boreyko, Boraykoo) i rodiané nazwjsko Boreykowicz, Boraykowicz, Poreykowicz, Poraykowicz se vyskytují. (!) Toto w římské cirkwi docela neznámé i neužjwané gméno sw. Bořise Michala, knjžete bulharského (1061 sw. Methodem na wjru obráceného), gméno w řecké cirkwi welmi časté i oblíbené, gest spolu welmi záwažným důkazem, že w rodině Slawnjkowě, wnjžto syna tjmto gménem nazwáno, řeckoslowanská křtem Bořiwogowým (r. 871) a snad geště něco dřjwe w Čechách zawedená liturgie dřjwe latinské aneb wedlé latinské býti musela, což docela přirozeně se djti mohlo, ano dědičné walné Slawnjkowo panstwí we východnjeh Čechách až ke Slezsku i k Morawě, tehdejšímu řeckoslowanské liturgie sjdlu, dosahowalo, a tady otec neb děd Slawnjkůw s tanto bljzkau ano sausednj liturgij, dřjwe nežli s římskau od západu přjchozj seznačiti se i gi přigmauti mohl, k čemuž přjklad neymohútnějšjch w Čechách knjžat Pražských welmožné Čechy libické tjm rychleji nakloniti mehl. Možná i to, že Střezislawa manželka Slawnjkowa přidržujc se snad liturgie slowanské gméno Poraye čili Borisa synowi nadala. Tuhý odpor geho bratra Wogtěcha w Magdeburku mezi Němci wychowaného naproti liturgii řeckoslowanské zde docela newadj, powážjme-li, gak weliká wůbec gest moc a sjla školnjho mládencůw wychowánj, gak častá geho přewaha nad domácnj, i gak weliké změny někdy dosti krátký průběh času w rozumowánj lidském s sebau přinášj.

Erb Poray: čerwená růže w bjlé m poli. Aučastnjci tohoto erbu — Porayczykové — dosawád w Polště kwětan, ačkoliw zhola twrditi nelze, žeby přjmo od řečeného Poraye pocházeli; neboť gednakost erbu w několikera rodinách nenj w Polště wždycky důkazem gednakosti rodu. Heraldika polská máč do sebe gausi pořádně i ladně zosnowanau saustawu rozdjlnau od wškerého erbownictwí ostatnjch národůw západnjch. Nenj w Polště gako ginde ten obyčej, aby každinká rodina swůg zvláštnj

gakožto nevyšší pastýř český, prosil gest papeže, aby suffrağanowi geho Wogtëchowi nařídil,

a k tomu bezegmenný erb měla; ovšem několik set různoplemených i vzdálených od sebe rodin pod jeden znak čili erb náležej, tak sice, že veškery tisícronásobné legiony nižší i vyšší šlechty Polské (rusjnské, litewské) možná zahrnauti pod 350 neb 400 znakův, gegichžto gména gsau welmi starožitná i skoro wesměs přesně slowanská, k. p. Łada, Doliwa, Srencawa, Krzywda, Oksza, Dulega, Bończa, Zareba, Zabawa, Grzymala, Junossa, Labędź, Jelito, Ogończyk, Topór, Prus, Znin i mnohá giná, gichžto z paměti uvesti nemožno. Některé názvy těchto erbův ukazuj hned spolu obrazec pogmenowaného znaku k. p. Łabędź má obrazec labuť, Topór má topor neb sekýru. Giné znaky majj obrazce od swých názvů rozdílné, k. p. Jelito má tři kopj, Junosza berana, Doliwa tři červené růže v bílém poli. Gména mythologická staroslowanská mnohých znakův polských, k. p. Łada, Leliwa i mnohá gich gména rolaická k. p. Bróg (stolh dožkowan střechan pokrytý), Grabie, Przerowa, Gozdawa, Ostoja, Nalęcz, Wozela (diwná wěc prož ne Pszczola?) dāwagj alespoň nemalé práwo pochybowati o prawosti oné dáwnj právě wšeoobecne přigaté domněnky, žeby všickni Slowané wesměs užjwánj znakův rodinných od Němcův byli naskrze přigali, ač wůbec známo gest, že erbowé i erbowné pečeti teprwa na konci 12. stoletj w užjwánj wešli. Sama giž prostota i gednoduchoť znakův polských porownána s polnatými i přeplněnými erby německé, anglické i francauzské šlechty má do sebe zagisté cosi zvláštnjho i půwodnjho. Šlechta polská má i tu zvláštnost, že často klade gména swých znaků před swými nazwjsky, k. p. Hieronym *Doliwa* Rozrażewski; W. *Skorocho*d Majewski, Zoriar *Dołęga* Chodakowski, A. Junosza Rościszewski a t. d. a t. d. Ze starožitných děgůw polských známo, že wšecky rozmanité rodiny gednoho znaku pod tjm swým společným znakem za starodáwna bogowávaly. Doliwczycowé pod znakem Doliwy, Leliwczycowé pod znakem Leliwy a t. d. Celá tato wěc wůbec hodná gest pozoru zpytatelůw starožitnostj slowanských; i těšjme se giž napřed, že slowůtný gich náčelnjčk pokračuge we swých „*Starožitnastech slowanských*“ tomuto zanjmawému předmětu několik stránek zagisté obětowati bude. I my neobmeškáme budaucně na příležitěgšjmu mjestě

wrátiti se do Čech ku vlastnjm owečkám. Ale sw. Wogtěch dlanho se gest zpausel, nechťe se tam nawrátiti, poněwadž Čechowé byli nekárni i twrdošgnj. Prosilť papeže, by mu raděgi powolil hlásati ewangelium Prusákům, nežli by se měl nadarmo do Čech nawrátiti. Odpowědel mu papež: Gestli tě nebuda slyseti Čechowé, setřiz prach s nohan swých i měgž wůli gji k Prusákům i učiti gich wjře. Nawrátíl se tedy do Prahy Wogtěch, tam někdy lahodně, někdy přjsně gich káral, však to nic neprospělo, aniž se polepšowali. Gednoho času zgewil se Bůh Wogtěchowi spjcmu i řekl mu: Wogtěse ty spjš, a eyhlež oni mne zase prodawagj newěřjcm! A hned wstaw šel na náměstj, a kteréž tu křesťany nalezl, gichžto prodawáno w otroctwj wšecky listostiwě wykaupil. Opusti w Prahu, šel zase do Řjma a tam obdržel powolenj, od Benedikta toho gměna šestěho papeže, by mohl kázati slovo Božj Prusákům i giným pohanům.⁶⁾ Nawracuge se

některé náhledy o této věci w našich „*Pramenech polských historie české*“ uwěsti. Zde geště konečně připomenauti slušno, že některj Porayczykowé polštj tak, gako češtj Wjtkowé z Rožmberka (též z rodu Slawnjkowa wywozowani) nazýwali se *Urzyname* a to sice w neydawněgšjch giž časjch k, p. Hipolyt Urzyn znaku Poray, arcibiskup gnieznenský 1025, genž se mi zdá býti synem Poraye čili Borisa bratra sw. Wogtěcha.

6) Tento dwognásobný odchod sw. Wogtěcha do Řjma gest dwognásobným důkazem, gak úporně i twrdošgně tehdegšj Čechowé se drželi swěho předkřesťanského náboženstw, mrawů, obyčegů a zwyků dawněgšjch, kteréžto geště dlanho sw. Wogtěcha přetrwaly až do časůw Břetislawa I., genž wyhnal ze země há-

z Řjma bral se uherskau zemj, i utwrdil n wjte knjzete Yesse (Geyzu) s synem geho Štěpánem,

dače, wěštce, čaroděje, kauzedlnjky a t. d. ano až do samých časů Kosmy pražského i geště déle. Tato fanatičnost, i takorška zaljbenj w powěrečnosti, prawj Wáclaw Al. Maciejowski (we swé historii prawdawstw słowánskich tom. I. 77.) welmi zřegmě wyswítá w českém zákonodárstwj. Cog' pak zlého w našich hříšných zemských práwích, gežtog geště w nich mnoho pohanského obyčge, powjdá pán Tomáš Štjtný ze Štjtného z časůw Karla IV. (wiz Mus. sw. I. 1838. str. 6.) Národ český, — prawj učený Maciejowski (na str. 76 tamtéž) neyhbitěgšj snad obrazotvornostj, neywětšjm geniem (gieniuszem) i bystrostj duchownj ze wšech Slovanů obdařen, duchem i city básnickými neyproniknutelněgšj (do przejęcia się duchem i uczuciami poezji nayzdolnějšíj), w gehožto rozkošné vlasti w neyodlehlegšich časjch božstwa slowanská meškaly raděgi, nežli kde ginde, po gehožto pahorkách i dolinách gásaly čarownice, widma a upjry, národ ten wjce, nežli který giný lid slowanský oddaný kauzlům i wěšt-bám, giž záhy w sobě žiwil fanatického ducha, i chut k hádkám bohoslownjm, kteréžto změníwše se w šarwátky a boge nábožen-ské, krwj zemi českau zalily i k aupadu přiwedly. — Gednak gakekoliw chrastj a padrtj pohanských mrawů a obyčegů, gedno-stoletau teprwa palnu blahowěstného w Čechách křesťanstwa za časůw Wogtěchowých skličowalo, wjra tato křesťanská tehdegšjch Čechůw gakkoliw předešlým pohanstwem nakwašená nemohla býti a nebyla žádným způsobem tak lichá, tak mrzká, tak pošetilá, tak opeslá, tak podlá, ano tak zhowadilá gako modloslužebnost tehdegšjch Prušanůw, k nimžto Swatý Wogtěch Čechůw i Polákůw opustiw, na apoštolowánj se odebral. U Prasnůw podlé starožit-ného ukrutnými popy (kriwami) práwě na způsob celtických dru-ídůw pěstowaného pohanstw jněkolika druhů hadůw za bohy ctě-no, i w každém domu co skřjtkůw poswátných chowáno, ano strašliwým bohům ku pectě zagatých i domácjch nešťastnjků, způsobem od laupežnických Skandinawců přigatým swatým nožem i swatým ohněm (žničem) přečasto wražděno i obětowáno, i gi-ných na Thugy indické upomjnagjcjch zuřiwostj se dopauštjno, o nichžto pohanským, nercili pokřtěným giž Čechům nikdý pře-nikdý se ani nesnilo, a kteréžto nikterak porownáni býti nemohau

a prošeď wšecku *Polaku* kázal gest slowo Božj *Słowákum a Uhrum*, poddaným z části žezlu Boleslawu chrabrého, genž wybogował kraginu slowanskau i ruskau až po Dunag u Ostřehoma a po řeku Tisu, práwě přes gedén rok, potom obrátil

s wadami swatým Wogtěchem swým kraganům wytykanými, i u papežského dworu udanými, gako: Nepilné swěcenj swátkůw i neděl, pohřbowánj mrtvých w lesjch i na giných neswěcených hřbitowech, opogovánj se piwem a medowinau, mnohoženstw a (hanebné zagisté) prodávánj chudých djtek we služebnost, i giné z předkřesťanské dáwnowěckosti Slowanůw pozůstalé obyčeje, genžto arcibiskup w oči swatého biskupa těžkým břewnem býti musely. K wjře gednak welmi podobno, že negenom tyto samotné wady Čechůw, ale též spolu i různice a pátky, do nichžto rodina Slawnjkowa s mnohými lechy českými k. p. s welmožnými Wrzowci zapletena byla, a potom snad četnějšj wrstewnjci sem i tam: w Čechách tlejci liturgie řeckoslawanské — gižto od kněžj řjmských pohanstwu zároveň tehďáž pronásledowáno — Sw.Wogtěcha na swé kragany silněgi rozhorlily, a k odchodu do Řjma a potom do Prus tjm rychlegi naklonily. Welmi však podiwnau gest wěcj, že swatý biskup náš zrowna w Prusjch apoštolowati sobě gest umjnil, w národě, gehožto gazyku zcela neznage, na tlumočnjka (nejspjše něgakého Poláka znagjcjho pruský gazyk) u zwěstowánj wjry Božj spoléhati se musel; diwno i to, že tento swatý kragan náš, raděgi se newyprawil na dĵlo Božj mezi Pomořany, Bedrice, Lutice a giné Slořany, gichžto powahu a mrawy nad pruské lahodnějšjmi, a gich pohanstw zwedenějšjim z děgin býti známe, i u nichžto přirozeným gazykem swým českoslawanským slowo božj dosti pohodlně, tak gako mezi Poláky hlásati gest mohl, ač se lze nadĵti, že byw mládencem na nčej w Děwjně, srbskému se tam mohl naučiti nářečj, gestli mu w tom nigak geho němečtj mistrowé nepřekázeli. Prahnuł gen swatý biskup úsilně po koruně mučednické, a protož odebral se do Prus, neybebezpečnějšj zwolil sobě stanowistě, gsa přeswědčen, že krew mučednická gest neybugnějšjim semenem křesťanstwa! Avida est periculi virtus, et quo tendat, non quid passura sit, cogitat. (Seneca).

se do *Polsky* vlastně tak nazvané, a přišed do Krakowa léta Božjho narozenj 996, *tam kázal po česku* na tom mjestě, kdež nynj stogj sw. Wogtěcha kosteljček, genž gest wystawěn po geho umučenj. Potom opustiw Krakow obrátil se do Hnězdna, města hlawnjho w Polště, i prowázeli geg se wšjm komonstwem rytjři knjžete Mečislawa i syna geho Boleslawa. Když potom umřel Robert ⁷⁾ arcibiskup Hnězdenský, na ustawičné prosby knjžete Mečislawa i syna geho Boleslawa přigal arcibiskupský stolec Hnězdenský. ⁸⁾ Nedlauho potom zůstawiw Radima ⁹⁾ bratra swěho na arcibiskupstwj Hnězdenském, pospjisil do Prus kázat slovo Božj. A když se přewážel přes řeku Ossu, a neměl od přjwozu čjm zaplatiti, přewoznjk geho udeřil geg weslem do hlavy, on za to děkowal Bohu a nezlořečil. Obcházegě města, městečka, i wesnice kázal gest Prusákům *skrže tlumače*, aby swé balwany (modly) zničili, wyučuge gich: že slunce, měsje, oheň, gezera, lesy negsau bohy, ačkoliw gich welebili. Wida to gich biskup (krywekryweyto) a popowé gich nazwanj gich gazykem krywe, aby wjee nehanbil gich bohůw, i nekazil gich mrawů, spiknuli se, aby geg zabili, a protož w pátek dewátých kalendůw mě-

7) Robert Wlach † 996, wiz Niesieckého korona Polska.

8) Wiz Narušewičowu histor. polsk. swaz. II. str. 77., též wiz i Bandkého hist. pol. 3 wyd. I. 122. srow. 137.

9) Radim (Gaudencyusz) znaku neboli rodu Poray † 1006.

sjece máge ¹⁰⁾ na gisté hoře, tam kde kámen (památný ležj we wúkolj gedné wesnice, bljzko morského břehu u městečka Fosachlyš ¹¹⁾ potkawše sw. Wogtěcha swat. mši čtaucjho wyřjtili se naň, sedmkrátě geg probodli, rozřali a kygi stlaukli, i zabiwše geg, hlawnu mu uřali, i na dřewci gi zawěsili, kdez gi orel přes tři dny strážil. Andy však gehu rozsekané hospodář, u něhožto bydlel sw. Wogtěch, do koše sebraw, pochowal ge w zemi tam, kde geg zabito. Slyše chrabrý Boleslaw o smrti sw. Wogtěcha, wyslal swých poslů pro tělo gehu, gimžto Prusowé odpověděli: Twého gsme boha zabili a w zemi pochowali, gehož mjtí nemůžes, leč by dal tolik strjbra, mnoho-li wážj. Protož wyslal gest král Boleslaw muže duchownjho a rytjře, gimžto Prusowé tělo ukázali při gednom městečku řečeném Romowe. Poslowé poznawše býti tělo sw. Wogtěcha, naložili na gednu stranu wáhy tolik strjbra, mnoho-li mjnili, že wážj ono tělo. Ale Pán Bůh všemohaucj we swých swatých učinil gest toto tělo tak lehaunkým, že práwě gako nic newážilo. Oni tedy podlé smlauwy schowawše strjbro do skřjnj, wzali tělo swaté do pláten k tomu přichystaných, aby ge s welkau pobožnostj do Polsky přenesli. Když Boleslaw král uslyšel, že giž gest na hranicjch tělo sw.

10) Roku 997 dne 23. Dubna. Z tohoto widno, že Chwalčewski měl gakausi latinskau legendu o sw. Wogtěchu před rukama.

11) Fischhausen wiz. Narusz. list. pol. sw. 2. str. 78.

Wogtëcha, wzaw s sěbau bližšjch biskupůw i mužůw gak swětských tak i duchownjch, s weškerým množstwj, naproti gemu wygel, i padna na zem s uctiwostj ge přigal i prowázel až do kláštera bratrj řeholy sw. Augustina w Třemešně, kterýž byl založil otec geho Mečislaw. Tam to tělo swatě položil, potom w krátkém čase sebraw množstwj biskupůw i mužůw tak swětských gak duchownjch, přenesl geg na třináctý den kalendůw měsíce Listopadu to gest: dne 19. Řjgna do Hnězdna města hlawnjho, kdežto diwnau mocj milého Boha rozmanité diwy počaly se zgewowati a gasněti. Tam k geho hrobu Poláci, Němci, Uhřj aginj ze sausednjch zemj s welikau radostj se ubjrali, we swých potřebách spasitelnau potěcha odnášegjce. Sám cjsař Otho (Otto II.) gsa u weliké nemoci postawen, geho hrob nawštjwil (r. 1000) gakož o tom w kapitole IV. napsáno.

4. *Taženj křížácká.*

Od roku 1093 — 1100.

Od

Dra. Jos. Smetany,
kapitulara Teplského, prof. fysiky a matematiky w Plzni.

A. *Taženj prwnj.*

1. *U w o d.*

Neyráznějšj znakové w obrazu středowěko-
sti gsau taženj křížácká, gak půwodnostj tak roz-

manitostj a žiwostj barew oko-dušewaj co neyweyš zagjmagjej. An nám obyčegně historie wygew nižšjch toliko mocnostj a pudů lidských předstawuge, zisťnosti, hrdosti, mstiivosti : spatrugeme zde, co wyššj zřetel člowěčenstwa wěku onoho dokázal, co mocnost ideálnj aučinkowala, oč se pokusila, čeho dowedla. Tu ne wjce stáda newolná spatrugeme honěná bez wědomj swěwolj násilnjků, tu se gewj swobodná činnost nábožným citelem roznjceného ducha lidského. Šjlenostj sice powěrečnau nazýwá studeně saudjcz rozum žár ten, gjmž celá Ewropa po dvě stoletj plála ; tehďáz ale slaul ohněm swatým s nebe se slaným w srdce lidská, w nichž mnohem žiwějšj a mohutnějšj než u wěku našem wjra wkořeněna byla.

S rozšiřowánjm se wjry křesťanské rozmáhala se též láska k Božskému zakladateli gegjmu a s nj wáznost mjst, kde zrozen byl, kde aučinkowal a trpěl. Odtud pošly nábožné pauti do země swaté, odtud zřetel celého křesťanstwa na mjsta swatá. Giž Konstantin, prwnj ejsař křesťanský, dal w Jerusalémě nádherný chrám swatého hrobu wystawěti, a sw. Helena, matka geho, u wysokém stárj putowala tam, gegjhož pjřkladu za vlády řjmské hogně následowáno. Wládu tuto přetrhl neyprwé Koshřu III., král perský, roku 614. Jerusaléma se zmocniw, gehož wšak Heraklius cjsař opět wypudil. Brzo na to rozmáhala se wláda arabská po celé Asii řecké. Wěwodowé Omara

chalifa Abu Obaida a Chaled opanovali Syrii a oblehli Jerusalém (r. 636.). Důvěřugje wážnosti, w které i mohammedáni swaté město Kristowo měli, žádali obywatelé, aby chalif sám přišel a prospěšněgšj smlauwu potwrdil, pod kterau poddati se Arabům ustanowili. Tak se stalo, chalif vládl mjrně, a dopustil wykonáwánj obřadů křesťanských a putowánj ku hrobu božjmu. Podobně i nástupcowé geho po wšecky téměř časy vlády arabské. Když ale tato Turky wyvrácena, nastalo násilj náboženstwj křesťanskému we wšech kraginách východnjch, zvláště pak, když po smrti Maleka neywětšjho z vládcůw Seldšukských, rozbroge a wálky wnitrnj země východnj swjraly.

Čjm wětšj však nebezpečenstwj, tjm wjce se rozněcowala láska ku pautjm swatým, an tjm wětšj byla zásluha, tjm auplněgšj pokánj. Obchod měst wlaských a gihofrancských w gedenáctém stoletj započatý usnadnil přjvoz pautnjků, kterj nynj ze wšech kragin ewropských do země swaté táhli. Tak putowali mezi ginými roku 1064 Siegfried arcibiskup z Mohuče, Günther biskup Bamberský, Otto Řezenský a Wilém Utrechtský s mnohými společnjky do Jerusaléma, gehož po mnohých teprw nesnázjch a ztrátách dosáhli; neb takowá byla ukrutnost Turků, že gedné abatysi, spolu putugjej, od nich až do smrti násilj činěno gest. Rok pozděgi se wydalo 7000 křesťanů na paut swatau, kterj od Turkůw přepadeni bywše z wětšjho djlu o žiwot přišli. Hrabě Trierský, Theo-

dorich, zavraždiw arcibiskupa koljnského, táhl se swými z pokuty do Jerusaléma; nikdy však o něm wjce slyšeti nebylo. Ale i na cji sklamána z wětšjho djlu naděje těch, genž wšeccka nebezpečenstw pauti té šťastně byli přestáli; neboť těžce úpěli křesťané pod garmem tureckým; ani oltáře, ani nádoby chrámovy newěřejm nebyly swaté, kněžj biti a šlapáni, ano patriarcha sám za wlasý a bradu po zemi smýkán. Pautnjci nemilosrdně laupeni a za dowolenj návštěwy hrobu Božjho od každého penjz zlatý welmi přjsně zádán. Nesnesitelné byly nátisky takowé, a čas swrchowaný, aby pomoc křesťanům přišla.

2. Paustewnjk Petr.

Tjmtó časem, roku 1093, nastaupil pauč do země swaté Petr Amienský, prwé paustewnjk, nynj kněz. Postawy byl malé a nepatrné, pleti snědé, raucho sprosté, nohy bosa. Křicnost a zdrženliwost we všem wyznačowala geg, a gen když wýmluwně plynula z úst geho slowa nábožná, zanjceno oko duchem žiwým. Zaplatiw clo wstoupil do města swatého, a widěl a slyšel, co křesťané trpěli. Tu ho ponaukal duch přispěti ku pomoci opušťeným. Simeon patriarcha mu dokázal, že křesťanům wychodnjm sja pro hrěchy gegich odňata, w krátkém čase že Řekowé půl cjsarstwj ztratili, chudšj a sprostšj že gsau sič země západnj, ale mocnějšj a wěrnějšj, a gen od nich že spása možná. Petr si wyžádal psanj od patriarchy k papeži a knjžatům západnjm, a chwátal geště ge-

dnau do chrámu wzkrjšenj Páně modliti se o pomoc k welikému podniknutí, které zagymalo celého ducha geho. Nepatrný, neznámý pautnjc chtěl powzbuditi svět k činům potud neslýchaným; překážky a obtjže se přemjitaly w duchu geho, až unawený bděnjm a péčj na modlitbách trwage usnul. We snách se mu zgewil Kristus Pán wece k němu: „Wstaniž, Petře, spěg a wykoney, co ti uloženo, a gá budu s tebau; neboť gest čas, aby se wymetla swatyně má, a spomoženo bylo sluhám mým.“ Tu procitl Petr posilen a zaswěcen ku powzbuzenj Ewropy k oswobozenj země swaté.

Přewezen gsa šťastně do Italie spěchal do Řjma k Urbanowi papeži a přes Alpy ke všem knjžatům, prelátům a všemu lidu. Řeči geho rozněcowaly, naděge rostla; neboť papež zjškán, a vše se dobře dařjwalo, co hlawa cjrkwě podporowala.

Na sněmu cjrkewnjm w Klermontu we Francuzjch léta 1095. drženém wěc tato mezi záležitosti cjrkewuj počtena; weliké množstwj lidu duchownjho i swětského shromážděno na welikém náměstj, kdežto papež Urban II. k wěrjcjm zástupům takto řečiti se gal: „Weliká protiwenstwj trpj cjrkew swatá na západu; gestó wšak wětšj na východu. Gakkoli se we všem nesrownáwáme s cjrkwj wýuhodaj, předece antrpnost ojtjme nad neštěstjgm gegjm, a přispěti gj ku pomoei z powinnosti křesťanské zawázáni gsme. Kterak nynj křesťané wýchodnj trpj, kterak země ge-

gich newěřjećm za kořist padly, kdož by to newěděl a nad tjm nekwjlil? Žel to zagisté hluboký, neštěstj weliké; geště wětšj pak, když powážjme, že i Paléstina i Jerusalém w rukau nepřátelských se nacházegj.“

„Wykupitel pokolenj našeho, ku spáse weške-renstwa tělo a postawu lidskau přigaw, obcowal w oné zasljbené zemi. Každé mjsto tam zasvěcené slowy, které on mluwil, zázraky, které konal, každý řádek starého i nowého zákona dokazuje, že Paléstina co dědictwj Páně, a Jerusalém co sjdlo wšech tagemstw swatých neporušen zůstati má. Ale město swaté, otcina Ježjše Krista, kolébka spásy našj nemá wjce djlu na wykaupenj! W chrámu, z něhož Kristus prodawače wypudil, aby swatyně zprzněna nebyla, učenj ďábła nynj weřegně se hlásá. A kdož geště ctjti má Marii Pannu, kdo we chrámě hrobu Božjho nábožně wzywati toho, genž smrti hrot záhubný wytrhl? Howada umjstěna we swatynjch, a za dowolenj patřiti na ohawnost žádagj bezbožnjci geště welikau cenu. Wěrnj křesťané pronásledowani, panny mrhány a trýzněny. Běda nám, gestli, pokud nám žiwota stáwá, zločinstwj takowá nepřetrhneme! Zemřiti wěru lépe, než zkázu bratřj swých a hanu swatyně Božj snášeti děle. Pročež gedenkaždý zapři sebe sám, a wezmi křjž Kristůw na se, aby Krista zjskal. Žádný křesťan nebogug proti křesťanu, aby nehynula wjra swatá, nébrž se rozšiřowala a rozmáhala. Přestaniž každé nepřátel-

stwj, utiskowánj a vražda, každý dokaz udatnosti a statnosti tam, kde gimi odpuštěnj hřichů a korunu mučednickau dosáhnutí může. Žádný se nebog nebezpečenstwj, neb kdo pro Pána boguge, tomu sjla nepřátelská podrobena gest; žádný se nebog nanze, neboť kdo Pána zjská, gest bohat všudy; žádný se nedej zdržeti želem doma pozůstalých, neboť milost Páně i těchto chrániti bude.“

Gestě nedomluwil papež, giž celý sbor plným hlasem zwolal: „Bůh to chce, Bůh to chce!“ Konečně se utišil hlahol a Urban mluwil dále: „Eyhle, vyplňugj se slova pjsma: Kde gen dwa nebo třj shromážděni gsau we gměnu mém, gá gsem u prostřed gich; neboť gen Božjm wnuknutjm se stalo, že stegná horliwost pogala všech a stegné slovo že wyrčeno od každého z wás. To to slovo tedy budiž heslem wasjm u všelikém nebezpečenstwj, gemuž se pro wjru Kristowu podrobugete, a křjž budiž wám znamenjm pokory a sjly. Kletba stolice apoštolské trefj každého, kdo se opowážj zamczowati podniknutj swaté, požeľhnánj pak gegj rowneyž dráhu waši a sprowázeg wás po všech cestách wasich we gměnu Páně!“

Když skončil papež řeč swau, přistaupil k němu Ademar biskup z Puy, žádage kleče o dovolenj ku pauti swaté, podobně Wilém biskup z Oranze a všickni skoro duchownj i swěťstj. Na znamenj společného aučele a nowého bratrstwa připial každý čerwený křjž na prawé rameno, od čehož křižáci nazwáni gsau.

Nawrátiwše se do vlastj swých hlásali biskupowé křjž, a rytjřowé hledali společnjky pauti, wšickni s neywětšj horliwostj a následky neslýchanými. Neboť wšeobecné nastalo hnutj w lidu, ochotně opustil muž ženu, žena muže, rodiče děti a tyto rodiče swé, rolnjk zanechal orby, pastýř stáda, mniši a geptisky opauštěli stánky swé; každý staw, každý wěk, každé pohlawj chtělo podjlu mjtí u welikém podniknutj, a w nowém. tažení národů. Polnutky owšem při takowé rozmanitosti osob rozdjlné; u wětšjho djlu nábožnost a kagienost, u giných tauha po bogjch doma nenasyčená, utiskowánj pánůw, okowy řádu, trest za přechiněnj aneb trápenj nešťastného manželstwj.

Neywětšj shon byl we Francii a w Italii, méně w Germanii prospjwalo křjžáctwo, a Hispanie s Maurěnjny bogugjcj neymensjho djlu mjtí mohla. Snáze pak z Francie do Anglie a odtud dále na východ i sewer horliwost křjžácká se rozmáhala. Sotwa garo nastalo, nebylo ani města ani wesnice, kdeby se byli neshromáždili pautnjci; po wšech poljch rozbity stany, ze wšech stran se rozléhaly pjsně ku chwále pauti a země swaté. Mnohé rodiny wytáhly celé, prodawše celau mohowitost swau; na woze dwaukolowém, wolama taženém se wezly děti, skrowná zásoba potrawy a giné potřebnosti na cestu; ženy poctiwé i nepoctiwé táhly ozbrogené w oděwu mužském, tážjce se u každého města, každého hradu, k němuž byly přišly, zdali to Jerusaleń nenj. — Powěsti o hroz-

ných díwech, znamenjch na nebi, krvawých obla-
cjh a bogjh w powětrj roznášely se strašlívě a
dodávaly horliwosti, která u mnohých w prawdě
ohniwá byla, an si znamenj kříže žžawým železem
na těle wypalowali. Knjžata neméně horliwá než
lid obecnej; ale přjprawy gegich musely býti wět-
šj, gestli spogenau mocj země swaté dobyti měli;
pročež pozděgi teprw k taženj hotowi, kdežto ne-
trpěliwj zástupowé křížáků ze všech stran různu
shluklých wywoliwše sobě wůdce bez prodlenj na
cestu se dali.

Giz w kwětnu roku 1096 wytrhli se sbory
takowými Petr paustewnjk a Walter přjgmaj Chu-
dý (Sans avoir). W Reyně Koljně zůstal Petr
nazpět wětšjho wogska očekáwage, Walter pak
pjlil k východu dále. Až do Uher taženj bylo šťastné,
kdežto král Kalmany křížákům pokoguý průtah a
kaupj potrawy powolil; když gim ale w Bulharsku
tato zapověžena, gali se Bělohradu dobýwati, lau-
pjce wůkol a drancujce, načez od wogska bulhar-
ského překwapeni a poražení gsau. Nemoha ani
gednoty ani pořádku wjce zachowati Walter, táhl
gen s wýborem swých dále, zanechaw luzu ostat-
nj osudu gegjmu, a knjže bulharský powolil po-
řádným plukům gehu i potrawu i průwoděj do
řeckého cjsarstwj.

I ulekl se cjsař Alexius, dowěděw se o we-
likém pohnutj na západu, neb se obáwal nebezpe-
čenstwj pro řjši swau; že však mu papež Urban
aučel křížáků byl oznámil a o propuštěnj gich i

podporu žádal, poručil Alexius, aby po silnici
jim vykázané potravau opatrování, dále wedeni
a mjrně w pořádku držáni byli. Když pak ku
Konstantinopoli přitáhli, přigal ge cjsař welmi
wljdně, dowolil jim u města tábor rozbiti a po-
trawu za hotowé penjze kupowati; neboť byli
ustanowili, že zde zůstanau, a Petra paustewnjka
očekáwati budau.

Walně se zatjm rozmáhalo wogsko Petrowo.
On byl za swatého držán, a ohniwá slowa geho
rozněcowala wšeobecnau náklonnost ku pauti swa-
té. Giž na Reynu měl 15,000 pautnjků, kteřj se
taženjm skrze Franky, Bawory a Rakausy až na
40,000 rozmnožili. Že však každému bez wý-
mjaky přjstup wolný byl, nenj diwu, že se mezi
nimi weliký počet wšeliké luzy nacházel. Král
Kalmany jim powolil swobodný průchod zemj uher-
skau, ne však bez přjpraw prozřetelných; které
ale křižáci za amysl nepřátelský powážugjce we-
likau k Uhrům nechut dostali. W zuřiwost zrostla
nechut, když přišedše k Zemljnu šaty a zbrog kři-
žáckau buď pro wýstrahu nebo potupu na zdjch
městských wywěšenau spatřili. Bez obrany se
wyřjtili na město a ztekše hradby pobili 4000
obywatelů, zmocnili se města a wydrancowali ge
ukrutně. Hrůza a ošklivost odtud kráčela před nimi;
přeplawiwše se přes Sáwu nalezli Bělohrad prázd-
ný a w nedostatku potrawy welikém dosáhli za
osm dnj Nicegi, kdežto jim Bulhaři, obdržewše
zástawu potrawy nakaupiti dowolili. Giž táhl

Petr zase pokogně dále, když asi sto nazpět pozůstalých Němců neopatrnau rozepřj s gednjm Bulharem rozzlobených sedm mleyňů u města zápalilo a několik domů pobořilo. Po spáchaném zločinu dali se na autěk, w němž však brzy od Bulharů dostiženi a rozsekáni gsau. Tjm znikla půtka všeobecná, w kteréžto křižáci nepořáduě bogugjce přes 2000 osob a 2000 wozů ztratili, a rozplášení bywše docela teprw we třech dnech spogiti se mohli. W Sternici giž na ně čekali wyslancowé cjsaře Alexia, káragjce nekážeň gegich, průwod však do Konstantinopole a zásobu potrawy slibugjce, gestli se přes tři dni nikde nezdržj a všeho násilj se chrániti budau. Před Konstantinopolj nalezli pautnjci ostatky zborů Walterowych, a položili se w témž táboru s nimi. Žádostiw gsa osobně seznať muže, genž takowé hnutj na západu zbudil, dal si cjsař Petra předstawiť, wyslechl wyprawowánj přjhod geho, chwálil weliký aučel křižáctwa, obdarowal geg, a napomjnal, aby se pautnjci osamělj do Asie newydáwali, ani s mocnými Turky wbog nepaušteli.

Nieméně však žádali snažně přes Hellespont přewezenu býti a položiti se u Kibotu, podál Helenopole w Bythinii. Nedlauho zde trwala swornost gegich; Němci a Lombardowé se oddělili od hrdějšjch Francauzů, a zwolili Raynalda rytjře za wůdce swého. Dwa měsjece zde čekáno na přjstj giných křižáků, tráweno a heyřeno, až wáčky pautnjků k zisku řeckému wyprázdněny a nauze

peněz nastala. Tu se gali w okolj kořisti a laupeže hledati, nedbagjee hlasu Petrowa, který lépe rozněcowati než krotiti a řjdití mohl. 7000 pěšjch a 300 gezděů z tábora francouzského wtrhlo do okolj nicaenského, sehnali stáda dobytka ze všech wesnic, a zapudiwše Turky wrátili se šťastně do tábora swého. To wzbudilo podobnau dychtiwost w tábore německém; i z tohoto wytáhli křižáci na kořist, zmocnili se městečka Xerigondon, a pobiwše obywatelů geho, wylaupili ge. Aurodná kragina zaljbila se gim, pročez chťje na delšj čas opanowati městečko, počali upewňowati hradeb geho. Prwé však než dokončili toho, přepadl ge Elchanes emir sultana Ikonského, a sewřel ge tak, že brzo hladem zetrčeni hrozně smrti w oběť padli. Gen Raynald s některými, přešed zrádně k Turkům, žiwot zachowal. Chťje pomstiti bratřj swých, wytáhli křižáci, 25000 pěšjch a 500 gezděů silnj proti Turkům; kterjžto ale, učiniwše zálohy, křižáky zakřjdlili a takowé pobitj mezi nimi učinili, že se gich gen 3000 w gistý starý pustý hrad na moři uteklo, odkudž pomocj řeckau do Konstantinopole se dostali, a prodawše zbraň cjsari giné křižáky očekáwali. Walter zahynul w bitwě, a Petr přičítal nešťastný konec taženj tomu, že pautnjci, kterj se laupeže a wraždy dopustili, nehodni byli spatřiti hrobu Kristowa.

3. Bohumjr z Bouillonu.

Mnohý neporádný zástup podobné došel zá-

huby, dříve než čtvrtinu cesty vykonal, mnohý pohrben již w Uhřech, mnohý, místo Turků na židy se obrátiv od města k městu po řiši německé tekal, nepřátely Kristowy ke křtu nutě, trýzně a vraždě, až trestu zaslužilého na rozkaz císařský došel. Takové nehody musely vůdce křižáků konečně přesvědčiti, že ani přepiatau horliwostj ani welikým počtem ničehož dowěsti nelze bez pořádku a kázně, a spogily se k nowému, rozumnějsimu a přiměřenějsimu pokračowánj.

Hlawa toho byl Bohumjr z Bouillonu wéwoda z Lothringu, jak statečnostj tak šlechtetnostj ze všech knížat říšských neyvýtečnějšj. S njm se spogili Robert hrabě z Normandie, syn Wiléma Podmanitele, Robert hrabě z Flandru, Hučo hrabě z Vermandois, bratr Filippa krále Franského, hrabě Štěpán z Blois a Charters, a Raymund hrabě z Toulouse, neymocnějšj a neybohatšj z knížat franských. I Normané italštj se připogili ke sboru knížat, Boemund totiž, mocný kníže Tarentský a Tankred, synowec geho, chlauba a ozdoba rytjrstwa. Nesčjslné množstwj rytjřů, šlechticů a zbrognošů shromáždilo se pod praporce tak wýtečných vůdců, kteří nynj wážně k východu táhli. Aby pak netrpěli nedostatku potrawy, nastaupili cesty rozličné. Bohumjr přes Uhry, Raymund přes Dalmacii, ostatnj přes Apulii, odkudž se do Řecka přeplawiti měli. W polowici srpna roku 1096 shromáždil Bohumjr na Reynu pluky své a nastaupil taženj swaté. Když hranic uherských

dosáhli křižáci, vyslali ku králi říkauce: „Slyšeli
 gsme, že mnoho pautníků w zemi twé zahynulo,
 pročez přicházíme, abychom pomstili gich, gestli-
 že newinně trpěli; pakli však dokážeš sprawedl-
 nost trestu, žádného nepřátelstwj činiti nechceme.“
 Tu počal wyprawowati král, kterak křižáci nezbedně
 a násilně w zemi geho si počjnali, žádage o
 smlauwu osobnj s wéwodau Bohumjrem. Swolena
 tato, a brzo wygednán průtah pokogný a prodag
 potrawy sprawedliwý, čemuž naproti wůdce kři-
 žáků pod ztracenjm hrdla každau laupež a násilj
 všeliké zakázal, dostawiw Balduina bratra swého
 i s manželkau geho w rukogemstwj Uhrům. Bez
 úrazu dostalo se wogsko křižácké skrze Uhry a
 Bulhary do cjsarstwj řeckého, kdežto od Alexia
 wljdně přigato bywši, pokogně dále táhlo. Dne
 23. prosince roku 1096 dosáhlo šťastně Konstan-
 tinopole, a položilo se opodál břehu morského oč-
 káwagje wogů ostatnjch. Ti ale nebyli tak šťastni;
 Hučo, bratr krále Franského, ztratil wlnobitjm we-
 liký počet lidu, a sám na rozkaz Alexia w Kon-
 stantinopoli wězen, až geg přjchod Bohumjra wy-
 swobodil. Nikoliw totiž upřjmná nebyla přjzeň cjsaře
 Alexia ku křižákům, wždy se stjtil drzj mužností
 gegich, zwlastě když se dowěděl, že i Normané s
 nimi drzj, auklawnj nepřátelé říše řecké. Nemoha
 však odolati jim weřegně, strogil anskoky, a s
 nauze zisku nabyti hleděl, všemožně se snaže, aby
 se mu každý wéwoda ohledem východnjch kragin,
 kterých by křižáci dobyli, přjsehan manskau zawé-

zal. Giž se tomu byl podwolil Hužo, gsa djlem přemluwen, djlem přinucen: Bohumjr ale odpjral, za nehodný záměru swatého záwazek takový pokládage. Z toho pošly rozepře mezi Řeky a Franky, rozněcugjce se wždy wjce w pútku krwawau. Giž sewřeno křižáky hlawnj město řecké, giž autok na hradby učiněn; tu wyslal Alexius vlastnjho syna swého do tábora Bohumjrowa w zástawu, žádage o přjměrj a smlauwu. A dána mu tato; obratnost, aulisnost a skwostné dary pohnuly Bohumjra, že přjsahu manskau cjsaři řeckému složil, a nawrácenj zemj ondy k cjsarstwj tomu náleželych, které wyboguge, přisljbil. Za to geg cjsař wyhlásil za swého Cesara a počestnost wšelikanu mu prokázal. Z gara 1097 se přeplawilo wogsko Bohumjrowo do Asie, a roz-bilo u Pelekanum w Bythinii tábor.

Zatjm se přibljžila wogska ostatnj; prwnj Boemund knjze z Tarentu s Tankredem synowcem swým, weda 10,000 gezdců a weliké množstwj pěchoty. Alexius slibowal přjeň a strogil zálohy, chtěge protiwného Normana zahladiti, když nebezpečnau řeku přecházel. Když se však lest nezdařila, hleděl mocného zjskati dary, gež Boemund také přigal, a slib manský z ohledu dobytí se magjejch zemj východnjch složil, žádost msty na čas pohodlnějšj ukrywage. Po něm přitáhl tauž cestau Robert, hrabě z Flandru s manny swými, potom Raymund z Toulouse a biskup z Puy, kteří přes Lombardii a Dalmacii obtjžnými a nebezpečnými

cestami byli táhli. Raymund, přjsahu složiti nastupně odpjrage, mnohé nátisky snášeti musel, až geg společná k Normanům nechť s cjsařem smjřila. Při rozmluvách s cjsařem držených přihodilo se, co ducha tehdegšjho obzvláště wyznačuje. Cjsař totiž sedával na trůnu, an knjzata před njm stála. Když sestaupil gednau s něho, aby s knjzaty některými bljže promluwil, přistaupil rytjř Robert z Parjže ku trůnu a široce se naň posadil. Kárán gsa ode swých, odpověděl zlostně: Zdaž ten nezdwořák sám seděti má, a tak slawná knjzata státi před njm? Uslyšew slowa ta Alexius tázal se ho, kdoby byl? načez tento: Negsem než Frank urozený, toto však ku blizšj známosti cjsaři powjm: Stogj kaplička starobylá na rozcestj we vlasti mé, w njžto se každý, kdo sauhog swěsti chce, modljwá, aby odpůrce dostal; často gsem se w nj modljwal, přččasto čekáwal, ale žádný se nenašel, kdoby byl odwážil se potykati se mnau.

Když i poslednj oddělenj křižáků pod Robertem z Normandie přitáhlo, žádali shromážděnj wogwodowé, aby Alexius také wogsko swé s nimi spogil, a sám náčelnictwj weškerého wogsko křesťanského přewzal. Alexiowi však wálka s Turky nebyla po ehti; on ne ztracených zemj pracně dobýwati, ale eizj pracj dobytých zdarma přigjmati žádal; aby však horliwost křižáků spogil, sljbil přjsahau, že w času přjležitém za Franky potáhne, o potrawu se postará a žádnému

pautnjku nigakž na přjkoř nebude. Za průwod-
čjho gim dal Tatikia, muže w řeči a wygednává-
nj všelikém welmi zběhlého, načež do Asie pře-
wezeni gsau. Byl pak počet všech křižáků na
Bosporu shromážděných 600,000 dušj, z nichž
300,000 branných pěšjch, 100,000 gjzdných, o-
statnj ženy, děti a duchownj. Takový počet lidu
k gednomu podniknutj dobrovolně geště nikdy se
nesešel, gako w prwnjm křižáckém tahu tomto.

4. Dobytj Nicaege.

W nowém djlu swěta obnowena horliwost
pautnjků. Mnozj se zawázali slibem, že bosi, beze
zbraně a bez peněz napřed potáhnu, břemena
branných bratřj nesauce a potravu shánějce.
Tri tisjce pautnjků takových táhlo napřed k mě-
stu Nicaegi, rovnalo cesty a značilo ge křiži.
Dne 5. kwětna roku 1097 dosáhlo wogsco toto
znamenité ondy hlawnj město Bythinské. Ono
bylo zcela pravidelně wystaweno, ulice se we
přjmkách řezaly a z hlawnjho náměstj bylo ke
wšem čtyřem branám widěti. Wysoká pewná zeď
chránila ge ze třj stran, ze čtwté pak gezerem
obeháno bylo. Kilič Arslan, sultán z Ikonium,
držel w něm silnau posádku tureckau, sám wokolj
čjhage s wogskem swým, kterak by wogsco kře-
stianské, tak gako ondy zástupy Petra paustewnjka
zničiti mohl. Mnohé nepohrbené ostatky těchto
po cestách nawržené rozněcowaly hněw a msti-
wost křižáků, a kněžj za welikan zásluhu pro-

hlašowali oswożenij města, kde roku 325 prwnj všeobecný sněm cirkewnj držán byl.

Obleženo tedy ze třj stran; na východu se položil wévoda z Lothringu, hrabě z Flandru, wévoda Normanský a Hužo z Vermandois; na půlnočnj straně Boemund a Tankred, gižnj pak Raymandowi, genž geště byl nepřitáhl, prázdna zůstala. Gen od západu obleženým průchod otevřen, gešto z nedostatku lodj gezero obsazeno býti nemohlo. Sotwa že přitáhl Raymund s Provenčaly swými před gižnj bránu města, vyřtjlo se naň 10,000 gezdců tureckých ze zálohy sultánovy, an zatjm sám se 40,000 z druhé strany městu ku pomoci přitáhl. Strhl se bog hrozný, krutý a krvawý, dlouho wjítězstwj pochybno, až Turci konečně poraženi a rozplašeni gsau. Po dosaženém wjítězstwj vydali se křižáci na dobývání města. Statečně však se bránili obyvatelé Nicaegstj, křesťané jako Turci, obávajjce se křižáků, gešto jim gednatelowé cjsaře řeckého co neyukratnějšj barbary wyobrazili, nabádajjce ge, aby raděgi Řekům se podrobili. Mnohý odražen autok, mnohý nasazen žiwot hrdinský; i gezero obsadili pautnjci loděmi z Kibotu přes 7000 kročegů po zemi přiwlečenými: vše nadarmo; až konečně gedem z Lombardů wystaupi w shromážděným ponawrhli wůdeům, za málo dnj že hlawnj wěž porazj, gestli ze společnj pokladnice antraty nésti chtěj. Což když powoleno, přibljžil se pod přjstřešjm přepewným ku wěži a podkopaw zá-

klad gegj, ucpal mezery mēchem a ginau chytla-
wau lātkaŭ. O půlnoci shoŭela tato, bywši od
dělŭjků zapálena; načez se wěž s ohromným ra-
chotem sesula. Pád gegj byl pádem města, které
strachy pogato auskočným Řekům se vzdalo, prw
než ge křížáci obsaditi mohli.

(Pokračovánj.)

6. Řeč, držená při kanownické biskupské wisilacj w Chorušicjch, dne 25. čerwna 1838.

Od

Wogtěcha Zumana,

biskupského wikáře a děkana chorušíckého.

„Pawel — prokázal Syrii a Cylicii, potwurzge Cjrkwy: přikazuje
ostřjhati přikázánj Apoštolů a Staršjch. Act. Ap. 15, 41.

Nábožnj, Neymilegáj křesťané !

Tentož gest den, kterýž nám učinil Hospo-
din, za kterýž wřelé djky vzdáwati gsme mu po-
wiinni, gako ge vzdáwali prwotnj křesťané a bra-
trj naši, když swatj Apoštolowé Cjrkwe neb o-
sady sem tam po swětě rozlehlém štjpené na-
wštěwowali, hognost požehnánj duchownjho gim
přinásegjce. Tentož gest den, kterýž nám učinil
Hospodin; neb co gsau byli Apoštolowé, tož gsau
i biskupowé sw. Cjrkwe našj křesťanské katoli-
cké. Gsau duchem swatým ustanowenj, aby spra-

wowali Cjrkew Božj, kteréž sobě dobyl Pán nás Jezš Kristus vlastnj krwj swau.

A tau tak drahan mzdau i my kaupeni gsme. Pročež gako w Skut. Ap. 15, 36. Pawel k Barnabášowi řekl: Wracugje se nawštěwme bratři po wšech městech, w kterýchž gsme kázali slovo Páně, kterak se magj; a gako tentýž Apoštol podlé nadřečené kapitoly a knihy procházal Syrii a Cylicii potwurzuge Cjrkwj: takť i nás tento Weledústogný a Welectěný Biskup procházej i ted kraginu naši, mage o nás péči ustawiěnan, každodennj, tak sice, že při všem swém dauřanj dobrém, kteréž má o nás všech w Pánu, nepřestáwá na tom, aby gen slyšel o nás: nýbrž i sám nás widěti chce, kterak se máme, totiž, zdaž kněžj, pastýřowé dušj stráž držjce nad milým stádem Geho, wšecká spásitelná ustanowenj zachowáwagj, w slowě a w učenj wěrně pracugje; zdaž učenj přeswaté wjry našj čisté a neporušené, gakž ge od počátku Cjrkew swatá katolická, kteráž dle swědectwj sw. Pawla Apoštola k Timoteowi w 1. listu 4, 15. gest slaup a utwrzenj prawdy, předkládá, hlásagj, krmjce malé i welké, geducho každého dle potřeb gehu; a zdaž pobožnost, láska, mjr a pokog, upřímnost a důwěrnost gedněch k druhým, poslušnost a wůbec čistá spráwa mrawů, kteráž gest pramen radosti a všeho blaha, panuge a stkwj se mezi námi. Tentoť gest zagiště den, kterýž nám učinil Hospodin; neboť přišel Neydústogněgšj biskup, aby potwrdil osadu

tuto naši, a sice negen šetřenjm učnj a všeli-
kého pořádku; ale *zvláště* také skrze Swátost
biřmowánj, uděluje gi všem, gešto té Swátosti
gešto gsau potřebnj a žádostiwj, *o kteréžto Swá-
tosti tedy s Wámi teď promluwiti mjnjm*, a
wšak gen gako sumowně, wěda, že pilně a důklad-
ně opět w těchto dnech cwičení gste byli, čehož
o Swátosti té wěděti třeba; a chtěje pak i to
předložiti wám, *kterak wy sami byste se měli
přičiniti, abyste darů Ducha swatého nadar-
mo nepřijímali*. Posléz w kratičkých slowjch
*radu a napomenutj dám těm, kteříž giž sice
Swátost biřmowánj přijali, ale k spasenj dušj
swých gj užjwati zanedbali*.

Bůh, kterýž mi chtěnj dal dobré, račiž i
dokonánj dáti! Wy pak s pozorem mně poslechně-
tě, we gměnu Páně!

A) Biřmowánj gest swátost, w njžto pokřtěný
člowěk skrze sw. křížmo a slovo Božj od Ducha
sw. w milosti Božj býwá posilněn, aby wjru swau stá-
le wyznával, a podlé nj žiw byl. Ó nestjžitelná hog-
nosti lásky a dobroty Twé, Pane Ježíši Kriste, genžs
nepřestal na tom, že gsi nás obmyl, očistil, ospra-
wednil, že gsi nás, gešto gsme byli synowé hně-
wu, syny milosti Božj a dědici králowstwj Twého
nebeského učinil; nýbrž Ty také pečuješ o to,
abychom z cesty přikázanj Twých tak snadno se
neodchýlili, ale setrwagje i u prostřed přewrá-
cených a zlých swěta toho obyčegů a giných ne-
bezpečerstwj na cestě té, gakž se na syny Božj

přislušj, Twých zaslíbenj šťastně došli. Ty ney-
sladšj příteli a milovníče náš také mnohonásob-
né ty dary a milosti Ducha swatého, kterýmiž
nás již na křtu sw. obdaril, skrze Swátost bír-
mowánj w nás rozmnožowati ráčjš!

Neymilejšj! Gest to! podivné před očima
našima, neb my zagistě wjme i cjtjme, že ne ze
skutků spráwedliwosti, kteréž gáme činili, alebrž
z paulého milosrdenstw Božho toho se nám
dostává. Než od Pána stalo se to; Pánem Je-
zjsem Kristem gistě ustanoweno gest bírmowánj,
a sice, gakž pewně za to má sw. Cjrkew naše
neomylná, když wstaw z mrtwých za čtyřidcet
dnj pořád s Apoštoly obcowal mluwě k nim o
králowstw Božjm. Zdalizby sice sw. Apoštolové
byli směli tu Swátost udělowati, gakož ze Skutků
Apoštolských gistě wjme, že Petr a Jan w Sa-
marj učinili? kteréž prý, když přišli, modlili se
za ně, — (za ty, které Filip dříwe již byl po-
křtil) aby přigali Ducha swatého; nebo gestě
na žádného z nich nebyl přišel, a pokřtění toliko
byli we gměnu Pána Jezjše; tehdy wzkládali
ruce na ně, a oni přigjmali Ducha swatého; a
gako Pawel, též dle Skutků Apoštolských 19, 6.
učinil, když prý wzkládal na ně ruce Pawel,
přišel Duch sw. na ně. — Může-liž ale dáti Du-
cha swatého, leč gediné Bůh, leč Pán náš Jezjš Kri-
stus? A proto tak smýšletí musjme se sw. Cjrkwj
našj o Apoštoljch, že tu swátost nikoli ze swé
moci a wůle, ale z wůle a moci Božj udělowali.

Gsauť pak darowé Ducha sw. mnozj, gme-
nowitě: dar mandrosti, rozumu, rady, sjly, umě-
nj, pobožnosti a bázne Božj. An toto připomjnam,
zdaliž necjtjte, že to gsau přewzácnj darowé, a
že mimo tyto dary nelze, aby člowěku blaze bylo.
A těch darů aučastní budete dnes wy, kterjž pra-
wau wjrau, srdcem nábožným a čistým k biřmo-
wánj přikleknete, wy, za kteréž totiž Apoštol Pá-
ně, Weledůstogný Biskup, race na ně wzkládage
se modliti, a ge křížmem swatým poswěcowati bude.

B) Než, abyste těch darů Ducha sw. nadarmo
nepřigjmali, *musjte owšem Wy sami také se
přičiniti, a zagistě k tomu, abyste w známo-
sti wšeho, toho čemu nás sw. wjra křesťanská ka-
tolická učj, a k čemu ona nás weđe, wjce a wjce
rostli.* Neb gistá wěc gest, že čjm wjce si kdo
učenj sw. křesťanské katolické wjry k mysli a k
srdci běře, čjm pilněgi se w nj cwičj, tjm ona
mu milegšj býwá, tjm wje mu gako sladne, tak že
giz po giném netaužj, než aby podlé nj srownal
celý žiwot swůg, přeswědčuje se wje a wje, že
nenj uměnj, nenj známosti, nenj wjry pod nehem,
w kteréž by mohli lidé dogjti úplného upokogenj
a spasenj, leč *wjra naše.* Snažte se tedy, Ney-
milegšj, snažte se, abyste i wy w té známosti rostli.
Přježitost se wám wšude podává tak hogná, že
kdykoli o tom přemýšljm, pokaždě slowy Pána
našeho Jezjše Krista u sw. Lukáše 10, 23. těsiti
wás smjm: Blahoslawené oči, kteréž widj, co wy
widjte. Nebo prawjm wám, že mnozj proroci a

králowé chtěli widěti, což wy widjte, a newiděli; a slyšeti, co slyšjte, a neslyšeli. Kam se koli obrátjte, všude widjte kostely, všude školy; odewšad slyšán býwá zwonů libý hláhol, kterýmž wás pastýřowé duchownj wzbuzugj a swoláwagj k poslouchánj slowa Božjho, ke mši swaté a k giným pobožnostem; nýbrž i o djtkách řjkagj wám, přimlawagjce se a prosjce za ně: Nechte i maličkých, a něbraňte jim přigjti ke mně, (do kostelů a do škol), nebo takowých gest králowstwj nebeské. Mat. 19, 14. — On dal některé zagisté Apoštoly, některé pak Proroky, giné pak Ewangelisty, giné pak Pastýře a učitele k dokonánj swatých, t. g. aby wěrjej k dokonalosti wedli, — a nebyli gen gako děti zmjtagjce se, a netočili se každým wětre m učenj skrze nešlechtnost lidskau, skrze chytrost k oklamánj blndu; ale prawdu i znagjce i činjce w lásce, a rostauce wšelikterak w toho, kterýž gest hlawa, totiž Kristus. — Neymilegšj, co tuto sw. Pawel k Efeským 4, 11 — 15. mlúwil, to w prawdě a w skutku i ted a tjm hogněgi se shledáwá. Na slowu Božjm žádného nenj nedostatku, nebo podle wšle půwoda wjry našj, genž gest Kristus Pán, a dle přjkladu geho i chudým Ewangelium se zwěstuge. Mat. 11, 5. Wěztež pak, Neymilegšj, že čjm wděčněgi těch krásných přjležitostj přigjmati a užjwati budete, tjm raděgi bude Duch swatý přebýwati a působiti w nás, až se sw. Pawlem Apoštolem k Řjm. 5, 6. budete moci řjci, ohlúbjce se w Pánu: Láska Božj roz-

lila se w srdceji našich, skrze Ducha swatého, kterýž dán gest nám.

Za druhé, Neymilegšj, *bogugte!* Každý člověk má za nepřitele ďábla, kterýž, ačkoliw Kristem Pánem královstwj geho zrušeno, a všecka moc geho zlomena a potřena gest, tak že zgewně škoditi nemůže žádnému z nás; nic však méně latiwe toho přede dowěsti hledj, u p. skrze wnukánj všelikých myšlenj zlých, genz často i dobrému člověku mimo nadánj na srdce vstupugj. — Pročez giž sw. Apoštol Petr wystřjhal nás řka: Bďte, nebo protiwnjk wáš ďábel obcházj gako lew řwanecj, hledage, kohoby sezral. Ďáblu pak gako napomáhá i vlastnj tělo naše, aneb vlastnj žádost zlá, z hřjchu prwnjch rodičů poslá, a kteráž býwá tjm nebezpečněgšj, čjm gest domácněgšj, gako domácj zloděg wždy horšj gest než zgewný neb weřegný, na kterauz sám sw. Pawel k Řjm. 7. těžce nařjkal, rowněž i sw. Jakub hned 13. kap. obecné epistoly swé. Přistupugeť i to, že nás časem i zlj lidé swáděgj a kazj; třebať to mój anebo gakkoliw zgewně nesměli činiti, aspoň skrze zlý přjklad, kterýž na nich spařugeme. A co gest nářku, pláče a všeliké bjdy, kterauz gen zlowolnj lidé ztropili. Zde onde nenj slyseti než reptánj proti Bohu, rauhánj, tupenj blížnjho, a newiděti giněho, než nepřátelstwa, hněwu, ukrutenstwj, záwisti, pýchy, podwodů, opilstwj, všeliké nečistoty, nepoddannosti, zpaury a giných neprawostj, tak že časem i wěrný křestan sám u sebe myslj, že giž asi ce-

lý swět we zlém ležj, a že nenj ani možná zachowati se neposkwrněného od zlých obyčegů geho. To ač na gewě gest, Neymilegšj! gáť předce prawjm: Bogugte; těmto nepřátelům dušj swých w ničem nepowolgjce, neb gde se od malého k welkému; gednau-li uposlechnete zlého wnuknutj a zlé rady, podruhě giž slabsšjmi a mdlegšjmi a k zlému přjstupněgšjmi shledáni budete. Co vlastně gěst dobré a co zlé, co činiti a čeho se warowati slušj, co z Boha a co z dábla gest, — to wěrný křesťan rychle sezná, to gemu gednak rozum, gednak srdce geho zgewj, neygistěgi se to ale dowj z učenj sw. wjry. Proto opět djm: „Bogugte, silnj gsauce u wjře té, že Duch swatý, kterýž toho dne bude dán wám, wás w bogi posilnj, k tomu zagistě ruka apoštolská dnes i také swatým křížmem posilnj wás, a sice, abyste přeswědčeni byli, že budete silnj bogownjci a šťastnj wjtezitelé, kterjž uchystanau magj korunu neporušitelnau w nebesjch. Nehog se, maličké stádce, neboť ljbilo se otcj, dáti tobě králowstwj. Toť gest zasljbenj Kristowo. (Luk. 12, 32.) Wsecko mohu skrze toho, kterýž posilňuje mne,“ řjkał sw. Pawel apoštol k Filippenským (4. 13.); a wšak netoliko on, nýbrž i ginj lidé ze wšelakého národu a stawu a pohlawj a stáří, gegiehžto počet hogný žádný němůž spočjsti, a kterjž ted co swatj a wywolěnj Božj stogj před trůnem Božjm a před obličegem Beránka, gsauce oblečeni w bjlá raucha a palmy w rukau gegich, — gichž-

to památka i na tom světě gest a zůstane we cti a požehnánj.

Za třetj: *Modlete se.* Ó blahoslawený křesťan katolický, kteréhož Cjrkew sw. všemi obyčegi k modlenj weđe a napomjná, kterýž netoliko doma při prácech a zaměstnánjch swých, netoliko cestau gda, ale zvláště w kostele, w tom stánku Božjm, kterýž sobě wywołil Bůh, aby tu wzywáno bylo gméno geho, se modlj; tu kdež oběť neyswětějšj, oběť Malachiášem prorokem z dáwna předpowěděná na každý den se wykonáwá, kdež swátosti se udělugj, kde mladj i stařj se scházegj, wespolek na modlitbách trwagjce; kde welebenj kněžj, služebnjku Hospodinowych, a djtek newinných milostné prozpěwowánj, čjmž srdce wjce a wjce se rozhřjwá a k modlenj rozpaluge. Blahoslawený křesťan katolický! neb ačkoliw i lidé starozákonnj, k. p. u Isaiáše proroka zasljbenj přigali: Může-liž prý žena zapomenauti se nad nemluwnátkem swým, aby se nesmilowala nad ploidem žiwota swého? Ale byť i ona zapomenauti se mohla, gá se nad wámi nezapomenu, dj Hospodin. Nic však méně kdekoli který křesťan wěrný, tent i wjce wj, a sice, že Bůh milowal tak swět, že Syna swého gednorozeného dal, aby žádný z těch, kdož wěrj w něho, nezahynul, ale měl žiwot wěčný, pro něhož a skrze něhož Otec náš, kterýž w nebesjch gest, dá, začkoli prositi bude we gměnu geho; nýhrž i wjce, hogněgi dá, nežli prositi a daufati smj; o kterémžto Otci sám pán Jezjs

i také u Luk. 11, 9. řekl: Proste a budeť wám dáno; hleďte a naleznete, tlucte a budeť wám otewřjno. — Kdo pak z wás otce prosj za chléb, zdali kámen dá gemu? Aneb za rybu: Zdali místo ryby dá gemu hada? Aneb prosil-liby za wegce, zdali podá gemu šjra? Gestli tedy wy zlj gsauce umjte dobré dary dáwati synům swým: čjm wjce Otec wáš nebeský dá ducha dobrého těm, kterj ho prosj?

Ó modlete se tedy i wy, zvláště také, když wás giž pokušenj jako přemáhá, když buď slibowánjm gsauce zmámeni a zaslepeni, buď pohrůzkami zastrašeni giž sami s sebau rozpaky wedete, rady si newědauce, modlete se, a ten Duch swatý, který wám dnes bude dán, genž gest duch sjly, duch rady a bázně Božj, on wás zase oswtj, on wás ozbrogj mocj swau, abyste mohli odolati a řjci: „Odegděte pryč ode mne; wy nepřátelé duše mé, pryč, neb gá gen Bohu se klaněti, gen Bohu slaužiti chci. Neymilegšj! takto Pán Jezjš odbyl dábla, a dábel utekl; k němu pak přistaupiwše andělé, slaužili gemu. —

C. Ale co djm těm, *genžto swátost Biřmowánj byli giž přigali, ale darů Ducha swatého tau swátostj sobě propügčéných wěrně neostřjhalí, a k spisenj dušj swých neužjwali?* Co mohu řjci, než že ljtost mám nad nimi; propustjm-li pak ge lačné, bez pokrmu duchowujho, bez ponaučenj a potěšenj, bez napomenutj a rady, ach! tedy gisté staw dušj gegich a los gegich den ode dne

horšj a bjdnějšj bude, zvláště proto, že žádný se nebude moci vymlauwati a říci, gako w skut-cjch Apošt. 19. kap. někteřj w Efsu řekli Paw-lowi: „Ba ani gšme neslyšeli, gestli Duch swatý.“ Nenjt pak pořjdu takowých nešťastných křesťa-nů. Kolikrát, ó Neymilejšj! Duch swatý blaho-plodnau moc swau i w nás prowadil, kolikrát rozlil radost w srdějch našich — nýbrž w zá-rmutcějch gako nenadále nás potěšil; kolikrát zvláštňj dal wnuknutj, kteréhož následugice prá-ce swé na dobrý konec gsme postavili; kolikrát přjtele upřjmného wzbudil a seslal nám, kterýž wěrně s námi žalost naši zdjlel, kterýž přimlau-wánjm a radau swau srdce žalostj sewřeně uko-gil, kterýž čest a dobré gméno naše hágil, když ti, w něž gsme daufali, nás opustili: Neymilejšj! ty milosti nám Duch swatý prokazowal, chtěge nás zachowati od zlého, zachowati na cestě při-kázanj Božjch. Než my, gako by to samo z sebe a pro naše zásluhy bylo přišlo, a gináce ani býti nemohlo, my toho božského Těšitele, toho dárce swětél a všeho dobrého gsme sobě newšjmali, či-njće zlé beze všeho ostýchánj. On pak předce goště tak milowal nás, že zůstal s námi. An gsme se ale po dobrém nedali wěsti, on dopustil wszelike starosti a sauzenj; budto hanbu swětskau, bud nemoc, bud náhlau, nenadálau smrt, na ně-kterého z přjbužných neb známých našich, bud strach gňajch aukon a nebezpečnstwj, wždycky ale aukost, hrůzu a trýzeň zlého swědomj. A

geštō ani tjm srdce neměkne, abychom žiwota swého polepšili! Ó twrdé šjge, domlauwá se w Skut. Apostol. 7. i na nás sw. Štěpán, ó twrdé šjge, wy se wždycky Duchu swatému protiwyte! A kniha mandrosti dj: (1, 4.) W zlostnau duši newegde mandrost, aniž bydleti bude w těle podmaněném hřjchům, ale pryč uteče Duch swatý. To, Neymilegšj, to zagisté může se nám přihoditi, že Duch swatý posléz docela od nás odstaupj, zanechaw nás zlým žádostem našim. Mělo-liby se to státi, ach tedy co z nás bude?! Kdo nás bude moci wyswoboditi od hněwu budaucjho?!

Ale gá znamenám, že wás tau řečj wjce zarmucugi, nežli těšjm. — Ačkoliw zarmautil gsem wás, psal w druhé epištole ku Kor. sw. Pawel Ap. 7, 8., nenj mi ljto, ale radugi se, ne že gste zarmauceni byli, ale že gste zarmauceni byli ku pokánj. Nebo gste se zarmautili podlé Boha, a zármutek, kterýž gest podlé Boha působj pokánj stále k spasenj. A totož gest tedy napomenutj, totož rada, kterau wám dáti gsem sobě umjnil. Čiňtež pokánj! Ale čiňtež ge tak, gako nás tomu wyuđuge přeswatá wjra naše, něcej nás, že gest pět částek Swátosti pokánj, a sice: zpytowánj swědomj, žel a ljtosť, upřjmný aumysl, zpověď, dostiučiněnj. Neymilegšj, opět a opět prawjm: Čiňme pokánj, odřekse se všech hřjchů, kterýchž gsme až dosawáde proti Duchu swatému se dopustili. Gednoho toho gest zapotřebj; neb u sw. Mat. 18, prawj sám Pán: Neobrátjte-li se

a nebudete-li učiněni jako maličoj, newegdete do králowstwj Božjho. Pakliť se však obrátjme, wzbudj se w nás zase a pošle nám Ducha swatého Pán, abychom králowstwj nebeského šťastně došli. Naděgi zagisté máme i my, naděgi dobrau skrze milost Pána našeho Ježjše Krista, kterýž přišel, aby hledal a spasil, co bylo zahynulo. A giž tedy co gsem koliw řekl těm, genžto dnes Swátosti Biřmowánj aučastni budau nčiněni, to teď všechněm prawjm: Wykonawše pokánj, přičiňte se, abyste den ode dne w známosti Božj rostli; bděte a bogugte proti nepřátelům duše swé, a moudlete se. A to všecko, Neymilegšj, tjm ochotněgi čiňte, widauce, gak welice i Náměstku Apoštol-skému, Neydůstogněgšjmu Biskupu na tom záležj, genž má skládati časem počet i z wás; aby to nečinil se steyskánjm ale s radostj; a kterýž z giné přjčiny nás nenawštjwil, než gediné, že powázil, že přigde k nám w hognosti požehnánj Ewangeliam Kristowa, gak Pawel k Řjm. 15, 29. Přišel aby utwrdil osadu naši, kteréhož gsme giž i widěli i slyšeli modljejho se za nás, a kterýž geště prositi bude, aby láska Božj, milost Pána našeho Ježjše Krista a aučastenstwj dará Ducha swatého byla stále se všemi námi, Amen. (2. Kor. 13, 13.)

5. O swatě stolici.

Lettre sur le saint-siège, par M. L' abbé H. Lacordaire, Paris 1838.

Wyňato z Časopisu: *Université catholique, avril 1838. pag. 279.*

Od

Františka Škorpjka,

kaplana w Jaroměřicjch diécesj Brněnské.

U prostřed rozwalin, kterých troje stoletj
ustawičnými přewraty nahromadilo na půdě Ew-
ropské, Cjrkew nepohnutě stogjcej, a onen nesmr-
telný kmet, který gegjm řjditelem gest, skrze
18 stoletj všem proměnám záležitostj lidských
wjtězně zdorugjcej, gest neywznešenějšj diwadlo,
které popráno od Boha nazjrati oku lidskému.
Napoleon, gehožto nikdo winiti nebude z Papis-
mu, dobře pochopil wysokau důležitost sw. Sto-
lice, poručiw swému wyslanci w Řjmě s Papežem
nakládati gako s mužem, na gehožto pokynutj
500.000 bogownjkůw čeká, dāwage tjm na sroz-
uměnu, že bystré geho oko welkau moc spozo-
rowalo; newynutila zagisté, ani wážnost syna
Cjrkwe, ani powolnost křesťanského wladaře Na-
poleonowi ona památná slowa. Byltě to muž
nadobyčegný, genž, práhna státi se Karlem W.
nynějšjch časůw, klesati widěl mudráckau newěru,
wyčerpawši na darmo swých dábelských sil proti
Petrowě lodce, a se přesvědčil, že gestě nemož-
no založiti řjsi w gakékoli částce wzdelaného
swěta, w njz by se nesetkal s něgakým cjpem

oné nesmjrné sítě, kterau chudý rybář Galilejský byl po všem světě rozestřel. Wěru, považjme-li, že sw. Stolicy skoro po celé Ewropě, Asii, Afri-ce, we wětšj částce Ameriky, w těch neywzdálenějšjch ostrowech moc swau rozšjrila, a že ze všech mocnárstwj neyméně wogska držjc předce neywjce poddaných počtá: nenj diwu, že Napoleon gegj sjlu na 500,000 bogownjkůw ocenil, s njžto býti spogeným tak snažně usilował, a gegjžto podpora se mu býti widěla tak potřebna k onomu záměru, který, naplniw geg prudkau zárliwostí ona hořkosti plná slowa mu wynutil: „Kněz ten włádne dušj člověka, a muž odkazuje mrtwolu.“

Ono vysoké stářj sw. Stolicy, nadobyčegnost gegjho založenj u prostřed udalostj, od historikůw co nepřekonatelné překážky naznačených, dále nezrušitelná gednota a celá gegj powaha gest w nj důwodem přítomnosti Božj; což všecko Cjrkwi neywětšj welebnost a neypewněgājho organismu dodalo mezi všemi vládami, genž kdy osud něgaké společnosti w rukau držely. Napoleon byl muž tuze bystrého zraku, i neušla geho pozornosti tato sjla; všichni wýtečnj spisowatelé, všichni myslitelé našeho wěku přiswědčujj tomuto Napoleonowu mjněnj.

Stegného osudu dostalo se Cjrkwi katolické, gegjmžto středem swatá Stolicy gest. Hrabě Maistre (nepočjtage giných) wydal geniálnj spisy, aby gimi oslawil Papežstwj, poukazuge na dobrodinj, kterých wzdělanost ewropegská papežským

působením aneb se stala; i powstało naproti tomu množství odporníků, a to tím zúřiwějších, čím důležitější sw. Stolica jim se býti widěla. Ostatně není tato nowější polemika nic wjce, než pokračování boje započatého od prwního wěku křesťanstwí, který bog s Lutherem čerstwau zúřiwostj se obnovil. Ačkoliw zistnost časná a politické hádky, gak se zdá, náš wěk docela zaměstnáwagj, snadno nahljdne každá gasnější hlawa, že až podnes důležitější otázky nestáwá nad onu o sw. Stolicí. P. Abbé H. Lacordair psal wloni list z Říma: „O Swaté Stolicí,“ který nowého swětla o nadzmjuěném předmětu nám poskytuje. Aučel tohoto listu gest dokázati, že

1) Papežstwí co skład katolické wjry nikdy se nesprnewěřilo swaté tradicj, gegjžto strážcem býti určeno gest; že

2) Sw. Stolica gednala tak, gak gednati musela ohledem udalostj, které Ewropu po několik stoletj znepokogowaly, obzwláštne ohledem udalostj, kterých gsme sami byli swědkowé; že

3) Zmatek, w němžto náš sociálnj swět pohřžený býti widjme, gest pauhým následkem překážek nahromaděných znáhagjcím se racionalismem, wěčným tjmto Cjrkwe odporníkem.

Předeslaw několikero metafysických welmi krásných rozgjmánj o gednotě co podstatné formě gistoty, prawdy a krásy, kterážto rozgjmánj se dagj powážowati co skupenj zásadných prawd, z kterých ostatek celého spisu až mjlo se wy-

winuge, dokazuje P. Lacordaire, že Cjrkew co společnost gediné smj. se honositi podiwu hodnau vlastnostj gednoty, a to z trogjhohlehu: žiwota, intelligencie a lásky; kterau vlastnost Kristus gj byl na swém Otci wyžádal, dřjwe nežli se obětował na swaté hoře, odkud celé krwjswan wykaupené člowěčenstwo rozpiatýma ramenama k sobě wolal. Ale Syn Boží gsa na nebesjch newiditelnau hlau Cjrkwe musel ustanowiti na zemi co widitelného řjditel té samé Cjrkwe náměstka, a to weždy trwagjcjhohlehu, neywyššjho, genž by byl zawázán plnomocenstwjm sobě s hary propůčené moci ostřjhati tuto gednotu žiwota, intelligencie a lásky. Wěru, kdyby i cjrkewj historie nám nebyla makawě dokázala, že swrchowost sw. Stolicy neylépe se srownáwa se záměry Božími, giž sama logika by stačila nás přesvědčiti, že náboženstwjm po celém oboru zemském rozšřřená newyhnutelně požaduge gistého středu, ředitelské moci, neywyššjho saude, genž by byl pro weškeré křesťanstwo neomylným geho wjry rukogmj, swazkem, widitelným znamenjm, wjzjcjm gednotliwce ku wšeobecnému spolku. By však tento neywyššj ředitel ze wšech končin swěta spatřen býti mohl, muselo geho stanowisté dosti vysoko se položit. P. Lacordaire nás uwádj co diwáky ku wznešenému zakládánj této drahocenné hlau, ukazuge nám, kterak Bůh přjčinau podiwných udalostj ráčil owěnciti trogj korunau ono welebné čelo, kterému swět swau úctu wzdá-

wá. P. Lacordaire nám podává w řeči mohutnému praudu se podobagjej přehled smělých bohůw, gežto Papežstwo za prwnjch stoletj přestálo, přehled střednjho a našeho wěku. Potom rozbjrá obwiňowánj oněch, kteřj twrdj, že sw. Stolicie nepochopila ducha našeho času, gešto prý se spouge se swými nepřátely, zastáwagje zisku monarchického a opowrhugje demokratismem, genž prý by Cjrkwi pogistil wjtězstwj a národům neodwislost.

Aby nás tjm lépe přesvědčil o nesprawedliwosti těchto výčitek, obracj P. Lacordaire swůg zřetel na nyněgšj staw ewropegských záležitostj, tjm aumylem, aby představil nám plynaucje ze swých rozgjmánj výsledky, na které gme giž z počátku čtaucjho učinili pozorna. Rádi bychom citowali ony překrásné a wýmluwné stránky, kde P. Lacordaire zřetelnostj sobě toliko vlastnj před našjm okem odhaluge všechny přjčiny socialných převratůw, při gegichžto zpomenutj až podnes hrůzau trneme, a však meze, w kterých se nám pohybowati gest, nedowolugj wjce než poukázati na tato rozgjmánj, osloněná prawdau, a kde krása slohu se wznešenostj myšlének o přednost běžj : „Bog,“ prawj P. Lacordaire, „panuge w Ewropě, a od 50 let podobá se tato část země sopce, která kauř vychrluge, dosti se nabauriwiši, a když všecko se zdá býti utišeno, každý obywatel wj, že odpočjwá na půdě, gegjžto odpočinutj též gen spánkem gest.“ Wšak ale tento bog newedau

národové, protože se nikdy tak hbitě nerozšiřovaly myšlenky, city a mravy; ano, předsudkové národůw tak mocně hynau, že se zdá, gakoby pokolenj lidské, gehožto prwnj rodiny se byly rozlaučily na mezjch Senaarských před 40 stoletjmi, opět se bylo sešlo, a nowau wěž Babelskau „opětného se sgednocenj,“ gako za oněch časůw „Babel rozrůzněnj,“ zakládati obmýšlelo. Tento bog newedau králowé; nebo ani gedem z nich sám se necjtj býti dost gistým we swé vlasti, aby se opowázil znepokogowati swých sausedůw. Tento bog ani nepanuge mezi králi a národy, aneb ať djme zrowna, mezi monarchij a republikau, gešto národové, tau neywětšj wolnostj se honosjcej, gako Francanzowé a Belgowé, u nichž se hledati musj neyhlawnějšj ohnisko tohoto we wnitřnostech Ewropy sápagjcejho boge, ideami republikanskými opowrhli, okazugjce se býti neywěrnějšjmi saustawě monarchické; a o Francii právem se twrditi může, že všechny strany giného aumyslu nemagj, leč stěsňowati mocnáře, nesáhati však na formu monarchickau.

Bog tento se musj rozhodnauti na wyššjm stanowišti, rozpáliw se mezi dvěma formama lidské intelligencie, mezi wjraa totiž, genž Cjrkwj nabyła vlastnjch sil, a mezi rozumem, který též vlastnj sjly dosáhnauw všemožně se námáhá uzpůsobiti se na přjkoř swé wěčné sokyni: Bog tento wede cjrkew katolická s racionalismem. W každé třjďe lidské společnosti nalezáme buď

přiznivce aneb odporníky těchto dvou forem: králové, státníci, spisovatelé, pánové a poddaní všichni na zdařbůh těmito dvěma hýbádlům se odewzdali. Odtud onen strašný zmatek pochází, který na stranu katolickau postavil muže, genž by dle smeyšlenj a položenj swého přirozeně pod praporcem racionalismu bogowati měli, kdyby gakási osudná zaslepenost a nutkagjej doba gini newládla, a tak i též naopak. Kdybychom připustili, že tento bog panuge mezi králi a národy, nebylo by Cjrkwi na wůli, chýliti se k gedněm neb ke druhým; neboť má Cjrkew na obau stranách swé přiznivce a nepřátely, a šetřjc swého powolánj zastáwati dobré a odpjratí zlému, wj, že obé gest tu rozseto a pomjcháno. Gak měla tedy gednati sw. Stolicu u prostřed tohoto gi obklopugjejho zmatku? Tak gak skutečně gednala, očekáwagjc wěcj Prozřetelnostj určených, opjragjc se překážkám odewšad násilně se waljećm, spoléhagjc na čas, na trpěliwost, až by zase konečně příkladem pořádku, genž w lůně Cjrkwe panuge, se spravugjc, utrmácené a rozsápané člowěčenstwo se nawrátilo ku kráse, mjru a z těchto wěcj vznikagjej — gednotě.

Nikdo posud gasněgi newyobrazil položenj Sw. Stolicu gako P. Lacordaire. Čtenář ejtj, že list tento *psán gest u nohau sw. Petra*, kdežto se nachází po wše časy charakter křesťanského Řjma. Co se stala Cjrkew matkau králůw a národůw, co se stala pramenem zawlažugjećm swět onau swatau láskau, genž byla a gest newjdaných

a neslýchaných hrdinstwí rodítelkau, hlásá všem pořádek a sprawedliwost, a nacházj-li kde zpauru, přidržuge se oné majestátné a wznešené trpěliwosti, která tak ohromnau gewj sju. Bůh sám zdá se, že připravowal ode dáwna Cjrkew k této welebné a šlechetné politice, a celému swětu tkwj w paměti ona podiwu hodná chwála, giž by historie darmo ginde hledala, a které se dostalo gednomu ze synůw Cjrkwe, hodnému pro swau wěhlasnost a oddanost widěti kapitolium ozdobené křížem a nápisem: „Unas est, qui cunctando nobis restituit rem.“

Ku koncei listu obracj P. Lacordaire zraky swé na budaucnost, koge se naděgj, že mocnářowé, lépe nahljzegjce, odkud gim a gegích poddaným neyhogněgjšj užitek plyne, širšj meze wytknau působnosti moci katolické, a že nyněgjšj swjzel ge naučj, „že uměnj wladarské nezáležj w tom, dáwati národu wolnosti ku zlému, dobro ale uzamykati pod silnau záworu.“ Kýžby se tato naděge brzo uskutečnila! Kýžby mužowé, gež Prozřetelnost powolala wládnauti nad lidstwem, poznali, že wšechny socialnj sjly nezáležj pauze w pořádku politickém a materialnjm, a že negn prospěch a užitek, nýbrž i ostatnj národnj blaho žádá (a to tjm důtkliwěgi než kdy gindy) wyhowěti wyššjm geho potřebám.

Nelze nám minauti mlčenjm rozgjmánj P. Lacordaira o politickém a náboženském stawu Ruska.

„Rusko, mocná tato říše, nepůsobí ani tak na fantasii swau ohromnou rozsáhlostí, gako na rozum, donucuje geg přemýšletí, k čemu od Prozřetelnosti určeno gest. Náhodau, nikoli snad gakausi politickau nutností, ani swým směrem dušewnjm, té neymenšj podoby nemagjcjm se schismatickau starých Byzantinůw subtilností, náležj Rusko k řeckému náboženstwí, a nenawrátj-li se spjše neb pozděgi k gednotě, newyplnj wytknutau sobě úlohu. Gestíť Rusko skupenj národůw, kterj, magj-li shluknauti se w geden celek, muscgj poznenáhla tratiti swau individualnost; k čemuž tjm užšjho swazku třeba, poněwadž tito národové skoro po nesmjrném prostranstwí gsau rozptýleni. Kdo gich upewní w taký swazek, ne-li náboženstwí? Wšak ani náboženstwím se toho nedocílj bez gednoty učenj a duchowenstwa; neboť protestantismus co náboženstwí z tohoto ohledu gest škodliwěšj než sám racionalismus, protože roztržkám dušewnjm gakausi sankcii propůgčuje. Nemá sice schisma řecké tolik nebezpečenstwí do sebe co protestantismus: komu wšak buď z vlastnj zkušenosti neb z tak platných swědkůw, gaký na příklad hrabě Maistre gest, Rusko gest známo, každému též gest powědomo, w gakau ničemnost skleslo giž tohoto schisma zastáwatelstwo, a gak snadno ohromná tato říše wtjragcj se všudy ewropejskau ciwilizacj, wšelikými sektami a náboženskau lhostegností rozežrána a konečně zničena býti může. Dwogj wěc se požaduge k žiwotu každé bytnosti

organické, tělo a duch, genž by w něm bydlel. Rusko má tělo obra, duch geho gest duch ginocha, který, w cizině neylepšjch forem nabyw a několika řečjm se naučiw, výborně umj šermowati, umělectwj a wědy miluge, slowem, kterému nic nescházj genom gakási hlubokost a twořiwa sja, a to proto, že, ačkoliw po narozenj we wlnách Newy byl ponořen, onoho křtu se mu nedostalo, z něhož všickni úrodnj národowé křestanštj swau sju čerpali.“

„Tato neshoda těla a ducha w Rusku geště wjce padá do očj, obrátjme-li zřetel swůg na budoucnost. Co podá Rusko mrtvému Wýchodu, aby pozdwiwnauc geg z tisjceletých satin organický pořádek w něm uwedlo a upewnilo? Zhola nic, leda odtrzenjm od gednoty až do kosti wysmáhlé kněžstwo. Ano, ony nešťastné kraginy, kterých metla kletby Božj od toho času, co ničemnými hádkami tělo Kristowo roztrhaly, bičowati nepřestala, ať ničeho pro swau útěchu od Ruska neočekawaj, než následek geho proviněnj. Schisma schismem, smrt smrtj bude dusiti, řkauc: Tu máte kalich, z něhož gste na wlastnj záhuby přijgeli! Dobře mohu sobě předstawiti, gaký asi zdánliwý užitek plyne ze společného bluda, newydal-li dosawáde swé záhubné následky, a nepozbyl-li geště oné klamawé prwnj mladosti budoucnosti; co ale podáš sprachniwélé mrtwole, co od nj obdržjš? W okolnostech, w nichž Rusko postaweno, neybližšj geho potřebnost gest, státi

se katolickým ; a stane se gjm skutečně, gak mile geho panownjci wolnosti k tomu popřegj. Nebo co přirozeného, málo kdy zůstává mrzákem, a k wjře podobno uenj, by Prozřetelnost řjsi, gjž tak rozsáhlých wyznačila mezj, neposlala muže, který by pro ni tjm se stal, čjm Petr I. swého času gj býti mohl : twořcejm pořadatelem ducha Ruského tak, gak Petr I. byl pořadatelem gegjho těla.“

Francie opušť onu racionalistickau politiku, která w prach uwádj každau společnost, ponechawagjc řizenj měšťanských záležitostj náhodě, giž přezděli „nutnost okolnostj,“ būžek to modnj, hoden aby se stkwěl w překrásných časech pohanstwa. Rozpomeň se Francie, že gegj tradicj nerozlučná gest od tradicj cjrkewnj. Národ francuzský gest národ apoštolský ; marným však byl by apoštolem, negsa powolán. Dokawad ale osoby wládnauj nepočnau ode středu, gegž Bůh sám na zemi upewnil, ničemná bude gegich práce, plané gich namáhánj se obrátj k záhubě swých půwodcůw. Děginy celého stoletj toho doswědčugj, a minulost nám ručj za budaucnost. Francie we wzniku swém byla katolickau, křest se žiwotem obdržewši ; žiwot ale gak gednotliwcůw tak národůw nenj nic giného než wywinowánj-se zárodkůw od kořene pučjcjch ; a kdokoliw se odtrhugc od kořene, gest rowně tak odsauzen k zabynutj, gak wětew ode pně ulomená a wichrem daleko zanešená, ode pně, genž gi žiwil. Kdo pozorně přemýslj o onom Božjm přikázánj : Cti otce

a matku swan, abys dlauho žiw byl na zemi, u-
pjrage při tom zrakůw swých na děginy gedno-
tliwých národůw, gak hluboká prawda pro social-
nost se mu obgewj! Kýžby Francie, okusiwši straš-
ných následkůw odtrhnutj se od onoho středu,
okusila též utěšeného a sladkého ovoce nespau-
štěgjcj se Cjrkwe wěrnosti!

O geografické poloze Wlach wygádlil se P.
Lacordaire takto:

„Bůh určil Italii býti sjdlem gednoty katoli-
cké, obdařiw gi za tau přjčinan takowým položenjm
a takowau formau, která by se s gegjm určenjm
snášela. Wjš dobře, můg milý, gak Asie, A-
frika a Ewropa středomozemjm mořem spogeny gsau
gakoby nábrežj, genž k západu se otwjrage wolnan
lodjm wšech národůw poskytuje plawbu do Ame-
riky. Gako lůnem tohoto moře táhne se Italie
k gihi co dlauhá aužina; mocně gsau zakotwena w
srdci Ewropy a předce nebetýčnými Alpami od
něho oddělena rozprostjrá obě ramena proti Asii
a Africe, wše co od západu spěchá, w záliwu Ja-
nowském, a co od východu, w záliwu Benátském
přigjmagjc. Po Gallii, nyněgšjch Franceauzjch, mo-
hútné této zemi, nazwán byl neysewerněgšj djl Ita-
lie, onca nejwjce k gihi ležjcj po Welkém Řecku,
slawné této půdě, která Perskému králi mnoho
nepokogných nocj nadělala, na wšech udalostech
a na každém pohybówánj se Asie djl magjc. Takto
Prozřetelnostj gsau uzpůsobena, podlauhlá, úz-
ká, Apenninami we dvě rozdělena, mjrně oby-

dlena, odewšud otowřena byla Italie, neschopna sičo wywinauti se sama sebau w řjši mocnau, gako punkt ku podiwu přjhodný stala se středem gednoty oboru zemského. A w skutku se gjm stala, a ne snad gedenkrate a náhodau, nýbrž weždy gjm byla a mezi neyrozličněgšjmi okolnostmi; za časůw řjmských stala se gjm mečem, w střednjm wěku obchodem i umělectwjm, posledně Cjrkwj.“

Když toto pjšeme, napadá nám mjsto nacházegcej se u Plinia přjrodnjka, gegž co filosofa gak čas, w němžto žil, a sja ducha, tak powaha wědeckých bádánj, kterým se byl oddal; musela chrániti od přeludůw ohniwé obraznosti. Znj takto :

„Nec ignoro, ingrati ac segnis animi existimari posse merito, si breviter et in transcurso ad hunc modum dicatur terra omnium terrarum alumna eadem, et parens numine Deum electa, quae coelum ipsum clarius faceret, sparsa congregaret, imperia ritusque molliret, et tot populorum discordes ferasque linguas sermonis commercio contraheret ad colloquia, et humanitatem homini daret, breviterque una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Sed quid agam? Tanta nobilitas omnium locorum (quos quis attigerit?), tanta rerum singularum populorumque claritas tenet! Urbs Roma vel sola in ea, et digna tam festa cervice facies, quo tandem narrari debet opere! Qualiter Campaniae ora per se, felixque illa ac beata amoenitas? Ut palam sit uno in loco gaudentis opus esse

naturae. Jam vero tota ea vitalis ac perennis salubritatis coeli temperies est, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxii saltus, tam opaca nemora, tam manifesta sylvarum genera, tot montium afflatus, tanta frugum et vitium olearumque fertilitas, tam nobilia pecori vellera, tot opima tauris colla, tot lacus, tot amnium fontiumque ubertas, totam eam perfundens, tot maria, portus, gremiumque terrarum commercio patens undique, et tamquam ad juvandos mortales, ipsa avide in maria procurrens. Neque ingenia, ritusque ac viros et lingua manuque separatas commemoro gentes. Ipsi de ea judicare Graeci, genus in gloriam suam effusissimum, quotam partem ex ea adpellando Graeciam Magnam.“ *Histor natur. libr. IV.*

7. Pravá křesťanská láska w smjšeném manželstvu mjsta nemá aniž mjti muže.

Od

Jakuba Macána,

faráře w Slabcjch, w arcidiécesj.

Gistě nese bolestně každý prawowěřjčj, že za dnů našich smjšená manželstwa přjčínau gsau truchliwých hádek a nátisků cjrkew swatau zarmucugjejch, o čemž ze zpráv cjrkewnjch i zemských se dozwdáme. Zarmauceno gest i srdce každého katoljka, kněze i laika, genž dobrého ducha gsau, a cjrkew katolickau ctj gakožto mat-

ku od Boha na zemi nám danau, a duchem Bo-
žjm wedenau, widaucjch, kterak se nynj mandrá
a spasitelná smejšlenj, wýstrahy, rady a ustano-
wenj gegj wzhledem smjšených manželstwj onde
onde potupugj, zamjtagj, zawrhugj.

Zapřjti owšem nelze, že cjrkewnjm právem
sňatek manželů nestegné wjry wůbec se pokládá
za platný. Sám sw. Tomáš Aquinský ¹⁾ platnost
takowého manželstwa uznává; i shromážděnj kar-
dinálů, wykladačů sw. sněmu Tridentského ²⁾
rozsaudilo, že manželstwa mezi katoljky a pro-
testanty platná sice zůstawaj: nicméně za *ne-*
dowolení ge vyhlašuge, gak z njže položeného
wygádřenj gehu zřegmě se widj. Za časů Bene-
dikta XIV., w záležitosti smjšených manželstwj
papeže tak wysoce slowútného, byla otázka tato
w cjrkwí gíž úplně rozhodnuta, totiž o nedowo-
lenosti připomenutých manželstwj. Poukazugeme
zde na gehu výborný spis: *De synodo dioecesa-*
na lib. VI. cap. V. VI. et VII. edit. Ferrarianae
1766. Proto také Cjrkew sw. skrze poswěcené
služebnjky swé všem, kteřjkoliw w takowý spa-
senj wěčnému nebezpečný sňatek wgjti se odwa-
zugj, tak šetrně, tak laskawě, ale i důkladně a

1) *Quarta sententia dist. 39, q. 1. in vesp. ad 5.* „*Si aliquis fidelis cum haeretico baptisato matrimonium contrahit, verum est matrimonium, quamvis peccet contrahendo, si sciat eam haeticam.*“

2) *Thesaurus resolutionum ss. congreg. conc. Trid. interp. Tom. 2. pag. 66.* „*Quoad matrimonia inter haereticum et catholicam contracta, communis est opinio, quod eadem sint illi i cita, sed valida.*“

ostře k rozumu a do svědomí mluv, a od toho kroku, který svrchovaně na povážený gest, odvrátiti se snaží.

A v pravdě, nikdo, leč protivník Cjrkwe, aneb newědomý člověk zapjratí může, že smjšená manželstva mnohau stránku magj nepřjzniwan a hrubě odstrašugcej. W tomto pagednánj gednu takowau stránku šetrné pozornosti poraučjme, genž gest: *že prawá křesťanská láska w smjšeném manželstwu mjsta nemá, aniž mji může.*

Toto wygádřenj naše dle zdánj mnohých může a snad mji bude podobu gakési přepiatosti nezralého úsudku, aneb dokonce nesnášenliwosti k ginowěrcům; negedni snad hlasu svého pozdwihnau, a žeť gsau a gmenowati se mohau nestegné wjry manželé, genž gedno srdce, gedna duše gsau, a sebe wespolek láskau oblažugj, namjtati budau. — Přiswědčugeme, a že negedni rozdjlného náboženstwj manželé w pospolitě lásce, sgednocenosti a swornosti žiwi gsau, za prawdu dáwáme. Ale z toho zapřjti nelze, že gako nenj wšecker zlatu, co se třpytj, aniž wšecker oheň, co swjtj: tak nenj wšecker láska, co se zdá býti láskau. Láska manželů nestegné wjry obyčegně se rozněcuge a roznjcena zůstává pomjgegcej krásau tělesnau, přjzniwým štěstjím, důstognostj, wyššjm spřjzněnjm, falešnau etizádostj a giným mámenjm a lákánjm tohoto swěta: neberauc žádného ohledu na to, proměnj-li se tam za hro-

bem w lásku čistějšj, dokonalejšj, kterauž přeblažené patřenj na Boha všj lásky neyhodnějšj tvořj. Ale prawá, čistá křesťanská láska duchem Kristowým se zplozuge, obžiwuge, trwá a časně i wěčně oblažuge. W kterém manželstwu tato prawá křesťanská láska gest, taž z Boha gest, trwá pro Boha, a *wede k Bohu* gakožto prwnjmu a neyčistějšmu pramenu všj lásky. Takowé pak prawé křesťanské lásky w smjšeném manželstwu nenj k nalezenj. Odkud ale nabere me důwodů k dokázánj toho? Neyprw z *Pjsem sw.*, a pak ze *spisů sw. Otců*.

a) *Bůh láska gest*, wyznáwá sw. Jan, a *kdož zůstáwí w lásce, w Bohu zůstáwí, a Bůh w něm.*³⁾ W prawdě, gako moře počátek gest a pramen všeliké wody, která z něho vycházj, a řekami se w ně zase wracj: tak Bůh počátek, půwod a prwotnj pramen gest lásky lidské; z něho pocházj, k němu zase wede. W tom prwopůwodu všj lásky, w Bohu, cokoliw milovánj hodného, spatřugeme: ale týž Bůh i nás stwořil, žež netoliko, co w nás gest, ale i co krom nás, milowati máme, a to vše pro něho samého, ale méně, nežli Boha, geg pak nade všeccko. Kdo Boha nezná a tjm samým w něg prawě newěřj, kterak geg může milowati? *kterak láska zůstáwí w něm?* Sw. Otce Augustina myslenj to gest, který dj: *Žádný nemiluge, kdo newěřj. Nudar-*

3) 1. Jan, 4, 16. 4) 1 Jan, 3, 17.

mo sice, předce však milost daufati můž, kdo nemiluge. Ale žádný zaufati nemůž, kdo miluge. Kde tedy láska, tamě newyhnuteleň i wjra i naděge.⁵⁾

Tu nám zase slova sw. Jana, láskau k Bohu zňatého učedlnjka Ježíšowa samochtě na mysl gdan: *Kdož nemiluge, zůstáwá w smrti — a wjte, že žádný wraždělnjk nemá žiwota věčného w sobě zůstáwagjcjho.⁶⁾* Tato slova apoštolská nás k té záwjrcce wedau. Kdo newěřj, rozumj se, duchem katolickým všemu, co Bůh skrze Syna swého na swět poslaného wěřiti welj, nemiluge Boha; a kdo geg nemiluge, zůstáwá w smrti, kteráž gest rozdělenj duše od Boha; a tak každá, která nenj z Boha, k giným spolutworům láska oddělenj gest od půwodu wšj lásky, té neyčistšj a nerozdjlné lásky. Proto máme napomenutj miláčka Božjho: *Nemilugte swěta, ani těch wěcj, kteréž na swětě gsau. Miluge-liť kdo swět, nenj lásky Otcowy w něm. Nebo wšecko, což gest na swětě, gest žádost těla, a žádost očj, a pýcha žiwota, kteráž nenj z Olce, ale gest z swěta. A swět pomjgj i rudost geho: ale kdož činj wůli Božj, zůstáwá na wěky.⁷⁾*

Nuž který a gaký gest duch prawé křesťanské lásky? po čem se poznáwá? Po tom, že krom Boha nic nemiluge, a cokeliw miluge, po Bohu miluge. Widj-li tedy někoho, že od Boha půwo-

5) Tract. 93. in Joann. 6) 1. Jan 3, 14. 15. 7) 1 Jan 2, 15—17.

da a pramene wšj lásky gest oddělen — a tenť gest každý ginowěrec, protože newěřj Kristu Je-
 zjši, který twrdj: *Kdožť nenj se mnau, proti mně gest:* ⁸⁾ nemá ho sice w nenáwisti: anť ho milu-
 ge pro Boha; ale ljtost má s njm a zaslepeno-
 stj gehu, stranj se ho a waruge, když křesťanské
 rady gehu, aby se obrátil, a wěřil práwě, upo-
 slechnauti nechce, nebo zná radu sw. Jana: *Při-
 cházj-li kdo k wám, a toho učenj, Kristowa
 totiž, nepřinášj, nepřigjmejte ho do domu;* ⁹⁾
 ale modlj se za něg, *aby poznal prawého Boha,
 a kterého poslal na swěl, Ježše Krista.* ¹⁰⁾ I
 což to nenj důkaz gasný a wýlew prawé křesťan-
 ské lásky?

I potom se poznává duch prawé křesťanské
 lásky, že se držj křesťanské prawdy, prawdu mi-
 luge, gi hágj a rozšjřiti usiluge: kdo ale lásky
 té prázdnen gest, nemiluge prawdy ale blud. Proto
 pjše zase miláček Páně: *Kdo zná Boha, poslau-
 chá nás, wěřj nám: kdo nenj z Boha, neslyšjť
 nás; po tom poznáwáme ducha prawdy, a du-
 cha bludu.* ¹¹⁾ Každý tedy, když nepoznává praw-
 dy, w bludu pohřjžen gest, a tjm samým nezná
 a nemiluge Boha, který gest pauhá *prawda a
 láska*. Odtud patrně wyswjťá, gako archa Páně
 a modla Dágon wedlé sebe státi nemohly, a gako
 žiwlowé, oheň a woda, sebe wespolek nestrpj,
 ale geden druhého ztráwj, a gako nemožno oči-

8) Luk. 11, 23. 9) 2 Jan 10. 10) Jan 17, 3. 11) 1 Jan 4, 6.

ma hleděti nagednau k nebi i do země : tak prawá křesťanská láska se sgednotiti nedá s bludem, tjm méně s newěrau, aneb se lhostegnostj u wjře.

Nuž takowáto prawá křesťanská láska w každém křesťanském manželstwu zwlášť a neywjee se spatřowati má a skutkem gewiti. Nebo co gest manželstwo bez lásky křesťanské? — Gako dle slow sw. Jakuba *wjra bez skutků* anebo bez lásky *mrtwá gest*:¹²⁾ tak také manželstwo bez lásky křesťanské mrtwé gest, protože se bez nj žiwot wěčný nezasluhge. Co gest manželstwo bez křesťanské lásky? — Nic. *Bez lásky nic negsem*,¹³⁾ gistj Duchem Božjm oswjcený apoštol. Sgednocenj tel bez této lásky dosti gest; sgednocenj srdcj bez nj ani gediného. Nebo křesťanská láska prawý a gediný žiwot gest všech manželských swazků. Protož gen ten swazek manželský nazwán actěn buď gakožto právě křesťanský, gegž prawá křesťanská láska spogila, držj a oblažge. Wšeliká giná láska w manželstwjenj prawá, a řjci se o nj může, že *nenj z Olce, nýbrž ze swěta*.¹⁴⁾

Osmělil-liby se kdo wywraceti prawdu tuto, která na pewném základu pjsma swatého založena gest, w tužšj geště se wydává bog; genuž nebudede moci odolati, s statečným totiž nosičem korauihwe křesťanské, s Pawlem, který gsa Ducha swatého pln takto pjše : *Mužj, milugte man-*

12) Jak. 2, 17. 13) 1 Řjm. 13, 2. 14) 1 Jan 2, 16.

želky své, *gakož i Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni na smrt, aby ji posvětil, očistil ji obmytím vody skrze slovo života, aby učinil sobě slavnou církev, nemající poskvrny, ani wrásky, neb cokoliv takového, ale aby byla svatá a neposkvrněná.* ¹⁵⁾

Kdo má uši k slyšení, slyš, ¹⁶⁾ ano slyš a považug, uč a wyprawug, ta kde potřeba, hluboké tagemstwj a učonj těchto slov. *Mužj, milugte manželky své, gest rozkaz apostolský. A gaku ge magj láskau milowati? snad-li pauze tělesnau, smilstwo ukogugjej? Čili tau, kterau krásu pomjgegjej aneb potreby domácí wywodj? — Ó důstogněgšj a swětěgšj a mocněgšj dává apostol podnět k milowánj manželům! — Gako Kristus miloval církev, tak muž manželku svou milowati má, toť ge učonj sw. Pawla. Podobati se tedy má láska manželská lásce Krista Pána k církwi; gasným má býti obrazem této.*

Prawdať sice, i my všickni, genž gsme gměno Kristowo přigali, *přikázanj máme, abychom se wespolek milowati, gako nás Kristus milowal,* ¹⁷⁾ položíw život za nás. Ale *kdo čte, rozumněg,* ¹⁸⁾ napomenutj sw. Pawla, aby se manželé podle příkladu Krista Pána milowali, zawjráw sobě, gak giž swrchu nawrženo, gisté tagemstwj, a protož se nesmj toliko podle smyslu słownjho bráti.

¹⁵⁾ Luk. 5, 25 — 27. ¹⁶⁾ Luk. 8, 8. ¹⁷⁾ Jan 15, 12. ¹⁸⁾ Mat. 24, 15.

Syn Boží *wydał wase se nesprawedliwě sm-djcymu* ¹⁹⁾ Pilátowi řekl: *Gal gsem se k tomu narodil, a proto gsem na swět přišel, abych swědectwuj wydal prawdě.* ²⁰⁾ Pro prawdu tedy přišel Pán na swět, prawdě učil, prawda po všem swětě rozšjřiti chtěl, proto pro prawdu trpěl, ano i umřel. Tento duch prawdy w Kristu Ježši zplodil lásku k cirkwi, kterau až do smrti křjže milował, kterau poswětil, kterau očistil, kterau božskými prawdami obgasnil, nadal a ozdobil; a proto gest *cirkew sloup a utwizenj prawdy*, ²¹⁾ kterau tak oslawil, že gest bez poskwrny bludu, a bez wrásky newěry; a tak gsauc sama swatá a neposkwrněná i swých djetek k swatosti uwádj.

Má-li tedy podlé učenj sw. Pawla swazek manželský se podobati spogenj Krista Pána s cirkwí, a tak obrazem geho býti: třebať, aby prawda, prawda křesťanská, lásku mezi manžely rozžžala, a stále zachowala, to gest, manžel musj o prawdě křesťanského náboženstwí, o geho potřebnosti a spasitelných účincích neyprw sám dostatečně býti přeswědčen, a pak toho, co na něm gest, stále býti pilen, aby i choť geho všeho bludu prázdna gsauc prawdu křesťanskan poznala, poznawši gi plnila, a plniwši gi w křesťanské dokonalosti s njm prospjwala, a tak gako Kristus *gest Spasitel cirkwe*: ²²⁾ podobně i muž byl spásitelem swé ženy, to gest, wěčné dobro gegj má

19) 1 Pet. 2, 23. 20) Jan. 18, 37. 21) 1 Tim. 3, 15. 22) Efesz. 5, 23.

obmýšleti, hledati, opatrowati a k němu dopomáhati. Které manželstwj tohoto rozkazu apoštolského wěrně se držj, *kde muž miluge manželku swau, gako Kristus milował cjrkew, a naproti tomu, gako cjrkew poddána gest Kristu, tak i žena muži swému*²³⁾; to — a gen to gest prawé křesťanské manželstwo, protože ge duch prawé křesťanské lásky obziwuge, sjlj, zdokonaluge a poswěcuge. A o takowém manželstwj dj sw. Pawel, že gest *tagemstwj weliké w Kristu a w cjrkwí*,²⁴⁾ protože wyznamenáwá nerozlučitelné spogenj Krista Ješjše s cjrkwj chotj geho.

Nynj giž sobě předstawme takowé manžely, genž wěrau gsau rozdělení, kde geden prawě, druhý chybně wěřj, geden wšecky članky wjry za prawé má, druhý některé upjrá, kde katoljk trpj blud ginowěrcce, obrácenj geho nehledage, a na tom, že blaženě žigj pospolu, přestáwage. Gegich manželstwj nenj prawě křesťanské, protože duchem prawé křesťanské lásky nenj znáto a wědeno, protože audowé geho obapolného zdokonalenj a poswěcenj newyhledáwagj. Manželstwj takowé gest toliko přirozené, gest pauze lidské, protože nenj obraz spogenj Krista Pána s cjrkwj; takowé konečně manželstwj nenj z Boha, který gest prawda pauhá, a láska wěčná, gehož přikázanj gest *láska pocházegjci z srdce čistého, a swědomj dobrého a wjry neošemetné*;²⁵⁾ který

23) Ef. 5. 24, 25. 24) v. 32. 25) 1 Tym. 1, 5.

nás skrze apoštola napomíná, abychom se *warovali těch, kteříž bludným učením svým různé a pohoršej činí,* ²⁶⁾ jak se to nezřídka v manželstvu smyšleném stává. Ano nemůž býti z Boha, nebo psáno jest: *ten, jenž se přidrží Pána Krista, geden duch s ním gest.* ²⁷⁾ Kdo tedy se drží bludnjeho, newěřejeho, i on s nym geden duch gest. A jako *dwá gsau w gednom těle* ²⁸⁾, takť w gednom těle má geden duch, geden wjra býti. — Až potud pjsma sw. k předmětu našemu. —

Obraťme se již k zřegmým svědectwjm Duchem Božjm oswjcených učitelů cirkwe swaté katolické, a některých w powěsti zaslanžilých spisowatelů, a jak prospěšně k našj věci mluwj, wizme.

Klemens z Alexandrie.

Manželstwo cizinců u wjře swolnje a spogugse se k lásce a rozkoši tělesné: ale manželstwo těch, kteří prawj křesťané gsau, wede k Bohu, jenž láska gest. ²⁹⁾

Tertullián.

Wy, kteří jako geden býti máte, ani w modlenj se srowhati nemůžete; nebo an geden se modlj: „Swatá Maria, matko Božj, pros za nás“ druhý se prosbě té rauhá; a když sebe neb lážko křjžem zehnáte; od druhu manželského w posměchu gste. ³⁰⁾

²⁶⁾ Řjm. 16, 17. ²⁷⁾ 1 Kor. 6, 17. ²⁸⁾ 1 Mogž. 2. 24. ²⁹⁾ P. 2. Stromat. 12. ³⁰⁾ Lb. 2. ad uxor. c. 5.

Sw. Zeno.

Prosim vás, bratři, s apoštolem Pavlem skrze milosrdenství Boží, abyste vydávali těla svá v oběť živou, svatou, Bohu libou; ³¹⁾ nebo to gest dobrolibezné Pánu, když čistá duše sebe samu Bohu v oběť vydává. Horšilby se, kdyby se ti právo přístupu do chrámu odeptelo; ale viz, aby ty sám práva chrámu svého, než gest tělo tvé, nedowoleným spogením neposkvrnil. ³²⁾

Chrám Boží neposvěceným otwíraj, swatyni Páně obnažuj, cokoliw swatého potupuj, a potratiwše světlo, temnosti si oblibuj. ³³⁾

Sw. Jan Zlatoustý.

Co prospjwá těla pomjgegjejhо smjšenj, ne-gste-li i duchem anze spogeni? A co spomáhá přj-buznost wezdegsj, gsme-li w nebi meznami? ³⁴⁾

Kdybychom milowali Boha Pána našeho, a genu wernj byli, gste bychom snewěřejmi wswa-zek manželstwj newcházeli. ³⁵⁾

Rozdělená wjra rozdělenj srdcj plodj, odkudž pak nelaskawost mezi manžely, a konečně pomatenj weškeré rodiny wyniká. ³⁶⁾

Zůstawa-li gednota a pokog w manželstwu rozdjlné wjry: snadno se státi může, že prawo-wěřcej pod zástěrau manželské lásky bludného u-čenj z neopatrnosti se přjdržj. ³⁷⁾

Sw. Ambrož.

An manželstwa naše katolická od kněze po-žehnána a posvěcena býti magj, kterak se gste sinj prawým spolkem nazýwati ten, kde nenj wjry gednota? ³⁸⁾

Se swatým swatý budeš, a s přewráceným

31) Řjm. 12, 1. 32) Serm. de tripl. genere sacrificiorum. 33) Serm. de continentia. 34) Hom. 24. in Joann. 35) Hom. 11. in Math. 36) Hom. 20. in ep. ad Ephes. 37) Hom. 2. Ep. ad Philipp.

*přewrácený budeš,*³⁹⁾ čím více se tak státi musí w manželstvu, kde gedno tělo a gedn duch býti má.

Sw. Augustin

uslyšew o Bonifáciowi, že se zpěčował za manželku wzjti Arianku, dokawad nepřigala wjru katolickau, w tato slowa mu psal: Potěšen gsem byl, uslyšew, že gi dřjwe za ženu mjtí nechceš, dokud katolickau nebude.⁴⁰⁾

Sw. Efrem.

Wy, kteří s blandjcmi se zasnužete, nepřátelé Kristowi gste; nebo kterak slauti smj přítelem krále ten, který s nepřátely králowými w přátelský spolek wcházj? ⁴¹⁾

Papež Gelasius.

Kterak může vaše láska manželská z čistého srdce gjtí, gešto aučastenstwjm bludného učenj ge poskwrněna? A kterak z nepřetvářené wjry, ať s newěrnými a zrádci prawé wjry gest sge-dnocena? ⁴²⁾

Nuž považugeme-li nestranným okem tato we wygádrěnj tak rozličná ale w smyslu tak srownalá swědectwj těchto mužů wzhledem nedowolenosti a nebezpečnosti smjšených manželstw, widjme, že všickni gedné mysli gsau a gednoho rozumu.

Čjho tedy ducha gsau ti, kteří znamenagjce, že některj bedliwj a svědomitj předstawenj cjrkwě smjšená manželstwa, co na nich gest, podle žádosti cjrkwě sw. zameziti usilugj, hned s horliwým gazykem swým na pohotowě gsau, gich z nesnášenliwosti, obmezenosti, ba snad i z horšjch geště výstupků obwiňugjce, a za osoby nebezpečné vyhlašugjce, samo sebau se nám nawrhuge.

³⁹⁾ *Žalm 17. 26, 27.* ⁴⁰⁾ *Ep. 70.* ⁴¹⁾ *Libr. de consum. saccul.* ⁴²⁾ *Epist. I. ad Ephesianum.*

Ale čo řekneme o nich? I žeť gsau zgewnj nepřátele naši, že *oči magj, a newidj, a uši magj, a neslyšj, ruce magj, a nemakagj* ⁴³⁾ pravdu tak patrnuu. My byehom zagisté stegnau gim měrau měřiti, a obmezenost rozumu gegich o-kázati mohli, gešto w zatwřzelosti srdce swého neyswětěgšjho otce našeho w Řjmě za půwodce wykřikugj, který zápal položil k plameni nyněgšjch roztržek w cjrkwí. I rozplašme tny gegich swj-tilnau letopisů cjrkwěnjch, nechť uzķj, že cjrkw sw. hned od počátku swého až do dnů našich ne-gen lhostegně netrpěla, ale každého času neljbost swau gewila proti smjšeným manželstwjm. Bylať zagisté dle udánj hodnowěrných a pilných spisowatelů, Labbea a z Harcheima manželstwj tato za nedowolená a nebezpečná uznána a wyhlášena na sněmjch následugjejch:

Před reformacij:

w Elwirě	roku po Kristu Pánu	305	Canon	16.
- Laodycei		— 364	—	10.
- Chalcedonu		— 451	—	14.
- Agdě		— 506	—	67.
- Konstantinopoli		— 692	—	72.

Po reformacij:

w Heilsberku		roku 1575	Canon	8.
- Antworfu		— 1576	Tit. 16.	Cap. 2.
- Bardowalech		— 1583	-	15.
- Toursu		— 1583	-	9.
- Cambregi		— 1586	-	11. Cap. 7.
- Toulouze		— 1590	part. 2.	Cap. 8.
- Narbonne		— 1609	Tit. 16.	§. 17.
- Antworfu		— 1610	-	10. Cap. 7.
- Augšburku		— 1610	Cap. 5.	§. 4.
- Heilsberku		— 1610	cap. de matrim.	
- Herzogenbuši		— 1612	Tit. 10.	§. 24.

⁴³⁾ Žalm 113, 5. 6. 7.

- w Lutichu . . . roku 1612 Tit. 9. Cap. 4.
 - Sitně we Walliské . . .
 - kragině . . . — 1626 Cap. 1. §. 2.
 - Koljně . . . — 1651 a 1662.
 - Paderborně . . . — 1668 p. 2. T. 10 §. 24.
 - Kulmě . . . — 1745. Cap. 25.

A nyní *saud spravedlivý sudme* ⁴⁴⁾, a wyznati musíme, že naše cirkew katolická, poněwadž gest swatá a neposkwrněná, a k swatosti djtky swé uwáděti má, *Ducha Kristowa sobě daného uhasiti* ⁴⁵⁾, zapřjti, a uskrowněwanj králowstwj nebeského trpěti nemůže, protože by lhostegným trpenjm smjšených manželstwj bez ohledu a wýminky wychowánj djtek w náboženstwj katolickém nenahraditelnau škodu trpělo.

Wznikly a wysly tedy nyní událé swáry za přjčinau takowých manželstwj z cirkwe čili krom nj? gest pohoršenj to z nj, čili odginud? Tu nám sama na mysl gdau neomylná slowa Spasitele našeho: *Potřebj gest, aby přicházela pohoršenj, totiž na cirkew, aby jako zlato w peti zkušena byla,* ⁴⁶⁾ *ale však běda člověku tomu, skrze něhož přichdžj pohoršenj* ⁴⁷⁾ na cirkew, který gj auklady strogj, a nátisky činj, gemu silný *mstitel Hospodin odplatj,* ⁴⁸⁾. My zatjm naděge plnj w twé, ó Pane, zasljbenj a ochranu twau wolámě: *Toť gest to wjtězstwj, kteréž přemáhá swět, wjra naše!* ⁴⁹⁾

44) Zach., 7, 9, 45) 1 Tes. 5, 19. 47) Mat. 18, 7. 48) Jerem. 51, 56, 49) 1 Jan. 5, 4.

**K slawným gmeninám geho arcibiskupské
Milosti neydůstognégšjho Pána, Pana
Josefa Františka Nowáka,**

Arcibiskupa Zádorského w Dalmácii,

od

Wáclawa Alexandra Pohana,

faráře w Poříčj nad Sázawau w arcidiécesj,

*gmenem wděčných schowanců geho kněžských, u přj-
ležitosti Geho nawštíwenj Gindřichowa Hrudce
dne 19. Března 1839.*

Králowského lwa proč oko plane?

Hřjwy swátečně proč krauzj dnes?

Zefjr gakau z Čech mu zpráwu wane?

Hodowý kde w vlasti čige ples? —

K gihu rychlonosná Česká wěla

S wraucjm přánjm wučje odletěla!

Tam kde zbožnj wládli Slawatowé,

Gindřichůw kde sedý strmj hrad¹⁾,

Sláworodj tlegj hrdinowé,

Swatých kde památek drahý sklad;

Tam slowútný gmeniny Čech slawj,

A milostně s přjtelem²⁾ se hawj.

1) Gindřichůw Hradec, obchodnj a hrabat Černjnjá ochranné město.

2) S wysoce důstogným panem *Wogtčhem Benešem Juhnem*, infalowaným proboštem Gindřicho-Hradeckým, a t. d.

Co do *Zádru* wolán pomorského³⁾

Palmau sláwy owěncený *Kmet*⁴⁾,

K berle z vlasti lůna to českého⁵⁾

Šestnáctkrát oprchl stromů kwět,

A teď pjlj od vlastenců ctěný

K bratřjm *Arcibiskup* oswjcený.

Duch se *Geho* plachau nechwěl péčj

W kruté zhaubě hromonosných děl,

W ljté wida brtkých mečů seči

W krwi brjsti tisjzero těl⁶⁾;

Ani smrt, když sahala *Nan* snahau,

Lowjc *Gemu* z rukau kořist drahou⁷⁾.

3) Sjednaj město w Dalmácii.

4) Narodzen dne 6. Zářj 1767 w Semílech, krage Bole-slawského. Dne 27. Ledna 1793 byl od *Geho* Excellencj neydůstogněgšjho pana Jana Prokopa, hraběte ze Š a f g o č e, prwnjho biskupa Česko - Buděgowického na kněž-stwj poswěcen; roku 1795 polnjm kaplanem, roku 1804 pro-fessorem dogmatiky na nowě zřjzeném bohósloweckém ústawu Česko - Buděgowickém, a spolu rektorem biskupského alumnátu, a roku 1819 kanownjkem učiněn; dne 4. Března 1821 od *Geho* Milosti Cjsaře Františka I. w Lublani arcibiskupem Zá-derským gmenován, dne 27. Zářj 1822 od papežské stolice w téže důstognosti potvrzen, a 12. Ledna 1828 od *Geho* Excel-lencj neydůstogněgšjho pana Arnošta Konstantina Růžičky biskupa Česko-Buděgowického (P. T.) na biskupstwj poswěcen.

5) Z gara 1828 do *Zádru*.

6) Roku 1795 byl co polnj kaplan Granátnjku armády po-reynské slawnému dobytl linij *Mohuckých* pod maršál-kem Clerfait, roku 1796 w měsajci Srpnu a Zářj krawým bitwám u Bamberku a Wirzburku pod neywyššj sprá-wau wjtězoslawného arciwěwody Karla; roku 1799 co pastýř duchownj u tému *Kheul* při obleženj Mandawy a bitwě u Náwi přjtolmen.

7) Roku 1795 — 1800 po Reyně, w Benátkách a

An giž stárj u *Něho* prodléwá,
 Žitj neplane mladého swit,
 W srdci vlasteneckém se rozléwá
 W bugarosti nynj luzný eit:
 Zřjti spásu blaherodné vlasti,
 Ssáti z prsau přátel čisté slasti.
 Tedy sláwan, *Otče!* zaslanženau
 Wěničiti nech čelo welebné,
 Rozkoš z zřjda vlasti nezkalenau
 Čerpey co ze struny hudebné⁸⁾,
 Zdrawj zkwjtey gako w mági *Tobě*,
 A u přátel pooddechni sobě.
 Přigmi, *Mistře!* kněžských od schowanců
 Srdcj láskau zňatých wýlewy,
 Český wěnec mjsto všech gehlanců
 Na památku drahé návštěwy.
 Wiz, gak čest se zdobj w stawu swatém⁹⁾,
 Českau Muzu českým šatj zlatem¹⁰⁾.

Manda wě s nebezpečenstwjm žiwota obsluhowal swátostmi nemoc-
 ných, až sám konečně roku 1800 nakažen těžce se roznemohl. Po 22
 neděljch wywážnuw z nemocnice, s nowau zas horliwostj pomoc
 duchownj poskytoval raněným w Apeninsku, gež napotom z
 Friaulu až do Záhřebu laskawě prowadil, o gich spásu
 gsa neyweyš starostliw.

8) Co rektor alumnátu při výročaj k prospěchu chudých
 Buděgowických držané hudebnj akademii se několikráte dal slyšeti.

9) Wysoce důstogný pan J o s e f L é b, kanownjk, doktor boho-
 slowj a libomudrcwaj a děkan w Buděgowicich; wysoce důstogný
 pan W o g t ě š h, L i d m a n s k ý, kanownjk, a cjs. král. guber-
 niálnj referent w Praze; wysoce důstogný pan A n t o n i n Š t e l-
 z y c h, kanownjk a cjs. král. guberniálnj rada w Lublani, a t. d.

10) Pan Jan K ö r n e r, rektor alumnátu, dektor a pro-

Pak se beř při hvězdy krásné záři
 W blankytné Dalmatské kraginy,
 Genius Tě wědiž gasnan twářj
 K Twému stolci z drahé oteiny:
 My Twé gméno zbožně zaswětjme,
 W srdcích pomnjk Tobě wystawjme.

fessor bohoslowj w Buděgowicjch; pan Michael Schanbeck,
 doktor a professor bohoslowj tamtéž; pan Jan Krbee, rektor u
 sw. Gij w Praze; pan František Sláma, farář w Chra-
 sticjch, a wjce jiných spisowatelů.

O z n a m o w a t e l.

A) LITERATURA.

1. Pane! zůstaň s námi, neb se připozdívá. Přeložil Jan Marchal, duchownj správce w Řjmově, bud. diécesj. Djl I. Nákladem Dědictwj Swatojanského. Číslo VII. 12, str. 376 regst. w tuhé obálce 20. kr. str.

S „obůwánjm“, prý, podává dwogj cti hodný pan překladatel tuto swau — spolužákům swým na bohoslow-njm ústawu w Buděgowicjch z lásky bratrské na památku wěnowanau — práci na swětlo. Čeho se ale mohl pan překladatel báti, podáwage nám tento plod swé chwálitěbné pilnosti do rukau? Snad galowosti, neúčelnosti a zbytečnosti knihy, giž byl překládal? Strachy ty rozptýlil ale nález páně Benkertůw a dáwno před njm časopis Katoljk, udáwagice tento spis w sauhlasu weškeré katolické říše za *gediný* swého druhu, půwodnostj i účelnostj wýtečný, zwlášť ale wracj láskau po spasenj bližnjho wýznamný *). A byť nikdo ku pochwale spisu tak wýtečného hlasu byl nepozdwihl, zdaž by ctěný p. překladatel sám se byl w práci tak nesnadnau i dlouhau paušěl, nemage napřed strachy wešcky o gegj užitečnosti odstraněné? Nikoliw! Tedy hál se tagných neb i hlasi-tých wýčitek, že po slávě spisowatelské bažj? Tu gest něco bázně hodného; angsau skutečně, kterj mužům trnowité pole našj chudé literatury wzdeławagjcm i takowými wýčitkami zásluhu gich utenčowati se neostýchagj. Byť by ale pan překladatel skutečně po chwále té dychtil, (čehož nemysljme) a byť se mu to i wytýkalo, kdož, sprawedliw gsa, mohl by geg pro to winiti z hrjchu? Od kteréž doby, a w které stránce lidského zaměstnanj počalo tauženj po slávě a chwále býti nepravostí? Bylo

*) A u redakcj, která ho vydala, a duchowenstw, ručjc za něj, na neweyš schwálila, a proti německému o 2 zl. 20' kr. w ceně snížila, sotwa se kdo po kuřze optá, a tak skoro celé wydánj geště na skladě ležj.

by tu účelem nebo prostředkem chybeno? A však není pan překladatel tak mlad ani literatuře náš takovým cizincem, aby newěděl, jak sláva spisovatele českého w přeuzaunké meze sewřena až potud, jako penjz neberný, ani w řadu wěj žádostiwých wtěsnati se mezi welikým obecnstwem nemůže. Kteréhož byt i neyzaslaužilegšjho spisovatele našeho widjme, neřku za hranicemi ale gen w mezjch milé vlasti mezi všemi střdami společenskými wějmaným a wúbec wáženým býti? Awšjmá-li se předce, nekrť tu gedni útrpně a z wysoka ramen, že pošetilec gěst a wěci bláznowé, neúčelné, nedosažitelné před se béře; druzj ale oka nečistého gsauce a pokladem vlastnjch srdcj přetřkagjce, hned že lid hauťj a swodj, o něm dokládaj! Ano, kdyby nás Bohem wnuknutá a Bohem žiwená přesvědčenost neutwrzwala, že se prawá blaženost, poslušnost zákonů, dobrý řád a budaucj spasenj lidu našeho ginák ustanowiti nemůže, leda na základu gazyka materského; kdybychom newiděli, jak se prostředkem spisů gedowatých z řjše zásady neznabožské i anarchické a řádolomné mezi náš milý lid wůtíhledě a walem přeljwagj, a tam kdekoliw gim normálka — — břeňy či průliw prodělala, hlaub a šjregi se rozléwagjce nowé a mnohé roztoky w lid paušťj : kdožby se odhodlal k wůli tak chatrné chwále péra omočiti?

A však wjm, čeho se pan překladatel obáwal. Leželať mu na mysli ta wřelá žádost, aby cena půwodnjho spisu překladem ugmy netrpěla a přeloženj předce zdárné, lidu i gazyka českého weskrz hodné bylo, a hogně dušj na cestu spasenj uwedlo. Tato žádost, že pěkná a weliká, zbudila tu bázeň w prsau pana překladatele, také-li možno, aby se dosáhla.

Ale neměl se ctěný pan překladatel tolik báti. Při wědomj té pilnosti, gakan na všech stránkách této knihy progewil, aby napřed sám w mysl půwodnjho spisu wniknuw, gi též co neywěrněgi českým čtenářům zdělil, mohl bez wšeliké bázně djlo swé dalšjmu řjzenj Neywyššjho poručiti. Spisowatel každý úkol swůg provedl, gestli se o dobré, těžké a protřjbené semeno postaral, to když byl rozsil, úkol geho se doplnil; zdar a nezdar zásluhy geho ani nezwelčj ani neumalj; neboť ten téměř pauze w ruce Božj ležj.

Zatjm může bázeň, gakáž útrobu pana překladatele naplňowala, předce nemálo na zdařenj i nezdařenj djla samého působiti. Znikši w žiwém předstawenj weliké

wěci důležitosti, o kterauž se gedaá, a w dlužné obecnosti wážuosti, gemož se přednášj, nedá spisowateli nigaké z těch poklések se dočinit, gichž se lehká mysl a nadýmawá smělost tak rády dopaušjwagj. To pak w skutku každý pozorný čtenář této knihy shledá, že tu wěci gakož i obecnstwa stegně šetřeno, a neustále k tomu mjřeno, aby celý duch půwodnjho spisowatele w češtinu přetekl, a tolik dobrého způsobil, kolik půwodce geho žádati gen mohl. Nejj opravdu mnoho těch knih, genž by se z gazyka německého tak swědomitau pilnosť byly w češtinu přiwáděly. Od prwnjho až do poslednjho řádku shledáwáme každau průpowěď swrchowaně srozumitelnau a gasuan w řeči k předmětu wšudy přiměřené, prawidelné a nehledané; ale předc wšelikého nyzkého významu docela prosté. A to zagisté w překladu z německého gazyka nemalau gest zásluhan.

Zatjm byla iáž bázeň — ale vlastně ta panická neostřjlenost pana překladatele — také přjčinau některých netolikéz wad gako nedostatků, k úplné té knihy dokonalosti, gakýchž w giných spisjch ani bychom se nedotkli, protože by snad pro hrubost a množstwj giných pohřeškůw do očí nepadly; zde ale, gako na raucha bělostkwě, lém i ta neynepatrnějšj nebělost, předc w oči nemilo padagj. Pomjgeti toho na mjstě tomtó také z té přjčiny, nemůžeme, že od pana překladatele wegen II. djl tohoto spisu, alebrž i giné práce spisowateleaké daofáme, k nimž geg krom geho wýtečné pilnosť, mladého gešťe wěku a blzkosti mnoha učených vlastencůw w Buděgownicjch, zvlášť kraganstwj a snad i wazba přátelstwj se zwěčnělým Kamarytem mocně wolagj.

Práliť bychom tedy ctěnému panu překladateli i našemu milému gazyku k wůli, aby překládage budaucně o pogem celého smyslu, o wýznam půwodnjho spisu, gak by tolikými statnými gmény, tolikými slowesy a tmž činným nebo trpným smyslem wyložil, weliké péče neměl. Žeť w přjtomném přeloženj o to se něco báziwěgi, než slušj, staral, pronesla se mnohá průpowěď w smyslu trpném, kterauž by Čech pauze s náměstkau „se“ gako w střednjm smyslu raděgi byl četl, a mjstem zase hned statných, hned přjdawných gmen wjce se nahrnulo, než gich náš gazyk snášj. Máť Němec zvlášťnj zaljbenj w statných gménech, a protož gich často w dosti krátké průpowědi gako kuželek nastawj; Čech zase w slowesjch sobě libuge, kudyž se překládáj doslownjmu nikdež wjce

uhýbati nemůžeme, jako právě w těchto dvou gazy-
cjích, chceme-li jedním, aby práce naše brzo duhem če-
ským, píšeme-li německy, brzo zase německým w češtině
nepáchla.

Gmenowitz pak bych přál, aby na místě „záleženo-
gest“ všude „zálež“ stálo; místo „co na pravdě a
ctnosti záleženo gest“, *co se zakládá*; str. 82. „nemech-
te se úzkostmi (úzkostí) a zármutkem trápit“ zkrátka:
*nechtejte se proto příliš sauziti; neb neklesejte proto
w úzkost a zármutek*, str. 88. „Nesmysl gest“ *pošetí-
lé, zpozdilé gest*; str. 94. „předc nemáš nechat srdce
klesnauti“, *nemáš ddti srdci klesnauti*, aneb krátce:
nemáš srdcem (na myslí užjwanějš) *klesati*. Str.
109. „Budemeli vždy hotowi k napomáhánj nuzným“,
Pomáhajce nuzným vždy hotově (ochotně užjwanějš);
190) „wjmeli sobě tedy na přjtomnaš toliko minutku po-
lewiti (přjliš po německu)“, *mohauce sobě tedy chwyl-
kau ulewiti* 197. „Djwá se nám“ (nepochybě chyba
w tisku). *Djwá se na nás*; 200 *pročž nech sobě do-
bran radu ljbiti*“, *Dey sobě poraditi; přjgmi dobruu
radu*. — 270 „Obyčegně nepřátelstwj proto nabýwaj tr-
wanliwosti; že se gédna strana druhé nechce přibljžiti, a
žádného giného tu nebýwá, genž by ge k sobě hlžje přj-
wedli“. — *Nepřátelstwo proto obyčegně býwá trwan-
liwé, že se strana straně přibljžiti (poddati užjw-
nechce, a giného tu nebýwá, kdož by ge swedl*. Za
druhé přjgi, aby w djtu ll. u slowes záporných či nega-
tívnjch a se slowesem „po“ spogených všude genitiwů či
pádu druhého se šetřilo, kdekoli w tomu logičnost svolu-
ge. Wjm sice, jak se proti těmto genitiwům z gisté
strány zehrálo, a ničehož krom akusatiwů na gegich mj-
stě pro uhnutj se dwogemyslu radilo; ale důwody na to
uведенé nezdaj se mi postačitelné býti; gazyk náš —
poslechněme toliko howor sprostého, němčinář neporu-
šeného lidu — chce těm genitiwům, nabýwá gimi zvlášt-
nj sladkosti a plynosti, a spisy starých, kteří gich we-
směš šetřili, podáwaj aspoň mře vždy rozumu gasněg-
šjho a průhledněgšjho, než u mubých nowěgšjch s aku-
satiwem nalezám. Tak zdá se aspoň mře sada 40.
„pročž nezřřstawugi Bohu swé pře, swého osprawedi-
něnj?“ čistěgšj než: „pročž neponechávám Bohu swau
při, swé osprawedlněnj?“ nebo tamže: „netratjmlž na-
děge“ lepší než: „neztratjmlž naděgi“ 206 „anby hně-
wu, netrpěliwosti a newrlosti swé nechťel postariti“ lépe

než: „anby hněw, netrpěliwost a newrlost swau nechťš potlaćiti,“ 243. Swatj musegj wšeho, co neswaté gest, nenáwiděti; mjsto „wše neswaté.“ Rowněž tak přálbych u časoslowa býti častěgšjho užitj instrumentálu či 7. pádu: nábožný gest tak šťastným (šťasten) mjsto šťastný; člověk bude po smrti, kým gest, mjsto: „kdo“ gest; proto že hřjchem gest, mjsto „že hřjch gest.“

Z ohledu slowosledu, ať wolněgšjho snad w žádné řeči nenj, nad náš, aniž gjm, byť seho nepřirozeněgšj byl, rozum průpowědi tak snadno zwiklán býti může, radil bych předc, aby budaucně přjdatnjk co neybljže swého statného gměna a předslowce co neybljže slowesa umjstěno bylo, lečby tomu libozwuk nebo dokonce výraz na zvláštnj slowo zamjřený bránil. Řeč zagistě šetřenjm logického a wšem gazykům přiměřeného slowosledu mnoho plynosti nabýwá, rozsazowánjm zbytečným se ale hatj a drsnatj. Tak by na str. 73. i výraz i libozwuk lépe se byl opatřil, kdyby stálo mjsto: „a korunuge ge sám“, a *sám ge korunuge*; na str. 94. mjsto: „srdcem gedwa poněkud gen postihnauti gi lze;“ *Gi srdcem poněkud gen (sotwa) postjhnauti lze*; na str. 97. „nepolekala, a o udatnau mysl nepřiwedla“, *nepolekawši o mysl udatnau nepřiwedla*; neb *nepolekala, aniž o mysl a t. d.*; na str. 183. mjsto: „na smutných wyzábłenců twářjch“, *na smutných twářjch wyzábłenců*; a dole „čas z měkkého rozkošj pozemských lože na twrdé smrtelné lůžko probuzeného (hřjšnjk) přeložj“ *čas probuzeného (hřjšnjk) z lože měkkého pozemských rozkošj přeložj na twrdé a t. d.* 241 „že nowý ctnostně wedeného žiwota způsobil“, *že nowý způsobil žiwota w ctnosti a nábožnosti traweného.*

Sirany konečně řeči pana překladatele, ať wůbec giného ničehož, leč co by chwalitebné bylo řjci, nesmj, přál bych předc, aby w následugjcjm swazku mjsto složených slowes, genž gednoho gsau smyslu s pauhými, těchto častěgi se použilo, n. p. nahraditi, mjsto: „wynahraditi“; bljžiti m. „přibljžiti“; nacházeti m. „wynacházeti“, rozumj se m. „srozumjwá se“; náležj m. „přináležj“ a t. p.; aby sloweso „přidržeti se někoho“ s dlaným j gak ge stařj a neyvýtečnėgšj z nowėgšjch spisowatelů psali, tištěno bylo; aby mjsto častěgi užitého přjslowce „ba“ časem — zwlášť kde wážnėgšj průpowěď následuge — „ano“; mjsto: „smyslný a smyslnost“ na náležitém mjstě „tělesný a tělesnost“; m. „účinkowati“ ča-

stěgi působiti; m. „činiti“ aspoň na dwau mjstech gednau; mjsto wiseti na křži, gest-li o našem Spasiteli řeč, vždy „*pjti* na křži“ — (lotrowé nebywše přibiti wiseli); mjsto zwjřectwo — když řeč o člověka tělesnosti weskrz podrobeném — „howadstwo“ se kladlo; neb Čech slowem zwjře, a zwjřecj spjš na plachost a diwokost sobě zpomjná; výrazem ale „čłowěče zhowadily“ wšecko zahrnuje, cokoliw ošklivého a haněbného Němce swým: du thierischer Mensch! wygádřiti může. Také německý wýznam „honigsüss werden“ raděgi bych „sladnauti“ než „medowěti“ byl wygádřil. Mjsto „dětinný“ vždy bych raděgi „djtěcj“ kladl. Nazýwáme člověka dospělého a wěkem sešlého, pakli mluwj, žádá nebo gedná bez rozvahy a pošetile, hnedle blandem a hnedle dětinau, a to w každém přjpadu, w kterém by mu Němec: „du Thor“ řekl, My, genžto německému i českému gazyku rozumjme, wjme owšem kolik útlosti a něžnosti spisowatel do wýznamu „dětinný“ wložiti chtěl, a snad také ti, kteřj hustěgi nowějšj české spisy čjtagj, ač pauzj Čechowé, cjtj giž poučkud, že se tu cos giného myslj, než co se přjdatnjkem: „dětinský“ rozumj; wýznam gim to ale nepowjdá, a že tu řeč o témž citu, který biblj slowem: „synowský“ a obdoba našeho gazyka wýznamem „djtěcj“ plně wygadřuge, to nikomu z pauchých a málo čjtagjcejch Čechů nepřipadne. *)

Tak nepatrné a malicherné gsau ty nedostatky, kterýchž gsem w této knize po neybedliwějšjm bádauj dopjdi se mohl, a gichž se nedotýkati bez uraženj mé powinnosti ku p. překladateli, k obecenstwu i k drahému našemu gazyku gsem nesměl. Zbýwát mi nynj, geště powinnau zpráwu o spisu samém podati; a také tu pod wládu swatého a weliké wáhy zákona stogjm. Budu-li mluwiti neprawdu a chwálenjm lichým odběratele a čtenáře swoláwati: stanu se podwodnjkem, wyšáljm penjz, rozšjřjm plané, galowé listy nebo i bludy; uwedu každé

*) Zde krátce podotknuto buď: Mezi slowy „přidržjm se a přjdržjm se (= přidržgi se) gest ten walný rozdjl, že prwnj gest čas budaucj, druhé přjtomný. Bude se přjdržeti manželky swé, Mat. 19, 5. anebo: přidržj se. Nesmysl bylby ale: bude se přidržeti. Proto také *náležeti*, *přjslužeti* etc. gakožto durativa předslowce dlanžj. *Pjti* gest verb. neutr. a *pnauti* act., tedy tolik a nic wjce, leč *rozpiatu býti*, rovně gako bditi a buditi, pjti a pogiti etc. Owšem o Spasiteli našem uctiwěgi se řjká, že poěl, nežli že wisel na křži. Co do slow: dtěcj, dětinný, dětský, dětinský, neylépe poraditi se s Jungm. Slownjkem. F. L. Č.

pozděgšj, sebe wýborněgšj podniknutj literárnj w nesnázi a slovo mé ztratj swau wáhu na dlanu, ba na celau snad budoucnost. Budu-li naproti tomu haněti, co chwálu zasluge, zacpu prawdě ústa, swáží ctnosti ruce, stanu se odpovědným za všechno dobré, kteréž by se bez mé přj hany spisem dobrým bylo wypůsobilo, neřku, že podnikatele o gměnj olaupjm a spisowateli krom zaslaužené cti — gedině u nás spisowatelské odměny — i často weškeru chuť k giným pracem odegmu.

Takowé následky má nebo aspoň mji může slovo každého recensenta, a protož nikdež wjce střdmosti šetrjno býti nemůže, gako w geho úsudných slowjch. Bohu ale djk! že podáwage zpráwu o tomto spisu, w nígakém nebezpečenstwj newážnu powinnost swau při dobrém wědomj uraziti. — Zpráwy o dobrotě a wýbornosti této knihy gsau giž dávno mezi našjm duchowenstwem německé časopisy řjtagjcjm roznešeny; gen tedy k wůli mladšjm duchownjm těch časopisů neřjtagjcjm toho do- tknanti musjm, žeť knize té giž to za předsudek welmí přjzníwý slaužiti musj; „*gelikož se nákladem Dědictwý swatojanského na swětlo podáwá*.“ Gá gi mezi přeloženými — ano skoro mezi všemi spisy, — kteréž nám tento blahočinný ústaw podal, co do užitečnosti powšechné na druhé mjsto po rozmluwách p. far. Wrány s dobrau úwahau kladu. Obsah gegj, pokud gsem ho sobě w tomto swazku dobře usvědnil, nemůže lépe wygádřen a všecek se- wřen býti, gako w těch slowjch: „*Pane! zůstaň s námi; neb se připozdjwá*“, kterýmiž zbožnj spisowatel, o němž nám předmluwa sama krátkau žiwotnj zpráwu poskytuge, djlo své byl okřtil.

Páwod swůg běře z lásky neyspanilegšj. Znamenaw zbožnj spisowatel, kterak geho kragané spisy německých nebesoborců zawedenj od zgeweného náboženstwj walem ustupugj, nebo neustupugjce srdcem a slowem, aspoň žiwotem a skutkem řady neznabohů rozmnožugj, to také lidé u wěku sešlém stogjcj; i cřtil se w neyhlubšj utrobě swého srdce nad budoucj zkázau tolika dušj bolestj progatým. „*Mohu-liž geště učenjkem Páně slauti, nemiluge bratrj, gakož Pán milowal nás? Gakáž to ale láska, gestli, mage gako Pán i žiwot klásti za bratrj, důkaz swého učenictwj, ani hlasu ani času, ani síly a pjle své za gegich spasenj newydáwám?*“ Takowau asi otázkau počala se w srdci milugjcjm našeho spisowatele prwnj myšlénka sepsánj této knihy, a že sám stárj vysokého

byl, že Duchem Božím poučen gsa, widěl, gak duže Hospodinowa mezi tři věci, gichž zvlášť nenáwidj, „*starce pošetilého a nerozumného*,” Ekl. XXV. 4. klade: že to wěkem dlaným zkusił, gakau zpaustu řeč přewrhł a mraw rozpásaný lidj šedinami pokrytých na swětě půsohj, obrátil wšecku swau apoštolskau mysl do řjše wěkowitého lidstwa, a Duch Páně spadł naň — na apoštola biskupem neswěceného. — Seberte četné knihárny w mnohých sj-njch chowané, a sotwa z nich desetinku stáhnete, co Duch Božj muži tomtu wymlauwati dal. Každá ale myšlénka a každé slovo má gen k tomu — čeho nám gediné třeba — zřenj obrácené: „Pane! připozdjwá se; zůstaň s námi.“ Geť to walný taulec, pln ostrých střel, na lowenj dušj po pastwách hrjšných rozptýlených a hlasu pastýře nedbagjējch; každá trefná a raniwá, žádná nebige, žádná nesmrtj; z každé teče oleg a balšám do rány. Wezměte, číteť sami, a prawte, gestli gsem wás přelhal? — *)

Pakli ale wydaté mi swědectwj, že gsem neselhal; tuť na wás bude — na wás missionáťjch u prostřed křesťanstwa — abyste knize této a wěskerému gegjmu požeňnánj, kde můžete, průchody dělali; neb pokog, gehož swět. nedáwá, gest w družině gegj. —

Skládage zde gešťe upřjmné djky i panu překladateli, i horliwému a zásluh plnému panu zástupci Dědictwj swatojanského, we gměnu wšech, gimž spis ten pokog přinese, nemobu téměř uwěřiti, žeby knížka tak obšjrná w tuhých deskách swázaná, a typoğraficky wystrogená, gak tobo z arcibiskupské tiskárny wždy čekáwáme, toliko 20 kr. stř. stála? — **)

Několikos chyb tisku, z nichž některé i smysl rušj, daufáme, že se w druhém swazku opravj. F. S.

2. Nothwendigkeit der allgemein einzuführenden Elementarbildung der Taubstummen von Franz Hermann Čech, Professor im k. k. Wiener Taubstummeninstitute etc. Wien bei den Mechitaristen 1837. wel. 4. str. 33. s obrazem učiliště hluchoněmých představugjēj.

Wysoce učený a zásluh plný p. spisowatel uwedeného prawě spisu wydal minulými roky ku pomoci hluchoněmých

*) **) Neberau a nečtan, a ležeti zůstáwá wydánj w prachu, a nepomáhaj, by djl H. swětla uzřel.

němých knihu nevyšší důležitosti pod názvem: „Versinnlichte Denk - und Sprachlehre, mit Anwendung auf die Religions- und Sittenlehre und auf das Leben. K té se spis srchu dotčený jako slovo závěrečný přivínge. Dowozugeť tuto p. spisowatel důsledností newýwratnau i potřebu i možnost powšechného cwičenj hluchoněmých krom těch, gežtoby tupomyslni byli. —

Mnoho tisje let odplynulo w moře minulosti; četné myriady lidstva wynořily a ponořily se na wlnách času, a nebylo wěku a gediného pokolenj lidského, aby přjroda — plná dobroty a štědrosti ke statisjcům — powždy předce některé syny a dcery lidské právě po macešsku a s křiwdaun na tento prudký tok času byla newysadila, hned zraku, hned řeči a sluchu gim upjragje, nebo ge na těle zohawugje, a na mysli otupugje. Neynešťastněgšj, ulitowánj neyhodněgšj mezi těmito pastornjmi djtkami byli a gsau bez odporu ti, kterýmž ta tagemná matka duši zdrawau a rozumnau hluchotau i němotau opautala. Swět ge widěl, nešťestj gegich uznával, cjtíl, nešetřil gim k wůli slzj, ba časem ani statků wezdegšjch k okamžitému gich upotřebenj: konečně ale, widase téhož kljče nemjti, gimž druhdy Božský Syn Mariin na slovo „Efeta“ křiwdu přjrody napravowal, pokřčil nad nimi rameny. To bylo wšecko, co těmto ubožátkům útrpnost gegich wšesmyslowých bratřj a sester po kolik tisje let byla obětowala; neyvyš, že bohomysluj někteřj geště skaumali, proč by Bůh, k gehož slowu přjroda swé dary rozděluge, křiwdu podobnau dopauštěl, an by předce bohatstwí a sláwy Geho neubyl, kdyby také ku podobným mrzákům stegnau štědrostj se byl propůgčil?

Tak kolem útrpnosti pauze k tělu hluchoněmých gewené a w mezjch galowého skaumánj přjčin Nepostihnutelného otáčeli se weškeré powinnosti, kteréž gim člowěčenstwo po tolik tisje let prokazowalo; an zatjm duše gegich, wšeho člowěckého wzdělánj zbawená swého aučelu pro wezdegšj swět a snad ani pro budaucj dosjei nemohla. Našemu teprwa wěku zůstal ten pěkný úkol, uznáwati, že nikoliw tělo hluchoněmých tolikéž útrpnosti nezasluhugje, jako gegich duše, gsau často výbornými wlohami obdařena, a předce co ukowaný wězeň w žiwém a pohybliwém žaláři sewřena. Duch křesťanstwí nemohl toho déle sněsti, aby tyto pranewinné, k nesmrtnosti powolaué duše u wězenj tom bez požitj člowěckého cwičenj trwaly, a ničjm krom lidské podoby od zwjřat se

nelišili. A poněwadž duch křesťanstwj láska gest; láska ale důmyslnostj vyniká, nemohl se nedomyšliti, že možná snad okem k duši přístupu naleznauti, gegž ucho otewřiti se nedá; a kde gazykem wystanpiti nemůže, tam žeby rukau vycházeti mohla. — Na této myšlénce založil se prwnj okus cwičenj hluchoněmých. Gak se powedl swědčj ústawowé wychowatelšty pro hluchoněmé po weškeré Ewropě, ba také krom Ewropy rozšjřené. „Man kann mit Recht sagen, dj důstogný p. spisowatel na str. 13., dass keine Wissenschaft oder Kunst edlere und werthvollere Früchte aufzuweisen hat, als die Taubstummenbildung. Wer Gelegenheit hat die Taubstummen sowohl in ihrem rohen Zustande als auch später nach genossener Bildung zu beobachten und zu vergleichen, der sieht, dass diese eines der edelsten und zur geistigen Bildung wesentlichsten Sinnes beraubten, in jeder Beziehung zu Thieren herabgewürdigten Unglücklichen; durch Bildung jenen Grad geistiger Kraft erlangen können, der es ihnen möglich macht, alle Menschen- und Bürgerrechte, wie vollsinnige Menschen zu erfüllen, und alle Menschen- und Bürgerrechte wie vollsinnige Menschen zu geniessen; der sieht, dass sie als geschickte Handwerker, als einsichtsvolle Geschäftsführer, als ausgezeichnete Künstler, als Staatsbeamte, als Lehrer ihrer Unglücksgefährten, als Direktore öffentlicher Bildungsanstalten, als Schriftsteller, als Familienväter, kurz als Staatsbürger im vollsten Sinne des Wortes den Vollsinnigen ihres Standes und Faches hinsichtlich der Erfüllung ihrer Pflichten in keinem Verhältnisse des menschlichen Lebens nachstehen, ja dass sie in mehrfacher Beziehung viele derselben übertreffen, dass sie in Gottes Schöpfung und im Staate diejenige Stellung rühmlich ausfüllen, die ihnen als Menschen, als Vernunftwesen, als Bürgern einer höheren Welt gebührt.“

Tak co slabostj a mdlobau bylo, ano pod nulau a nicotau w lidské společnosti stálo, gen účelu společenskému co protiwný přjwažek překážegje, učiněno gest silau a mocj, pomáhagje zároweň k dosaženj všem swatého záměru. Ubožata! prwé se zwonečkem w ruce — na vlastnjm hrdle hlasu wylauditi nemohauce — budili autrpnost wšesmyslowých bratřj swých, gen aby hlad ukogili, nahotu těla ukryli, na duši ani sami nepamatugje, aniž, aby kdos giný se gž ugal, zpomjngagje. Nynjsami cokoliw tělu patřj, postačitelně dobýwagje, weškerých rozkošj nad to požjwagj, kterýchkoliw duše náboženstwjm

a wědami oswjčená požjwati mŕže. A w tom práwě le-
žj welikost zásluhy! Dobře a užitečno gesti, pole s bo-
hatau a nezawadnau wrstwanu země wzděláwati, a kďokoliw
to činj, koná wůli Páně, a nagde swau odpłat; leč kdo
močály a úwary sušj, holé skály trolj a obogj pod bo-
hatau úrodu připrawuge, ten stogj bljzko saméruky two-
řej, a gemu táž ruka wětšj, *slawněgšj* chystá odpłat.

Z toho stanowiště mŕže gen welikost zásluhy důstog-
ného pana spis. uwážena i oceněna býti. Obcuge gako
ustawičně s těmito nešťastnjky zahorel k nim láskau ho-
rancj, že matka neylepšj swé děti wřelegi milowati ne-
mŕže, cjtíl gegich bjdu, gako matka dobrá bjdu swogat
cjtjwá, a gako tato, magje deset hladem hynaucjch djtek,
když gen tři nasýtla, ani radosti ani oddechu a stánj
nemá, dokud gich sedm geště hladem úpěti widj: tak
důstogný pan spisowatel za nic pokládá, a zaradowati se
ani nad tjm nemŕže, že dušjm třidejti neb padesáti hluchon-
němých k gegich člowěckému a křesťanskému práwu po-
mohl, dokud gich statisjce geště w gegich těkawých ža-
lárjch bjdně přikowaných spatřuge.

Podlé čjsla 45. letošnj Wčely nalezá se gen w Ew-
ropě a w Spogených obcej amer. 363 290 hluchoněmých,
z nichž toliko 4.198 we 147 učilištjch cwičenj dostáwá.
Zdaž saučtowánj Wčely dosti důwodné gesti, newjme, as-
poň udáwá p. spis., gegž w tom přjpadu za lépe zprawěného
máme, giž w rakauských zemjch o 2,000 wjce hluchon-
němých, a poněwadž pozorowáno, že toto dušewnj mr-
záctwj obywatel hornatých kragin wždy hustěgi než
rowiňany potkáwá, Asia pak hornatostj swau gakož i po-
čet obywatelstwa zwláště wyniká, zdá se nám sačet
hluchoněmých na 568,413 po celé zemi až přjliš malým;
wypadáť gich gen na Ewropu se spogenými obcemi giž
363,290, gak totiž z gednotliwého udánj w témž článku
wyplywá. I newáhali bychom, kladauce počet obywatel-
stwa po celé zemi na 1,000,000.000, počet wšech hlu-
choněmých při neymenšjm na sedmkrát sto tisjo udáwati,
gakkoliw i tu na Asii, Afriku, wšecy ostrowy a celau
Ameriku krom obcej spogených ani tolik hluchoněmých
nepadá, kolik se gich gednotliwé země ewropegské se
sewernej Amerikau mjtj wykazugj, nenj-li při Francauzské
o nulu počet přemrštěn? — Ale bud' tomu gakkoliw;
geť to předce bolestné, že na 100 hluchoněmých až potud
gen 4 osoby do učilišt přjstup nacházegj; an by předce
podlé obyčegného směru ke škole schopných dětj na po-

čet obywatelstwa — neyméně 20 na sto w učilištjch býti mělo, tedy 129.954 mjsto 5198 (podlé mého počtu).

Přes 120 tisjců těchto přenešťastných nepožjwá nigakého cwičenj! Kolik w nich učiwosti! kolik ajly k rozmáhánj swé i swých bratrj blaženosti! Kolik gemnosti a saucitu w gegich srdcích! Wšecko to zmařeno a ztraceno pro ně i pro weškeré člowěčenstwo, dokud bez cwičenj trwagje, pod čloweckau twářj gen w tjdě zwjřat se držj. Nad tjm trápj se ušlechtilé srdce důstogného pana spisowatele, a pokládage za nic wšecky ty zásluhy, gež sobě o ně giž zjskal — gako druhdy apoštol (Fil. 3, 13.) na wěci, kteréž zadu gsau zapomenul, gen k těm, kteréž z předu gsau chwátage — tak on podobně se rozplameniw gen tam zřetel obracj, kde hlad, kde tma, kde žalář geště, aby nasycenj, swětilo a swoboda wzešly. Že pak přeswědčen gest, kterak weškerý w přjrodě žiwot toliko sluncem se budj a držj, utjká se i w těchto lidských záležitostech, pokud se w zemjch rakauských zawjragj, k samému trůnu cjsarskému — slunci těchto zemj; nacházj saucit neyprjzniwěgšj; ministr, gehož neocenitelné welikosti Ewropa až k wečeru siee, ale za to sauhlasnau weškerostj se kořj, běře sám na se z části auřad téhož samaritánského apoštolstw; ukládá wšechněm rakauským wyslancům a konsulům, ugjmati se u každé vlády těchto nešťastných, a wšecky vlády, genž se až potud ozwati mohly, uznawagj wděčně nawrženj páně Čechowo za spasitelné. „Sie haben — pjše za tau přjčinau pan Hüttner w Lipsku 20. čerwna 1838 důstognému panu spisowateli — Sie haben ein gutes Saamenkorn in die Furchen der Zeit geleet, das unter ihren Augen in ihrem Vaterlande bereits aufgehend, nach und nach tausendfältige Frucht für eine stumme Klasse der Menschheit tragen wird, deren Seelenleben für Diess- und Jenseits ihnen, edler Menschenfreund, so sehr am Herzen lieget. Wenn auch — — die ganze Gegenwart taub wäre für die Rechte und geistigen Interessen unserer taubstummen Brüder und Schwestern: so bin ich doch überzeugt, dass die Stimme ihrer Liebe, Einsicht und Erfahrung für die möglichste Entwicklung ihres physich gebundenen seelischen und geistigen Lebens für die Nachwelt nicht verhallen könnte, weil ihre Grundidee eine absolut wahre, gottsförmige, in den Willen Gottes tief eingehende, weil einem Elende des menschlichen Lebens thunlichst begehende und abhelfende Idee ist. —

Grosse Freude muss es Ihnen sein, dass ihre Bemühungen im Dienste der Menschheit, mithin indirekt im Dienste Gottes zunächst die verdiente Anerkennung Ihres auch von mir hochverehrten edlen Kaisers, des ersten Staatsmannes unserer Zeit, des über der Zeit hochstehenden Fürsten Metternichs, und mehrerer hohen weltlichen und geistlichen Behörden Ihrer in geräuschloser Stille fortschreitenden Monarchie bereits gefunden haben.“

An tak swětské vlády — naše i wenkowské — apoštolskau zásluhu p. spisowatele w spolku s učeným swětem po celé skoro Ewropě w tuto chwjli uznawaj, a bohda, gešě gasněgi uznaj, přiładaj mnozi wýtečnj přelaťi cirkewnj giž sekynu k stromu, aby, čeho pan spisowatel potřebu a možnost ukázal, téhož oni skutečnost swětu podali. Podlé zpráwy pana spisowatele stáwá se to we všech částjch rak. cjsarstw; zvlášťnj ale horliwostj wyniká wedlé Litoměřického — a Kralowěhradeckého biskupstw zvlášť diécesj Hořická, kdež owšem počet hluchoněmých aspoň proti českoslawanským rowinám o mnoho walněgšj býti musj, a kde sprostičký učitel týž úkol pauze hnutjím swěho srdce byl rozluštil. Nediwno tedy, že Slawná Konsistoř Hořického biskupstw, widauo takowé výsledky z cwičenj sprostých, swětských a to nikoliw hlawau přjliš zdárnau opatřených učitelů w missiwě swé od 21. Kwětna 1838 k duchowenstwu swému na winici Páně pracujcimu anemožnostj se z cwičenj hluchoněmých wywětgjcmu na str. 3. takto dj: „Der mit Geduld und Beharrlichkeit verbundene ernste Wille führt hier sicher zum Zweck. Wer da sagt: „Ich kann es nicht“ will nur sagen: „Ich will es nicht.“

Ač pak podlé našich slow potud každý uzná, že snahu důstogného pana spis. za swatau, horliwost geho za apoštolskau rádi vyhlašugeme, že k dobročinným následkům z cwičenj hluchoněmých plynaucej slepěj negsme, a možnost powšechného gich cwičenj — pokud tupomyšlnj nebo přjliš přerostlj negsau — za wýwodnau a tedy také potřebu téhož cwičenj za neodkladnau držíme: nemůžeme se předce co do prostředků k tomu cji p. Čechem udaných weskrze s njm snášeti.

Snášjme se owšem, aby se kandidaťi učitelstw i kněžstw s cwičenjím hluchoněmých giž na ústawjch bohoslawnjch, co neylépe mohan, seznámili: přáli bychom — ano pro důležitost a neodkladnost té věci — narjčili bychom, kdyby nám k tomu práwa i moci nescházelo,

aby spis páně Čechůw bez průtahů do každé wikariátnj bibliotheky se zgednal: na každém ale knězi a učiteli na winici Páně plněnj této — owšem swaté — práce přjsně pohledáwati, býť to každodenně toliko půl hodiny trwalo, ostýchali bychom se, a tjm méně bychom na zdánj páně Čechowo na str. 19, poswědčiti mohli, žeby se ani k duchownjmu aniž k učitelskému stawu nehodil, komu by se schopnosti k wyučenj hluchoněmých nedostáwalo. Prawjř pan spisowatel owšem: „komu by se té schopnosti „*docela*“ nedostáwalo, a wyhlašuge gi za stegnau s onau schopnostj, bez kteréž ani didaktice a methodice ani katechetice a pastoralce wyučiti se nemůžeme.

Než co platj to slowce „*docela*“ bez podobné schopnosti býti u těch, kteřj se giž bud' gen normálnjmi škollami ku prahu učitelstwj, bud' latinskými a mudreckými až ke dwetjm bohoslowj probrali? U těch se nedá ani mysliti, aby *docela nigaké* schopnosti wychowacj neměli, a k tomu také mřjř pan spisowatel, když dokazuje, že každý učitel a každý kněz k cwičenj hluchoněmých powolán gest. A wšak schopnosti ty býwagj rozličné. Někteřj gsau swrchowaně wýtečnau, druzj prostřednj, třetj gen slabau a mdlau schopnostj k wychowánj opatření. Geť pak wěc přirozená, že k čemu málo nebo gen prostřednj schopnost mjwáme, to též welmi těžko, nedokonalé a také s nechutj konáme; mnoho při tom času trawjme, a předce požehnanému následku gen pořjdku se těšjme. Nemůže-liž ale ten právě bohoslowec, genž k wychowatelstwj newalně schopnostj gewj, za to k úradu kazatelskému, zpowědnickému a giným swrchowaně powolaným býti? A kdo prote, žeby toliko hluchoněmých a třebas i wšesmyslowých djtek s prospěchem cwičiti nemohl, zdržj ruku swětitele nad hlawau geho, aby naň duch Páně nemohl? Nemůžet tělo cjrkwě swaté samé oko, samé ucho, samý gazyk býti: geden a týž duch rozličně působj; wěškerá mnohoandowitá cjrkwě gest zagisté we wšech andech swých wšemi smysly — gako tělo dokonalé — plaň opatřena; ale každému gegjmu andu wšech smysků plně mřji potřebj nenj. Dostiř, ge-li silnau, mocnau, pracowitau rukau; okem také býti, ať sobě ruka nežádá. Protož bychom giž z té přjčiny na každém knězi, a poněkud ani na každém učiteli nežádali, aby hluchoněmým cwičenj udělowali; bylř by owšem i prostřednj prospěch gegich chwalitebné, a že obtěžné za to i zasluzněgřj snaby djků hoden: ale omeškánj a zanedbánj ge-

gich důležitého powolánj na giných stránkách snad by nebylo k nahrazení aniž k wyrownánj s prospěchem tjmto; ač přjprau k wychovánj téhož druhu nešťastných u všech kandidatů kněžstwj a učitelstwj za tak potřebnou ba potřebnějšj držíme, gako přjprau studagiejoh k básnictwj, třebas bychom napřed wěděli, že ze sta učňů sotwa gednoho básnjka wychowáme. Všickni werše dělaj; všickni ge rozměřuj; všickni gakauž takauž schopnost k básnictwj gewj: ale všickni bobkowého wěnce básnietwj nedogdau. Njzké schopnosti nemaj býti — wedlé hlasu přjrody — zanedbány; ale plod gegich po neypřjlišnějšim hleděnj bude gen semenem zadnjm. U wychowávánj máme owšem wždy na celého člowěka hleděti, a tudjž má každé wychowánj wšecky schopnosti buditi a žiwiti, kterékoliw by w člowěku dřjmaly: neyhlaownějšj ale zřetel wždy k té schopnosti obraceti se musj, genž w člowěku nad giné vyniká. Ne darmoť byla Bohem tak hluboko a mocně wkořeněna. — Což pak tuto poněkud gen z důmyslu proti žádosti důstogného spisowatele stawjm, to mu skutečnost makawě dokáže. Nikdy a zase nikdy, prawjm, nebude toho času, aby všickni duchownj a všickni učitelowé, kde hluchoněmých stáwá, byť k témuž ewičenj dosti nawedenj a přjležitosti byli obdrželi, opravdu s njm se zanášeli. To pak prawjm ze zkušenosti. Důstogný pan spisowatel sotwa zná, w gakých okolnostech weliká část kněžstwa na winici Páně pracugiejoh postawena gest. Nenj tu o půl hodiny, ba o celau hodinu za dne k ewičenj hluchoněmých obětowanau; ale gest tu wjce o čas, kdy se to má djeti, zdaž z rána či po poledni; gest tu někdy o den, ano o dwa a tři dny po sobě, že se určité ustanowiti nedajj, an čas druhdy celý týden wolno a bez práce býwá. Gest tu za druhé o gasnau a trpěliwau mysl, bez kteréž s těmito nešťastnjky málo swedeš. Negasauť všickni kněžj andělé, a ti kteří gen lidé gsau a po lidsku sobě poťjnaji, negsau proto zlj kněžj, konagjee genom seč býti mohau. Negasauť to zbytečnj a dokona zlj lékaři, genž se do wyléčenj každého neduhu neznaaj. Mezi těmito kněžjmi nagdeme ale weliký počet, že mnoho času ku přjprawě potřebuj, tak že pauze s osadau a duchownjmi wěomi se zanášejce poskrownu času na zbyt mjwaji, dokonce na osadách wětšjeh, kde panhé wedenj a přepisovánj matrik, hotowenj wšeho druhu wyswědčenj, wedeuj paměťj a p. giž málem pjsaře potřebného činj. Což ale ti duchownj,

kteřj swau obžiwu z hospodárstwj polujho težj, gichž potud neywětšj počet gest, kteřj — bez powinnosti k stádu ci Kristowu — giž těmito hospodárskými, často nikomu neswěřitelnými starostmi tak gsau w mnohé části roku zanešení, že za swětla slunečnjho ani hnedle na swé kněžské powolánj nezpomjnagj. Připočtíme k nim geště walný počet wěkem sešlých a churawostj ztrápených, gimž léta a gemnost k samoděčnému učenj prošly, a gistě přiswědčjme, že neplatj o každém knězi, kteřj se s vyučowanj hluchoněmého nebýti prawj, žeby také nechtěl.

Pakli ale s té strany s důstojným p. spisowatelem w gednotu wegjti nemohu, nechci snad možnosť powšechného cwičenj hluchoněmých w pochybnost uwáděti, nebo uskutečněnj geho na budaucnost odkládati a lenosti wfmilawy strogiti. Gen toho gsem zdánj, že to powšechně neplatj, aby tito nešťastnjci všudy giž na swých obytných mjstech swým přirozeným pastýřem a učitelem cwičenj docházeli. Co gim ale tuto pro patrnau nemožnosť upjřám, nahradjm wrchowatě tjm nawrženjm, aby w každém wikariátu aspoň gedna škola wikariátnj hluchoněmé na cwičenj přigjmala, a to sice ta, při které buď učitel buď duchownj pastýř nebo oba zvláštnj láskau a schopnosť k učenj těchto nešťastných se hodj. Nenjť gediného wikariátu, aby w něm aspoň geden pastýř duchownj k nalezenj nebyl, genžby se tomuto owšem obtjžnému ale také odměnnému úkolu milerád nepodrobil; mage wjce hluchoněmých před sebau, zbudj w nich horlenj po učenj, kteřým se wychowáwanj tak welice usnadňuje; neželj času ani práce na wětšj počet žáků; tišj a krotj gegich nespokogenost nad pantem gegich dušj samým toliko zhljženjm sandruhů stegného neštěstj; zbjrá sobě cwičenjm nepřetržitým nové wýhody, starých zapomjnati nemoha, a gest tudjž swým wikariátnjm bratřjm blízkým a žiwým zrcadlem k následowanj. —

Gediná proti tomuto nawrženj těžkost záležj w opatřenj tělesných potřeb pro tyto nešťastné, pakli mohowitých rodičů nemagj; ale ani ta nepřemožitelná nenj. Gednoť mjwá každá obec uěgaké gměnj, z něhož chudj hluchoněmj při nepostačitelnosti rodičů po čas swého cwičenj snáze opatřenj naleznau, než aby též obci po celý čas žiwota břemenem býti měli; patřj gim wyměřené podjly z ústawu pro chudé a — kdyby se na žádný pramen k gich podpoře okázati nemohlo, kdyby wrchnostj štědrých, úřadů a kněžj milosrdných nebylo, wždyť láska křesťan-

ská mezi lidem obecným geště newymřela, a ta samogediná hnedle podáním strawy a bytu, hnedle oděwem a školnj potřebau přispěge. skutečné nauzi hluchoněmých žáků. —

Gaká za to bude odměna učitelowi a gaká duchownjmu pastýři? Onomu obyčegný školnj plat z djřeto mimo neobmezenau wděčnost rodičů; tomuto ale pan spisowatel nigaké odměny newykazuje, leč že duchownjm úřadům radj, aby naň při powýšenj neb i s giným významenánjm zvláštnj zřenj obrátili. Než té naděge gsem, že kdo se z kněžj těchto horliwě ugjiná, podobnými ohledy swého ušlechtilého gednánj nepošpinj; bylať by tu odměna ginák proti práci neywjce skrowná a nepřiměřená, gednak by se ale ta naděge mohla přčasto sklamána widěti. — „Wynalezše owci ze sta gednu ztracenau, a přinesše gi do owčince, nercete giného leč to, co gsme učiniti měli, učinili gsme; nelezte na wládaře tohoto swěta, abyste odplatu z gegich ruky brali, widauce, že králowstwj naše nenj z tohoto swěta, a že křjž dřewěný na zádech, ne pak zlatý na prsech magjce, co byste gedli a řjm byste se odjwali, otwřjá bránu k témuž králowstwji; wy gedno tomu se radugte, že gsau gména waše w knize žiwota wěčného zapsána. A to také pan Hüttner za neywětšj útěchu důstognému panu spis. we swém dopisu 20. Čerwna podává: „Darum — wenn ich des Neides fähig wäre — würde ich Sie beneiden, dass Ihr Name im Himmel hoch angeschrieben stehet, und dass Sie dort einst ausser Lob- und Danksagungen aus ungebundenem, beredtem Munde, noch etwas ganz Anderes erndten werden, wovon auch wir Vollsinnigen, wir Sprechenden und Hörenden keinen Begriff haben und haben können.“

Nemohu pak této předůležitě zpráwy zawřjti, abych nepowěděł, že to pan Čech za wýminku hřjdelnj při wyučovánj hluchoněmých pokládá, aby se gazykem swého rodného mjsta cwičili: „Die Taubstummen sollen durch Bildung, dj na str. 28. in den Stand gesetzt werden, als vernünftige Wesen, alle Menschen — und Bürgerpflichten eben so zu erfüllen, und alle Menschen — und Bürgerrechte so zu geniessen, wie vollsinnige Menschen. Dazu ist es nöthig, dass sie sich die Kenntniss der Sprache jener Menschen aneignen, mit denen sie einst werden leben müssen, nämlich die Kenntniss der Landessprache, um mittelst derselben ihre eigenen Gedanken, so gut als

nur immer möglich ist, ausdrücken, und mit den Menschen, mit denen sie in näheren Verhältnissen stehen werden, conversiren zu können. Auf diesen wichtigen Umstand wurde bei der Organisirung mehrerer Taubstummeninstitute in der österreichischen Monarchie keine Rücksicht genommen. So wird z. B. in dem k. k. Taubstummeninstitute zu Wien, wo Taubstumme aus allen Provinzen, in jenen zu Prag und Brünn, wo grösstentheils jene von slaw. Abstammung gebildet werden, die deutsche Sprache gelehrt, von der die Taubstummen nach ihrer Rückkehr keinen Gebrauch machen können. Die natürliche Folge davon ist, dass sie für ihre Eltern und die nächste Umgebung nach wie vor stumm sind, sich in ihre neuen Verhältnisse nicht so leicht zu schicken wissen, sich nach dem Orte, wo sie erzogen wurden, zurücksehnen, oder die mühsam erlernte Sprache wieder vergessen.“ *Toto mandré slowo by ode wšech stran, kdo w to powołán gest, neb zde prospěti přiležitost má, swědomitě uwáženo, a wěc spásitelná horliwě k aučinnému docjlenj wedena býti měla.*

Frant. Jos. Sláma.

3. Jahrbuch für Lehrer, Eltern und Erzieher. Herausgegeben v. Ignaz Jaksch, Weltpriester bisch. Notär. etc. Sechster Jahrgang 1839. Prag bei Kronberger und Weber.

(Der reine Ertrag ist zur Gründung eines Fondes zur ausserord. Unterstützung alter verdienster Lehrer bestimmt.)

Dobrau knihau má genom takowý spis slauti, který řjši prawdy řjřj neb aspoň upewňuje, ctnost žiwj a sjlj, a tak blaho lidského pokolenj rozmáhá. Nenjř bez prawdy a ctnosti žádného blaha. — Řjše ale prawdy, gako otec gegj, konců nemá, mezej nezná; neb lež, o kteréž prawili, žeby swým králowstwjm prawdy se týkala, táž lež nenj nic giného leč hnedle powlakem, hnedle stjнем prawdy, a nemá vlastnjho králowstwj.

Nenj pak řjše prawdy toliko neskončená, nobrž i tak celistwá, plná a sanwísna, že giž we lži stogj, kdokoliw skutečných mezer a prázdnin w nj se býti domnjwá. Gako tělo gedneho člověka se wšemi swými rozličnými andy gedinost nelučnau stanowj; tak celý národ, tak we-

škeré lidské pokolenj, tak naposled celý wesmjř se swými myriadami swětů gedinau celost půsohj, w kteréž, kdyby toliko gednoho druhu mechu se nedostávalo, hned se takowá asi nedokonalost wyrazj, gako na těle člověka nehtů toliko nemagjčjho.

Při takowé rozsáhlosti a plnosti w řjši prawdy musj také neskončeně mnoho cest stáwati, po nichž se ku poznánj prawdy dostati možná. Co přjslowj prawj, že z každé wsi do Řjma cesta běžj, platj také zde. Každý gistě mech a každé zrno pjsečné, korál na dnu moře i hwězda na stropu oblohy, polewnjk i mamut ohromný, myšlénka i čin, hodina prwnj po stwořenj a poslednj před zpaustau swěta, a cokoliw mezi tjm gest, magj přes sebe cesty dobře wydlažděné, po kterých do králowstwj prawdy přigjti můžeme. Mohauť tedy, kdož o mechu pjšj, nebo prawidla myšlenj obgewugj, také řjši prawdy šjřiti a pewniti, a tudž i gegich spisowé dobřj slowau, pokud gen aučele nemagj, prawdu mamem powlékati, zešpiniti nebo utopiti. Neboť w tomto přjpadu stáliby u službě lži, a plody gegich, byť sebe oslazeněgšj, wedly by k bludu, k hřjchu, k smrti, a slauly by zlými. —

Gakkoliw. tedy wšeccko prawdě swědectwj skládá, wšeccko na ni swjtj a k gegjmu trůnu wede; djlo polewnjčka w rosuj krůpěgi gako úkol všemocného mandarina w řjši nebeské na těchže zákonech mrawnjch a domoprawnjch spotjwagj, na kterých wýstřizek listu růžowého i twářnost slunečnj se zakládá, a tudž při neywyššj wěškerenstwa rozmanitosti přede neysladšj sanzruk w celosti se slyšj; geč nicméně prawda, že negsau cesty ku poznánj prawdy stegně krátkosti, swědkowé gegj stegně hlasitj a swětla na ni swjtjčej stegně gasnosti. Mnoho tu stupňů od záplawy neyranněgšj až do gasna o poledni, od klimatě okrauhlosti až do čáry přjmé, a od suslenj tráwy až do hřmotu bauře. To sypá swětlost na úkazy bludů w řjši prawdy; neb z každého stupně sklauznutj možno; tam ti blaudj, že geště šerem oko neproniká, ticheu oko neprocituge, křiwotau noha šlapiště nenalezá; tito blaudj, že w swětlo upřeně hledj, cesty sobě pro přjmost a gistotu newšjmagj, ucha pro zwučnost hlasu k pozornosti neupjnagj. Tak blaudj Kafr, tak padnul anděl, onen pro šerost a pohrdánj sebau; tento pro blesk swětla a pýchu. — Ale kam to? chtěl a mělť gsem toliko zpráwu podati o knize pro učitele a pěstauny německy sepsané, gegjžto názew swrchu položen. — Nenj docela na zbyť, cos tu,

milý čtenáři, čestl. Třebať někdy k saudu zdravému stanovišť powýšenějšjho, přehledu zákonů, gichž w našich kněžských komůrkách směstnati nemůžeme. Žigemeť o pokogi; ale gako bauřliwý orkán, tak přehánj se to w hlavách, w nowinách i w powěstjch. Swět se nezdá mjii pewného lože; tušenj přjštjch wěcj držj mysli we chwěnj; hledá se, co by dalo pokog. Gedni, aby se kolýsánj to nemilé stawělo, duchy z hrobů citugj radu i pomoc u nich hledagjce. Zpozdilci, co chcete, newidjte, gak se děti neylepšj děsj zemřelých rodičů, gim se toliko we snách zgewiwšjch? Nechte duchy duchům; záplata stará nakabátě nowém neslušj; co spolu neroste, neunj sobě howěti. Druzj mnj, žerukau železnau, ocelj a řetězy kolýsánj to zastawj; gá, že se moře od těch časů giž nebaurj, co mu Xerxes metlau wyšlehal! Někteřj weškeré zlé z králů, z kněžj a ze šlechty powozugj, a ti magj tak dobře, gako ty ruce a nohy, co se proti darmogjdku břichu zbaurily. Gen ze tmy a ze lže takowé rady pocházeti mohau. *At gen každý swůg poslednj účel a swé powinnosti gasně pozná; co gasně poznal, ať také wěrně plnj, a hnedle nastane ticho weliké, aniž bude powyku a nátisku a zpaury!* (Přigdiž k nám králowstwj twé!)

Toto gasně poznávánj poslednjho aučele našeho či prawdy, to wěrné plněnj našich powinnostj máže ale pauze školami a učitelstwem, kostely a kněžstwem u weškerenstwo zpowna zawedeno a w něm žiweno býti. Nesmjrně mnoho může owšem wláda, a wjc gešič dobré rodičowské wychowánj w domácnosti k tomu účelu přispjwati, a táž wláda i ti rodičowé nebudau sami prawého a postačitelného swětla mji, gestli ge sobě w chrámjch a we školách nerozžhau a odtud také doljwati nebudau. Takowé gest mé dáwné přeswědčenj, kteréž každým rokem i pewnosti a gasná tak nabýwá, gak se (milostj Neywyšjho) wjra moze w dobrotě našeho samospasitelného náboženstw utwyrze; — a gak se mi nad geho shodnostj se wšemi potřebami člowěka i s aučelem všehomjru wjc a wjc rozednjwá. Kněžstwo a učitelstwo widjm na mjstech neypřednějšjch w králowstwj prawdy státi. Gim kljče ku bráně prawdy swěfeny; gim swětlo k oswěcowánj cesty we tmách podáno, gim také prošlapowánj cesty neschůdné, wolánj blaudjcejch, sjlenj mdlých narjzeno. Má-li tedy řjše prawdy skutečně se šjřiti, lžj a klamu w nj ubýwati; má-li ctnost ne giž podjlem některého toliko zaswěcence

gegjo, leč celého člowěčenstwa býti a ponět neprawostj wjc z listů historické minulosti, než ze skutečného žiwota se poznáwati: tuť všeco na tom záleží, aby ne-li sámj, aspoň přemnozij Ducha božjho plnj, horliwj a dobřj muži mjsta kněžská a učitelská zastáwali. —

Že tak genom světu pomoc zroste, gest zagisté také pan Jaksch, zaslanžilý wydawatel šwrchu zmjné knihy, žiwě se mnau přesvědčen; a wěda, že duch gen duchem se budj a žiwj, proto gen pokusil se o wydáwanj tohoto nřitelům a pěstannům zasvěceného spisu, gehož šestý ročnjk letos na světlo podává.

Náš theol. časopis, šeffe každého dobrého we vlasti podnikánj, a podáwage s radostj posilu všemu, čjmby řjše prawdy zrůstu nabýwala, obracel pozornost čtenářů swých hned na prwnj ročnjk tohoto chwalitebného podniknutj, nepřestáwage, rok po roce zpráwy swé o něm podáwati. An tedy tolikrát giž ročnj knihy této na listech našich zinjněno, a spisowatelé nazwjce titěz do nj swé práce složili, mohli bychom letos swau zpráwu pauze w ta slowa sewřiti, že opět na světlo wydána, duchem i twářj swým staršjm sestrám podobna; leč to, že se nám zdá wěkem i w těle i w dokonalosti se zmáhati, gsane nad to letos opět přesličným obrazem sw. Cecilie ozdobena; a tak giž bylo by na gewě, že d. p. Jaksch dobrau knihu světu podaw, o řjši prawdy a ctnosti nowau zásluhau se owěnil. —

Než k wůli těm, kteří se spisem tjm z gakékoliw přjčiny opatřiti nemohau, a přede aspoň některé z něho myšlénky by rádi seznali, i k wůli oněm, genž zbožj teprw tenkrát rádi kupugj, když se s geho cennostj něco bljže byli seznámili, hodláme i tento letošnj ročnjk obočenstwu z wjce strani před oči postawiti. *)

Účel hlawnj pana wydawatele a geho ducha plných saudělnjků gest, gakž gsme giž četli, i tjmto letošnjm ročnjkem prostředkem učitelstwa řjši prawdy, ctnosti a blaha rozšřiti. K tomu třeba i schopných a w skutku oswjcených, i dobrých a horliwých učitelů, aby totiž sami prawdu znali, gi rozšřkowati uměli, i gi rádi rozšřkowali, a přjkladem dobrým swjtili. Welmi účelně obsahage tedy tento pěstannský spis práce poučugjej, năwodjej a powzbuzugjej, na wůli a srdce působjej.

K těmto patřj w čele stojjej nábožná rozgjmánj

*) Také na nowé odběratele Časopisu ohled wzjti slušno, kterjm recensj předešlých ročnjků negsan powědomy. Red.

na wšecky wýročnj neděle a swátky od p. Lichtnera, gegichžto půwodnost, gadrnost a překwapngjcj nenucenost po tolikerém čerpánj z gednoho a téhož zdroge gen obdiwowati můžeme. Na okus stawjm sem rozgjmánj na 2. ned. po Weliké noci ze str. 11.

„Hirten wollten sie alle heissen (dj pan L. podlé Ev. o dobrém pastýři); der Name hat einen so schönen und lieblichen Klang, aber es sind unter ihnen der Miethlinge viele. Wer die Sonne hasst, weil sie so früh ihn weckt zur Arbeit und Beruf; — wer mit innerem Verdross und Aerger an sein Tagwerk gebet und dem Himmel zürnt, dass er ihn nicht zum Müssiggange schuf; — wer die Stunden, welche zu Lust und Freude einladen, pünktlicher einhält, als die Stunden, die er im Dienste Gottes zum Heile der Menschen verleben soll; wer ins Breite zu reden weiss über steigenden oder fallenden Gewinn, und doch nicht Recheuschaft geben kann, ob durch ihn die Summe des Guten grösser wurde, wer den Kornwurm verwünscht, weil er Verwüstung in seiner Scheuer anrichtet, aber die giftigen Schlangen nicht achtet, welche Seelen verderben, über die er einst Gott Rede stehen soll: ist denn der nicht ein Miethling? — O! Herr, die Ernte ist gross, der Arbeiter sind wenige. Sende du Arbeiter in deine Ernte!“ —

Kdož přege lidskému pokolenj blaha, nezawzdychne z celé duše w tuto prosbu s p. Lichtnerem. Nebo kdo mu neposwědčj, když w rozgjmánj na 25. neděli po sw. D. dj: Wo Nacht herrschet und Finsterniss ihren bleieren Fittig zur Erde senket — da geht der Feind alles Guten aus und streut mit lächelnder Tücke die Saat jegliches Bösen unter die Menschen. Ruffet zum Vater des Lichtes, dass er das wahre Licht, welches die Geister der Menschen erleuchtet, und den Herzen heilige Gluth gibt, seine segnenden Strahlen allüberall hinsende, und das himmlische Licht rein und klar scheine denen, die auf der Höhe stehen und jenen, die in der Tiefe wandeln. Geister, die in diesem wahren Lichte wandeln, sind gewiss gute Geister, und ein Volk in allen seinen Genossen von diesem Lichte erleuchtet und aufgeklärt, ist gewiss ein gutes, ein treues Volk. Hatte dir Gott aus der Fülle seines Lichtes ein grösseres Mass gegeben, und siehest du heller, als deiner Brüder viele: so weigere dich nicht, aus deines Geistes reichem Schatze Aermeren mitzutheilen, damit alle erleuchtet werden, welche in diese Welt kom-

men. Du baust am ewigen Lichtreiche des Herrn und an dem Heile unsterblicher Brüder, wenn du die rechte Erkenntniss der Wahrheit auf Erden verbreiten hilfst. Du dienst dem Reiche der Finsterniss, welches schwarze Thaten gebärt, wenn du dem Lichte Schranken setzest, dass es nicht hindringen kann in die Hütten der Menschen, welche für Licht und Wahrheit geboren sind.

Týmž duchem gest wšech 70 rozgjmánj naplněno, aniž možná čjsti ge a dobrým předsewzetjm se nezotawiti.

Rázné průpowjdy památné k čtvrtému přikázanj naplněnj stránky 32 — 37, kdež se žiwotopis Adama Herrmanna, muže k swému powolánj giž w žiwotě matky způsobeného počjná, a na str. 58 končj. P. J. Hoffmann sobě zwěšeněnjm tohoto příkladného pěstouna u wšeho učitelstwa sprawedliwé djky zaslaužil, a my chtějce swětu přátj, neželáme wjce, než aby zwěčnělý Herrmann mnoho následownjků nalezl. K týmž powzbuzujcjm pracem tohoto ročnjku náležj modlitby pobožné učitele na str. 64 — 65; legendy, básně, powěsti, obdobné powjdy, bágky a zpráwy od str. 167 až do 193. Mezi těmto zanjmá nás zwláště welezdařilá a z hlubiny srdce člověka po dokonalosti taužjcjho čerpaná allegorie pod názvem „Gamaliel a Miriam“ na str. 181 — 7, giž nám wýtečné péro P. Schneidra podalo. Přáliť bychom, aby p. episowatel w témž duchu a pod tjm záwogem celý wnitřnj žiwot náš ogasňowati nepřestáwal. Nikdy se člověk tak snadno nespautá, gako byw polapen kde a kdy nečekal. —

Mezi pogednánjmi poučujcjmj a náwodjcjmj stojj w čele wýtah z nahzenj Geho Msti. p. biskupa Litoměřického, w němž týž duch se gewj, gegž gsme druhdy we spisu: Soll die Scheidewand zwischen Katholiken und Protestanten länger noch bestehen? shledali. Otcowská péče, aby maličej ku Pánu wolně a hogně přicházeli, hluboká přesvědčenost, že sjmě náboženstwj garem neyranněgějm w duši člověka wsato býti musj, že wšeliké dobré kněžstwem a učitelstwem se upůsobj, dychá tu z každého řádku. Nam ale w tomto pro obsah i pro swého Páwodce důležitém nahzenj přentěšené bylo, shledati se s tjm důrazným welenjm, které školnjm dozorcům ukládá při wšech wisitacjch a zkauškách přjsně k tomu hleděti, gak mládež školnj také we zpěwném uměnj prospjwá. Kdy takowj hlasowé k odstraněnj tohoto školnjho nedůstátku se zdwihaej, dlanho-liž možná, aby se školy naše wsměs zpěwem nerozhljhaly! —

Wyklad náboženských obřadů cirkwe kat. od Lauer-
mana na str. 65 — 80 gakož i myšlénky o wychowánj
lidu prostředkem prostonárodnjch spisů (čemuž naše swa-
tojanské Dědictwí šťastně nadcházj) nepřečte kněz ani
učitel bez poučenj se. — Kapitola o domácjm wycho-
wánj str. 81 zdá se w přjmém sporu nacházeti se slo-
wy starého učitele Hermanna na str. 116 — 118. Pravda
— dle mého zdánj — stogj u prostřed. Ani ta neylepšj
škola nemůže bez trestů a metly býti, a sebe horšj ne-
znagje krom metly a trestů nigakých powzbuzugjejch a na-
prawugjejch prostředků nenaprawj se, ale stane se seme-
ništem samých mladých zlosynů. — Budtež i wy učite-
lowé tak dokonalj, gako gest wáš Otec nebeskj; On
powzbuzuge, odměňuje; ale také kárá i tresce. W této
částce swého wychowatelského auřadu nemějte za swého
škodněgšjho nepřjtele nad zlost a prochliwost, nebo na-
proti tomu mazlenj a strannost.

Na str. 85 až do 92 čteme od p. Denzla strany
tak řečených školet pro malé dítky žádosti wšeho uwá-
ženj hodné a welikého mistra u wychowánj gawjej. My
o té věci swé zdánj giž wloni na tyto listy položili, a
horljme dodnes, kdykoliw se tyto ústawy ginák než o-
patrowny a zábawny dětské nazýwagj. Nic tu tělu i duši
škodněgšjho a we swětě směšněgšjho gako to powyšo-
wánj na stupně doktorstwj, dokud mléko na bradě dobře
neoschlo. Mezi všemi poučugjejmi a náwodgjejmi práce-
mi, z nichž tu na str. 93 — 111 rukowět k owičenj
w zpěwném uměnj, některé wýhody při zpamětném po-
čjtárstwj na str. 144 — 153 a od str. 154 — 163 na-
uku o štěparstwj, gakožto pokračowánj lonských o témž
předmětu pracj uwěsti slušj — vyniká bez odporu po-
kračowánj listů starého učitele Hermana o nauce w psanj
od str. 112 — 144. Tu widěti i přjtele mládeže i mi-
stra w učitelstwj; a tu skutek wěj, kolik žiwota prawý
mistr i w sebe suššj nauku wdechnantj, gakan snadnostj
záky přes těžkosti a záwalj přewáděti umj! Žádný uči-
tel nemělby této práce neznati; — ať se ostatně we
wšem s Hermanem nesnášjme, a zvláštnj opatrnosti i
mjry při následowánj geho školnj kázně radjme.

Z kratičkých wýměsků pod nápisem: „Lesefrüchte,“
mysljme sem aspoň tento pro geho sleduhognau důleži-
tost wtáhnanti: Die Schulbehörden bilden sich ihre Leh-
rer selbst; davon überzeugt uns täglich die Erfahrung.
Sind sie unthätig und unerfahren im Schul- und Erzie-

hungswesen, so werden die Lehrer in Phlegma und Sorglosigkeit dahin leben. Sind sie thätig, geistig, kräftige wohlwollende Männer: so wird ein reges Streben auch unter den Lehrern herrschen. Sind sie stolz und kalt, vornehmthuend und herrisch, so schleicht Tücke und ein niedrig kriechendes Benehmen auch unter den Erziehern der Jugend ein.

Zprávy z Drážďan o podporovánj chudých katolických záků mým ctěným spolužákem, Dittrichem, podané a z Brunswika o vychowávánj chudých dětj a gich zaopatřenj hnedle po porodu, swěděj o nalezawosti lásky, a stogj co pěkný, přeuschlechtílý pomník k důkazu člowectwj našeho dráhého náboženstwj na prawém mjstě w těchto listech, genž se stručným přehledem neyhlawněgšich dob w haluzi wychowatelské, zprávami o školnjch nadánjch w biskupstwj Litoměřickém (mezi nimiž nadánj Röslerowo 67,000 zl. na stř. zvlášťe znamenito), krátkými recensijní newěgšich wychowatelských spisů, nowě prowalanými zákony školnjmi, pak nápěwem pjsně při swěcenj školy a wzornjm předpisem zawjragj, — obecný katalog weškerých diécesálnjch škol co přjwěsek magjce. Poněwadž pak letos w tomto katalogu našj lonské žádosti tak dalece šetřeno gest, že se také gazyk udal, w kterém se cwičenj uděluje, gest widěti, že se směr českých škol k německým w témž biskupstwj as gako 1 ke 3 má, an se as 21 českoněmeckých a něm. - českých k přednjm byla přirazila. — Nad čimž po celých Čechách bolestně ápjme, že města prostřed českého obywatelstwa postawená, pauze německá učiliště magj, znamenáme, že také w Litoměřicku swé mjsto má. Ó by odtamtud, kde takowá bdělost wládne, aby každá owečka swau přiměřenau pastwu nacházela, kde českému čeledinstwu, k wůli w samých Litoměřicjch, městě pauze německém slovo Božj w českém gazyku blásati se welelo, také proti tomuto záwalu prawé oswěty hradba se stawěla! Než kdož wj, zdaž se giž ruka ta mocná, blaholěčná ku pomoci newztahuje? —

Tak účelně spařugeme tento letošnj ročnjk sestawený, aby se gjm rozšjřenj prawdy a rozžiwenj ctnosti a blaha dosáhlo, a tudjž geg opatrně a w prawdě dobrau knihan nazýwáme. — Máť ale šlechtňý pan Jaksch geště pobočnj aučel u wydávánj tohoto spisu, totiž z čistého wýnosu nuzným a zaslaužilým učitelům pomůcku potřebnou poskýtati. Gak se mu při lonském ročnjku aučel

ten podařil, powjďá se na str. 216 — 18., kdež s potěšením spatřujeme, že se k tomuto cíli s rozličnými dary některých šlechticů 2007 zl. w. č. ztěžilo. Patrnost, že požehnání Boží nad tímto podniknutím panuje. I přegemeť panu podnikateli k tomu výsledku celým srdcem šťastj; daufagjce, že také letošnj ročnjk při toliké cennosti stegně přjzňe u našeho učitelstwa nagde. —

F. J. S.

4. Fabelmagazin von Joseph Schmitter, bestehend aus 50 Lieferungen, jede zu 10 Nummern in deutscher, böhmischer und französischer Sprache mit 10 illuminirten Kupfern. Eine Lieferung zu 20 kr. C. M. Prag 1838. Erzbischöfliche Buchdruckerei.

Mnoho ge nářku, že sobě Slowanů, wůbec zvlášť pak nás Čechů ciwilisowanj národowé kmene germanského a latinského málo wážj, ano dokona newšmagj. Nenjť pak nářek ten bez základu, a gakkoliw máme proč na křiwdu si stěžowati, musjme, šefřjce sprawedlnosti, předcegen to wyzuánj učiniti, že cele bez winy pod tjjž té křiwdy negsme. Což se námi až potud — wygjmagjce znamenitá podnikánj poslednjch asi patnácte let — tak welikého a slawného w literárnjch swětě pořjđilo, aby pozornost tam těch národů k nám se byla obracetj musela? Na komž to vlastně gest, pozornost a wšjmawost bližnjho buditi? Každý předmět, chť newšjmawosti člověka ugjtj, musj buď oko, buď ucho anebo giný smysl gebo zanjmati. — Blesk ale, wětry a hluk dělaji, to Slowanům giž wůbec ani dáno nenj, aspoň w té mřje ne, gako se některým národům na seweru a na zápádě ne bez křiwdy wyťká: my pak dokonce, z wnitřnjch i wněgšjch přjčjn gako mdlobau poraženi, spali gsme co národ, to tak spanjm těžkým, že ge mnozj za smrtelné měli. Tudjž nemůžeta k nám obrácena newšjmawost cizinců, bohatstwjm a činnostj swé domácj literatury tak mocně zaňatých, za giné leč za přirozený následek našj nečinnosti powažowána býti. Kdo pak žjzně opustj swé bljzké a hogné wody, aby na paňšti cestau neproraženau studnu hledal? — Dřjmagj-cjm, umjragj-cjm gest nade wšecko pokoge třeba, a toho nám cizj národowé za našeho dlouhého spanj sku-tečně nekazili, gedno, že literaturau swau za naše těžké

penjze hnedle všechno naše pole národní byli by již osili.

Než my prociitli, a spanj naše nebylo k smrti. Či-
legi než za kterékoliw doby neyslawněgšj w našj minu-
losti má se národ náš ku práci, vlast weliká rozprostjrá
se před našima očima; dělujků mladých přirostá denně
počet utěšený; žádný netáže se po platu; *) každý to gedno-
ujtj: „Práce gest třeba; slunce již vysoko.“ A tuž
již owšem potřebj, aby také vzdělaněgšj národové naše-
ho počjnanj sobě wšjmati začali, a to sice i k našemu
powzbuzenj, an s nimi o gedem čistě člowěcký úkol pra-
cugeme, i k vlastnjmu swému užitku, an přehlížegjce
nás z wysoka obočj, gako potud, sami se aspoň toho
prospěchu zbawj, gehož nedostek jim wěčně z kulha-
wosti a z křiwého sauzenj nepomůže. Neznagjce slo-
wanských nářečj, znagj člowěčenstwo takotka gen s
gedné twáře; kljč jim k otwjránj známosti w národech
slowanských scházj, tak že gen dohádati se nemohau, co-
by u nás domowem bylo. A přede sandj tak rádi; a
my sami na sandy gegich, wje než slušj, uwykli.**)

Abj tedy národové ti i sobě i nám k užitku wěšj
wšjmanowstj nás poctili, gest jim známosti slowanských

*) Tak Časopis pro kat. duchowenstwo všech přjspěwku
bez podáwánj a bez požadowánj gakého honoráru již do 12. ro-
ku pozůstává; což mimo Čechy sotwy kde se nagde. — Komu čest
tomu čest!

**) Redaktor z Morawy přišlý, uznává druhau přičinnu této
žalosti w nesgednocenosti, w žárlivosti, ano i w sobectwj mnohých,
kteřj schopnostni swými a mistrowstwjm swým w spisowatelstwjm
sláwu literatury našj takotka na wáze rukau swých držj a w
moci swé magj. Proti tomuto raku již často gsem zwolal: *Concordia
parvae res crescunt: discordia autem maxime dilabuntur.* — On
sám dobře zkusil, co gedem člowěk může, gen když chce; w tom
gemu mnohé kněhupectwj na Morawě i w Čechách přiswědčj.
Gakby se teprwa sláwa literatury wznese, kdyžby při uwarowánj
wšj strannosti, a při odloženj wšj lhostegnosti a žárlivosti, wšl-
ckni co gedem se zmohli, sestaupili, srozuměli, a přičinili, by-
chom za ginými národy gako chudoba nepokulhávali, ale mužně
a hbitě wywinowali schopnosti w národu ležjcej, powyšwihnuhli se,
a usilowali s druhými národy stegnau dráhau gti. — Wydeyme
gen několik klassických spisů, které by obdiwenj ginogazyčných
národů zaugaly, kteréby zaslanžily do giných řečj přeloženy býti:
a zkusjme, že si nás welice wšimnau, a negenom nás podle sebe
strpj, ale i stegně s sebau za ruku nás powedau. — Zdaž se
nyuj tak w Angličanech a we Francii samým Němcům neděge? —
Gen se my vzděleyme a powyšme: čestné powšimnutj, přjzeň a
přátelstwj vzdělaněgšjch národů nás nemine.

gazyků newyhnutelná potřeba. Známost ale tato gest pro ně s většj, než se nám Čechům widj, těžkostj spogena; my se gazykům cizjm hrawě učjme; na apoštola Slowanů, když byl Duch utěšitel dary gazykůw wyléwal, padl horaucněgšj plamen. To wěc žádně pochybnosti nepřipauštegj; ale z té samě přjčiny na nás gest ta powinnost cizincům cestu ku poznánj gazyků Slowanských proděláwati, obtjže a záwaly z nj odkljzeti, ač chceme-li i sami sobě u gegich saudu k sprawedlnosti pomoci, i s nimi w spolku ku dosaženj powšechně blaženosti w člowěčenstwu wěrně pomáhati. *)

Z tohoto práwě stanowistě powažugeme swrchu zmj-něné podnikánj za welmi prospěšné. Teprwé τῶι — a ne πολυγλωττον lehaunkých bágek podává tuto pan Jas. Schmitter, gako mrawnjm citem k témuž aučelu puzen, prostředkem welečinně tiskárny arcibiskupské na swětlo. Podlé wýtisku na okázku, genž před očima ležj, gest tu wšecko na autlau mládež rozpočjáno, gegjžto srdce i gazyk neywětšj gsau ohehnosti, a paměť samá měkkost, i stálá wěrnost. Nenj w bágkách až potud tištěných, co by nábožnosti, dobrým mrawům za podporu neslaužilo, a nenj, coby wazbě společenské dost málo a zdaleka gen ubližowati mohlo; kteréžto gedy — gsau-li giž wšudy škodliwé, — nikdež zhaubněgi nepūsobj, gako w těch mljčných krmjch, gež mládeži strogjwáme.

Také překlady mám neywjce za podařené, až na tyto maličkosti: W báge N. 1. čtu, že se německé: „Tanne“ po česku: „Sosna“ wykládá, an Francouz dobře swým „le sapin“ gi byl přeložil. Wjm pak, a kdybych newěděl, slownjk by mi řekl, že se *sosna* po německu „Kiefer“ **) gmenuge. Kiefer pak a Tanne gsau dwa rozličnj druhowé stromů u Němců, as tak rozličnj gako sosna a gedle u Čechů. Kůra, chwog, sklad wětjw a gehličj wšecko ge lišj. Gedle dwakrát hnedle tak dlauhého wěku k dozralosti swé potřebuge, co sosna; ale dwakrát tolik uhlj také podává, kudyž se dřewo gedlowé twrdému wýhřewnostj rowná, ba některé i překonává. Co se pak zrůstu šjhlého týká, o čemž w té báge řeč, mjwát owšem také sosna dost zhusta, přjmy, rowný a vysoký zrůst, a wšak proti smřjím a gedljm přede často zakrsává, baulowatj a hned od pařezu kolenatjwá. Protož přjslowj wůbec mezi lidem našim: „Krásný gako

*) Myšlěnkú tuto na giném bohďa mjstě šjregi provedeme.

**) Také „Fichte i Tanne.“

panna, rowný gako swjce, štjhlý gako gedle.“ Od toho obrazu wšude w lidu — kde gehličejch lesů stáwá — užjwaného, nečel gsem gen w gakés básni uchýlenj se k *sosně*, an se chtěl obraz štjhlosti předstawiti, a w této bágce; wšudy ale bez důvodu. — W tétož bágce w francouzském překladu nerád čel gsem: *représenter*, mjesto patřicjho sem „*peindre*.“ Má německá bágka: „*mahlen*“; česká; malowati;“ proč že Francouz, gehož „*représenter*“ i w této bágce, nic wjc a nic méně neznamená, než naše „*předstawiti*“, a německé „*vorstellen*“, tady od slownjho wýznamu ustapuge? Nemáť nikdež wěrnosti doslownj wjce šetřeno býti, gako při podobném podniknutj, což na obě poznamenánj této bágkyplatj.

Ale také ducha gazyka, gak mile se doslownj wěrnosti bylo wyhowělo, má se wšemožně šetřiti. Z té strany nezdá se nám český překlad bágky cele podařilý. Až potom Čech „dává pokrm“ ne pak „pokrmu.“ Tuť třeba přjsně akkusativu. „Stalo se“ w českém překladu, hledáme marně w německém i we francouzském; an předo bez té stoličky mohl se přjkop ten českým pěrem tak snadno přeskočiti gako německým. — Sama pak bágka méně zdařilá gest, a s obrazem dobře nesauhlasj, neb shošel-li strom, gakže může žádati, aby ptáci geho stjuu a owoce potřebnj, gen na wětwjch se hnjdjcj, také popelem pauhým za wděk wzali? — W bágce V. byl bych mjesto: „Spanilý“ pro doslownj wěrnost i hrdau gakausi mysl a zapančilau krew koňskau raděgi „šlechtný“ a w mrawném naučenj mjesto „Pomoz, kde pomoci můžeš“ raděgi krátké nepleonastické, wšem Čechům obyčgné: „*Pomáhey, kde můžeš*“ čel. Těchto maličkoštj, an pan Schmitter na začátku swého nšlechtilého podniknutj stogj, nedotýkati, pokládá bych za pohřešek proti vlasti i proti němu. Podnikantj ale samo uznáwám za neywýš užitečné k našemu národnjmu arđenj, gak ginde provedeme, neywýš směrné; a přegeme, aby hogného odhytu nalezl, mage za to, že se dostane zvlášť do našich wrchnostenských a úradnických domů, pak do rukau lidj, genžto se sami sebau gazykům na studjch wyučgj. Odhytu toho zasluhuge zvlášť pro swau typografickau auhlednost, gjž arcibiskupská tiskárna tak chwáliběně wyniká.

*František J. Sláma,**)

farář Chrastický.

*) Weškeré tyto recensj nám wzácné geho péro podalo.

B) ROZLIČNOSTI.

*Cjrkewnj Zpráwy.**Bulla Rudolphi II. de dignitate Principis, cujuslibet
Archiepiscopi Pragensis.*

Rudolphus Secundus, divina favente Clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus ac Germaniae, Boeminae, Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, Marchio Moraviae, Dux Luxemburgiae ac superioris et inferioris Silesiae, Wirtembergae et Terscae, Princeps Sueviae, Comes Habsburgi, Tirolis, Terretis, Kyburgi et Goritiae, Landgravius Alsatie, Marchio Sacri Romani Imperii Burgoviae ac superioris et inferioris Lusatie, Dominus Marchiae Slawonicae Portus Naronis et Salinarum etc. ad perpetuam rei memoriam.

Praepotens Deus et summae fons sapientiae, qui cum universa a se condita tum porro maxime homines, quos reliquis a se creatis praefecisset pulcherrimo quodam discrimine varioque graduum et conditionum ordine distinctos esse voluit, hoc inter alia Imperatoribus ac Regibus, penes quos summa rerum est, proprii muneris loco assignavit, ut dum ditionum et subditorum, sibi divinitus concreditorum, commodo debita ratione omniue cura invigilant; eorum etiam, qui caeteris claritate generis praestant, quique de Ecclesia et Republica praeclarior merentur, dignitatem magis magisque augeant et prae aliis illustrent. Nihil enim sive ad subditorum animos inflammandos commodius, sive ad Regnorum et Imperiorum amplitudinem conservandam et longe lateque propagandam utilius unquam reperiri potuit, quam si virtuti praemium et egregie factis debitus honor decernatur. Quod quidem ut a Majoribus nostris Divis Romanorum Imperatoribus et Serenissimis Boemiae Regibus rectissime observatum, ita nobis curae et animo semper fuit, eos, qui singulari studio arduum virtutis iter ingressi memorabile aliquod speciem edidissent, ad eminentioris fastigii culmen evehere sublimioribusque honorum titulis condecorare. Nam quantolargius Majestatis nostrae gratia et mu-

nificentia in tales apparuerit; tanto nominis nostri splendor latius diffundetur: et ea remunerandi ratio non tantum decus Caesarum Regumque celebre reddet apud externos, verum etiam domi subditos ad praeclara facinora obeunda beneque merendum veluti quibusdam aculeis vehementius impellet et excitabit. Quo circa Reverendissimi in Christo Patris Sbignei Bercae, Archiepiscopi Pragensis, Consilarii nostri fidelis nobis sincere dilecti, indefessis nobis et Inclytæ Domui nostræ Austriacæ præstitis obsequiis permoti, et antiquissimæ Bercarum familiae splendorem, quæ nobis et præcessoribus nostris fidelis semper extitit et quod etiamnum ex eadem nonnulli in hoc nostro Regno et addictis eidem provinciis non postremas functiones prorsus impigre obeunt, et magna cum laude administrant considerantes; idem vero Archiepiscopus, pro sua in Deum pietate et insigni Catholicae Religionis zelo, non solum ecclesiasticam disciplinam restaurare, verum etiam eos, qui in Ecclesiae suae Archidioeceseos irrepserunt, errores extirpare, eos tollere et pristinum fidei nitorem reducere, tanquam vigilans Pastor et Antistes sedulo adnitatur, ac denique sibi a Majestate nostra quasvis injunctas legationes prompte nec minus dextere semper obierit: judicamus nostri prorsus esse officii, ut dictum Sbigneum Bercam elementius amplectamur, et in his, quæ ad ipsum splendidiorum reddendum, vel ad vivaciorem nominis illius apud posterum memoriam retinendam facere spectatque videantur, nullo prorsus modo commodo honorique ejus desimus. Re itaque cum Illust. Spectabilibus et Maj. Inclyti Regni nostri Boemiae Officialibus cæterisque Consiliariis nostris communicata; et nostro hoc consilio non solum omnium ipsorum suffragiis comprobato, verum etiam diligentiore apud Majestatem nostram hoc nomine ab omnibus accedente intercessionem, quod felix faustum et fortunatum sit: In nomine Dei omnipotentis, a quo tanquam perenni fonte omnis Principatus, honos et potestas promanat, animo deliberato et non improvido, de nostra certa scientia et de plenaria Caesaris Romani atque Regis Boemiae, qua præditi sumus potestate, præfatum Sbigneum Bercam Archiepiscopum Sacrae Metropolitanæ Pragensis Ecclesiae, quam Antecessores nostri Serenissimi Reges Boemiae summo opere dilexerunt et non tantum proventibus necessariis largius dotarunt, verum etiam honoribus amplissimis ornavunt, juribus, privilegiis et singularibus immuni-

tatibus aliis omnibus antetulerant, ad *Ducum ac Principum Ordinem*, gradum, fastigium, et pileum evehimus et *Ducalis sive Principis* antiquo nomine, dignitate et titulo quo (uti in Archivis ejusdem Sacrae Metropolis et vetustissimis antecessorum nostrorum Divae memoriae Romanorum Imperatorum et Regum Boemiae, maxime vero Wenceslai Regis et Ducis Cracoviae Anno *Milesimo Ducentesimo secundo*, Joannis Regis Boemiae Milesimo Trecentesimo decimo quinto, et Caroli Quarti Patris Patriae Milesimo Trecentesimo quinquagesimo anno datis Diplomatis videre est) Praedecessores ejusdem Episcopos et Archiepiscopos Pragenses *usos esse* constat; et qui temporum solum injuria in desuetudinem abierat, per praesentes Auctoritate ut supra Caesarea utpote Rom. Imp. et Regia tanquam Rex Boemiae decoramus et insignimus, nec non aliorum *Principum nostrorum numero et consortio benigniter aggregamus*; decernentes praesenti hoc nostro Caesareo et Regio edicto firmissimo et irrevocabili non modo ipsum Sbigneum modernum nunc, sed futuros etiam Archiepiscopos Pragenses successores ejus, qui rite et legitime a nobis, successoribus nostris Regibus Boemiae nominati, a Sancta Sede Apostolica Romana confirmabuntur perpetuo duraturis in futurum temporibus, (quatenus aeternum hoc nostrae erga eundem Sbigneum voluntatis apud posteros exatet testimonium) ab omnibus et singulis, cujuscunque conditionis, praecellentiae, status, gradus et dignitatis, etiam Regalis aut Ducalis, existant hominibus, pro veris Illustrib. Principibus haberi, teneri, dici et honorari debere: quemadmodum Nos ipsi eos Principes nostros declaramus, dicimus, appellamus, nominamus et recognoscimus, eosque cum successoribus nostris omni tempore dicturi, appellaturi, nominaturi et recognitari sumus, volentes et statuentes eadem Auctoritate nostra et potestate praefata, ut modernus et futuri orebro nominatae Ecclesiae Archiepiscopi omnibus et singulis privilegiis, indultis, immunitatibus, libertatibus, juribus, consuetudinibus, honoribus, dignitatibus, praecellentis, fastigiis, praerogativis, auctuariis, exemptionibus, gratiis et favoribus, quibus caeteri nostri Principes tam ecclesiastici quam seculares, in omnibus Regnis, Provinciis ac ditionibus nostris, atque in Imperio Romano constituti de jure et consuetudine gaudent et fruuntur, gaudeant et petiantur dummodo nobis et successoribus nostris Serenissimis Regibus Boemiae in posterum quoque debitam

observantiam praestiterint. Non obstantibus quorum cunque consuetudinibus et ordinationibus, statutis, privilegiis praesentibus et futuris, quae quoquo modo contra hujusmodi declarationem nostram facere possent, quibus per praesentes expressè derogamus et derogatum esse pro nobis et Successoribus nostris Angustissimis Romanorum Impp. et Ser. Regibus Boemiae volumus. Nulli ergo omnino hominum, cujus cunque fuerit gradus, ordinis et status liceat hanc nostrae creationis, erectionis, renunciationis, restitutionis, confessionis, decreti, voluntatis et gratiae paginam ausu temerario infringere, aut ei in toto sive in aliqua ejus parte contravenire. Si quis vero id attentare praesumpserit, Nostram, haeredum et successorum nostrorum Impp. Romanorum et Regum Boemiae noverit se iram et indignationem incursum. In quorum fidem et testimonium hasce literas fieri ac Sigilli nostri Caesaris appensione muniti jussimus. Datis e Regali nostra Praga Decima quinta die Mensis Junii, Anno supra millesimum sexcentesimo tertio. Regnorum nostrorum Romani Vigesimo octavo, Hungarici Trigesimo primo et Boemici itidem Vigesimo octavo.

Rudolphus, m. p.

Zdenko Ad. Popel de Lobkowic m. p.

S. R. Boemiae Cancellarius

Henricus de Pisnicz m. p.
Vice-Cancellarius.

AD MANDATUM SACRAE CAESAREAE MAJESTATIS PROPRIUM

Joann. Mancellino m. p.

Dokončenj z českého zlatáře w kapitolejném archivu chovaného.

Oratio. Bože, genž spasenie wječného swatě Matěie dšwogstwjn plodným člowěčiemu rodu otplatn dal gsi, dey nám, žádámy, bychom gi za ny orodewati počili, skrze kterúz zaslúžili gsmý ploditele žiwota přigieš Hospodina Jesu Krista našeho, syna twého, genž gsi žiw. Swětí Božj. Weselte se u Božě. Obrani Božě. Wšichni swětí. Mir twuog. Poděkugmy Hospodinu. Bohu chwá-

la. Bože ku pomoci mey. Hospodine pomni. K tobě
 vzdvihl jsem ůti. Gedno že Hospodin bieše mezi námi,
 powěz, giž ufagi w Hospodina gako horu Sion. U wó-
 ni mastj twých bžžjmy, mladé dietky milowali gsú tě wel-
 mi. Wypustila jsem kořen we čsných lidech, a w stra-
 nách Boha mého dědina gehe, a u plnosti swatých wzdr-
 žení mé. Bohu chwála. Požehnaná ty w ženách a po-
 zehnaný plod břicha twého. Kyriel. Kristeel. Kyriel.
 Otče náš. Hospodine, uslyš modlitwu mů, a hlas moř.
 Day milosrdný Bože našíey křehkosti swú pomoc, a ga-
 kožto swaté Matie děwicie pamět wznosigem skrzě pros-
 bu gegie pomoci, zbaw ny všech našich nedostatków.
 Genž gsi žiw i kral. Poděkugmy Hospodinu. Chwála
 Bohu. Bože na pomoc mů přihleday. Chwála otcí i sy-
 nu. Pomni spatění učitelí. W uobracenj Hospodin.
 Hospodin nastawj domu. Blažení všichni, giž sě bogie.
 Krásná gsi a wěhlaaná dcí Geruzalemská, hrozná gako
 hradów zástup žikovaný. W uličech gako cynamom a
 balsam aromatu drahú wóni dala jsem, gako myrra wy-
 braná dala gsem sladkost wóně. Bohu chwála. Po gmě-
 nj diewka neposkwrněnas ostala. Božie matko oroduj za
 ny. Kyriel. Kristeel. Kyriel. Otče náš. Hospodine uslyš.
 Sluhám swým Hospodine winy odpusti, neb tobě skutky
 našimi zaslúžiti nemůžeme matky syna twého Gezu kri-
 sta, Boha našeho, amen. Day, prosjmy, všemohúej Ho-
 spodine, aby nás igedněmi smutky nedal zděsiti, gižto w
 apostofskéy wěře oporeč ustanowils. Všickni světi. Mir
 twog. Genž žiw gsi. Poděkugmy Hospod. Bože ku po-
 moci mey přihleday. Hospodine ku pomoženj mému po-
 spěši. Chwála. Rekl Hospodin Hospodinu mému. Chwal-
 te děti Hospodina. Weselil jsem sě. Ač Hospodin ne-
 ustawj domu. Chwal Geruzalem Hospodina. Twarná
 gsi sě učinila a pochoťná w rozkošech swatá božie Matie.
 Ot počátka i před wěky stwořena jsem, i až do budúcie-
 ho swěta nepřestanu a w swatém přiehytku před njm jsem
 slúžila. Bohu chwála. Kristowa diewka naimilegšie,
 čsnosti činitedlnice, pomoc přines hubeným, pomoz pauj
 wolagejm k tobě snažně. Nebo hřiechow těžkostj dáwe-
 ni gsmý, přeswatá, tebe prosjmy, pomoz. Chwála otcí i
 synu i swatému d. Zdráwa morská hwězdo, matko
 božie, swatá izagisté wesdy diewka shožná, nebeská wra-
 ta. Přigměc to zdravie Gabrielových zást ustaw ny a
 pokogi, proměniec gmě Ewino. Rozwěz okowy hřiešným,
 wywed' swětlost temným, zlé naše odpud', všechno dobré

pošli. Pokaž tě, ež gsi matkú, přigmi skrze tě modlenie, genž sě pro ny narodil, chtěl gest býti twuog syn. Diewko osobná, mezi všemi tichá, ny všechno win zprostieci tichy učiti i čisty. Žiwot day nám čistý, čestu učiti bezpečnu, bychom widúce Gezuše wesdy sě weselili. Bud' chwála Bohu otcowi nayvyššiemu, Kristowi krása i Duchu swatému čsnost, trogici w gednosti, amen. Rozžehla sě milost Božie we rtech w twých. Proto požehnal tě Boh wěcně. Blažená. Chwal duše má Hospodina. I weselil sě duch mnog u Božě, w spasiteli mém. Nebo wezřel na tichost roby swé, owa proto blaženu mě wzywajj všichni národowé. Nebo učinil mneweliku, genž mocen gest, i swaté geho gmě. A milosrdie geho ot národa až w národ bogjejm sě geho. Učinil moc, w naru ku w swém rozprášil pyšné mysli srdce gich. Ssadir mocné s stolice, a powýšil tichých. Lačné naplnil dobrého a bohaté pustil w gešit. Přigal Israel dietě swé, rozpomanuw sě milosrdenstwie swého. Gakož mluwil gest ku otcům našim Abrahamu a sěmeni geho na wěky. Chwála otcí i synu.

Blažená božie máte a neswatebná diewko, slowtná králowno wěho swěta, erodug za ny k Hospodinu. Kyriel. Kristel. Otče náš. Hospodine, uslyš modlitwu mů, a wolanie mé přiide.

Popřeg nám Hospodine, sluhám twým, prosjmy, nás wěčným zdawjmy duše i těla radowati sě, a skrze slowtné swaté Marie wezdy diewky orodowanie nám zbyti truchlosti a wěčné požití radosti.

Giná. Obraň Bože lid. Mjr twóg. Poděkugmy Hospodinu Bohu. Obrati Bože nás, Spasiteli náš. Otwrať hněw swuog ot nás. Bože ku počátku mému přihleday. Hospodine ku pomoci mey pospěši. Chwála otcí i synu i swatému Duchu.

Dokud Hospodine zapomjnáš mne do skončenie. Sud mě Bože, a rozeznay wěc mů. Často wybogowáwali mě z mladosti mé. Hospodine nenie wzdwíženo srdce mé. S weseljm pamět swaté Marie swětjmy, ať ona oruduge za ny k Hospodinu Gesukristu.

Budte wrata Hospodinowa po cestě rozprawěna, plna milosti, gde král, i ostanú zawřena, gako byla na wěky. Plod wrchnie swětlosti pošel z žiwota děwčieho, ženich, wykupitel i stwořitel, swého otec shoru. Čest matce i radost, neměňpná naděge wěřejm skrze trpkú smrt rozwázal naše hřiechy. Maria, matko milosti, matko mi-

lósrdenstwie, ty ny ot wraha otbraní a w hodinu smrti přigmi. Maria, diewko nad diewkami, upros nám všem otpuštění hřiechóm, twého syna utišieci. Chwála tobě Hospodine, genž sě narodil z děwice, s otcem i swatým duchem i nyní i wěky wěkom amen. Požehnáný, genž gest přišel we gmě hospodinowo Buoh Hospodin, i poswitil nás.

Nynie necháš slúhy swého podlé slova twého s pokogem, nebo gsta widěle oči mogi pozdrawenie twé, gežs učinil před obličegem všeho lidu. Swětlost u pronesenij vlasti gich, i chwať lida twého Izrael. Chwála. Chwalmy tě, swatá božie matko, nebo sě z tebe narodil Kristus, uzdraw všechny, gežto tě chwálé. Kyriel. Kristel. Kyr. Otče náš. Ani nás uwod. Ale zbaw ny. Slowem tělo učiněno gest. I bude bydliťi w nás. Wěři w Boha. Těla wzkrěšenie a wěčný žiwot, amen. Rač mi přieti chwáliti tě, diewko přeswatá. Day moc gmieti proti nepřátelóm twým. Po gměnj diewko neposkwrnena gsi ostala. Božie matko, orodug za ny. Hospodine uslyš modlit. a hlas móg.

Day, prosjmy tebe, milosrdný Bože, našiey křehkosti swú pomoc, gežto swaté Mařie pamět wznosigem, skrze gegie prosby, zbaw ny všech našich nedostatków, genž gsi žiw i králigeš na wěky wěkow, amen. Poděkugmy Hospodinu. Chwála Bohu. Wypustilo srdce slovo dobré. Pro twú twář a pro twú krásu wezři zčestně a pogdi a kralig. Buoh utočiště naše sjla. Zpomóže giey Buoh swým obličegem, Buoh w prostředce geho nebude pohnut. Základy geho na horách swatých. Gakožto w swrchniem místě w tobě gest přiebytek všech wšelikých, swatá Božie roditelnice. Zpiewayte Hospodinu piesň nowú. Radug sě Maria, diewko, neb gsi sama wšecko kacieřstwo ztratila. Hospodin kralował, weselte sě země. Rač přieti mně, chwáliti tě, blahoslawená diewko, day mi moc proti nepřátelóm twým. Zpiewayte Hospodinu piesň nowú. Po gměnj diewka neposkwrněná ostala gai, božie matko orodug za ny. Wynde prut z kořene Jesse, a kwět z kořene geho wzegde, i otpočine nad njm duch Boží. Bohu chwála. Duch swatý w tě sende, Maria nebog sě, budeš gmieti u bříše syna božieho. Alleluja. Chwal duše má Hospodina. Hospodine uslyš modlitwu mú, a wolanie mé.

Bože, genž z blažené Mařie diewky břicha syna twého anjelem zwěstugcjm tělo přigeti chtěl gsi, popřeg

pokorným twým, abychom, giž wěrně gi božj poroditedlnici wěřjmy, gegie k tobě orudowánjm pomoženi byli. Owa Hospodin přigde, i všichni swětj geho s njm, i bude w ten den swětlost weliká, alleluja. Owa zgewj sě buoh nad oblakem swětlým, a s njm swětcěw tisúc.

Swědomie naše prosjmy Hospodine, nawšćewuge očistě, ahy přigda Jesus Kristus, syn twuog, Hospodin náš, se wšemi swatými, hotowý sobě w nás nalezl přichytek. Genž stobú žiw i kraluge w gednosti swatého Ducha, Buoh po wsě wěky wěków, amen. Poděkugmy Hospodinu. Chwála Bohu.

Poslán gest Gabriel anděl ot Boha do města galilegské země, gemuž gmě běše Nazaret, k děwici wdaney za muže, gemuž běše gmě Josef, z domu Dawidowa, a gmě diewce Maria. I wšed anděl k něy wece: Zdráwa milosti plná, Buoh s tobú, požehnaná ty w ženách. Ale ty Hospodine smilug sě nad námi. Bohu chwála. Poslán gest anděl k Marii děwici otdaney za Josefa, zwěstuge giej syna. I užase sě diewka ot swětla. Nebog sě Maria, nalezla gsi milost u Hospodina; owa začneš, i porodjš syna, i nazwán bude naywyššiego syn. Dá gemu Hospodin stolici Dawida otce geho, i bude kralowati w domu Jakubowě wěčně. Owa když ona u-slyše, zamúti sě w hlahole geho, i poče mysliti, kaké by to bylo pozdrawenie. I wece anděl k niey: Nebog sě Maria, nalezla gsi milost u Hospodina, owa začneš u břiše i porodjš syna, i nazoweš gmě geho Jezus. Toť bude weliký, a syn naywyššiego bude nazwán, i dá gemu Hospodin stolici Dawida otce geho, i bude kralowati wěky wěków, a králowstwu geho nebude konce. Ale ty Hospodine smilug sě nad námi. Bohu chwála. Zdráwa Maria milosti plná, Hospodin s tobú, duch swatý wende w tě, a moc naywyššiego ostienj tobě, nebo gež sě narodj z tebe swaté, nazwáno bude syn Božj. Kak bude to, nebo muže neznagi? Odpowěď giej anděl i wece giej: Duch swatý wende w tě. Wece zagisté Maria k andělu: Kako bude to, nebo muže neznagi? Odpowěď anděl i wece giej: Duch swatý wende w tě, a moc naywyššiego zastienj tobě, a proto genž bude porozeno z tebe, nazwáno bude syn božj; a owa, Alžběta rodička twá, i ona počala synem w starosti swey, a teď mēsiec gest šestý tey, gež nazwána gest galowá; nebo nebude zdáti sě nepodobné u Boha pokorné slovo. Wece tedy Maria: Owa diewka božie, bud' mi podlé slova

twého. Ale ty Hospodine smilug sě nad námi. Bohu chwála. Přigmi slovo, dievko Maria, gež tobě od Hospodina skrze anděla posláno gest; začneš i porodjš pohromadě člověka, aby požehnána slula mezi všemi ženami. Porodjš zagisté syna, ot děwogstwa nebudeš pohoršena; učinjš sě těžka, a budeš matě wesdy nedotčena. Aby požehnaná. Tě Boha chwáljmy.

Poslán gest Gabriel k Marii, děwici wdaney za Josefa. Hospodin kralowal. Zdráwa Maria, milosti plna, Hospodin s tebou, požehnaná ty w ženách, i požehnaný plod břicha twého. Nebog sě Maria, nalezla gsi milost u Hospodina. Owa počneš a porodjš syna. Alleluja. Dá gemu Hospodin stolici Dawida, otce geho, i bude kralowati na wěky. Owa dievka božie, buď mi podle slova twého. Widěchu gi. Duch swatý w tě sende. Bože, genž slavné dievče. Owa Hospodin přigde. Owa zgewj se Bueh. Swědomie naše prosjmy, Hosp. Poslán gest Gabriel. Owa djwka začne a porodj syna, i bude nazwáno gmě geho Emanuel. Bohu chwála. Zdráwa mořská hwězdo. Zdráwa Maria. Bože, genž gsi dievku sobě. Zdráwa Maria. Wynde prut z kořene. Nebog sě Maria. Dá gemu Hospodin buoh stolici Dawida, otce geho, i bude kralowati w domě Jakubowě na wěky, a králowstwj geho nebude skončenie, Bohu chwála. Owa dievka božie. Owa dievka začne. Anděl božj zwěstowal gest Marii, i začala gest ot Duchaswatého.

O kak diwné sgednání! Stwořitel národu lidského odušené tělo přigem, z dievky naroditi sě račil gest, a pořed člověk bez sěmene šcedře dal gest nám swé božstwie. Když sě narodil gest newymluwně z dievky, tedy naplněna gsú pjsma: gako dešč w ráno sstupil gsi, aby spasen učinil národ lidský. Tě chwáljmy, Bože náš. Wzplodil sě gest kořen Gesse, wzešla gest hwězda z Jakuba, dievka porodila spasitele. Tě chwaljmy, Bože náš. Keř, gegž gest widěl Moyzes neochořalý, schované poznali gsmy twé děwstwo chwálené. Božie matě, orodug za ny. Owa Maria porodila gest nám spasitele, gehož Jan wida zawolał řka: Owa beránek božj, owa, genž snjmá hřiechy swěta. Weliké dědiny swatost, chrám božj, učiněno břicho děwicie, gež newie muže; nenie poskwrněn z nie tělo přigem. Všichni národu přigdú řkúce: chwála tobě Hospodine. Diwná swatost wyličena gest dnes: obnowili gsú sě národowé; Bueh člověk učiněn,

gešto gest byl, ostal gest, a gešto nebyl, přigal gest ne-
smiešenie trpěl gest ani pomenšenie.

Na počátce bylo slowo, a slowo běše u Boha, a
Buoh běše slowo. To běše nayprwé u Boha, všechno
skrže něho učiněno gest, a bez něho se nic nestalo, což
se stalo; w něm žiwot běše; a žiwot běše swětlost lidská,
a swětlost we tmách swietj, a tmy gsú gie nesnazily.
Byl člověk poslán ot Boha, genuž gmě běše Jan; ten
přigide na swědectwie, aby swědectwie dal o swětlosti, aby
wšichni wěřili skržeň. Ale neběše to swětlost, gedno
aby swědectwie nesl ot swětlosti. Běše swětlost prawá,
gešto oswěcuje wšelikého člověka, přicházegjcieho na
tento swět. Na swětě běše, a swět skržeň učiněn gest,
a swět geho nepoznal. U vlastnie gest přišel, a swogi
gsú geho nepřigeli. Kterjž gsú geho přigeli, dal gim
moc syny božjmi býti, těm, gešto wěřj we gmě božie.
Gižto ne z hříšných ani z wóle tělesné ani z wnole
mužské, ale gešto gsú se z Boha narodili. I učinilo se
gest tělo z slowa, přebýwalo gest mezi námi. I widěli
gsmy chwálu božj, chwálu gako gednorozeného ot otce,
plna milosti a prawdy.

Pražská kapitola Sw. Wjta prwnjch wěků, až do času cjsaře a krále Karla IV. a prwnjho Arcibiskupa Arnošta.

Od

Wáclawa Mich. Pešiny,

kanownjka u sw. Wjta, konsist. rady, a redakt. Časopisu a Dědictwj.

Na stránce 150. prwnjho swazku loňského roku
tohoto našeho Časopisu uwedl gsem ony tři Arci-
biskupy a 40 kanownjků, s kterými *sw. Jan Nepomucký*
po osm let swého kanownictwj w kapitole Pražské spo-
lukanownjkem byl. — Tam gsem také uwedl, z kterých
pramenů gsem čerpal a z kterých také následngjcej *po-
psánj, čili krátké žiwotopisy kanownjků kapitoly Praž-
ské, od času Sw. Wáclawa a prwnjho biskupa Praž-
ského Ditmara, až do času Karla IV. a prwnjho
arcibiskupa Pražského Arnošta*, gsem sestawil.

Neočekáwey ode mne žádný kritického sepsánj, neb

do toho se neodvažugi, ano ani časem wolno, kdyby, i prostředků k tomu se našlo; toť čilejšimu pérú ponecháwage, chci genom toho stručné popsánj dáti, o čemž welebné duchowenstwo geště docela žádué powědomosti nemá, což ale samo w sobě gest welmi zagjmwé, pro wždy wěrnau kapitolu wysoce slawné, a látkau se stane, dle kteréby časem swým některý na slowo wzaty spisowatel historie cjrkwě české, neb duchowenstwa Českého, auplnějšj a dokonalejšj sepsánj učinil, a tak i tjm literatuře české posloužil.

Předkládám tedy zpráwy, gak ge před rukama nacházjm, o cjrkwí Božj w Čechách a o kapitole Pražské za času swatého Wáclawa.

W roce 925, a w následugjcjch, gak se powěst o Sw. Wáclawu nábožném, o rozšjřenj cjrkwě Božj w Čechách pečliwém a o wzdělánj swých poddaných horliwém kunjžeti i do neywzdálenějšjch kragin Ewropy roznesa, obrátilo se k němu wjce katolických kněžj z sausednjch Bawor, a ze Šwábské kraginy, kterých on gak peněžitými prostředky, tak též žiwnostj, oděwem, i usedlostmi opatřil.

Mezi těmi se nacházel:

Gerhard, také gen *Radus* nazwán, kněz Božj, učenostj a nábožnostj neywjš slowútný, kterého sw. Wáclaw s powolenjm *Tutona*, biskupa Řezenského, weškerému ostatnjmu kněžstwu představil, a prwnjm proboštem chrámu Páně sw. Wjta gmenowal.

Když tento w roce 931. byl zemřel, wzal sobě sw. Wáclaw roku 934 od Řezenského biskupa *Isengrůna* powolenj, w Praze chrám Páně pod gmenem sw. Wjta založiti; což, gak spisowatelowé prawj, když w roce 935 pod wražednau rukau bratra swého Boleslawu byl klesl, geho poslednj podniknutj mělo býti; které prý geg také gediné od umjněné pauti k hrobám Sw. kunjžat Apoštolských do Řjma zdrželo.

Sw. Wáclaw dal tento chrám Božj proto ke cti Sw. Wjta wyswětiti, aby tohoto mládence, wznawače a mučednjka Božjho památka i w Čechách tak slawně byla konána, gak o gi celá německá řjše, pro sw. ostatky geho, na mnoha mjstech tam w počestnosti chowané, w poctiowosti měla. Za druhé, by Čechowé pohanšj zawedenau pobožnostj k swatému Wjtu, odlauděni byli od klaněnj se modle Swantowjta. Za třetj, aby od cjsaře Gindricha, při-

gmjm „Ptáčnjka,“ obdržené rámě sw. Wjta w poswátném mjestě počestně uložil.

Dle spisowatelů mých trpěl sw. Wáclaw mučednickau smrt swau 28. Zářj roku 935, kterau Dobner na rok 936 klade. To saudj mogli z následugjećjho důvodu. Neystaršj spisowatel Christannus prawj, když mučednictwj sw. Wáclawa uwádj, w tato slowa: „Udalo se to za času cjsaře Gindřicha.“ — Wittekind pjše o tom takto: O sw. Wáclawu mnohé zázraky se uwáděgj, který měl bratra Boleslawa. Gak dlauho žiw byl, wždy Cjsaři wěrným a prospěšným pozůstal. — Což se na Boleslawa potahowali nemůže, gešto cjsaři ani wěrným ani prospěšným nebyl. — Gindřich ale přes 2. čerwna 936 žiw nebyl: tedy sw. Wáclaw, 28. Zářj zavražděný, před anmrtjm Gindřicha, tedy w roce 935 mučednickau smrt podstaupil.

Tomu na odpor nestogj, když Wittekind o konci vlády Gindřichowy a o začátku vlády Ottonowy w tato slowa se zmiňuje: „Zatjm byl Boleslaw bratra swého, muže práwě křesťanského, a gak se prawj, w uctěnj Božjm horliwého, zavraždil.“ — Z kterých slow nelze na časy Ottonowy se s gistotau potahowati.

Tělo sw. Wáclawa, gsauc po dwau letech w Staré Boleslawi neporušené nalezeno, do Prahy do chrámu Páně sw. Wjta přivezeno, a w kapli sw. Jana Ewangelisty (nynj sw. Wáclawa) počestně pohřbeno gest.

Pjše se tu dále o Gerardowi proboštu, že když tělo sw. Wáclawa tagně do Prahy přewesti hleděl, a při žaláři na Malé Straně, mjestě nyněgžjch Desk zemských, s wozem těla swatého potah pohnanti nemohl, radil, by wězni propuštění byli.

Pešina z Čechorodu, r. 1670 — 1680 kapitolnj děkan Pražský, we swé knize *Majestas et Gloria Ecclesiae Pragensis* o Gerardowi w tato slowa pjše: Tohoto Gerarda, rodem Bawora, od sw. Wáclawa za prwnjho probošta chrámu Páně sw. Wjta w neystaršjch spisech archivu našeho, které sotwa se čjsti dagj, proto usazeného nacházjm, že w řeči slowanské dobře zběhlý byl.

Při přewezenj sw. Wáclawa byl spolupřjtomen *Hostiwoď*, gešič w roce 939 při chrámu Páně sw. Wjta posluhugjeć kněz, o kterém Christannus takto nwádj: „W tu samu hodinu udawagj mezi ginými obgednawateli tohoto pohřbenj gistého kněze, obcowánj ctihodného.“

Když se tak powěst a sláwa o ctnostech sw. Wáclawa na wše strany rozšiřowala, připadli na to mnozj a

žádostj žádali gsau, by ostatky z těla swatého obdrželi. K čemu i přistoupila *Přibyslawa*, sestra geho, w čemž gj kněz *Štěpán* zvláště nápomocným byl, genž při chrámu Páně zůstáwage, a za wysoce swatého držán gsa, radau swau mnohých k tomu roznjtil.

Dne 23. Řjgna 950 byl kollegiálnj chrám Páně sw. Wjta, na pozwánj Boleslawa bratrowraha, skrze *Michala*, biskupa Řezenského posvěcen.

W tom čase byli *Hostinod* a *Blahoslawus Chwogenský* při tom domě Božjm usazenj kněžj, horliwostj w přednášenj sw. náboženstw, a zjskánjm welikého počtu pohanů do cjrkw Kristowy wysoce znamenitj.

W roce 966. poslal Boleslaw I. téhož *Blahoslawa*, kterého také gen *Blohause* gmenowali, k řjmskému cjsaři Ottonowi I., aby u něho o wymoženj biskupstw pro chrám Páně sw. Wjta se ucházel: ale pro wraždu nad bratrem spáchanau ničehož newymohl.

Roka 971. naklonil se papež *Jan XIII.* k prosbám Boleslawa II., zwaného nábožného, k prosbám syna Boleslawa I., a welenábožné Milady, sestry geho, by dosawáde kollegiálnj chrám Páně sw. Wjta, w *biskupský* chrám Páně powýšen byl.

Tomu ale Michal, biskup Řezenský, gak dlanho žiw byl, na odpor stál; až sw. Wolfgang na biskupském stolci Řezenském, roku 973 Michalůw nástupnj, milowolně k tomu swolil, aby biskupstw w Praze založeno bylo.

(*W Pokračowánj počne se řád poslaupnosti biskupů a kapitoly Praž., od prwopočátku až do časů Karlowých.*)

Žiwotopisy

w přjtomném stoletj zemřelých spoluauduů theologické fakulty na c. k. Karlo - Ferdinandické universitě Pražské. Sepsány od G. Magnif. pana doktora a weřegného řádného profesora

Maximiliana Kav. Millaura,

přeloženy od

J. W. Sommera, faktora w kněžecj arcibiskupské knihtiskárně.

P ř e d m l u w a.

Následogjej *žiwotopisy* gsau vlastně *pokračowánj* spisu, gegž spisowatel gakožto *děgepisec* zdegšj fakulty

theologické s kritickou přjností a pod názvem: Necrolog der im gegenwärtigen Jahrhundert verstorbenen Mitglieder der theologischen Facultät an der k. k. Karl - Ferdinand'schen Universität, w německém Časopisu společnosti vlastenského Museum w Čechách roku 1827 a 1828 vydával.

Co počátek a za wzor nacházegj se tam popsanj následugjcej doktorowé bohoslowj, nazwjce i spisowatelowé, a pročež i domácj učenj mužowé: I. Hafenecker Kajetan. II. Náprstek Wilhelm. III. Schmidt Jan Křtitel. IV. Makowička František. V. Melzer Tomáš Bohumjr, 1827 Juli, str. 73. VI. Haiden Jan. VII. Falk Xaver. Antonjn. VIII. Demuth Frant. IX. Grimm Jan Křtitel, September str. 75—80. X. Stoy Célestin. XII. Chládek Petr. XIII. Luschka Gilbert Antonjn. XI. Holzapfel Ludwjk. XIV. Chládek Gilgj. XV. Hoch Jodok. XVI. Frida Hieronymus. XVII. Pollak Appolinár. Dezemb. str. 49—57. XVII. Ungar Karel Rafael. XIX. z Schönfeldů Frant. Expedit. XX. Bergmann Josef. XXI. Schantl Jakub. 1828. März. str. 151—257. XXII. Rychlowský Jan. XXIII. Schmid Ambrož Ant. Juni. str. 485—487. XXIV. Schmalfuss Kosmas. XXV. Pfrogner Wawřinec Krisostomus. November, str. 460 — 463.

Poněwadž se o *pokračowánj gich* w gedné neb druhé w Čechách obwyklé řeči, totiž buď české neb německé, z mnoha stran žádá; poněwadž negen wůbec mnohé našich vlastenských děgin w rozličném ohledu, zvláště ale, obrátíme-li zřetel na *děginy literatury české neynowěgšjch časů*, neybljže týkagjcej se události — nýbrž i také w giných přjležitostně buď zcela aneb částečně gíž dřjwe oznámených žiwotopisech o některých těchto mužjch opominutá docela nowá a wůbec pamětihodná udánj obsahuj: — naděgeme se, že umjstěnj gich w Časopise tomto četným domácjm a wenkowským čtenářům geho wděk přjgde.

XXVI. *Lindenthal Lambert*. Narodiw se w Petersdorfu w Slezsku (25. čerwence 1755) — wstoupil gíž co ginoch do kláštera Benediktinů u sw. Markéty bljž Prahy, složiw dne 1. Srpna 1779 slib, a gsa roku 1772 na kněžstw posvěcen, podrobil se 25. Srpna 1784 na universitě Pražské inauguraľnj disputacij z weškerého bohoslowj. Nato přednášel w domácjm učilišti theologi-

cké předměty; a gsa lektorem Hermeneutiky w klášteře Břewňowském byl 13 Čerwence 1791 we welké sjni Karolinské na hodnost bohoslownjho doktorstwj powýšen. — R. 1800 učil biblickému studiu w klášteře Wahlstadtském w Slezsku, genž tehdáž s Břewňowem a sw. Markétau pod gednjm opatem stál; — r. 1806 přednášel týž předmět znou w Břewňowě, a zemřel, nižádného spisu po sobě nezanechaw, 12. Zářj 1813 w klášteře u sw. Markéty, což bylo následkem zřizené zde w poslednjch dnech měsíce Srpna nemocnice pro raněné w bitwě u Chlomu c. k. rakauské, ruské a pruské wogjny. Děkan tohoto roku činj tu chwalitebnau zmjuku o něm (in Lib. memorab. fac. theol. T. 1. 1. Odděl. 158 str. :) že byl práwě tak horliwý spisowatel, gakož nábožný mnich.

XXVII. Pitrof František Kristian. Due 25. Kwětna 1739 w Karlowých Warech w Čechách zrozen, wywolil po skončených libomudrckých studiích rytjrský řád křižownjků s čerwenau hwězdau; složiw 11. Listopadu 1760 slib, konal 28. Zářj 1762 w swé otčině poprwé Oběť neyswětěgšj. Když byl, gsa korrepetitorem bohoslownjch posluchačů řádowých, přjležitosti nabył swé wědomosti znamenite rozšjřiti: podrobil se 13. Srpna 1764, po učiněných přjsných zkauškách na pražské universitě, weřegně disputacj z weškerych tehdegšjch odvětwj theologie. Nastaupiw co duchownj pastýř obtjžnau dráhu w Tachowě a Königsbergu, od 13. Kwětna 1770 na král. dwornj faře a proboštwj w Budjně horliwě na ni pokračowal. Geho však známé obzwláštnj wlohy dowedly, že giž 13. Listopadu 1773 na učitelskau stolici skripturistiky na universitě Pražské powolán, načež 2. Kwětna 1774 k doktorátu bohoslowj dospěl, roku 1775 však za prwnjho učitele pastorálky na též universitě zwolen byl. S gakým prospěchem auřad tento zastáwal, swěděj negen geho tiskem vydané spisy, nýbrž i úsudkowé přednášenj geho walně nawštěwugjejch cizinců ze všech stawů; protož geg stát negen mnohau pisemnj pachwalau, nýbrž r. 1780 i zlatým řetězem poctil. Přitom byl od r. 1776 subpřeworem a od r. 1783 přeworem pražského konwentu téhož řádu. R. 1786 odměnil tehdegšj welmistr (Suchánek) geho zásluhy Chebskau kommandau a s nj spogenau farau, načež mu r. 1789 knjže biskop Řezenský biskupský kommissariát w Chebském okresu a hodnost duchownjho rady udělil. R. 1806 podáno mu od českého slawného zemského řjzenj dozorstwj taměgšjho gymna-

sium i se školami farnjmi, a od důstojné pražské arcibiskupské konsistoře pak — an giž mezi tjm w okršlek chebský se nawrátil — wikářstwj swěřeno. Ku konci r. 1809 zwolil geg tehďáz osiřelý řád prozatjm za správce a předstaweného swého; 22. Listopadu však, 11. den po padesátiletém slawenj swé professj, byl 66 hlasy mezi 74 woliteli za skutečného welmistra gmenowán. Po gehu brzy na to následugjcjm kněžském jubileum zwolila geg theologická fakulta, gegž Seniořem spolu byl, pro rok 1813 za swého děkana; roku 1813 universita „per acclamationem“ za Rektora a Vicekancléře pro rok 1814. Ačkoliw byl giž welmi stár, poskytovaly nicméně gehu dušewnj i tělesné sjly utěšenau naděgi, že geště dlanhá léta žjti a aučinkowati bude; neboť byl také Seniořem celého řádu, — následky však nastalého w Dubnu 1814 zapálenj plíc zmařily gi, a on zesnul s mnohými důkazy prawé nábožnosti, gsa z cela odewzdán do wůle Božj 7. Čerwence r. 1814 na sasednjm statku téhož řádu w Dablicjch, mrtwícj raněn. Tiskem vydal následugjcj práce:

- 1) 21. Kwětna 1775 ke cti sw. Jana Nepomuckého na Skalce držanau latinskau řeč w 4,
- 2) 5. Čerwna 1781 ke cti blahoslaweného serafinského otce Michala u Trinitarů w Praze držanau německau řeč w 8,
- 3) Anleitung zur praktischen Gottesgelehrtheit nach der Anleitung des von der Wiener Studienreform entworfenen Planes. (Neyprwněgšj pastorálnj nawedenj w rakauském cjsarstwj.) 4 djly w 8. Prwnj wydánj.
- 4) Dissertatio de prudentia pastorali Sct. Pauli, in superando, quod ministerio verbi obsistit, praecipuo impedimento: opinione humana. W Praze, u Mangolda, 1782 w 8.
- 5) Kirchenamtspolitik. — Erster Theil: nach den allgemeinen und besonderen Verhältnissen des Kirchenstaates und der Pastoralklugheit, in der Anwendung auf die Seelsorgergeschäfte. W Praze, u Mangolda, 1785. s registrjkem 948 stran w 8. — Zweiter Th.: nach den besonderen Verhältnissen der Pastoralklugheit und der gesellschaftlichen Charakteristik, in der Anwendung auf den Betrieb der Seelsorgergeschäfte. W Lambergu a Würzburgu u Göbhardt, 1786, s registrjkem 575 str. w 8.

XXIV. *Hain František Xaver.* Mjsto, kdež se byl narodil, gest městečko Wernstadt w Čechách. Do kněh

bohoslówecké fakulty na universitě Pražské byl r. 1763 jako kandidát světského duchowního stavu přijat. Brzy na to uvolil se také k přísným zkouškám dle způsobu nastalé opravy bohoslóweckého studium. Bakalářem theologie 5. Zářij 1777 ve velké sni Karlové jakož farář Holenský, Doktorem 17. Prosince 1801, v menší sni, kanovníkem při hlavním chrámu Páně sv. Vjta na Hradě Pražském učiněn. Co děkan theologické fakulty byl 8. Listopadu 1839, co Rektor a Mjstokanceljř university 15. Listopadu r. 1803 installován. Později stal se také Arcijáhnem a Prelátem při hlavním chrámu Páně, generálním wikárem pražské arcidiocesi a přisedejm stálého výboru zemského českých stavů. Co se tkne university, byl přítel pravé učenosti, předně však zvláštní příznivec bohoslówecké fakulty, gegjž audové z četných důkazů náklonnosti geho se těšili; zemřel pak, nižádné literární práce po sobě nezůstaviv, — 27. Čerwence 1815 w roce 79. wěku swého.

(Pokračovánj.)

Kardinál Mezzofanti.

Přislal

František Kincel,

farář w Lance, Brněnské diocesi.

Známo gest celému katolickému světu, že Mezzofanti od Swatosti Papežské za kardinála zvolen gest.

Mezzofanti gest muž welice wzdělaný, wjdný a učený. On byl dříve professorem a knihovníkem papežské knihowny, známý gest celému Řjmu pro swau učenost a zběhlost w řečích, kterých on, gak letošnj (1839) wšeočné nowiny gistj, přes padesáte negenom zná, ale skutečně k podiwenj mluwj. O tomto wznešeném kardinálu tuto zpráwu dāwagj dwa němečtj muži učenj, kteřj cestujjce do Wlach s njm w známost wešli: totiž učený hwězdář pan baron Zah a napotom pan Friedrich Jacobi, který w swých spisech w Lipsku r. 1838 wydaných mnoho o něm wyprawuge.

Nadřečený pan baron wešel w známost s Mezzofantim w Bolonii roku 1820, když tam zatměnj slunce s ginými astronomi pozorowal. (Mezzofanti gest narozen w Bolonii).

„Abbé Mezzofanti, ačkoliw žádný astronom nenj, byl

mi proto podiwu hoden, dokládá pan baron Zah, že mluví 32 řečí. Při prvním shledání se mnau počal ke mně v řeči maďarské mluvit, (Zah gestu rodů uherského), a sice tak zřetelně maďarsky mluvil, že jsem celý užasnul. Napotom mluvil se mnau německy dle dialektu saského, rakauského a švábského, a to tak čistě, že jsem newěděl, ge-li skutečně Sas neb Rakušan. Tak též mluvě anglicky s kapitánem Smithem, potom polsky, rusky s knížetem Wolkonským, kteří v společnosti s námi byli, a opět tak zřetelně, jakoby ty řeči mu přirozeny byly.“

Dále wyprawuje pan baron: „Byw pozván ke stolu u kardinála Spixa, a sedě wedlé Mezzofantiho mluvil jsem s ním o rozličných věcech w gazyczech mnohých, které on však lépe mluvil, nežli já. I počal jsem k němu wlašsky mluvit, on ale bez všeho rozmyšlení mně tak zřetelně a bez meškání odpowjdati a se dotazowati počal, že jsem přinucen byl doložit: „Pane Abbé, zwolna, já w této řeči wíce, nežli co jsem wyřkl, neumím.“

Dále píše pan Zah, že gemu kníže Wolkonský wyprawowal, že Mezzofanti tak dobře a vzdělaně mluví po rusku, jako jeho syn; a kapitán Smith doložil, že Mezzofanti mluví anglicky důkladněji nežli on sám. „My plawci,“ prawil, „na moři kazíme řeč swau, proto že mezi námi rozličného gazyka lidé se shromažďují. Ale Mezzofanti mluví tuto řeč vzdělaně, beze wšj chyby, a na gewo dává, že gi studowal.“ „Gedenkráté, dj opět pan baron Zah, nawštíwil mne Mezzofanti, a já gsa hostinně u pana barona z Ulmensteinu, který se swau chotj cestowal, widj, že Mezzofanti skrze mého služebnjka mezi nás se uwádí. I nemeškal jsem geg jakožto profesora a knihownjka papežského wšj společnosti předstawiti. A nastogte, Mezzofanti rozmawal s námi w řeči německé tak, že mě baronka z Ulmensteinu na stranu wolala, a mě se tázala, nenj-li to někáký německý professor ustanowený na wlašské universitě? A když jsem doložil, že on gest Wlach, rodilý w Bolonii, tu se celá společnost dosti wynadiwiti nemohla.“

Po pěti letech seznámil se s tjm wznešeným mužem také pan Jacobi, fa wyznává, že gest to muž docela podiwu a wážnosti hodný. Já jsem byl od něho — dokládá — s celau ponížeností přigat, mluvě s ním německy obdiwowal jsem se nad jeho čistau wýřečností a bohatstwím slow. Rozprávěge s ním o rozličných vědách a učenosti káže německé, shledal jsem, že zná jak

dle gmena tak dle spisů starších i neynovějších spisowatelůw. W celém geho chowánj ničeho nenj spatřiti, coby cizince mohlo uraziti. Ponjženost, maudrost, úsudek rozšafný w každé otázce a odpovědi se spatřuje.

Konečně wyprawuge pan Jakobi: „Mezzofanti gest prostřednj postawy, však wjce malé, gest w obličej gest dý a těla skrowného a spjše slabého. On může býti stár mezi 50 a 60 lety, (roku 1825) celé geho chowánj ukazuge welkau vzdělanost, welkau zkušenost, a že mnoho w světě s lidmi zacházel. Gest horliwý w swém auřadě, pobožný a každodenně mši swatau slaužj.

K Dědictwý swatého Jana Nepomuckého w roce 1839,
a sice w měsčicjch Lednu, Unoru, Březnu a Dubnu
za Spoluandy přistaupili:

P. T. P. a p.	zlatý	trjda	wřt. d.	dočán.
Ondřej z Čaban, kapl. w Komeáthu, diéc. Ostřeh.	10	III	1	
Antonjn Machek, portretář a kamenoryt. pracemi,	10	III	1	
Jan Gruss, kaplan w Pawlowic. Brněn. diécesj	10	III	1	
Wáclaw Hanka, bibliotek. národ. Mus. w Praze.	10	III	1	
Célestin Ausobský, kazat. řádu sw. Frant. w Wotic.	10	III	1	
Anna Konradová, panj z Luhočewsi, w arcidiéc.	40	III	1	
Matěj Trojan, mlynář z Okřes, s Lidmilau manž..	10	III	1	
Jakub Kadlec, kaplan w Polešowic. Olom. diéc.	10	III	1	
Železnická škola farářem J. Wlasákem, w arcidiéc.	20	III	1	
Jan Gindřich Marek, far. w Kozog. w arcidiéc.	10	III	1	
Jan Gindřich Richter, křižown. far. w Hlaupět. u Prahy	10	III	1	
Wog. Külfier z Asmanville, kapl. u sw. Gindř. Praz	10	III	1	
Wáclaw Alex. Pohan, farář w Pořiči, w arcidiéc.	10	III	1	
Bern. Hutter, arc. not. Vik. tag. far. na Plán. arc.	10	III	1	
Pawel Schimandl, duch. správ. we Zbirow. arcid.	10	III	1	
Bernard Reger, far. w Bystřici pod Hosteyn. Olom.	10	III	1	
Wácl. Miniberger, měšť. a pekař Strakon. s manž.	10	III	1	
Prokop Ondrák, katecheta w Přjbami, w arcidiéc.	10	III	1	
Antonin Kačerowský, arc. not. far. w Podčepic.	10	III	1	
Jan Řihřid, kaplan w Čes. Dub. w Litom. diéc.	10	III	1	
Frant. Školnjk, kaplan w Kopidlně, Králohr. diéc.	10	III	1	
Frant. Hilmar, učitel w Kopidlně, též diécisj.	10	III	1	
Ignác Pacák, kaplan w Ledči, Králohrad. diéc.	10	III	1	
Eman. Samohelowský, důchodnj w Ledči. též diéc.	10	III	1	
Jan Markl, měšťanosta a lékarn. w Ledči též diéc.	20	III	2	
Ledecká škola, w též diécisj.	10	III	1	
Jos. Bělohaubek, kand. theol. w Kosmonos. Lit. d.	10	III	1	
Josef Klas, kaplan w Kosmonosjch, w tětěž.	10	III	1	

I.

Právě se dotiskuge poznamenánj všech *Spoluaudů Dědictwj Swatojanského s životopisem, vyobrazenjm a znakem Zakladatelowým*, za kterau wzácnost ústaw důstog. p. Antonjnowi Alexandrowi Pohanowi, farári Porickému, w arcidiécesj, děkuge, a která nynj celek ten doplňuje, po němžto redakcj až posud bolestně se ohlžela.

Protože katalog tento teprwa zase w roce 1841 poznowu wydáwán bude, držela redakcj za slušné, letoš-njch spoluaudů Sw. Janských, co se gich w letošnjm prw-njm půlletě přihlásilo, také sem připogiti; neb s přichystánjm giž poznamenánjm až na přesrok zase čekati, by celý rok 1839 spolu wysazen byl, saudila redakcj, žeby se wzácným spoluaudům tjm méně zawděčila.

II.

Nemůže ale redakcj opominauti druhan šlechtnost zde w známost uwésti.

Gest w Pražském metropolitnjm chrámu Páně sw. Wjta, w lewé chodbě, w kapli od sákristie druhé, oltář Morawských a Českých Apoštolů a patronů, swatého *Cyrilla a Metudia*; neb tak píše Pešina z Čechorodu we swém spisu *Majestas et Gloria ecclesiae Pragensis*, od r. 1673 na stránce 706. „Ego etiam, dum haec scribo ad Altare SS. Cyrilli et Metudii, PP. Apostolorum nostrae ac Moravorum gentis, ad cujus sinistrum latus, (ab altari visum) mihi sepulchrum praeparo, Missam Votivam de Passione Domini instituo.“ Swrchu gest obraz sw. Metudia, hlawnj ale obraz Rodička Božj s Jezjškem, a k nohaum s podobiznau kanownjka Beneše Krabice, dohlžitele stawby kostela sw. Wjta za Karla IV. po stranách gsau pozlacené sochy SS. Cyrilla a Metudia, a w oltári tom portatile s ostarky těch sw. patronů, w středu socha Krista Pána po bičowánj sedjcjho, a po geho stranách obrazy od cjsařowny Eleonory, manželky Ferdinanda II. dobrými perlami wyšité, představujcjcj w gednom Krista Pána s sw. Wáclawem a sw. Wogtěchem, w druhém Rodičku Božj s sw. Kateřinau a sw. Dorotau. Twáře majj býti portrety cjsařské rodiny.

Tento oltář padne hned do oka, gak vstupujcjcj kostelnj dwěře otewře; byl ale giž welmi sešlý. —

I odwážil se redaktor *Dědictwj na Morawské Spoluandy Swatojanské* tjm šetrným pozeptánjm se obrátiti,

zdaž by gim nebylo k libosti gich gménem oltář tento dáti oprawiti, by Morawané w korunowačnjm kostele krále swého měli oltář nákladem swým obnowený. — Neb i k nákladnému hrobu sw. Jana Nep. a na slawnost gehu za Swatého- wyhlášenj byli gsau Morawané, gak Fišer w popsánj přjběhů města Holomauce, od roku 1803 pjše, 48.000 zl. na stř. přispěli.

Wešj djl z nich nenechal redaktora ani týden na odpověď čekati; a přispjwagjce po 6 zl. na stř., dar swůg psanjmi citů plnými, laskawými a wděčnými gsau sprowodili, z kterých některá, při saučtowánj na oltář ten učiněného nákladu, u wýtahu uwedeme. Gistě se čtenárstwo naše podiwj, gak se na Morawě čistým slohem pjše, takže rozdjlů od našeho neuj k poznánj. Tjm giž i také literárnj bratrstwo wřelegi a užegi se wjže. Oltář tento se giž obnowuge, by do slawné pauti Swatojanské arcibiskupskému chrámu Páně ozdobau stál, a pautjky Morawské potěšil. Že nákladem Spoluaudů obnowen, zwláštňj postřjbřená řezba s zlatým nápisem to osvědčj. Potěšj ale gistě také nábožných dárců, dowědětj se, že na welkém oltáři sw. Wjta, na lewé straně tabernakulum, welikánská střjbrná půlsocha swatého Cyrilla, a na podstawku gegjm weliký ostatek kosti z ruky swatého patrona se nacházj, kteraú gest byl slowanskau liturgii psal. Authentika ležj pod čerweným aksamitowým polštářem toho ramene. Tu stogj tedy druhý památnj swatého Cyrilla, spolu s střjbrnými sochami sw. Wjta, Wáclawa a Wogtěcha. Zdaž nezapleše srdce gegich, když se dowj, že morawšj swatj Apoštolowé w našem královském chrámu Páně tak slawných magj památnjků postawených, gak se gich po celé Morawě nenagde.

Když toto popsánj mogi vlastencowé, duchownj mogi spolubratřj po Čechách, čjsti budau, zdaž w mnohém newznikne ta žádost, zdaž nezwolá mnohý: „Kýž bychom také, my *české duchowenstwo ze spolku Dēdictwj Swatojanského*, w tomto národnjm chrámu Páně našem, kde náš sw. Jan Nep. ležj, měli oltář nákladem zase našjm obnowený, aby i tjmto způsobem a prostředkem přjpjata byla čestná powěšť naše k mjstu tomu wznešenému.“ — Přánj takowému gest redaktor w stawu poukázati na docela přiměřený oltář, genž gest na druhém piljři w chodbě k hrobu sw. Jana Nep., magjcej hlawnj obraz *wošech Českých sw. Patronů*; gak se o tom každý w popsánj mém metropolitnjho kostela našeho w II. swazku Časopisu, 1837, na stránce X. přesvědčiti může.

Protože se ale přispěvek na obnovení jeho ode všech spoluandů očekávali nedá, osměluje se tedy redaktor ten samý na 2 zl. na stř. ponawrhnutí, a hleděl by, aby k slavnosti neypřednějšho z sw. Patronů Českých, totiž k slavnosti sw. Wáclawa, w stkwostném obnovení swém dohotowen stál. Náklad by redaktor činil se wšj šetrností, w časopisu by se každau výlohau wykázal, a pro památku gména všech příjzniwých dárců w časopisu by uwedl; a kdyžby přispěvky z toho byly, dalby ten samý oltář w rytinu přenesti, a podělilby wyobrazením jeho všech vzdělawatelů jeho.

Staloliby se tak, gak tuto ponawrženo, počítalby král. korunownj chrám Páně náš, tento oltář giž 19., který by byl w sedmi letech renowován.

Zawedeno gest také při tom hlavním chrámě našem, že všickni spoluandové wždy wěrné kapitoly, když při gednom z těch obnovených oltářů swau mešnj pobožnost konaji, každékrát dárce toho obnovenj do nj uzawjrajg.

Chtělli by kdo wěděti, gak mnoho král. chrám Páně sw. Wjta oltářů počjtá, wěziž, že 31 se gich doře; kdežto před časy Ferdinanda II., dřjwe než Skultetna, superintendent zimnjho krále Fridricha we dwau dnech gich byl roztržskal a spálil, 50 stávalo!

Nynějšj oltáře wšecky od roku 1620, od času Ferdinanda II. a tak dále k časům našim se počjtaji.

III.

Redakcj byla giž z mnoha stran wybjdnuta, aby něgakan pobožnost Swatojanskau vydala, kteráby gak Spoluandům, tak také všem čitelům Swatojanským k oktawu Nepomucenskému knjžkau přjručnj byla. Nenj redakcj od toho, ano ochotně by žádosti té poslanžila, kdyby slawnj básnjkové naši se naklonili w tom gi přispěním swým podporowati, a sice dogemných pjsnj ke cti sw. Jana gj zaopatřiti. Žádá totiž redakcj tolik pjsnj pohromadě mjeti, by každý den w oktáwu pět giných pjsnj se zpjwati mohlo, tedy aby gich všech 40 stávalo. — Redakcj gich s letošnjm rokem 15 giž vydala: tedy by gich geště gen 25 zapotřebj bylo. Nemusegjť ale wšecky nowě složené býti; i ty, které se podařené mezi lidem giž nacházegj, mohlyby se wybrati, w čistý sloh oprawiiti, a spolu s nápěwem redakcj zaslati; kteráby

všech 40 s nápěvy, o které dle možnosti, spolu žádáme, tiskem vydala. K těmto písňm připojila by redakce vyobrazení kostela arcibiskupského, hrobu sv. Jana, životopis sv. Jana, modlitby ranní, večerní, mešní, zpovědní a k sv. přijímání, pak letanie, a čtyřicet modliteb, po třech na každý den oktávu Svatojanského a poznamenáním všech spoluandů Dědictví téhož roku.

Pro rok letošní vydává redakce *Nových Pět hvězd Svatojanských*, přeložených totiž čtyř hymnů breviářních *) s přidáním pátau zcela novou; v kterém sestavení, a do německého jazyka přeložení se vzácní pánové Wáclaw Písek, kandidát práv, Wáclaw Swoboda, c. k. profesor, a František Wacek, zámecký kaplan v Březnici, v nápěvování ale pan Jan Wítasek, ředitel kaple a kůru metropolitního, a pan Robert Führer, první varhaník téhož chrámu Páně redaktorovi laskavě propůjčili. Prodává se výtisk s pěti nápěvy, a pěti českými pak s těmi pěti do německa přeloženými písňmi po 3 kr. vjd. čísla. — V čemž redakce hotova gest na každé požádání poslati.

IV.

Sto již ale také zde geště to postěžování, gaktě na gednou všecek odbyt knih Dědictvím Svatojanským vydaných se zastavil. Tak se od té, všj ceny hodné knihy „*Pane zůstaň s námi*,“ takorča ničeho neodprodává! Z toho následuge, že redakce, ačkoliw tři nové rukopisy přichystané má, od dalšího vydávání tak dlouho se zdržowati musj, dokudžby aspoň dvě třetiny vyprodány nebyly. Neb nemožno vydáwati nových, když peněžitá zásoba ležj w newyprodaných starých.

Druhý djl, *Pane, zůstaň s námi*, wygde, pak také registyk Spoluandů na rok 1838, čjslem ale Spoluandům giž pro rok 1840 odhodlaný, w letošnjm druhém pūlletj.

*) Obdrželi gsme přeložení hymnů Swato-Janských z Breviáře také od w. p. Jana Nowáčka kaplana w Kumžaku, a od w. p. Jana Siky, kaplana w Zdislawicích; litugeme ale, že k potřebě tisku se opozdili, gešto Wackowo přeložení giž pod presem bylo.

Rukopisy má redakce k tisku připravené:

a) Mučedníci prvních tří křesťanských století, od Wrány.

b) Gedované byliny a hauby. Výstraha pro mládež, s kolorovanými obrázky, od Dra. Amerlinga.

c) Starost vlády o tělesné blaho občanstva, od téhož.

d) Lístky s obrázkem jakožto odplata pro školní děti, čtveré; pak při vystoupení ze školy, vydány se na cestu; pak lístky památek sv. křtu, sv. birmování, první večeře Páně, sv. zasnažení, všudy svrchní s obrázkem. Od Winařického.

Gsať to krásné, prospěšné věci; ale kdo nám pomůže, abychom vydáním těch Spoluandů Svatojanské potěšili?

Toť se jen tenkrát státi může, když *předně*, předešlá vydání se nám odkoupí,

za *druhé*, vzácní spoluandové do vyšších tříd postoupí, a

za *třetí*, noví spoluandové hogně se přihlásí.

Taková horlivost dosvědčíme, že jsme upřímné bratrstvo a spolek o všeobecné vzdělání lidí, prostředkem rozšiřování mezi lid prospěšného čtení, upřímně pečující. Pamatujeme, že každá služba z dobré vůle bližnímu přinešená nese ovoce odplaty zde i na věčnost.

V.

„Redakce důvěřuje, že páni Spoluandové o slavnosti sv. Jana Nepomuckého na 9. §. statut pamětliví byli, a pobožností svou za císaře král. rodinu, za zakladatele Dědictví a všechny spoluandy, živé i zemřelé s ředitelem spolku nábožně se spogli, který na úmysl ten každého roku obět mše svaté u hrobu sv. Jana o hodině šesté slavně koná! —

VI.

Gestby kdo knihy Dědictví Svatojanského za školní prémia sobě oblibil, redakce ráda poslouží, na každou knížku zlatem nebo stříbrem nápis tento: *Školní odplata 1839*, dáti vytlačit, cožby každá o 1 nebo 1½ kr. v ceně zvýšilo.

I.

Ponaučenj pautnjkům.

Welebné duchowenstwo neostýchey se, pautnjků, kterj způsob mjwagj sochu Rodičky Božj, neb kteréhokoliw giného Swatého neb Swětice Božj w processj na pauli s sebau nositi, laskawě poučiti: by, když kam do chrámu Páně přigdan, neb okolo něgaké štatue gdau, neb se u nj pozastawugj, tau samau na nosidlách nesenau sochau nebo-li štatuj tak nazwané pozdrawenj, nebo poklonu nikdy nečinili. Důwodů a přičin těmto nábožným udati, gak to gest proti wšj cjrkewnj slušnosti, a gak u ginowěrců posměchu a pohoršenj uwarowati lze gest, s to sám každý duchownj správce dosti maudrý gest a prozřetel uý.

II.

Redaktor slušně žádá, by geg přátelé Časopisu a tjm osobnj přátelé geho laskawě omluwena měli, když na obdržené psanj hned neodpowjádá, a na mnohé odpowěď dáti zcela pomjgj. — On se upřjmně přiznává, že při pracech, péčich a starostech swých přemnohých, při tisjci odběratelů Časopisu, a při čtyrech stech spolnaudů Dědictwj, ačkoliw co možno dostičiniti se přičinuge, w stawu nenj žádosti a powinnosti wždy a všem dostáti. — Za to budiž náhradau přigato, že se wedenjm obau literárnjch ústawů těchto zawděčiti všemožně snažj. — Kde se nedostává času, tu nedostať ani ta neyhorliwějšj wůle,

Powýšenj.

Geho c. k. apoštolský Majestát Ferdinand I. ráčil neydůstognějšjho Wesprimského biskupa wkrálowstwj Uher-ském, P. a p. (p. t.) *Josefa z Kopatsy*, pro geho wýtečné vlastnosti, a geho gak cjrkwí tak králi i vlasti apoštol-skau horliwostj, neobmezenau wěrnostj a neunawenau setrwalostj proukázané znamenité služby a bohatě sobě shromážděné zásluhy wywolenjm ode dne 14. prosince m. r., *Ostřihomským arcibiskupstwj a primasstwj králowstwj Uherského* neymilostiwěgi odměniti, Zpěčowala se sice pokora Neydůstognějšjho biskupa hodnost tuto, w Uherském králowstwj neywyššj, přigmanti, ale podala se poslušně opětné žádosti cjsarské králowské Milosti, a nowě wywolený složil obyčegnau přjsahu Uherského Primasa 5. února b. r. we Wjdni do rukau Geho cjs. král. Milosti.

Cjrkewnj zpráwy.

Z *Hradce Štýrského* máme od 10. Zárj b. r. následující gístau zpráwu. Budaucj týden budau odbywane we zdegšjm seminarium Exercicia pro kněžstvo, — to poneypřw w této diécesj. Biskup a geden jesnita ge powedau. Totěž i w městě Marburgu a Fronleithenu se stane wedenjm Redemtoristů. Biskup k tomu kněžstvo toliko pozwal, a všude se gich hlásilo na padesát. . . Zdegšj kanownjci hodlagj své statuta opraviti.

Z *Říma*, dne 28. Srpna 1838. Wčera sem přigel z Belgie Mechelnský arcibiskup, p. E. Sterks, a bude geště dnes k papeži uweden. Bude w nastáwagjcjm konsistorium spolu s panem Fieschi, papežským Maggiordomo, od Sw. Otee za kardinala powýšen. Doslycháme též, že král Belgický dal tomu arbibiskupowi, an nemagjcj gest, 30,000 franků na tuto cestu. — Obyčeg gest, že kujža země nowě zwolenému kardinálu mjsto papeže kardinalský klobauk podává; že ale Leopold král Belgický nenj katoljk, za slušné se widělo, aby arcibiskup sám k tomu ejli do Říma se wydal.

Anglické biskupské Cjrkwe duchowenstwo nedopustilo, aby powěstnému básnjkowi Lordu Byronowi, který w Řecku umřel, w Londýně w chrámu Westminsterského opatstwj, mezi básnjky památnjk postawen byl, a sice, že Byron křesťansky nesmyslel, ano že po Voltairowi žádný giný spisowatel svého wěku neuškodil náboženstwj tolik, gako Lord Byron. Lord Jeffery, ze strany swobodnomyslné Whigské, saudj o Byronowi takto: „Co Lordu Byronowi wyteykáme, gest, že wšecka geho djla směřugj k tomu, gakby wjru w ctnost zničil a wšecko vyššj horlenj, wšecku lásku a wěrnost w posměch uwedl.“ Ostatně, dokládaj nowiny Morning Post, s radostj bychom to widěli, kdyžby památnjk Byronůw — geho od Thorwaldsena zhotowené poprsj — někde na mjstě, ke eti lidského wtipu wybraném, postaweno bylo: však w chrámě zgeweného náboženstwj nehylbj obraz Byronůw na swém mjstě. — Slyšjce naši katoličtj poetowé, gak smeyšlj powážliwjnekatoličtj Angličané o swém obrowském básnjku, straniti se budau, geg i neméně následowánj nehodného Waltera Skota za wzor si bráti.

Krbec.

Den 20. Dubna stal se pro vždy věrnau kapitola Pražskau dnem heřkého zářmutku, neb gj w osobě wysoce důstojného pána *Wáclawa Frant. Neumanna*, přeláta arcijáhna, slavného spolnanda odňal, který skrže 27 let prawau gegj ozdobau byl.

Narozen w Sředoklukách, což prwnj pošta od Prahy k Slanému, dne 15. Dubna 1777, z rodičů welepočestných a nábožných, Františka Neumanna, mlynáře w Sředoklukách, a Magdaleny manželky, oddal se lat. studijm w Praze, libomudrciw w Mikulowě na Morawě a we Wjdní, pak bohosłowj zase w Praze. — Dne 29. Zářj 1800 na kněžstwj wysvěcen, byl u sw. Wogtěcha w Praze za kaplana ustanowen. Zde wynikl co český kazatel nad mjru, tak že chrám Páně zástupům, k slyšení slowa Božjho z úst geho se waljejm, nepostačowal. Gako se řečnickau wýbornostj, českého gazyka klasičností a ljeznostj dogemnu weškerého měšťanstwa stal miláčkem, tak sobě i u weškerého urozenstwa pochwala a wážnost zjskal, když w kázanjch gazykem německým zangjmal. srdce posluchačů duchem práwě apoštolským zangjmal. Z kterých ať gen nwedem ono kázanj při družinách weleslawného exjesuity, Františka Pabičky, w chrámu Páně Ursulinském, kteréž takowým autínkem přednášel, že mužowé wšeho druhu nbenj w drahném počtu tuto shrómážděnj nad geho plannennau obraznostj a gazyka přirozenau ohebnostj obdiwem práwě wšecbecným na nevyšš užáslí. — A což djm pak o geho kázanjch w tak nazwané wlské kapli řečj wlskau držanjch? Gešě pozorawáde o nich po Praze s welikau chwalau se mluwj a Neumann k neyslawnějšjm kdy w Praze býwalým

kazatelům připočten bývá; která pověst nejen po kragjch českých, ale i přes meze královstwj se rozšířila. Tjm se stalo, že se giž w krátkém čase, ne zcela třj let, do Bělice, w kragi Beraunském, na faru dostal, odkud, gen půl třetjho léta tu pobyw, na faru Křecanskau bljže Prahy powýšen byl. Zde pracowal podobně po 6 let a 10 mēsjců na mnohočetné winici Páně sám a sám tak horliwě a aučinliwě, že býwalj farnjci geho až dosawáde geg swým otcem gmenowali, a památku geho až dosawáde žehnali. — Giž ale rok 1812, rok též teprw 12. geho kněžstw, wolá toho wýtečného duchownjho řečnjka do Prahy, a připoguge ho k řadu wysoce důstojných kanownjků wždy wěrné kapitoly Pražské, by co infulowaný kanownjk na hradě, na kazatelně královské sw. Wjta słowa Božjho milowným Pražanům byl ctihodným náměstkem swatého Jana Nepomuckého. Zde právě duchem geho naplněn, rozwinul wýřečnost a wýmlownost tak dokonalého kazatele, že mu Praha weleslawného aučinkowanj toho geště wděčně pamětlíwa byla, když dáwno giž byl, pro powýšenj swé u wyššj řád w kapitole, kázati přestal. Auřad tento apoštolský slawně skončil kázanji o stoleté památce Swatořečenj Sw. Jana Nep. w roce 1829 drženými.

Muž pln ducha Božjho stkwěl se učeností hlubokau a obšjrnau, tak že theologem Pražských arcibiskupů gmjn býti mohl. W historii wšeobecné zvlášť české cirkewnj, we wědách krásného uměnj byl nad mjru zběhlý, prawé repertorium. — Rozuměl wýborně gazykům wýchodnjm prastarým, mluwil gazykem řeckým, wlašským i francouzským, a i w anglické řeči pokroky učinil, též w básněnj latinském a českém mnoho a zdařeně se pokusil. Pro bohatau učenost geho wywolili si ho arcibiskupowé Pražští, za swého wýtečného konsistornjho radu, za průwodějho na generálnjch wisitacjch; řjm takowé nabył známosti arcidiěcesj, duchownjch osob, mjest, a gegich záležitostí, že při konsistornjch sezenjch, kterých až do lonského roku slawným spoluaudem dotrwal, při wšech otázkách ku wděku a prospěchu prawým cornu copiae slaužil. Tážeme-li se, zdaž také co spisowatel se wyznamenal: odpověď obdržugeme, že literae pastorales ver-nales, kterých neydůstognějšj arcibiskupowé po dlaubá léta w obyčegi měli duchowenstwu o welikonocjch wydáwati, neywjce od něho sepsány byly. Wydál tiskem mnohá kázanj, a k Jubileum Swato-Janskéinu modlitebnj

knížku s žiwotopisem Swatého Jana w gazyku českém i německém. — Ó kým by wjce péra swého pro památku byl užil, Čechové, obzvláštně duchowenstwo by bylo práwě klenotnjch wěcj od něho obdrželo!

A nynj což djm o wýbornosti gehu srdce! Zdaž, bych přislowjm mluwil, každé dítě neznalo toho neywyš přjwětíwého, práwě ljbezného pána, kterého duch gemný a srdce milostné giž na laskawém úsměchu twáři spanile se gewil? Cítel domu swého, byltě také tak dobročinným ku každému stjženému; a gak wšeobecné ústawy šitědře nadělowal, tak i každého nuzného prosjciho potěšowal, prawý druhý almužnjik Swatojanský. — Proto ale také od weškerých urozených, wzácných a wzdělaných nad mjru wážen, a ode wšech sprostých, chudých a potřebných nad mjru milowán a žehnán byl, že se nad hrobem gehu slowy pj-sma swatého zwolati může: „*Kterého památka w požehnánj zůstává!*“

Dostaupilť w kapitole Pražské, w roce 1833, až k důstognosti preláta arcijáhna, a přjsedjciho při c. k. stawowském wýboru. W roce 1837 pak byl za kapitolnjho děkana wywolen. Zde ale ku podiwu bratřj a weškeré Prahy, z přjčiny často na něg doléhagjci churawosti, z této vysoké důstognosti se poděkowal, a žádným přimlauwánjm k podrženj té důstognosti po-hnut býti nemohl, ano sám si při druhém wolenj we wysoce důstogném kanownjku a c. k. guberniálajm radě, Wáclawu Wilému Wáclawjčkowi hlasem swým náměstka swého wywolil.

Kdyby ho nebyly časté churawosti a nedužiwosti obtěžowaly, hylť práwě k těm neywyššjm cjrkewnjm důstognostem takorťka zrozen! — W roce minulém a letošnjm často a těžce postonáwal, několikrát lehkau mrtwicj tknut. Sebral se ale w letošnjm měsji Březnu tak šťastně, že milo bylo widěti, gak téměř omladl, a w neyranněgšjch hodinách do chrámu Páně sw. Wjta ku mši sw. a ku kanownickým pobožnostem pilně přicházjwal. — Tešil se na to, že na bjla u sobotu onen wznešený cjrkewnj zpěw při swěcenj paškála: *Exultet jam angelica turba coelorum*, (což při arcibiskupské kapitole anřad gest preláta arcijáhna,) bude moci zpjwati; a zpjwaltě ho wýtečnau ljbeznostj hlasu swého welmi zpěwného, k potěšenj celé kapitoly. Pak skrze celý welkonočnj týden kanownickým pobožnostem přjto men byl, a při Neydůstogněgšjm kněžeti Arcibiskupu anřad arcijáhna wěrně konal. W neděli, 7

Dubna, chrám Páně ráno ještě dost čile nawšjwil; ale po polednj, bohužel! w prawau stranu mrtwicy raněn byl, kdež se hned swátostmi umjragjejch zaopatřiti dal. Lé-karské namáhánj, a domácj přepečliwé a laskawé poslanženj nebylo s to, zabrániti, by na mozek se newtáhla; obzvlášť, an ljků užjwati nechtěl, a při wšech prosbách ustawičně geg nawštěwugjejch kapitolnjch bratřj, málo a nepořádně gich užjwal. Tjm se stalo, že giž 15. Dubna i na řeč raněn, wědomj zhawen byl; až 20. Dubna w sobotu před třetj nedělj welkonočnj o druhé hodině po půlnoci, w 62. roku wěku swého, při modlitbách mnohých přjtomných, tiše w Pánu zesnul! — *Budiž mu tam oslawa wěčná!*

Dne 20. Dubna o 9. hodině bylť slawný průwod z residencj geho přes celé hradčanské náměstj do hlawnjho chrámu Páně weden, nad gehož rakwj se nebe právě krásně bylo wygasnilo. — Tu okázala nábožná, k duchowenstwu šetrná Praha, gak si w Pánu zesnulého wázila, neb celé prostranné náměstj takorťka přeplňowala. Tatě weřegně osvědčowala, že až do swé smrti miláčkem gegim býti nepřestal. Slawný průwod wedl wysoce důstogný kapitolnj pan děkan, Wáclaw Wilém Wáclawjček, kde po wykonaných u katafalku w chrámu Páně cjrkewnjch pobožnostech a absolutorijch, mrtwola do kaple Neyswětěgšj Trogice přenešena byla; načež wysoce důstogný pan Děkan slawné exequie držel. Po dokončené cjrkewnj slawnosti bylť na kapitolnj panstw, do Aunětic, slawně wezen, tam od wysoce důstogných kanownjků, pana Josefa Lindaura, Michala Willera, a Petra Kregějho doprovázen, a do tamnj kapitolnj kaple s obyčegnu cjrkewnj pobožnostj k bratřjm w Pánu zesnulým uložen.

Budiž mu od tamtud slawné, přeblažené z mrtwých wstánj! —

U nás, a wšech ostatnjch ctitelů a přdtel geho památka geho zůstane na wždy w požehnánj!

**Mše swatá „Sapienc“ nazwaná,
která se w Praze w Arcibiskupském chrámu
Páně sw. Wjta každý pátek o hodině 8mé koná.**

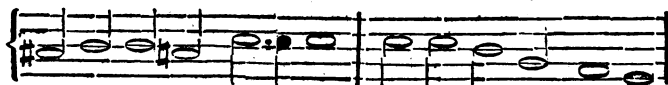
Při Pražské vždy wěrné kapitole zachowalo se to austnj odewzdánj, že, když weleslawné paměti Cjsař akrál Český Karel IV., w roce 1354 w Římě byl, aby se tam za Cjsaře Římského korunowati dal, w Papežském chrámu Páně sw. Petra tuto mši sw. slaužiti slyšel, tak si gi zamilowal, že gi pak i w arcibiskupském chrámu Páně Pražském zawedl. — Zwláštnost této mše sw. záležj w tom, že každékráté w pátek, o osmé hodině celá Kapitola ze sákristie k welkému oltáři do swých stallj wycházej, by tam skrze gednoho z Wikaristů ticho slaužené mši swatě přj-touna byla. — Tato se sice až do Ewangeliu bezé wšeho zpě-wu koná. Od Ewangeliu ale počnau Choralisté na kůru, bez warhan, následugcjcj pjsně „O umučenj Páně“ w latinském gazyku zpjwati, která dle kněžských hodiněk, w kteréž breviář rozdělen gest, sporádána, až do Pozdwihowánj trwá. — Po Pozdwihowánj zpjwá se pak „Stála matka litugjcj“ a t. d. w následugcjcjch weršjch, také latinsky, až do konce mše swatě; kde se pak Kapitola zase od oltáře do sákristie nawrátj.

Sapienc sluge tato mše swatá proto, že se Pán Ježíš hned w prwnjm werši prwnj pjsně „*Sapientia*“ totiž *maudrost* gmenuge; a swatá „*De compassione Beatae*“, gest to Spoluutrpenj Neyblahoslaweněgšj Rodičkj Božj.

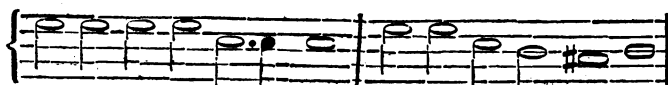
Umučenj Páně.

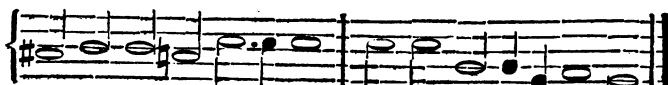
Maudrost, prawda Ot-co - wa, gjž se wše-cko kla-nj,

Bůh a člowěk za-gat byl o ho-di - ně ran-nj; *)

Od swých rychle o - pu štěn u - če-dnj - ků smutných,

Zra-zen, prodán, u - ra-žen od ži - dů u - krut - ných.

*) Dle způsobu židowského počjtánj hodin dennjch.

K Pilátu geg w hodinu *prwj* dowlekugj,
 Newinného swědkowé křiwe obžalugj,
 Swázaného na rokau krutě poličkugj,
 Twář, to swětlo nebeské, slinau zohyzdugj.

Ukřižug! lid w hodinu *třetj* powołáwá,
 Raucha gemu k potupě šarlatowé dáwá;
 Hlawu swatau koruna z trnj rozbodáwá;
 Pán pod křížem k pokutné hoře poklesáwá.

W *šestau* Krista hodinu na kříž přibjegegj,
 Wedlé něhož k posměchu lotrowé dwa pněgj;
 Žjzncjcho mučenjm zlučj napágegj,
 A beránka, genžto smyl winy, pokálegj.

O *dewdté* hodině Pán skonaw w tichosti,
 Eli, zwolaw, duši wzdal Oci na wýsosti;
 Kopjm proklal gehu bok wogjn we swé zlosti,
 Zem se třásła, slunce swé pozbylo gasnosti.

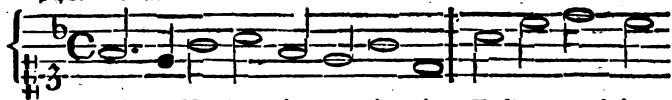
O *wječernj* hodině snjmán gest se kříže,
 Snawl silau Božský duch umučenj tje;
 Takan smrt měl, na něhož žiwot náš se wjze!
 Ach, ta sláwy koruna sklonila se njže!

O hodině *záwěrku* do hrobu chladného
 Tělo kladau, naděgi žiwota wěčného,
 Pomazané; splněnát pjsma řeč swatého;
 Kříž ten budiž památkau hořké smrti gehu.

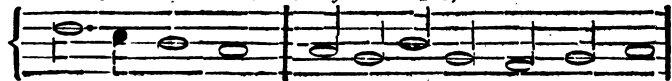
Kanownické hodinky tyto s uctiwostí
 Tobě kouám Ježíši Kriste w pobožnosti;
 Abys, genž gsi utrpl pro mne s laskawostí,
 Někdy mi byl útěchaw w smrtelné auzkosti!

Stabat Mater.

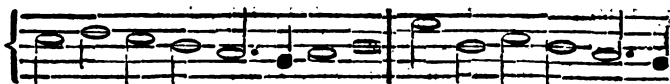
Pošt elevationem.

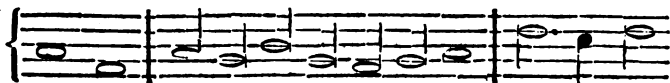
Stá - la, Mat - ka li - tu - gj - cj, U dře - wa kří -
 Srd - ce smu - tné Matky Bož - ské, Wnitř - no - sti lá -

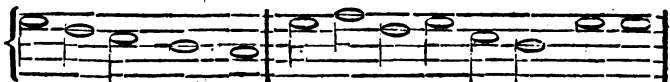
že pla - čj - cj, Když na něm pněl Kri - stus Pán;
 sky ma - teř - ské, Pro - ra - zil meč zo - bau stran.

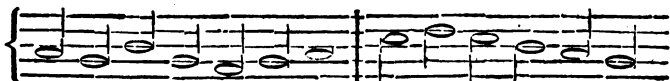
O! gak smu-tná a ža - lostná Stá - la Ma - ri - a bo -
U - zřewši geg wi - sj-cj - ho Na křj - ži wzdycha - gj -

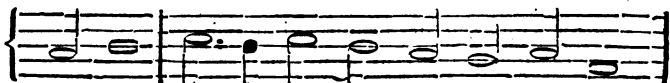
le - stná, Pa - trjc na Sy - na swého; Kdož by ne -
cj - ho, Wdu-chn s Synem swým pně-la. Wi - da tak .

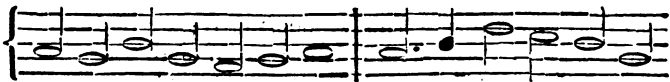
měl za-pla - ka - ti, Wi - da Mat-ku Pá - ně stá - ti
hořkau bo - le - stj Pro ci - zj hřjch a ne - ře - sti

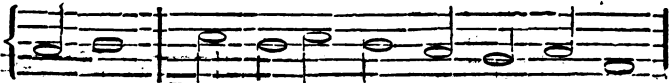
se Sy - nem swým strápenau, Widauc geg zbi - čo - wa -
S Je - žj-šem ob - klj - če-nau, Na křj-ži když gest u -

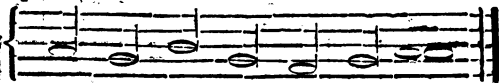
né - ho, Tr - njm ko - ru - no - wa - né - ho,
mj - ral, W mukách o - či swé za - wj - ral,

W srd - ci swém s njmtr-pě - la. Kři-ste, nech se u - pro -
Wy - pau-ště-ge du - cha swé-ho. Bych gsa zba-wen hřj - chů

si - ti, Ať gest mně dá - no zka - si - ti
tj - že, Skrz smrt a moc twé - ho křj - že,

Ce - nu twé - ho trá - pe - nj.
Na - šel wěč - né spa - se - nj!

Letanie Mariánská.

**Všem přátelům Horáta Marianského
obětováno.**

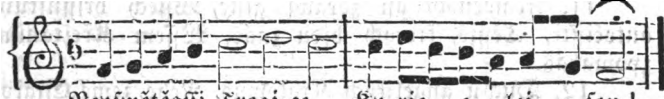
Adagio.

Dr-že na ne-besich Bože, Ky = rie e = lei = son!
En-nu Spasi-te-li Bože, Kri = ste e = lei = son!

En Dusse swatý Bože, Ky = rie e = lei = son!

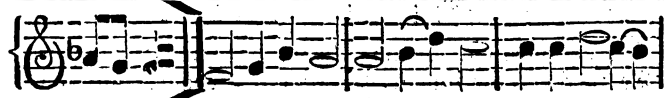
Neſſwētēgſſi Trogi=ce, Ky=rie e = lei = ſon !

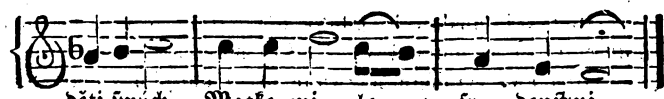
D, M a r i a buď chválena! za Matku Syna ge=ho
Neb=s od Boha vymolena (Společně.)

od věků zrozeného, Bře zlé zažen a nás
Na = jī Matkau wždydy

žástaň; pros za nás, pros za nás, chraň při smrti
žástaň,

děti svých, Matko mi = lo = sr = denštroj.

2. Bez hříchu počata čistě, Všech panen gfi Panna gistě, Matka Krista sľechetná, Milosti Boží plná.

3. Ze všech gfi nečistotněgši, Bohu proto neymilegši, Že gfi, celý svět to zná, Matka neporussená.

4. Matka gfi bez porussenj, Vzdálená od vši pošťorny, Matka gfi libeznosti, Divná pro mnohé ctnosti.

5. Že gfi Matka Stvořitele, A nasseho Spasitele, Gest přewelká wznesenost, A neywětši důstognost.

6. Panna slugěš neymaudřegši, Vši možné cti neyhodněgši, Mocná a dobrotiwá; Tak Že každý chwáljwá.

7. Panno, Bohu wěrná stále, Dd nešťěstj chraň nás dále, Ty stolice maudrosti, Zrcadlo sprawedlnosti.

8. Tyš přičina vši radosti, Nádobasš Wšemohaucnosti, A nádobu duchownj, Krásná růže bez trnj.

9. Pevná gfi wěž Dawidowa, Sľichná gačo wěž slowá, Dům zlatem ozdobený, Archa Božské úmlowy.

10. Hwězdo gitiňj a dennice, Budiž nasse spomocnice, Srdečně ctíme Tebe, Neb gfi brána do nebe.

11. Nemocných gfi zdrowj gistě, Všech hříšnikům autočistě, Žešš, kterých bĭdu znáš, Wšem Křestanům zpomáháš.

12. Duchů angelských Králowno, Nebe, země Cjsačowno, Dd nepřátel hágit chťeg, Čestj národ wešterey.

13. Patriarchowě, Proroci, Zwešebugi ze vši moci Že Králownu nebeskau, Slusně ctíme Panj swau.

14. Aposťolowé tě znagi, Za Králownu woznawagi, Králownaš Mučedlníkům, Králowna Wyznawatům.

15. Králowna gfi Ty všech panen, W kterých hořj Božský plamen; Králowna gfi Všech Swatých, Genž bydlj w nebesjch.

16. Ó! Kriste, Beránku tichý, Který snjmáš swěta hříchy, Mám swau swatau milost bey, W těžkých časch zpomáhey!

Wšicni společně.

A Božským nohám Twým padáme, S důwěrností Že žádáme, Smilug se, Smilug se, odpusť winy, uslyš nás, řž Marii wyslyš nás! Amen.

Redakci poslaužj, kdoby piseň tuto u wětšjmu počtu mĭti chťel, 100 obtisků za 40 kr. na stř.

Mše sw. Sapieno nazwáuě, 100 obtisků za 1 zl. stř.

N á w ě š t j.

W kujzecz arcibiskupské knihtiskárně w Praze, řízenjm Wáclawa Špinky, vyšla a we všech kněhkupectwých gest na prodeg: *Česká Abeceda*, aneb malého čtenáře knjžka prwnj, kterau sepsal K. Winařický, farář na Kowani, u mladé Boleslawi. Cena 1 wýtisku; na pěkném papjře, w tuhé wazbě 16. kr. stř., na welinském papjře 20 kr.

Zároveň vyšly a zvlášť se též prodáwagi: Ohrázky k české abecedě Karla Winařického. Do mědi ryl Wencleslaw Merklas. 1 wýtisk černý všech 32 obrazků na 10 listech w obálce 14 kr. stř., barwami osvětlený 24, a ozdobně malovaný 40 kr. stř.

O b s a h t n í j í t y. Připomenutj domácjm páním učitelům. Hlásky krátké a dlouhé, a dwoghlásky latinským i obyčejným českým písmem wtyštěné. Zwučky spogené se hláskami, tímž dwogim písmem wtyštěné. Rozdíl mezi krátkými a dlouhými slabikami. Slabiky s bezhláskowým R a L. Zawřeně slabjky zwučkau napřed i wzadu; Cwičenj. Sup a čáp, bágka. Hoch se uťj. Modlitba rannj a wečernj. Dwě zwučky před hláskau. Cwičenj. Směs. Hlasy zwjratek. Kukátko, Ptáckowé u stodoly. Hoch a psjk. Malé ptáče. Chlapec a hausenka. Ljduška a holubička. Tři zwučky před hláskau; Cwičenj. Hoch k pudljěkowi. Hájzdo. Mopsjk a Lešan. Dwě zwučky na konci; Cwičenj. Něco ku počtánj, a čjsla. Rak. Kwjť. Bůh do brotiwý. Litery malé a welké latinské se cwičenjm. Litery malé a welké české. Abeceda w průpomjblách. Byswětlenj obrázků.

O b r á z k y k české abecedě.

I. List. I, J — i, i Wyobrazení. „J to páj!“ E, C — e, e Wyob. „C, to nech!“ A, M — a, a Wyob. M, to hejté!“ III. List. O, D — o, o obrázek Oheň. U, U — u, u Udice. Y, Y — y, Beránek. III. List. M, M — m, m Medwěd. P, P — p, p Páv. B, B — b, b Beránek. IV. List. F, F — f, f Fiala. W, W — w, w Wogák. T, T — t, t Turek. T, T — t, t Sjt. V. List. D, D — d, d Dudák. D, D — d, d Děti. S, S — s, s, s Sowa. Š, Š — š, š, š Špátek. VI. List. Z, Z — z, z Zwon. Ž, Ž — ž, ž Želwa. C, C — c, c Čwrček. Č, Č — č, č Čáp. VII. List. M, M — n, n Noserožec. N, N — n, n Kůň. VIII. List. J, J — j, j Jonáš. G, G — g, g Gelen. IX. List. L, L — l, l Lew. R, R — r, r Rak. R, R — r, r Rehtačka. IX. List. G, G — k, k Goliáš. K, K — k, k Kawka. H, H — h, h Had. Ch, Ch — ch, ch Chocholauš.

W arcibiskupské knihtiskárně dřjwe vyšly: Virgilia Marona zpěwy pastýřské. W české werše uwedl a wyswětlił K. Winařický, s. 1828. Wáz. 30 kr. stř. Pána Bohuslawu Hasisteynského z Lobkowic wěk a spisý wybrané. Od K. Winařického. 11. 1836. Wáz. 1 zl. stř.

Dědictwý Swatého Jana Nepomuckého

ohlašuje následující knihy, již vázané v neylevnější ceně; které v konsistorijním kanceláři, u redaktora a skrz každé kněhupectwý dostati se mohou:

	na stř.
Kostel sw. Wjta, rytina w oceli, každé sto za 5 zl.	kr.
Kostel sw. Wjta, rytina w mědi, každé sto	— 1 —
Pět hvězd Swatojan. 5 českých, 5 německých pjsnj s nápěwy, každé sto	— 1 — 40
Scriptores rerum bohém. 1000 stránek silná	— 1 — 20
Časopisu pro katol. duch. každý ročník až do 10 inclus.	— 1 — —
Spisy swatých Otců, od Sušila	— — 40
Kázanj od Wambery, dva dily	— — 40
Salve Regina, pjeň k Rodičce Boží s nápěwem, každé sto	— — 40
Letanie Loretanská, pjeň s nápěw. kaž. sto	— — 40
Kostel sw. Mikuláše na Starém Městě w Praze, od Jana Zimmermanna	— — 15
Mentor, od Sylvia Pellico, psán w Brně	— — 8
Panna Orleanská, od Josefa Zimmermanna	— — 8

Mimo tyto gešty k dostání gsau:

Časopis od roku 1835	— 2 —
Wyobrazení Arcib. kostela Praž. každé sto za	— — 40
Rodina Bohowěrných	— — 30
Katechismus w rozměluwách, od Wrány	— — 24
Pane, zůstaň s námi, díl I, od Marchala	— — 20
Roráte, pjsně adwentní ze 14. století	— — 12
O přisaze, od Zahradníka	— — 10
Proč jsem katolíkem, III. rozmnožené vydání od Jirsíka	— — 8
Swatodenní pořádek, II. vydání od Kamarýta	— — 6
O postu církewním, od Jirsíka	— — 3

Obsah swazku prwnjho.

Rod swobodných Pánů Schrenků z Notzingu	3
Zkáza Sodomy a Gomorhy (I. w. 234 — 466)	9

Pogednánj.

1. O prawdě Mogژیšowa wyprawovánj o pádu prwnjch rodičů	17
2. O cirkewnjm přikázanj postu	43
3. Polská legenda o sw. Wogtěchu, druhém biskupu Pražském	68
4. Taženj křižácká. Od r. 1093 — 1100.	76
5. Řeč držána při kanownické biskupské wisitacj w Chorušicjch	98
6. O swatě stolici	109
7. Prává křesťanská láska w smjšeném manželstw mjsta nemá	122
8. K slawným gineninám G. arcibiskupské Milosti neyd. Pána pana Josefa Františka Nowákq, arcibiskupa Zádorského	135

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Marchala, Pane zůstaň s námi, neb se připozdjwá. djl I.	139
2. Čech's Nothwendigkeit der allgemein einzuführenden Elementarbildung der Taubstummen	164
3. Jaksch's Jahrbuch für Lehrer, Eltern u. Erzieher, VI. Jahrg.	156
4. Schmitter's Fabelmagazin, in deut. böh. u. franz. Sprache	164

b) Rozličnosti.

1. Bulla Rudolphi II. de dignitate Principis, cujuslibet Archiepiscopi Pragensis	168
2. Dokonč. z česk. žaltáře w kapitolnjm archiwu chowaného	171
3. Pražská kapitola sw. Wjta prwnjho wěkn, až do času Karla IV. a prwnjho arcibiskupa Pražského	177
4. Žiwotopisy w přjtomném stoletj zemřelých spoldnů theologické fakulty w Praze	180
5) Kardinál Mezzofanti	184
6. Zpráwy od Dědictwj sw. Jana Nepomuckého	186
7. Powýšenj na arcibiskupstw Ostřihomské	192
8. Aumrtj pražského arcijáhna Neumanna	193
9 Pjsně	197
10. Schwálené knihy	202

Pogednánj w roce 1839 doslal:

1	O radostech Rodičky Boží. Káz. w hod wánočnj	Pešina.
2	Pjseň k slawné mši w den poswěcenj chrámu Páně	Holásek.
3	Sedmero pjsnj k trpjcmu Spasiteli	tentýž
4	Dwé pjsnj, rannj a wečernj	—
5	Hodinky ke cti přeblahoslawené Panny Marie .	—
6	Tré pjsnj ke cti neyblahoslawen. Rodičky Boží	—
7	Pjseň o nawštjwenj Panny Marie	—
8	Magnificat Panny Marie	—
9	O užitku poznánj gazyka hebrejského . . .	Wobornjk.
10	O důstognosti onoho a hlubokosti tohoto swěta	Stárek
11	Taženj křížácká od roku 1093 — 1190 . . .	Smetana
12	Matrika po smrti Otcowě pokřtěných . . .	Hausmann.
13	Žiwotopis Antonjua Hanikýře, zakl. Děd. Swatoj.	Pohan
14	Žiwotopis Jana Hanikýře, bratra zak. D. Swatoj.	tentýž
15	Perikopy liturgické (Pokračowánj)	Cjsař
16	Čermákových neděln. kázanj, djlu I. recensj .	Jirsjk
17	Přjběhy města Prachatic od Slámy, recensj .	tentýž
18	Halderers Leichenreden, recensj	tentýž
19	Popsánj Starob. kostela mat. B. od Horčice, rec.	—
20	Pohana wěmec pro djtky, recensj	—
21	Exempelbuch od Herbsta, recensj	Hawránek.
22	Das innerliche Gebet von Sintzel, recensj . .	tentýž
23	Dobrota srdce	Kust
24	Přjčiny, proč cjrkew katolická pronásledowána	Kinzel
25	Kardinál Mezzofanti	tentýž
26	Zanjcenj chrámu Páně Božjho hrobu w Jerusal.	Pešina
27	Jahrbuch für Schullehrer von Jakach 1839. rec.	Sláma
28	Manuale ministri Dei, recensj	Horčice
29	O podporowánj strážců sw. hrobu w Jerusalémě	tentýž
30	Pjseň k Neyswětěgěj Rodičce Boží	Nowáček
31	Swatojaanská společnost	tentýž
32	Na gazyk neporušený sw. Jana Nepomuckého .	tentýž
33	Řeč k oddawkám	Pohan.
34	Staw manželský gest swatý	Hlawáč
35	O katolických newěstách ginowěrců	tentýž
36	O pozdrawenj katolickém	Jahnel
37	O bratrstwjoh	Sláma
38	Obrana Papežů	Macan
39	Poslaupnost Papežů	tentýž
40	Kapitola Pražská od prwnjch časů až do Karla IV.	Pešina
41	Jerusalém a Boží hrob	Wacek, Březn.
42	Pjseň ke cti swatého Jana Nepomuckého . .	tentýž
43	Pjseň ke cti swatého Jana Nepomuckého . .	Sika.

Redaktor Wácl. M. Pešina, kanownjk, konsistornj rada.